

Ειδικό εκπαιδευτικό υλικό για δεξιότητες κινητικότητας,
προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης
(Α' - Β' Δημοτικού)

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ
ΑΘΗΝΑ 2015

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ειδικό εκπαιδευτικό υλικό για δεξιότητες κινητικότητας,
προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης
(για μαθητές Α' - Β' Δημοτικού)

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Ανάδοχος έργου

INTE*LEARN ΕΠΕ

Υπεύθυνος έργου

Μαρία Καραβελάκη, Αναλύτρια Εκπαιδευτικών Συστημάτων, M.Sc.

Συγγραφική Ομάδα

Λάππα Καλλιόπη, Εργοθεραπεύτρια, Υποστηρικτική Τεχνολογία

Τζουβελέκης Παναγιώτης, Εργοθεραπευτής S.I.T. - Εκπαιδευτικός

Ομάδα Λογισμικού

Εκπαιδευτικός σχεδιασμός

Παπαπαναγιώτου Γεώργιος, **Λάππα Καλλιόπη**, **Καραβελάκη Μαρία**

Υλοποίηση

Παπαπαναγιώτου Γεώργιος, **Αντωνοπούλου Ελένη**, **Μοράκης Κωνσταντίνος**

Σκίτσα - γραφικά: **Δελαβίνιας Μιχαήλ**

Ηχογράφηση

Αφηγήτρια: **Λίλα Μουτσοπούλου**

Studio: **Soundlab Music Productions**

Αξιολογητές

Γελαστοπούλου Μαρία, M Ed, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής

Γκυρτής Κωνσταντίνος, PhD, Καθηγητής Πληροφορικής

Κουρμπέτης Βασίλειος, PhD, Σύμβουλος Α΄ του ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Χατζοπούλου Μαριάννα, PhD, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής

Στοιχεία έργου

Διεθνής Διαγωνισμός 08/2014 «Προσαρμογή εκπαιδευτικού περιεχομένου και ανάπτυξη ψηφιακού υλικού προσβάσιμου από μαθητές με ελαφριά και μέτρια νοητική υστέρηση και προβλήματα κινητικότητας» Τμήμα υπ' αριθ. ΠΕΝΤΕ (05).

Κατηγορία Πράξης: «Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές με αναπηρίες»

Υπόεργο 9: «Προσαρμογή εκπαιδευτικού περιεχομένου και ανάπτυξη ψηφιακού υλικού προσβάσιμου από μαθητές με ελαφριά και μέτρια νοητική καθυστέρηση και προβλήματα κινητικότητας»

Επιστημονικός Υπεύθυνος: **Κουρμπέτης Βασίλειος**, Σύμβουλος Α΄ του ΥΠ.Π.Ε.Θ.

Άξονες Προτεραιότητας 1,2 και 3 - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ του ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από Εθνικούς Πόρους, ΕΣΠΑ 2007-2013.

Ειδικό εκπαιδευτικό υλικό για δεξιότητες
κινητικότητας, προσανατολισμού και
καθημερινής διαβίωσης
(για μαθητές Α' - Β' Δημοτικού)

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό δίδεται προς χρήση στον εκπαιδευτικό της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συνιστάται η παρακολούθηση επιμορφωτικού σεμιναρίου για τη σωστή χρήση του συγκεκριμένου υλικού.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. Φιλοσοφία του υλικού	9
B. Περιγραφή του υλικού	11
Γ. Δομή εγχειριδίου εκπαιδευτικού	13
Δ. Μεθοδολογία αξιοποίησης υλικού	17

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

A. Βασικοί ορισμοί - έννοιες	20
B. Δυσκολία μετακίνησης	23
Γ. Υποδομές και εργονομικές παρεμβάσεις προσπελασιμότητας μαθητών με κινητικές αναπηρίες στο γενικό σχολείο	25
Δ. Ο ρόλος και η στάση των εκπαιδευτικών στην ενσωμάτωση των κινητικά ανάπηρων παιδιών στο γενικό σχολείο	30
E. Θεωρητικό πλαίσιο συναντήσεων με γονείς	36
Συστημική προσέγγιση	38
Οικογένεια: ανάγκες και προσδοκίες	39
Ο ρόλος του εκπαιδευτικού	40
Στ. Βιωματικές ασκήσεις με τους γονείς	42
Z. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση μαθητών με κινητικές αναπηρίες	43
Υποστηρικτική τεχνολογία για μαθητές με κινητικά προβλήματα	47
H. Επίλογος	53

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

A. Δελτίο Αξιολόγησης Δεξιοτήτων Κινητικότητας και Προσανατολισμού και Καθημερινής Διαβίωσης	57
B. Δελτίο Αξιολόγησης για την Προσβασιμότητα του Χώρου	67
Γ. Δελτίο Αξιολόγησης Σύλληψης Μολυβιού και Βασικών Γραφοκινητικών δεξιοτήτων	70

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Συναντήσεις με τους μαθητές	78
1ο Διδακτικό Δίωρο: Εγώ και το σώμα μου	79
2ο Διδακτικό Δίωρο: Γνωριμία με τον εαυτό μου και τους άλλους	91
3ο Διδακτικό Δίωρο: Μαθαίνω να φροντίζω τον εαυτό μου	101
4ο Διδακτικό Δίωρο: Προσανατολίζομαι	118
5ο Διδακτικό Δίωρο: Ετοιμάζομαι να γράψω	129
6ο Διδακτικό Δίωρο: Η τάξη μου	137

7ο Διδακτικό Δίωρο: Το σχολείο μου	143
8ο Διδακτικό Δίωρο: Το σπίτι μου	161
9ο Διδακτικό Δίωρο: Η γειτονιά μου	177
Συναντήσεις με τους γονείς	186
1η Συνάντηση με τους γονείς	189
2η Συνάντηση με τους γονείς	196
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	
Σενάριο δυσκολιών που αντιμετωπίζει στο σχολικό χώρο ένα παιδί Α'-Β' δημοτικού με κινητικές δυσκολίες (αναπηρικό αμαξίδιο).....	199
Εργονομική διεύθυνση χώρου για την διευκόλυνση της προσβασιμότητας	203
Βοηθήματα κινητικότητας και διαβίωσης.....	219
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	
Περιβάλλον Μαθητή	233
Περιβάλλον Εκπαιδευτικού.....	252
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ	
Βιβλιογραφία	258

A. Φιλοσοφία του υλικού

Τα κινητικά προβλήματα πλήττουν ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, ποσοστό του οποίου είναι μαθητές. Οι μαθητές που ξεκινούν τη σχολική ζωή και έχουν κινητικά προβλήματα, θα πρέπει να ενταχθούν σε ένα σχολικό περιβάλλον που αποδέχεται και παράλληλα υποστηρίζει κάθε είδους αναπηρία.

Στόχος του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο αποτελείται από το βιβλίο του εκπαιδευτικού, τις ψηφιακές δραστηριότητες και τα ψηφιακά εργαλεία αξιολόγησης δεξιοτήτων κινητικότητας και προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης, είναι να χρησιμοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να:

- προσδιορίσουν τις ειδικές εξατομικευμένες ανάγκες των μαθητών με κινητικά προβλήματα
- κατευθύνουν σωστά τους μαθητές για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα προσανατολισμού και κινητικότητας και καθημερινής διαβίωσης
- βοηθήσουν τη σχολική κοινότητα να εξοικειωθεί με τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών με κινητικά προβλήματα και να αντιμετωπίσει προβλήματα προσβασιμότητας του χώρου του σχολείου, μετακίνησης μαθητών και πραγματοποίησης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.

Σκοπός του εκπαιδευτικού υλικού είναι να επιτευχθεί με την εφαρμογή του η συμμετοχή των μαθητών σε δραστηριότητες που μπορούν εύκολα να ενταχθούν στην καθημερινή διδασκαλία, βελτιώνοντας την αυτονομία των μαθητών με αναπηρία και ευαισθητοποιώντας τους λοιπούς μαθητές σε θέματα προσβασιμότητας του χώρου και στις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Ακολουθώντας παιδαγωγική μέθοδο που εφαρμόζει τη συνεργατική και βιωματική μάθηση, οι μαθητές αναπτύσσουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές σε σχέση με τα άτομα με αναπηρία, διαμορφώνοντας έτσι στάσεις ζωής.

Με τη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού:

Οι μαθητές με κινητικά προβλήματα καλούνται να:

- ✓ κατανοήσουν τις προσωπικές τους ανάγκες,
- ✓ μάθουν να τις διαχειρίζονται αποτελεσματικά.

Ο κάθε μαθητής αναμένεται να:

- ✓ προβαίνει σε επιλογές που προασπίζουν και προάγουν τα δικαιώματα και τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία,
- ✓ βελτιώσει την αυτοαντίληψή του και τις σχέσεις του με τους συμμαθητές του,
- ✓ διευκολύνεται στη διαχείριση των συναισθημάτων του.

Το σχολείο μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κρίσιμη αυτή ηλικία υποβοηθώντας τόσο τους μαθητές όσο και τους γονείς να διαμορφώσουν επιθυμητές συμπεριφορές, οι οποίες μακροπρόθεσμα θα τους οδηγήσουν στο να μάθουν να προασπίζουν τόσο τα δικά τους δικαιώματα όσο και του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

B. Περιγραφή του υλικού

Το υλικό που υλοποιήθηκε στα πλαίσια του έργου «Ανάπτυξη ειδικού εκπαιδευτικού υλικού για δεξιότητες της κινητικότητας, προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης (Α-Β Δημοτικού)» περιλαμβάνει :

- A. Το βιβλίο του εκπαιδευτικού
- B. CD-ROM με ψηφιακές δραστηριότητες και ψηφιακά εργαλεία αξιολόγησης δεξιοτήτων προσανατολισμού και κινητικότητας και καθημερινής διαβίωσης.

Στη συνέχεια θα μελετήσουμε τα στοιχεία που περιλαμβάνει το κάθε τμήμα του υλικού.

Το βιβλίο του εκπαιδευτικού αποτελεί το έντυπο υλικό προς χρήση από τους εκπαιδευτικούς και περιλαμβάνει:

- το θεωρητικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο στηρίζεται η προσέγγιση του υλικού,
- τη μεθοδολογία που ακολουθείται,
- τα εργαλεία αξιολόγησης των δεξιοτήτων κινητικότητας και προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης,
- την περιγραφή των διδακτικών ενοτήτων με τις προτεινόμενες δραστηριότητες ανά μάθημα,
- παραρτήματα, τα οποία αξιοποιούνται στις δραστηριότητες και
- τη σχετική βιβλιογραφία.

Επίσης περιλαμβάνει περιγραφή του ψηφιακού περιβάλλοντος και των ψηφιακών δραστηριοτήτων, με σκοπό να υποβοηθηθεί ο εκπαιδευτικός στη χρήση και αξιοποίηση αυτών στη σχολική τάξη.

Το βιβλίο του εκπαιδευτικού έχει υλοποιηθεί σε 3 μορφές: σαν έντυπο υλικό, σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου Word και σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου pdf.

Το CD-ROM περιλαμβάνει :

- τις ψηφιακές δραστηριότητες και τα ψηφιακά εργαλεία αξιολόγησης δεξιοτήτων προσανατολισμού, κινητικότητας και καθημερινής διαβίωσης
- δύο παρουσιάσεις υλικού δραστηριοτήτων
- το εγχειρίδιο χρήσης του λογισμικού και
- το εγχειρίδιο του εκπαιδευτικού σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου word και pdf.

Γ. Δομή εγχειριδίου εκπαιδευτικού

Το εγχειρίδιο του εκπαιδευτικού περιλαμβάνει τα εξής κεντρικά τμήματα:

- ✓ Θεωρητική προσέγγιση
- ✓ Εργαλεία αξιολόγησης κινητικότητας και προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης
- ✓ Διδακτικές ενότητες για τους μαθητές και τους γονείς
- ✓ Παράρτημα Α: Σενάριο σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει στο σχολικό χώρο ένας μαθητής Α' και Β' Δημοτικού με κινητικές δυσκολίες (αναπηρικό αμαξίδιο) / Εργονομική διευθέτηση χώρου για τη διευκόλυνση της προσβασιμότητας / Βοηθήματα κινητικότητας και διαβίωσης
- ✓ Παράρτημα Β: Περιγραφή ψηφιακού περιβάλλοντος και δραστηριοτήτων
- ✓ Παράρτημα Γ: Βιβλιογραφικές αναφορές

Η Θεματολογία αναπτύσσεται γύρω από την ανάπτυξη δεξιοτήτων κινητικότητας, προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης. Στόχος είναι να αντιληφθούν οι μαθητές τις όποιες δυσκολίες τους και να τους δοθούν τα κατάλληλα ερεθίσματα προκειμένου να ανεξαρτητοποιηθούν στους αντίστοιχους τομείς, σύμφωνα πάντα με την ηλικία τους. Επιπρόσθετα ευαισθητοποιείται η ευρύτερη σχολική ομάδα και ταυτόχρονα εκπαιδεύεται σε καλές πρακτικές και σε σωστή μεθοδευμένη βοήθεια προς τα άτομα με κινητικά προβλήματα.

Το τμήμα της θεωρητικής προσέγγισης στοχεύει στην ενημέρωση του εκπαιδευτικού σε θέματα που άπτονται της κινητικής αναπηρίας. Το υλικό που περιλαμβάνεται στο τμήμα αυτό χρησιμοποιεί βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές σε επιλεγμένους ιστότοπους σχετικούς με το θέμα της κινητικής αναπηρίας μαθητών. Πιο αναλυτικά, στο τμήμα αυτό ο εκπαιδευτικός μπορεί να μελετήσει:

- ✓ Βασικούς ορισμούς και έννοιες που αφορούν το θέμα της κινητικής αναπηρίας.

- ✓ Προβλήματα προσβασιμότητας στο χώρο του σχολείου για μαθητές με κινητικές αναπηρίες.
- ✓ Υποδομές και εργονομικές παρεμβάσεις προσπελασιμότητας μαθητών με κινητικές αναπηρίες μέσα και έξω από την τάξη και στο σχολείο εν γένει.
- ✓ Το ρόλο και τη στάση των εκπαιδευτικών στην ενσωμάτωση των κινητικά αναπήρων παιδιών στο γενικό σχολείο.
- ✓ Τη σημασία και την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη για μαθητές με κινητικά προβλήματα.

Το τμήμα των εργαλείων αξιολόγησης κινητικότητας και προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης υλοποιήθηκε με σκοπό να διευκολύνει τον εκπαιδευτικό να ανιχνεύει τυχόν κινητικά προβλήματα ή την έλλειψη σωστής εκπαίδευσης από το οικείο περιβάλλον για τις αντίστοιχες λειτουργίες που, σύμφωνα με τις αναπτυξιακές κλίμακες, θα έπρεπε να είχαν κατακτηθεί στην ηλικία που βρίσκεται ο μαθητής.

Στο τμήμα αυτό συμπεριλαμβάνονται τα εξής ερωτηματολόγια:

- ✓ Δελτίο αξιολόγησης για δραστηριότητες καθημερινής διαβίωσης
- ✓ Δελτίο αξιολόγησης για τη προσβασιμότητα του χώρου
- ✓ Δελτίο αξιολόγησης σύλληψης μολυβιού και βασικών γραφοκινητικών δεξιοτήτων

Το τμήμα των διδακτικών σεναρίων περιλαμβάνει δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε 9 συναντήσεις - διδακτικά δίωρα με τους μαθητές. Επίσης περιλαμβάνει υλικό για 2 συναντήσεις με τους γονείς των μαθητών της τάξης.

Οι συναντήσεις με τους μαθητές έχουν τους ακόλουθους στόχους:

- Η 1η συνάντηση ανήκει στην ενότητα «Εγώ και το σώμα μου». Περιλαμβάνει δραστηριότητες που στοχεύουν να εξοικειώσουν τον μαθητή με το σώμα και τις αισθήσεις του.

- Η 2^η συνάντηση στοχεύει στο να κατανοήσουν οι μαθητές ότι κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός ως προς τη σωματική του διάπλαση, ότι δεν έχει σημασία το σχήμα ή το μέγεθος του σώματος κι ότι είναι σημαντικό να αποδεχόμαστε τη διαφορετικότητα του εαυτού μας και του άλλου. Παράλληλα όμως θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν πως όλοι περνούν μέσα από στάδια ανάπτυξης, με διαφορετικό ρυθμό ο καθένας.
- Η 3^η συνάντηση στοχεύει στο βοηθήσει τους μικρούς μαθητές να φροντίζουν μόνοι τους τον εαυτό τους, είτε έχουν κινητικά προβλήματα είτε όχι.
- Η 4^η συνάντηση στοχεύει στο βοηθήσει τους μικρούς μαθητές να αναπτύξουν την ικανότητα προσανατολισμού στο χώρο και το χρόνο.
- Η 5^η συνάντηση στοχεύει στο να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν τη λειτουργικότητα της γραφής.
- Η 6^η συνάντηση στοχεύει στο να γνωρίσουν οι μαθητές το χώρο της τάξης τους όσον αφορά θέματα προσβασιμότητας και να γίνουν βελτιώσεις με σκοπό τη διευκόλυνση των μαθητών με κινητικά προβλήματα.
- Η 7^η συνάντηση ανήκει στην ενότητα «Το σχολείο μου» και στοχεύει στο να γνωρίσουν οι μαθητές το χώρο του σχολείου τους όσον αφορά θέματα προσβασιμότητας, να προβληθεί η ανάγκη εφαρμογής κανόνων προσβασιμότητας και να σχεδιαστεί η ασφαλής μετακίνηση στο περιβάλλον του σχολείου.
- Η 8^η συνάντηση ανήκει στην ενότητα «Το σπίτι μου». Στοχεύει στο να γνωρίσουν οι μαθητές το χώρο του σπιτιού τους, να τεθούν τα στοιχεία εκείνα που πιθανόν να δημιουργούν προβλήματα προσβασιμότητας και να προταθούν τρόποι βελτίωσης, ώστε το σπίτι να γίνει λειτουργικό και εύχρηστο για τα μέλη και μη της οικογένειας.
- Τέλος, η 9^η συνάντηση ανήκει στην ενότητα «Η γειτονιά μου». Στοχεύει στο να γνωρίσουν οι μαθητές τη γειτονιά τους και τις υπηρεσίες που προσφέρει και να

εστιάσουν στις δυσκολίες πρόσβασης ενός ατόμου με ειδικές κινητικές ανάγκες σε αυτές.

Το υλικό που αναφέρεται στις συνεδρίες με τους γονείς διακρίνεται στα εξής 2 τμήματα:

- Την 1^η συνεδρία για τους γονείς, η οποία υλοποιείται με την έναρξη του προγράμματος και αφορά στην ενημέρωσή τους για τους στόχους του και για το ρόλο του σχολείου και της οικογένειας στην εφαρμογή του.
- Την 2^η συνεδρία για τους γονείς, η οποία πραγματοποιείται αφού ολοκληρωθούν σχεδόν όλα τα διδακτικά δίωρα για τους μαθητές και συμπεριλαμβάνει την ενημέρωση των γονέων σχετικά με τα αποτελέσματα των συναντήσεων και τις προτάσεις για το πώς μπορεί να βοηθήσει η οικογένεια στην υιοθέτηση επιθυμητών συμπεριφορών.

Δ. Μεθοδολογία αξιοποίησης υλικού

Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει το παρόν υλικό τόσο με όλη τη τάξη όσο και με κάθε μαθητή με κινητική αναπηρία και τους γονείς. Στόχοι του εκπαιδευτικού για κάθε περίπτωση όπως προαναφέρθηκε, είναι:

A. Για όλη τη τάξη:

- ✓ η ευαισθητοποίηση των μαθητών,
- ✓ η εξοικείωσή τους με τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών με κινητικά προβλήματα και,
- ✓ η αντιμετώπιση προβλημάτων προσβασιμότητας στο σπίτι, στο σχολικό περιβάλλον αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.

B. Εξατομικευμένα για τους μαθητές με κινητικά προβλήματα:

- ✓ η αναγνώριση και ο προσδιορισμός των εξατομικευμένων κινητικών προβλημάτων του μαθητή,
- ✓ η εφαρμογή διδακτικής προσέγγισης για την αντιμετώπιση και κατά το δυνατόν βελτίωση του προβλήματος.

Γ. Για τους γονείς:

- ✓ Η ευαισθητοποίηση των γονέων όλων των μαθητών σε σχέση με θέματα προβλημάτων προσβασιμότητας στο σπίτι, στο σχολικό περιβάλλον αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.
- ✓ Ειδικά για τους γονείς των μαθητών με κινητικές αναπηρίες, πρόσθετο στόχο αποτελεί η ενημέρωση και η παρότρυνση μεθοδευμένης υποστήριξης των παιδιών τους για τη βέλτιστη αντιμετώπιση του προβλήματος, με τη χρήση υποστηρικτικών εργαλείων και ψυχολογικής υποστήριξης.

Οδηγίες για την αξιοποίηση του υλικού των συναντήσεων με τους μαθητές.

- Το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες.
- Οι δραστηριότητες απευθύνονται στο σύνολο της τάξης, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με κινητικά προβλήματα, μέσω ειδικών θέσεων και προσαρμογών.
- Οι δραστηριότητες συνδέονται με τα ερωτηματολόγια αξιολόγησης, τα οποία βοηθούν στο να ανιχνευτούν τυχόν κινητικές δυσλειτουργίες και τα προβλήματα που δημιουργούνται από αυτές, είτε κατά την εκτέλεση κάποιων δραστηριοτήτων, είτε στα πλαίσια της ανεξάρτητης διαβίωσης των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον.
- Ο εκπαιδευτικός μπορεί να υλοποιήσει τις δραστηριότητες σύμφωνα με την κρίση του. Ανάλογα με τις ανάγκες της τάξης, τις εξειδικευμένες ανάγκες μαθητών με κινητικές δυσκολίες, καθώς και τη διαθέσιμη υλικοτεχνική υποδομή, έχει τη δυνατότητα να μεταβάλει τη σειρά εκτέλεσης των δραστηριοτήτων, να τις διαφοροποιήσει, να τις αφαιρέσει από το πρόγραμμά του ή να προσθέσει νέες.
- Το κάθε μάθημα προτείνεται να διαρκεί 2 διδακτικές ώρες. Ωστόσο, η διάρκεια του κάθε μαθήματος θα καθοριστεί από τον εκπαιδευτικό ώστε να συμφωνεί με τις ανάγκες των μαθητών και το διαθέσιμο χρόνο.

Οδηγίες για την αξιοποίηση του υλικού των συναντήσεων με τους γονείς

Η συνεργασία των γονέων είναι κρίσιμος παράγοντας για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, καθώς αποτελούν πρότυπα για μίμηση και υιοθέτηση συμπεριφορών. Η εκπαίδευση των παιδιών ξεκινάει άτυπα μέσα στην οικογένεια. Βασικοί μηχανισμοί μάθησης όπως η μίμηση, η ταύτιση και η συνεργασία, είναι χαρακτηριστικά της άτυπης εκπαίδευσης που παρέχουν οι γονείς στα παιδιά τους (Scribner & Cole, 1992). Η αλληλεπίδραση με τα μέλη της οικογένειας, η οργάνωση και η ανταπόκριση στα ερεθίσματα του μικρόκοσμου του σπιτιού, δημιουργούν ασφάλεια που οδηγεί σε αποτελεσματική μάθηση (Schaffer, 1996).

Ένα μέρος των δραστηριοτήτων αποσκοπεί στην ενημέρωση των γονέων για τις δραστηριότητες που υλοποιούνται στο χώρο του σχολείου, προβάλλοντας συγχρόνως τρόπους για να επιτευχθεί ενεργός εμπλοκή, συμμετοχή και υποστήριξη από τους γονείς στην εκπαιδευτική διαδικασία που προσφέρεται στο σχολείο.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι μέσα από την παρούσα προσπάθεια δίνονται γενικές οδηγίες και με κανένα τρόπο δεν μπορεί το υλικό αυτό να καλύψει ή να αντικαταστήσει την αντιμετώπιση των ιδιαιτεροτήτων, όπως αυτή συντελείται στα πλαίσια ενός οργανωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος, το οποίο περιλαμβάνει τόσο την εκπαίδευση του παιδιού όσο και τη σωστή εκπαίδευση του οικείου περιβάλλοντος στις λειτουργίες που θα έπρεπε να είχαν κατακτηθεί μέχρι την αντίστοιχη ηλικία, σύμφωνα με τις αναπτυξιακές κλίμακες.

Προετοιμασία εκπαιδευτικού

Προτείνεται στον εκπαιδευτικό να:

- μελετήσει το έντυπο εκπαιδευτικό υλικό καθώς και αυτό που περιλαμβάνεται στο CD-Rom, με σκοπό να προετοιμάσει το μάθημά του περισσότερο αποτελεσματικά,
- διαμορφώσει πλάνο δραστηριοτήτων και χρονοπρογραμματισμό για όλη τη σχολική χρονιά,
- ενημερώνει τους μαθητές για τις δραστηριότητες με τις οποίες θ' ασχοληθούν,
- συγκεντρώνει τα απαραίτητα υλικά για κάθε μάθημα ή να ζητά από τους μαθητές να τα φέρουν εκείνοι μαζί τους.

A. Βασικοί ορισμοί - έννοιες

Σύμφωνα με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες «Άτομα με κινητική αναπηρία είναι όλα εκείνα τα άτομα που παρουσιάζουν μικρή ή μεγάλη δυσχέρεια στην κίνηση, κάποιου ή κάποιων μελών του σώματός τους.» (<http://www.esamea.gr>). Ο ορισμός αυτός είναι γενικός και μπορεί να συμπεριλάβει κάποιον που έχει γεννηθεί με κάποια κινητική αναπηρία, όπως και κάποιον που έχει σπάσει κάποιο μέλος του σώματός του, για παράδειγμα το χέρι του.

Ως εκ τούτου τα άτομα με κινητικές αναπηρίες αποτελούν μια ιδιαίτερη πολυπληθή και ετερογενή ομάδα. Τα μέλη της παρουσιάζουν κινητικές δυσκολίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, προερχόμενες από ποικίλα αίτια και με ανομοιογενείς εκφάνσεις, τόσο ως προς τη σοβαρότητα αυτών, όσο και ως προς τα συνοδά προβλήματα που απαρτίζουν τη σύνθετη κλινική εικόνα του κάθε ασθενούς. Η κίνηση είναι μια λειτουργία, η οποία προϋποθέτει τον αρμονικό συντονισμό πολλών συστημάτων (π.χ. νευρικού, μυϊκού, οστικού) του οργανισμού, προκειμένου το άτομο να εκφράσει την παρουσία του στον κόσμο χρησιμοποιώντας το σώμα του για να βαδίσει, να μετακινηθεί, να απολαύσει τις χαρές της ζωής και να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του (Σπετσιώτης & Σταθόπουλος, 2003).

Οποιαδήποτε αλλοίωση της κίνησης, είτε λόγω απώλειας, είτε λόγω περιορισμού κατόπιν βλάβης, ορίζεται ως «κινητική αναπηρία» και μπορεί να έχει συνέπειες στις δραστηριότητες της καθημερινής ζωής του ατόμου, όπως είναι η αυτοφροντίδα, η μάθηση, η επαγγελματική απασχόληση, η ψυχαγωγία, οι κοινωνικές συναναστροφές και η ανεξαρτητοποίηση (Wilson-Jones, Morgan, Shelton & Thorogood, 2007).

Ο όρος κινητική αναπηρία είναι πολύ ευρύς και επιτρέπει το ενδεχόμενο αιτιολογικής απόδοσης της κινητικής δυσπραγίας σε πολυποίκιλους παράγοντες.

Συνεπώς, υπάρχει εξ ορισμού μεγάλη ανομοιομορφία μεταξύ των ατόμων που χαρακτηρίζονται ως κινητικά ανάπηρα. Η πιο συνήθης αιτία κινητικής αναπηρίας, κατά την παιδική ηλικία, είναι η εγκεφαλική παράλυση (Krageloh-Mann & Cans, 2009· Quinby & Abraham, 2005· Rassafiani, Ziviani & Rodger, 2008).

Οι κινητικές αναπηρίες επηρεάζουν τη φυσιολογική κίνηση του μαθητή, δυσχεραίνοντας, ανάλογα με τη σοβαρότητα, τις λειτουργικές δραστηριότητες, δηλαδή το επίπεδο ανεξαρτητοποίησης του ατόμου κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων της καθημερινής του ζωής και συγκεκριμένα :

1. Δραστηριότητες φροντίδας εαυτού: σίτιση, ένδυση - απόδυση, προσωπική - σωματική υγιεινή και περιποίηση, στοματική υγιεινή, χρήση τουαλέτας, φροντίδα προσωπικών μηχανημάτων ή βοηθημάτων (Α.Ο.Τ.Α., 1994)
2. Λειτουργική επικοινωνία
3. Κινητικότητα - Μεταφορές (Σηφάκη, 2004)
4. Κοινωνικές σχέσεις
5. Φροντίδα σπιτιού (Α.Ο.Τ.Α., 1994)
6. Αγορές - ψώνια
7. Εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες

Από ιατρικής πλευράς οι σωματικές διαταραχές ταξινομούνται σε νευρολογικές διαταραχές, μυοσκελετικές διαταραχές, εκ γενετής βλάβες, βλάβες από ατυχήματα και βλάβες από διάφορες ασθένειες. Οι κυριότεροι τύποι κινητικών αναπηριών που συναντώνται στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης είναι οι εξής: εγκεφαλική παράλυση, δισχιδής ράχη, τραυματισμοί του νωτιαίου μυελού, κρανιοεγκεφαλικές κακώσεις, νεανική αρθρίτιδα, αρθρογρίπωση, μυϊκές δυστροφίες, ακρωτηριασμοί (Βάσιος, Στεργιούλης & Σαρρής, 2007).

Σε ότι αφορά στους μαθητές με κινητική αναπηρία, όταν αυτή συνοδεύεται και από δυσλειτουργία στην αισθητηριακή επεξεργασία (ρύθμισης, διάκρισης, εγγραφής) (Μάγκλαρη, 2008), τότε οι δυσκολίες στον κινητικό προγραμματισμό και

στην κινητική εκτελεστικότητα συνυπάρχουν με δυσκολίες στην οπτική, απτική, ακουστική αντίληψη και διακυμάνσεις στο επίπεδο εγρήγορσης, συγκέντρωσης και προσοχής και επομένως δυσχεραίνουν την ικανότητα για μάθηση (Blance, Botticelli & Hallway, 1995). Σε κάθε όμως περίπτωση χρειάζεται ειδικός εξοπλισμός που επιλέγεται με βάση τις ατομικές δυσκολίες του κάθε μαθητή, ενώ απαραίτητη είναι και η συμβολή ειδικών επιστημόνων για την αντιμετώπιση των πολλαπλών προβλημάτων που παρουσιάζουν (Λάππα, 2011· Πολυχρονοπούλου, 2012), αφού σύμφωνα με τον Γ. Δράκο (2011): «Σήμερα θεωρείται πλέον αναγκαία η πολύπλευρη και διεπιστημονική προσέγγιση κάθε παιδαγωγικού προβλήματος».

B. Δυσκολία μετακίνησης

Το παιδί που κινείται ανεξάρτητα, με αναπηρικό αμαξίδιο ή με βακτηρίες (διάφοροι τύποι μπαστουινιών), είναι πιθανό να αντιμετωπίσει προβλήματα που αφορούν κυρίως στην προσβασιμότητά του στους σχολικούς χώρους, καθώς αρκετές σχολικές δομές παρουσιάζουν ελλείμματα στον σχεδιασμό τους. Σύμφωνα με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΕΣΑΕΑ) και τον Πανελλήνιο Επιστημονικό Σύλλογο Ειδικής Αγωγής (ΠΕΣΕΑ) και όπως αναφέρουν οι Παπάνης, Βίκη & Γιαβρίμης (2009), μόνο δέκα στα πενήντα ειδικά σχολεία (το 20%) στεγάζονται σε κατάλληλα κτίρια που προσφέρουν προσβασιμότητα και επαρκείς χώρους, ενώ από τα τμήματα ένταξης μόνο 98 στα 510 (ποσοστό 19.22%) πληρούν τις ίδιες στοιχειώδεις προϋποθέσεις.

Οι χώροι στους οποίους συνήθως παρατηρούνται προβλήματα προσπελασιμότητας και πρόσβασης είναι:

1. Είσοδος στο σχολικό χώρο: Στα περισσότερα σχολεία υπάρχουν σκάλες και η θύρα εισόδου αποτελείται από δύο φύλλα που κλείνουν μόλις τα ωθήσει και τα αφήσει το παιδί που εισέρχεται στο χώρο.
2. Προαύλιος χώρος: Συνήθως στη διαδρομή προς το προαύλιο υπάρχουν σκαλιά και συχνά απουσιάζει η ράμπα ή ο ανελκυστήρας.
3. Είσοδος στην τάξη: Για έναν μαθητή με κινητικές δυσκολίες, οι μικρές και στενές εισοδοί καθώς και οι στενοί διάδρομοι που οδηγούν στις τάξεις, αποτελούν επιπλέον εμπόδια.
4. Αίθουσα μαθήματος: Οι σχολικές τάξεις έχουν μεγάλη επιφάνεια, αρκετή για την απρόσκοπτη μετακίνηση του αμαξιδίου, αλλά τα θρανία είναι συνήθως πάρα πολύ κοντά το ένα στο άλλο.
5. Γραφείο εκπαιδευτικών: Ο χώρος αυτός είναι συχνά μεγάλος, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις το μεγαλύτερο μέρος του καλύπτεται από τα

γραφεία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζεται η μετακίνηση των μαθητών με αμαξίδιο στην συγκεκριμένη αίθουσα.

6. Τουαλέτα: Οι συμβατικές τουαλέτες είναι συχνά πολύ στενές για να χωρέσει το αμαξίδιο και η απόσταση μεταξύ νιπτήρα και εισόδου τουαλέτας είναι πολύ μικρή για να περιστραφεί το αμαξίδιο.
7. Κυλικείο: Το περβάζι του κυλικείου είναι πολλές φορές αρκετά ψηλό, με συνέπεια ο μαθητής που χρησιμοποιεί αμαξίδιο να μην μπορεί να παραγγείλει, να δώσει τα χρήματα και να πάρει το φαγητό και τα ρέστα του.
8. Γυμναστήριο: Στο μάθημα της γυμναστικής, το παιδί με κινητικές δυσκολίες αντιμετωπίζει αρκετές δυσκολίες σε αθλήματα που απαιτούν κίνηση των κάτω άκρων, όπως το ποδόσφαιρο.

Στις δράσεις που κάνει το σχολείο συμπεριλαμβάνονται οι εκδρομές, οι περίπατοι και οι επισκέψεις στο θέατρο. Σε όλες τις εξωσχολικές δραστηριότητες τα παιδιά μετακινούνται με τα σχολικά λεωφορεία. Για το παιδί με κινητική αναπηρία είναι πολύ δύσκολο να ανέβει στο λεωφορείο χωρίς τη βοήθεια κάποιου συνοδού, γι' αυτό και θα πρέπει σε παρόμοιες περιπτώσεις να ενοικιάζονται προσβάσιμα λεωφορεία με ειδική πτυσσόμενη ράμπα ή με ειδικούς ενσωματωμένους γεραμούς.

Γ. Υποδομές και εργονομικές παρεμβάσεις προσπελασιμότητας μαθητών με κινητικές αναπηρίες στο γενικό σχολείο

Η κινητικότητα των μαθητών με κινητικές αναπηρίες μέσα στο χώρο του σχολείου διευκολύνεται όταν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές και τα απαραίτητα βοηθήματα και προσαρμογές, τόσο μέσα στην τάξη όσο και έξω από αυτήν και αφορούν στην κτιριακή προσβασιμότητα και υλικοτεχνική υποδομή που ενδεικτικά περιλαμβάνει: ράμπες, ανελκυστήρες, αντιολισθητικά δάπεδα, κατάλληλο φωτισμό, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, ρυθμιζόμενα στο ύψος θρανία κ.ά. (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Σύμφωνα με διεθνείς οδηγούς και λίστες (Handicap International, 2008; Assessments of Functional Skills Occupational Therapy and Physical Therapy, 2012; Occupational and Physical Therapy Information and Guidelines, 2008), μερικές ενδεικτικές υποδομές και εργονομικές παρεμβάσεις που αναφέρονται στην τάξη είναι:

Α. Υποδομές και εργονομικές παρεμβάσεις εντός της τάξης

- Ύπαρξη αντιολισθητικού δαπέδου
- Επαρκής φωτισμός
- Πόρτα με μεγάλο άνοιγμα
- Διακόπτες φωτός σε χαμηλή θέση
- Κρεμάστρες ρουχισμού σε χαμηλή θέση
- Ντουλαπάκια για φύλαξη εκπαιδευτικού υλικού του μαθητή σε κατάλληλο ύψος
- Επαρκής χώρος μεταξύ των θρανίων
- Θρανία με επαρκές κενό από κάτω για να χωράει το αναπηρικό αμαξίδιο
- Ανατομικά και λειτουργικά καθίσματα που να διευκολύνουν το κάθισμα σε παιδιά με κινητικά προβλήματα που χρησιμοποιούν μόνο ή/και μπαστούνι

- Κατάλληλα βοηθήματα, όπως αναλόγια, χοντροί μαρκαδόροι, βοηθήματα γραφής και αλλαγής σελίδων
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές ή tablet με ειδικές βάσεις στήριξης και ειδικά περιφερειακά και βοηθήματα
- Λαβές για το άνοιγμα - κλείσιμο των παραθύρων σε κατάλληλο ύψος
- Ύπαρξη φορητού γερανού

B. Υποδομές και εργονομικές παρεμβάσεις εκτός της τάξης

- Χειρολαβές και μπάρες στήριξης και από τις δύο πλευρές σε όλο το μήκος των διαδρόμων και των κλιμακοστασίων, καθώς και στον περίγυρο του κτηρίου και του προαυλίου
- Σκαλοπάτια με ειδική αντιολισθητική ταινία
- Ύπαρξη ράμπας με κλίση περίπου 5%, ανελκυστήρα ή αναβατορίου με αντίστοιχη κλίση
- Ειδικά διαμορφωμένο δάπεδο στο προαύλιο (οι κυβόλιθοι ή τα πλακάκια δυσχεραίνουν τη μετακίνηση παιδιών με κινητική αναπηρία)
- Κατάλληλα διαμορφωμένα τουαλέτα με αρκετό ελεύθερο χώρο ακτίνας τουλάχιστον 1,5 μ. με :
  - χειρολαβές και μπάρες στήριξης
  - λεκάνη με πτυσσόμενα πλαϊνά στηρίγματα
  - καζανάκι τοποθετημένο στο πλάι με μεγάλο κουμπί τοποθετημένο στο κατάλληλο ύψος
  - σαπυνοθήκη, πετσετοθήκες και κρεμάστρα τοποθετημένες σε κατάλληλο ύψος
  - μπαταρίες μίξης που διαθέτουν βραχίονα
  - καθρέπτη με ρυθμιζόμενη κλίση
  - πάγκο για να μπορεί κάποιος να ακουμπήσει τα απαραίτητα υλικά (π.χ. όταν χρειάζεται να κάνει καθετηριασμό)

- σύστημα κλήσης βοήθειας σε περίπτωση κινδύνου
- Πάγκοι κυλικείου σε κατάλληλο ύψος για να φτάνει κάποιος με αναπηρικό αμαξίδιο για να ψωνίσει
- Κάδοι σκουπιδιών και ανακύκλωσης με κατάλληλο ύψος, ώστε να είναι προσβάσιμοι
- Παγκάκια για την ανάπαυση παιδιών που χρησιμοποιούν βοηθήματα βάδισης και δεν είναι σε θέση να είναι όρθια κατά τη διάρκεια του διαλείμματος
- Χώροι άθλησης με ειδικό δάπεδο, χλοοτάπητα, φορητό γερανό, ρυθμιζόμενο ύψος μπασκέτας και φιλέ
- Χώροι αναψυχής με κατάλληλα εργονομικά τραπέζια, καρέκλες, βοηθήματα για ομαδικά παιχνίδια, όπως ειδικά πιόνια ή βοηθήματα γραφής, ειδικός εξοπλισμός για πρόσβαση στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, ειδικά στρώματα και μαξιλάρια για ανάπαυση
- Κατάλληλο ύψος τραπεζιών στην τραπεζαρία για την ώρα του μεσημεριανού γεύματος με άνοιγμα από κάτω για να χωρά αναπηρικό αμαξίδιο
- Χώρος που χρησιμοποιείται για συγκεντρώσεις ή θεατρικές παραστάσεις με ράμπα κλίσης
- Βιβλιοθήκη προσβάσιμη

Τα σχολεία και γενικότερα όλα τα δημόσια κτίρια θα πρέπει να είναι προσβάσιμα και να ακολουθούν τον ΓΟΚ Ν.2831/2000 (<http://teeserver.tee.gr/online/afieromata/2000/2122/index.shtml>,

Γεωργοστάθη et.al, 2009). Φυσικά εμπόδια και κακοτεχνίες μέσα και έξω από την τάξη δυσκολεύουν πολύ τον προσανατολισμό και την κινητικότητα των παιδιών, ιδίως αν υπάρχει και κάποια δυσκολία στην κίνηση, καθιστώντας δευτερογενώς αδύνατη την ανεξάρτητη μετακίνησή τους μέσα στο σχολικό περιβάλλον και κατά συνέπεια τη συμμετοχή του παιδιού σε εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και στην κοινωνικοποίησή του. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να

δίνεται στην εργονομία (ύψος καθίσματος και θρανίου, ράμπες, χειρολαβές, διάδρομοι χωρίς εμπόδια με το κατάλληλο πλάτος), καθώς και στην κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή, ώστε να διευκολύνονται τα παιδιά με κινητικές αναπηρίες (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Γ. Βασικές προϋποθέσεις προσβασιμότητας στο σχολείο

Για άτομα με κινητικά προβλήματα, περιπατητικούς ή χρήστες αναπηρικού αμαξιδίου, σύμφωνα με τον Οδηγό «Σχεδιάζοντας για όλους» του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής, (<http://www.minenv.gr/1/16/162/16203/g1620300.html>), συνιστάται :

1. Για την είσοδο σε κτίριο η κατασκευή ράμπας με κλίση 5-8%, αντί για σκάλα. Προτείνεται να είναι κατασκευασμένη από αντιολισθητικό υλικό και να διαθέτει χρωματιστές επιφάνειες στο τελείωμά της, ώστε να γίνονται αντιληπτές από τα παιδιά με διαταραχές όρασης.
2. Κάθε 6 μέτρα, καλό είναι να υπάρχουν χώροι χαλάρωσης μήκους 160εκ., ώστε το άτομο να ξεκουράζεται και να μπορεί να κάνει τους απαραίτητους χειρισμούς για να στρίψει.
3. Οι χειρολαβές πρέπει να βρίσκονται και στις δύο πλευρές της ράμπας για να μπορούν να δίνουν ώθηση στα άτομα κατά τη μετακίνησή τους. Για τα παιδιά, το ύψος τοποθέτησης είναι 70εκ από το πάτωμα και το σχήμα τους θα πρέπει να είναι κυλινδρικό με διάμετρο 40 - 50χιλ. για καλύτερη σύλληψη.
4. Η πόρτα εισόδου στο κτίριο θα πρέπει να είναι κατάλληλα τοποθετημένη ώστε να μην εμποδίζεται η πρόσβαση από το δρόμο ή το προαύλιο. Θα πρέπει επίσης να είναι εύκολα εντοπίσιμη με τη χρήση ηχητικού ερεθίσματος ή έντονων χρωμάτων / σημάτων. Θα πρέπει να έχει ελεύθερο χώρο μπροστά της διαστάσεων 150εκ. x 150εκ. ώστε να μπορούν να την ανοίξουν άτομα που μετακινούνται με αμαξίδιο.

5. Το πλάτος κάθε πόρτας θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 90εκ. και το ύψος 2μ. Καλό είναι να αποφεύγονται τα εμπόδια και τα περβάζια, για τη διευκόλυνση της κίνησης του αμαξιδίου.
6. Τα πόμοια της πόρτας θα πρέπει να είναι σε μορφή Γ, που διευκολύνει τη λαβή, και να είναι τοποθετημένα σε ύψος 70-90εκ. από το έδαφος.

Δ. Ο ρόλος και η στάση των εκπαιδευτικών στην ενσωμάτωση των κινητικά ανάπηρων παιδιών στο γενικό σχολείο

Οι μαθητές με εγκεφαλική παράλυση αποτελούν τη μεγαλύτερη ομάδα παιδιών με κινητική αναπηρία. Συνήθως, οι δυσκολίες που εμφανίζουν στην κίνηση συνδέονται με πρωτεύοντα προβλήματα αισθητηριακής επεξεργασίας, εξ' αιτίας της βλάβης στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα, τα βασικά γάγγλια και την πυραμιδική οδό. Ανακύπτουν όμως και δευτερεύοντα προβλήματα λόγω των περιορισμών που προκαλεί η κινητική δυσλειτουργία, όπως ελλειμματική τροφοδότηση από το ιδιοδεκτικό και το κιναισθητικό σύστημα και φτωχή αισθητηριακή εισροή από το οπτικό, αιθουσαίο και απτικό σύστημα (Cool & Μάγκλαρη, 2000). Εξ' αιτίας όλων αυτών εμφανίζονται σημαντικές δυσκολίες στην αντίληψη του σώματος στο χώρο (προσανατολισμός), στον κινητικό προγραμματισμό, στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και στις γνωστικές ικανότητες με αποτέλεσμα να επηρεάζονται οι μαθησιακές επιδόσεις (Blance, Botticelli & Hallway, 1995).

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) για Μαθητές με Κινητικές Αναπηρίες, του Τμήματος Ειδικής Αγωγής (2004): Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες ώστε μέσα σε ένα ελκυστικό, ασφαλές, φιλικό και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον να εξασφαλίζονται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης για όλα τα παιδιά. Οργανώνει ελκυστικές μαθησιακές εμπειρίες που έχουν νόημα και ενδιαφέρον για τα ίδια τα παιδιά, μέσα σε πνεύμα συνεργασίας, ενθάρρυνσης, εμπιστοσύνης, αποδοχής, αγάπης και επιμερισμού της εργασίας και των ρόλων. Υποστηρίζει την προσέγγιση της γνώσης μέσα από το παιχνίδι, τη διερεύνηση, την αξιοποίηση διαφόρων πηγών πληροφόρησης, τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων, τη δημιουργία, την παρουσίαση ιδεών. Επιδιώκει την αβίαστη συμμετοχή κάθε παιδιού στις καθημερινές δραστηριότητες

του προγράμματος, σύμφωνα με το δικό του τρόπο και ρυθμό. Αξιοποιεί τις προϋπάρχουσες γνώσεις, τα βιώματα και τις εμπειρίες των παιδιών ως σημείο εκκίνησης, επιδιώκοντας συγχρόνως τη διεύρυνση και τον εμπλουτισμό τους.

Η πρακτική αξιοποίηση του «καθολικού σχεδιασμού» για την αναπηρία μπορεί να υλοποιηθεί μέσα από τον θεσμό της συνεκπαίδευσης ως βάση της λειτουργίας του σχολείου για όλους. Στο σχολείο για όλους η διαφορετικότητα δεν αποτελεί πρόβλημα, αλλά αφορμή για μάθηση και περαιτέρω βελτίωση του επιπέδου της σχολικής κοινότητας (Σούλης, 2000, 2008).

Όσον αφορά στη ψυχοκοινωνική διάσταση κατά Schneider & Anderson (1980), όπως αναφέρουν οι Παπάνης, Βίκη & Γιαβρίμης (2009), έχει διαπιστωθεί ότι η συχνότητα προηγούμενης επαφής με άτομα με αναπηρία δημιουργεί την ανάπτυξη θετικών στάσεων. Έτσι, όσο περισσότερο αλληλεπιδρά κάποιος με ένα άτομο με αναπηρία, σε ισότιμη βάση και με θετικό τρόπο, τόσο θετικότερες τείνουν να γίνουν οι στάσεις του απέναντι σε αυτό το άτομο και γενικότερα σε άτομα με ιδιαιτερότητες. Η επαφή και η συνεργασία των μαθητών με άτομα με αναπηρία, η συνύπρξή τους και οι κοινές δράσεις αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα για την αλλαγή της στάσης απέναντι στο διαφορετικό μέσα από τις διαδικασίες της αλληλεπίδρασης και της αλληλοαποδοχής (Πολυχρονοπούλου, 2012). Η εμπειρία των προγραμμάτων ευαισθητοποίησης που εφαρμόστηκαν σ' ένα μεγάλο αριθμό μαθητών (10.000) σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας (Τζουβελέκης, Κολιοπούλου, Κωνσταντινίδου, Αμανατίδου, Χατζηκώστα, Ζερδεβά & Σούμα, 2001· Tzouvelekis, Georgiadis & Koliopoulou, 2004), έχει δείξει ότι είναι αποτελεσματικά τα προγράμματα που περιέχουν:

1. Βιωματική προσέγγιση μέσα από παιχνίδι ρόλων και προσομοίωσης διαφορετικότητας.
2. Παρακολούθηση και χρήση οπτικοακουστικού και εκπαιδευτικού υλικού.
3. Δράσεις για την προσβασιμότητα στην κοινότητα / γειτονιά.

4. Ανάπτυξη κοινών δραστηριοτήτων και συνεργασία με σχολικές μονάδες Ειδικής Αγωγής.

Αναδύεται λοιπόν επιτακτικά το αίτημα τροποποίησης / αναδόμησης ενός ενιαίου αναλυτικού προγράμματος για όλους τους μαθητές με ή δίχως αναπηρία, στο οποίο θα συμπεριλαμβάνονται οι ψυχοπαιδαγωγικές και κοινωνικοποιητικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται και προωθούν τη γνώση που παρέχεται από το σχολικό σύστημα (Φλουρής, 1997).

Σε μία τάξη με μαθητές δίχως αναπηρία και μαθητές με κινητική αναπηρία, ο εκπαιδευτικός οφείλει κατά τη διδασκαλία να εξασφαλίζει κάποιες γενικές προϋποθέσεις (Σούλης, 2000, 2008):

- να είναι σίγουρος ότι παρέχει στους μαθητές με κινητική αναπηρία βοήθεια όταν τη χρειάζονται,
- να εξασφαλίζει για τους μαθητές αυτούς επιπλέον χρόνο,
- να αντιμετωπίζει το αναπηρικό αμαξίδιο ως μέσο υποστηρικτικής μάθησης και όχι ως περιορισμό,
- να μη μετακινεί το αναπηρικό αμαξίδιο παρά μόνο εάν του ζητηθεί
- να φροντίζει ώστε η τάξη να είναι απαλλαγμένη από κάθε εμπόδιο και
- σε ό,τι αφορά τις εργονομικές παρεμβάσεις, πρέπει το τραπέζι εργασίας να είναι προσαρμοσμένο στο ύψος του αναπηρικού αμαξιδίου ώστε να υπάρχει πλήρης πρόσβαση στο υλικό.

Το μάθημα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις δυνατότητες κάθε μαθητή (εξατομίκευση). Στην περίπτωση χρήσης εφαρμογών νέων τεχνολογιών, τα εναλλακτικά πληκτρολόγια, η φωνητική αναγνώριση, η οθόνη αφής, το ποντίκι με ειδικό μοχλό καθώς και άλλες ειδικές προσαρμογές, διευκολύνουν την επίδοση των μαθητών με κινητικές αναπηρίες.

Ο εκπαιδευτικός της τάξης συνεργάζεται με τον ειδικό παιδαγωγό, χωρίς να περιορίζει ο ένας τον άλλον. Μελετώντας το Αναλυτικό Πρόγραμμα

καταρτίζουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σύμφωνα με τις ανάγκες όχι μόνο του μαθητή με αναπηρία αλλά και του συνόλου των μαθητών (Πολυχρονοπούλου, 2012). Επίσης συνεργάζεται και με το Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (συνοδό). Ο ρόλος του συνοδού για την ανάπτυξη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης είναι σημαντικός. Ορισμένες φορές, όμως, η σύγχυση των ρόλων, η έλλειψη συνεργασίας και η υπερβολική κηδεμονία μπορεί να δυσχεραίνουν τις πρακτικές της συμπερίληψης και ένταξης (Κωνσταντίνου & Αγγελίδης, 2009).

Επιπρόσθετα και στο πλαίσιο της διεπιστημονικής προσέγγισης (Δράκος, 2011), η συνεργασία με το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ειδικός παιδαγωγός, ψυχολόγος, κοινωνικός λειτουργός, φυσικοθεραπευτής, εργοθεραπευτής, λογοθεραπευτής, νοσηλεύτης) βοηθάει στην καλύτερη υποστήριξη του μαθητή με αναπηρία.

Σύμφωνα με τις σύγχρονες πρακτικές της ένταξης, προωθείται η ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, επειδή αποβλέπει στη δημιουργία δικτύων συνεργασίας που βελτιώνουν το σχολείο παρέχοντας νέα γνώση και καλές πρακτικές (Charman & Fullan, 2007· Hopkins, 2007). Στα δίκτυα συνεργασίας μπορούν να συμμετέχουν γονείς και μαθητές οι οποίοι, μαζί με τους εκπαιδευτικούς, επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων, οδηγούν σε αλλαγή της κουλτούρας του σχολείου και αναλαμβάνουν ηγετικούς - συντονιστικούς ρόλους, παράλληλα με την επίσημη ηγεσία του σχολείου, που προωθούν την ποιότητα του σχολικού περιβάλλοντος (Angelides et.al., 2008· Angelides et.al., 2007).

Η άμεση συνεργασία του εκπαιδευτικού με τον εργοθεραπευτή κατά τη διάρκεια του μαθήματος θα διασφαλίσει την απρόσκοπτη και αποτελεσματικότερη συμμετοχή στο μάθημα, δεδομένου ότι υποδεικνύεται η λειτουργικότερη θέση και στάση του μαθητή την ώρα του μαθήματος, καθώς τα άτομα αυτά χάνουν εύκολα τις λειτουργικές στάσεις του σώματος και αδυνατούν να επανέλθουν μόνα τους

λόγω της διαταραχής του μυϊκού τόνου (υπερτονία - υποτονία) και της έλλειψης του συντονισμού των κινήσεων.

Στη σχολική τάξη οι λειτουργικές θέσεις ενός μαθητή είναι η καθιστή και η όρθια. Ενώ λοιπόν για τα παιδιά της τυπικής ανάπτυξης και οι δύο θέσεις είναι κάτι απλό, για τους μαθητές με κινητικές αναπηρίες η θέση στην οποία θα πρέπει να βρίσκονται είναι ανάλογη με το επίπεδο λειτουργικότητάς τους και χρειάζονται διαφορετικό είδος καθίσματος και διαφορετικές προσαρμογές ώστε να πλησιάσουν το φυσιολογικό πρότυπο της καθιστής θέσης που θα επιτρέπει συμμετρία στον κορμό, καλύτερο έλεγχο του κεφαλιού και των χεριών και αποτελεσματικότερη σχέση των αρθρώσεων μεταξύ τους (Λάππα, 2011). Με λίγα λόγια, σκοπός είναι να διευκολυνθεί ο μαθητής ώστε να παρακολουθεί και να συμμετέχει στο μάθημα χωρίς να σπαταλά ενέργεια για να κρατηθεί στη θέση του ή να ενοχλείται από ακούσιες κινήσεις (Αναστασοπούλου & Κυριάκου, 2008). Η όρθια θέση που επηρεάζει μια σειρά από σωματικά συστήματα όπως μυοσκελετικό, αναπνευστικό, καρδιαγγειακό, γαστρεντερικό, νεφρικό, νευρικό. Μπορεί να επιλεγεί για έναν μαθητή με κινητική αναπηρία με χρήση ορθοστάτη, αν βοηθά το μαθητή να κρατά το κεφάλι του στη μέση θέση και να βλέπει τον πίνακα την ώρα της διδασκαλίας, αντί να σκύβει συνεχώς πάνω στο τραπέζι. Αντίστοιχα, μαθητής με ασύμμετρο τονικό αντανακλαστικό (η περίπτωση αυτή εμφανίζεται σε παιδιά με εγκεφαλική παράλυση και τα αναγκάζει να στρίβουν το κεφάλι τους δεξιά ή αριστερά) θα πρέπει να τοποθετηθεί το σώμα του πλάγια προς τον πίνακα, ώστε το κεφάλι του να είναι σωστά προσανατολισμένο σε αυτόν (Αναστασοπούλου & Κυριάκου, 2008).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε σχέση με τους γονείς πρέπει να είναι συμβουλευτικός και υποστηρικτικός. Καθοδηγεί τους γονείς σε θέματα που αφορούν τόσο στη σχολική όσο και την κοινωνική ένταξη του παιδιού με αναπηρία, ενώ προετοιμάζει τους γονείς των παιδιών χωρίς αναπηρία να αποδεχτούν την ένταξη των παιδιών με αναπηρία. Προτείνει λύσεις στους προβληματισμούς των

γονέων και συζητά μαζί τους τις δυσκολίες που προκύπτουν κάθε φορά, είτε στο ενδοσχολικό, είτε στο εξωσχολικό περιβάλλον. Οργανώνει ομάδες γονέων και συζητά μαζί τους εκπαιδευτικά και κοινωνικά θέματα, κοινούς προβληματισμούς και ανησυχίες (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Τέλος, έρχεται σ' επαφή με φορείς που εμπλέκονται στην ενταξιακή διαδικασία άμεσα ή έμμεσα (υπηρεσίες υγείας, ειδικούς που ασχολούνται με τους μαθητές εκτός σχολείου, κέντρα κοινωνικής φροντίδας, ΚΕΔΔΥ κ.ά.) και καλείται να παρέχει τις ερευνητικές του προτάσεις και να συνεργάζεται με τις υπηρεσίες των διαφόρων υπουργείων στο πλαίσιο ανάπτυξης της εκπαιδευτικής μεθοδολογίας και παραγωγής διδακτικού υλικού.

Ε. Θεωρητικό πλαίσιο συναντήσεων με γονείς

Το κεφάλαιο που πραγματεύεται τη συνάντηση του εκπαιδευτικού με τους γονείς έχει ως στόχο τη γνωριμία των γονέων μεταξύ τους αλλά και με τον εκπαιδευτικό, γεγονός που θα συμβάλλει στην καλύτερη συνεργασία κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Ο εκπαιδευτικός ενημερώνει τους γονείς για τη δράση και τους επιμέρους στόχους του προγράμματος. Για το σκοπό αυτό μπορεί να χρησιμοποιήσει θέματα για τις κινητικές αναπηρίες και τη διαφορετικότητα από το θεωρητικό μέρος, καθώς και να προβάλλει δραστηριότητες των μαθητών που αφορούν στην ευαισθητοποίηση για την αποδοχή της διαφορετικότητας σε επίπεδο σχολικής τάξης. Μπορεί επίσης να παρουσιάσει τις θεματικές ενότητες όπως παρουσιάζονται στα περιεχόμενα. Στη συνάντηση που θα γίνει στο τέλος του προγράμματος γίνεται αποτίμηση του έργου που επιτελέστηκε στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, αναδεικνύοντας τον υποστηρικτικό ρόλο του εκπαιδευτικού.

Η μετάβαση του παιδιού από την οικογένεια στο σχολείο σηματοδοτεί την ένταξή του σ' ένα νέο κοινωνικό πλαίσιο που μπορεί να αναδείξει τόσο τις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα που αναδύονται, όσο και τις διαστάσεις ενός προγράμματος παρέμβασης.

Η αλληλεπίδραση μεταξύ σχολικού και οικογενειακού περιβάλλοντος δημιουργεί τις προϋποθέσεις που συμβάλλουν στην ολιστική αντιμετώπιση των μαθητών μέσα σ' ένα συμπεριληπτικό σχολείο για όλους με επίκεντρο τον μαθητή.

Η διακήρυξη της Σαλαμάνκα (1994), του ΟΗΕ (2007) και άλλων διεθνών οργανισμών για το παιδί καθώς και σειρά νομοσχεδίων σε πολιτείες και κράτη των Η.Π.Α. και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχα, υποστηρίζουν το δικαίωμα της ισότιμης συμμετοχής όλων των παιδιών στην εκπαίδευση ανεξάρτητα από το φύλο, τη θρησκεία, την κουλτούρα, τις δυσκολίες, τα δυνατά σημεία κάθε μαθητή ή την αναπηρία και αναβαθμίζουν τον ρόλο του γονιού και την εμπλοκή του στην

υποστηρικτική και εκπαιδευτική διαδικασία, θεωρώντας την απαραίτητη στην επιτυχή εξέλιξη του παιδιού. Με βάση αυτά τα δεδομένα ο εκπαιδευτικός καλείται να δουλέψει, όχι μόνο θέτοντας μαθησιακούς και γνωστικούς στόχους, αλλά πολύπλευρα, συμπεριλαμβάνοντας και τη δυναμική της οικογένειας ως αναπόσπαστο κομμάτι της εξέλιξης ενός παιδιού.

Η αλληλεπίδραση παιδιού, γονέων και εκπαιδευτικών μπορεί να οδηγήσει είτε σε θετική και δυναμική συνεργασία είτε σε σύγκρουση ανοιχτή ή συγκαλυμμένη ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς λόγω της διαφορετικής στάσης στην προσέγγιση της κοινωνικής πραγματικότητας αλλά και της συναισθηματικής κατάστασης κάθε μέλους.

Σκοπός της Συμβουλευτικής είναι η συναισθηματική εξισορρόπηση του ατόμου σε δύσκολες και αγχωγόνες καταστάσεις και η υποστήριξή του σε περιπτώσεις που καλείται να πάρει σημαντικές αποφάσεις και να ξεπεράσει προβλήματα και εμπόδια (Μαλικιώση - Λοΐζου, 1993).

Η Συμβουλευτική δεν είναι παροχή συμβουλών, συστάσεων και προτροπών, ούτε αποσκοπεί στο να αλλάξει τη στάση και τις πεποιθήσεις (Κοσμίδου, 1996). Ο εκπαιδευτικός θα κληθεί να εμπλακεί σε διεργασίες Συμβουλευτικής ως το αμεσότερο προς την οικογένεια πρόσωπο του κοινωνικού περιβάλλοντος, γιατί μετά τους γονείς είναι αυτός που περισσότερο θα εντοπίσει, θα βιώσει σε διάρκεια και ένταση και θα διαχειριστεί το πρόβλημα. Ο εκπαιδευτικός οφείλει επίσης να υποστηρίξει τόσο τους γονείς στο μακρύ δρόμο προς την αποδοχή του προβλήματος, όσο και το ίδιο το παιδί ασχέτως των δυσκολιών που αυτό παρουσιάζει τόσο αναπτυξιακά όσο και ψυχοκοινωνικά (Dowling & Osborne, 2001).

Οι γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες είναι εγκλωβισμένοι σε μια έντονη σύγκρουση μεταξύ των εξωτερικών κοινωνικών επιταγών, των προσωπικών τους προσδοκιών και των συναισθημάτων που απορρέουν από τη γονεϊκή τους φύση

(Βαλάτα, 2007). Η παρέμβαση του εκπαιδευτικού μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της προσωπικής και οικογενειακής τους ισορροπίας (Μαλικιώση - Λοΐζου, 1993).

Συστημική προσέγγιση

Η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν τα δύο πιο σημαντικά «συστήματα» για την προσωπική ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση. Οι σχέσεις αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης που διαμορφώνονται ανάμεσα στο σύστημα της οικογένειας και του σχολείου σχετίζονται με τη γνωστική και ψυχοκοινωνική εξέλιξη του παιδιού. Αν και κάθε σύστημα διακρίνεται ως αυτόνομο, εμπεριέχεται σε μια συνυπάρχουσα κοινωνική και πολιτισμική πλαισίωση.

Κατά συνέπεια, οι δυσκολίες που εμφανίζουν τα παιδιά στο σχολείο δεν αφορούν μόνο τα ίδια αλλά όλο το πλέγμα των σχέσεων, οι οποίες διαμορφώνονται στην οικογένεια και στο σχολείο. Οι δυσκολίες αυτές συνήθως προκαλούν κρίση σε ένα από τα δύο συστήματα καθώς και μια τάση ενοχοποίησης του ενός από το άλλο είτε για τις χαμηλές επιδόσεις, είτε για τα προβλήματα συμπεριφοράς ή για οποιαδήποτε μορφή αναπηρίας.

Η αναγκαιότητα για μία διασυστημική κατανόηση πρέπει να καλύπτει πολλαπλά επίπεδα όπως:

- Τη δημιουργία μηχανισμών στήριξης του παιδιού μέσα από το εξατομικευμένο πρόγραμμα, τη χρήση νέας τεχνολογίας και την πολυαισθητηριακή διδακτική προσέγγιση σε ένα φιλικό για τον μαθητή περιβάλλον (Στασινός, 2013),
- Την ενδυνάμωση της αυτοεκτίμησής του και της συναισθηματικής του ασφάλειας,
- Το σεβασμό στην ιδιαιτερότητα και την αποδοχή της διαφορετικότητάς του,
- Την ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των ισότιμων μελών της σχολικής τάξης,
- Τη δημιουργία κλίματος αλληλοαποδοχής μεταξύ των ομάδων της τάξης (Dowling & Osborne, 2001).

Οικογένεια: ανάγκες και προσδοκίες

Η ανάπτυξη συνεργασίας του εκπαιδευτικού με τους γονείς ξεκινάει από την ενδοσκόπηση στις ανάγκες και τις προσδοκίες των γονέων (Πολυχρονοπούλου, 2012). Η απόκτηση ενός παιδιού μπορεί να αποτελεί προέκταση της ζωής και μια δεύτερη ευκαιρία εκπλήρωσης προσωπικών και κοινωνικών προσδοκιών. Καθώς οι γονείς επενδύουν συναισθηματικά στον ερχομό ενός παιδιού, το πλήγμα, όταν αυτό γεννιέται με αναπηρία, είναι μεγάλο. Αισθήματα ματαιώσης, πένθους, ανικανότητας και ενοχοποίησης ακολουθούν την αποτυχία για αυτοεπιβεβαίωση και ολοκλήρωση μέσα από το παιδί (Κοντοπούλου, 2001). Η άρνηση, ως αμυντικός μηχανισμός στην αποδοχή του προβλήματος, μετουσιώνεται σε αμφισβήτηση και θυμό από τους συναισθηματικά φορτισμένους γονείς προς όσους εμπλέκονται στη διαδικασία διάγνωσης και παρέμβασης. Η παλινδρόμηση ανάμεσα σε ακραία συναισθήματα άρνησης ή αποδοχής οδηγεί σε αμφιθυμικές πράξεις που μπορεί να εκδηλώνονται με υπερβολική προστασία ή εγκατάλειψη και με σύγκρουση με το υποστηρικτικό περιβάλλον.

Η καθημερινότητα της οικογένειας ενός παιδιού με αναπηρία διαφέρει καθώς η επαγγελματική, κοινωνική και οικονομική ζωή των γονιών πολλές φορές προσαρμόζεται στις ανάγκες του παιδιού (Μουσούρου, 1992).

Η αποδοχή του προβλήματος απαιτεί χρόνο αλλά και διαρκή προσπάθεια από τους γονείς προκειμένου να εξισορροπήσουν τα αντιφατικά τους συναισθήματα με τις σχολικές και κοινωνικές απαιτήσεις (Κοντοπούλου, 2001). Η προσαρμογή στα ελλείμματα που προκύπτουν από την αναπηρία και τις ιδιαίτερες ανάγκες της ανατροφής του παιδιού, αποτελεί μία μακρόχρονη και επίπονη διαδικασία για τους γονείς. Η συναισθηματική στήριξη των γονέων αποτελεί πρωταρχική ανάγκη τόσο για τη δική τους ψυχική ισορροπία όσο και για τη δημιουργία ενός σταθερού υποστηρικτικού περιβάλλοντος για το παιδί τους.

Η ανατροφή ενός παιδιού με αναπηρία μπορεί να απαιτεί ειδικές πρακτικές, μεθόδους και τεχνικές υποστήριξης που εφαρμόζονται τόσο στο συμπεριληπτικό σχολείο της γειτονιάς από τον εκπαιδευτικό και το εξειδικευμένο προσωπικό, όσο και στο σπίτι από τους γονείς. Η ενημέρωση των γονέων από τους εκπαιδευτικούς και τους ειδικούς θεραπευτές για τη συνέχιση της υποστήριξης στο σπίτι είναι σημαντική και βασικό συστατικό μιας αποτελεσματικής υποστηρικτικής παρέμβασης.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι μόνο παιδαγωγικός που έχει ως στόχο του τη μετάδοση γνώσεων, αλλά και υποστηρικτικός / συμβουλευτικός με αποτέλεσμα να συνεισφέρει στην προσαρμογή και στην προσωπική εξέλιξη του μαθητή.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να λαμβάνει υπόψη του το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο με τις συγκεκριμένες αξίες, στάσεις, δεσμούς, σχέσεις και ρόλους της οικογένειας, χωρίς να έρχεται σε αντιπαράθεση ή σύγκρουση με το δικό του εσωτερικό πλαίσιο αναφοράς (Κοσμίδου - Γαλανουδάκη, 1996). Επίσης, θα τον βοηθήσει ιδιαίτερα να έχει γνώση του ιατρικού ιστορικού του παιδιού και της απαιτούμενης φαρμακευτικής αγωγής που μπορεί να επιδρά στις μαθησιακές και γνωστικές λειτουργίες του (Σάλτσμπεργκερ, 1996), των εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ενδέχεται να παρακολουθεί, καθώς και του καθημερινού οικογενειακού προγράμματος.

Ο εκπαιδευτικός κατανοεί τις ανάγκες της οικογένειας και του παιδιού και παράλληλα:

- αντιμετωπίζει το παιδί βάσει μιας διευρυμένης παιδαγωγικής προσέγγισης που θα καλύπτει τις συναισθηματικές και μαθησιακές ανάγκες του μαθητή (Στασινός, 2013) χωρίς να συγχέει τον ρόλο του με αυτόν του θεραπευτή,

- έχει υπομονή και κατανόηση, χωρίς να οικειοποιείται το πρόβλημα,
- επικοινωνεί με τους γονείς με τρόπο ώστε η επικοινωνία να είναι ουσιαστική, ειλικρινής και αποτελεσματική (Πολυχρονοπούλου, 2012),
- ενθαρρύνει την ανταλλαγή των πληροφοριών σε ό,τι αφορά στο παιδί, επιδεικνύοντας εχεμύθεια και εμπνέοντας εμπιστοσύνη και ασφάλεια στους γονείς (Πολυχρονοπούλου, 2012),
- είναι καταρτισμένος σε θέματα ειδικής αγωγής.

Η συνεργασία του εκπαιδευτικού με την οικογένεια για τη δημιουργία σταθερού υποστηρικτικού πλαισίου του μαθητή αποτελεί βασική αναγκαιότητα σε ένα σύγχρονο ενταξιακό σχολείο, ένα σχολείο για όλους (Αγγελίδης, 2011), που θα είναι ανοιχτό στην κοινωνία, στις ιδέες και τις εξελίξεις της παγκόσμιας γνώσης και οικονομίας (Στασινός, 2013).

Η τροποποίηση του σχολικού προγράμματος με την προσαρμογή του φυσικού σχολικού περιβάλλοντος στη σωματική αναπηρία του παιδιού, η συναισθηματική του στήριξη, ο ειδικός εξοπλισμός, η νέα τεχνολογία, η άρση των αρχιτεκτονικών εμποδίων, η εφαρμογή εξατομικευμένου προγράμματος και η συμμετοχή ειδικού επιστημονικού προσωπικού (εργοθεραπευτής, λογοθεραπευτής κ.ά.) είναι απολύτως αναγκαία για το σύγχρονο σχολείο που θα συμπεριλαμβάνει μαθητές με κινητικές αναπηρίες (Πολυχρονοπούλου, 2012).

ΣΤ. Βιωματικές ασκήσεις με τους γονείς

Τα σημαντικά πλεονεκτήματα βιωματικών ασκήσεων:

- Κινητοποιούν τους γονείς σωματικά, συναισθηματικά και νοητικά και με τον τρόπο αυτό αυξάνουν την επίγνωση.
- Βοηθούν τους γονείς να ανοιχτούν.
- Δημιουργούν ασφαλές περιβάλλον για να δοκιμάσουν νέες συμπεριφορές.
- Ανακαλύπτουν νέους τρόπους επικοινωνίας.
- Διευκολύνουν την επικοινωνία και το δέσιμο της ομάδας συντελώντας στην ουσιαστικότερη γνωριμία.
- Κάνουν και τα πιο διστακτικά άτομα να εμπλέκονται στη διαδικασία της συμβουλευτικής.
- Αυξάνουν το ενδιαφέρον για τη συζήτηση που τις ακολουθεί, γιατί προέρχεται από μια κοινή εμπειρία.
- Συμβάλλουν στη γνωριμία με το διαφορετικό και την αποδοχή του.

Στα ως άνω πλαίσια, προτείνουμε κάποιες ενδεικτικές ασκήσεις εφαρμογής της συμβουλευτικής γονέων από εκπαιδευτικούς. Ο βασικός στόχος των ασκήσεων αυτών δεν είναι η θεραπευτική προσέγγιση την οποία θα υιοθετούσε ένας ειδικός ψυχικής υγείας (ψυχολόγος, κοινωνικός λειτουργός κ.ά.) αλλά,

- η δημιουργία ενός «κοινού τόπου» επικοινωνίας και λήψης αποφάσεων μεταξύ του εκπαιδευτικού και των γονέων και
- η εμπλοκή των εκπαιδευτικών στην ευρύτερη εκπαιδευτική και ψυχοκοινωνική τοποθεσία για το παιδί μέσω της ενσυναίσθησης.

Ζ. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση μαθητών με κινητικές αναπηρίες

Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) γνωρίζουν ραγδαία εξέλιξη τα τελευταία χρόνια, κάτι που τις κατατάσσει σε ένα από τα βασικότερα τεχνολογικά επιτεύγματα της ανθρώπινης ιστορίας. Συμβάλλουν στην επικοινωνία, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, στην αναβάθμιση των κοινωνικών υπηρεσιών αλλά και στην παροχή ευκαιριών για όλους συνεισφέροντας στην αποκατάσταση των ατόμων με αναπηρία και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς απαιτεί τη συμμετοχή στο ψηφιακό γίνεσθαι κάθε πολίτη που το επιθυμεί, ανεξαρτήτως των όποιων ατομικών ή κοινωνικών του μειονεκτημάτων. Το σύγχρονο σχολείο, λοιπόν, καλείται να δημιουργεί συνθήκες, που θα επιτρέπουν στον κάθε μαθητή να κατανοεί το ρόλο των νέων τεχνολογιών, να τις χρησιμοποιεί και να αξιοποιεί επαρκώς τις δυνατότητες που του παρέχονται για τη βελτίωση ή και την αποκατάσταση ακόμα των όποιων αδυναμιών (Ταϊλαχίδης, 2014).

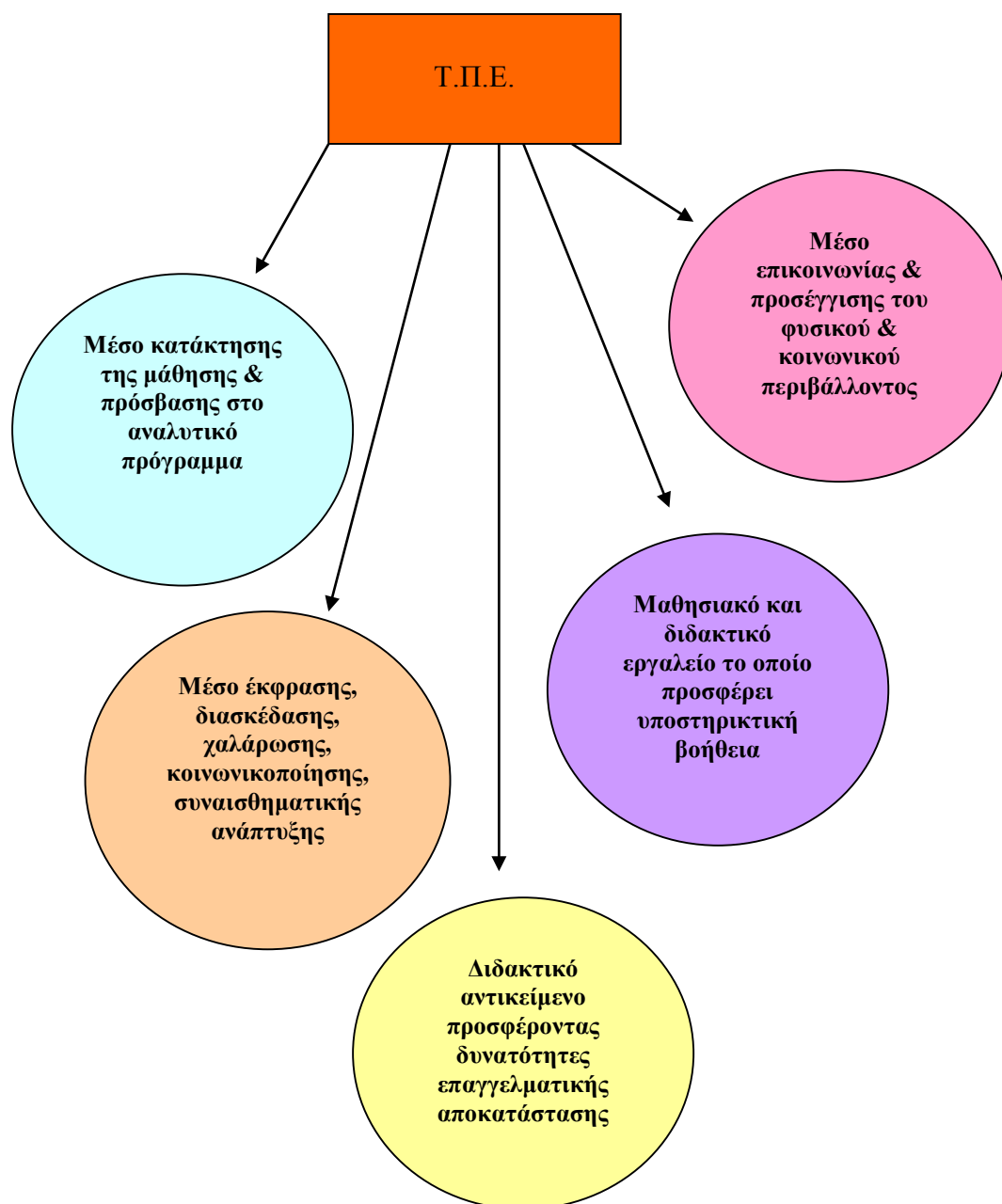
Τα τελευταία χρόνια ιδίως, η ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο δημιούργησε μια ποικιλομορφία στις ανάγκες των μαθητών και κατέστησε αναγκαία:

- ✓ Την ανάπτυξη της χρήσης των πιο σύγχρονων τεχνολογικών επιτευγμάτων και την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις του σχολείου, καθώς και
- ✓ Την ύπαρξη ειδικοτήτων στο εκπαιδευτικό προσωπικό. Η συμμετοχή εργοθεραπευτή, λογοθεραπευτή, φυσικοθεραπευτή και άλλων ειδικοτήτων στο γενικό σχολείο υποστηρίζει, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό, τη συμπερίληψη των μαθητών με αναπηρίες. μέσα από το σχεδιασμό και την προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Η εκπαιδευτική διαδικασία είναι μια σύνθετη και δυναμική διαδικασία που διαρκώς προσαρμόζεται και αναδιαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες και τις παροχές της εποχής. Οι τεχνολογίες πληροφορικής υποστηρίζουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας στη σχολική τάξη. Ειδικά στις περιπτώσεις όπου μαθητές έχουν προβλήματα είτε μαθησιακά είτε κινητικά, η διδακτική πράξη υποστηρίζεται αποτελεσματικά με τη χρήση

- διαδραστικών συστημάτων,
- μονάδων εισόδου δεδομένων πέραν του ποντικιού και
- πολυμεσικών ψηφιακών εφαρμογών ειδικά σχεδιασμένων για να καλύψουν τις ανάγκες του κοινού στο οποίο απευθύνονται.

Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην αγωγή των παιδιών με κινητικές αναπηρίες με ποικίλους τρόπους (Δαδαμόγια, 2009):

Πολλαπλά είναι τα οφέλη που έχει ο εκπαιδευτικός από τη χρήση της τεχνολογίας μέσα στην τάξη:

- Με τη χρήση σύγχρονων οπτικοακουστικών και διαδραστικών μέσων συγκεντρώνεται και συμμετέχει και ο πιο δύσκολος μαθητής.
- Η προετοιμασία του μαθήματος μέσα από βίντεο, πίνακες, χάρτες, παρουσιάσεις, γίνεται πιο εύκολη.
- Το περιβάλλον εργασίας μπορεί να εξατομικευτεί σύμφωνα με το μορφωτικό επίπεδο, τις ειδικές δυσκολίες και το διαθέσιμο χρόνο κάθε μαθητή.
- Μέσω ειδικών πλατφορμών μπορεί να έχει επικοινωνία και να βοηθήσει μαθητές που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές.
- Σε συνεργασία με άλλες ειδικότητες μέσα από ειδικά διαδραστικά και εικονικά παιχνίδια μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της κινητικής εικόνας του παιδιού.
- Δυνατότητα δημιουργίας λεπτομερούς βάσης δεδομένων επίδοσης και προόδου για κάθε μαθητή. (<http://economu.wordpress.com>).
- Δυνατότητα επανάληψης της πληροφορίας όσες φορές χρειάζεται ο μαθητής για να την εμπεδώσει.

Τα κυριότερα ψηφιακά εργαλεία που δίνονται στους μαθητές μέσω της τεχνολογίας είναι: κειμενογράφοι και προγράμματα προβολής για την ευκολότερη δημιουργία μεγάλων εργασιών, μηχανές αναζήτησης στο διαδίκτυο με τις οποίες επιτυγχάνεται γρήγορη πρόσβαση σε οποιαδήποτε πληροφορία ενώ παράλληλα, μέσω διαδικτύου, επιτυγχάνεται άμεση επικοινωνία με φίλους ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές, διαδραστικά εκπαιδευτικά παιχνίδια που προσφέρουν εύκολη και ευχάριστη εκπαίδευση του μαθητή, ειδικά περιφερειακά και λογισμικά που προσφέρουν τη δυνατότητα σε παιδιά με πολλαπλές αναπηρίες να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Φορητές συσκευές όπως τα tablets φαίνεται να είναι ιδιαίτερα βοηθητικά εργαλεία καθώς δίνουν τη δυνατότητα να δημιουργούνται εξατομικευμένες μορφές

μαθήματος για τον κάθε μαθητή, αλλά και να ενισχύεται η συνεργασία και η κοινωνικοποίηση των μαθητών (Μπερδούσης, 2014).

Υποστηρικτική τεχνολογία για μαθητές με κινητικά προβλήματα

Στις περιπτώσεις κινητικής δυσλειτουργίας τα πιο κοινά βοηθήματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πρόσβαση στον ηλεκτρονικό υπολογιστή είναι οι νάρθηκες και οι ειδικές λαβές με τις οποίες επιτρέπεται η χρήση του απλού ποντικιού και του πληκτρολογίου. Υπάρχουν επίσης αρκετά υλικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν όπως ειδικοί μοχλοί στήριξης και προστατευτικές μεμβράνες πληκτρολογίου για την προστασία του στη περίπτωση παιδιών με σιελόρροια. Παράλληλα, έχει δημιουργηθεί μια μεγάλη ποικιλία ειδικών περιφερειακών και προγραμμάτων θέτοντας την τεχνολογία στην υπηρεσία των ατόμων ακόμα και με τα πιο δύσκολα κινητικά προβλήματα (www.assistivetechology.gr).

Στη συνέχεια δίδονται μερικά σχετικά παραδείγματα ειδικών περιφερειακών, λογισμικών αλλά και συσκευών.

Ειδικά περιφερειακά

Τα άτομα με κινητικά προβλήματα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν διαφορετικά ειδικά περιφερειακά προκειμένου να έχουν πρόσβαση στον ηλεκτρονικό υπολογιστή με σκοπό να ελέγξουν το πρόγραμμα που θέλουν να χρησιμοποιήσουν. Απαραίτητη προϋπόθεση βέβαια είναι το εκάστοτε πρόγραμμα να προβλέπει τη χρήση των συσκευών αυτών.

Η επιλογή των συσκευών εισόδου θα πρέπει να γίνει με γνώμονα τον εξοπλισμό των σχολικών εργαστηρίων. Ο εργοθεραπευτής ή ο φυσικοθεραπευτής (ΦΕΚ 449/2007, αριθμ.27922/Γ6) έχοντας αξιολογήσει το παιδί, συμβουλεύει ποια συσκευή εισόδου θα χρησιμοποιηθεί και πού θα εφαρμοστεί ανάλογα με τις κινητικές δεξιότητες και τις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε μαθητή.

Εναλλακτικά πληκτρολόγια

Ειδικά μεγάλα, μικρά, εικονικά ή εννοιολογικά πληκτρολόγια.

Πρόκειται για πληκτρολόγια με διαφορετικού μεγέθους πλήκτρα, διαφορετική διάταξη πλήκτρων, πληκτρολόγια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από ένα μόνο χέρι, καθώς και ειδικά καπάκια που απομονώνουν τους χαρακτήρες ώστε να γίνεται ευκολότερη η πληκτρολόγηση.

Πλακέτες και οθόνες αφής

Μπορούν να αντικαταστήσουν το συμβατικό ποντίκι και προσφέρουν επιπρόσθετες λειτουργίες. Με την άσκηση ελάχιστης πίεσης πάνω στην οθόνη ή την πλακέτα μπορεί να ελεγχθούν από το χρήστη τόσο η κίνηση του κέρσορα όσο και άλλες λειτουργίες του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

www.ideasis.gr

Μοχλός (joystick)

Χρησιμοποιείται για την κίνηση του κέρσορα στην οθόνη, όταν ο μαθητής αντιμετωπίζει κινητικές δυσκολίες και αδυνατεί να κρατήσει το ποντίκι, καθώς αυτό είναι μικρό σε μέγεθος και απαιτεί ικανότητες λεπτής κινητικότητας που

ίσως ο μαθητής δε διαθέτει. Αποτελείται από ένα μοχλό που κινείται προς όλες τις κατευθύνσεις. Γύρω από αυτόν υπάρχουν κουμπιά σε πλαίσιο, τα οποία αντιστοιχούν σε λειτουργίες συμβατικού ποντικιού (αριστερό / δεξί κλικ, σύρσιμο). Ο μοχλός έχει τη δυνατότητα να φέρει στο άκρο του διάφορες λαβές (π.χ. σφαιρική).

Ιχνόσφαιρα (trackball)

Έχει παρόμοια χρήση με το ποντίκι μοχλό. Η αρχή της λειτουργίας της είναι ανάλογη αυτής των παλιών ποντικιών και ενδείκνυται για πιο βαριές περιπτώσεις κινητικών δυσκολιών. Είναι ιδανική για παιδιά και για άτομα με μειωμένες τις δεξιότητες λεπτής κινητικότητας που απαιτούνται για το χειρισμό ενός συμβατικού ποντικιού.

Η μπίλια είναι αρκετά σκληρή έτσι ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί με το πόδι ή τον ώμο και αρκετά μεγάλη έτσι ώστε να μην περιορίζεται στη χρήση του δαχτύλου. Μπορεί να λειτουργήσει δίδοντας μια ώθηση στη σφαίρα και στη συνέχεια με το πάτημα των κουμπιών με τον αντίχειρα. Ανάλογα με τις ανάγκες, υπάρχουν και χρησιμοποιούνται ιχνόσφαιρες με διάφορα μεγέθη μπίλιας.

Μαγνητική γραφίδα

Είναι μια επίπεδη μικρή επιφάνεια εργασίας σαν πίνακας, η οποία συνδέεται με τον υπολογιστή και ο μαθητής μπορεί να γράψει και να ζωγραφίσει κάνοντας χρήση μιας ειδικά διαμορφωμένης μαγνητικής γραφίδας ενώ παράλληλα βλέπει στην οθόνη του υπολογιστή την εξέλιξη της εργασίας του.

Διακόπτες

Οι διακόπτες μπορεί να είναι 1, 2 ή περισσότεροι ανάλογα με την περίπτωση.

Εφόσον προβλέπεται ένας διακόπτης, ο χειρισμός γίνεται ως εξής: Τα διάφορα ενεργά αντικείμενα στην οθόνη

«φωτίζονται» το ένα μετά το άλλο σε κυκλική σειρά και σε καθοριζόμενο (π.χ. 1 δευτερόλεπτο, 2 δευτερόλεπτα) χρόνο. Ο μαθητής πατάει τον διακόπτη

προκειμένου να επιλέξει το αντικείμενο που επιθυμεί, εφόσον βέβαια είναι ενεργό (φωτισμένο). Ανάλογα με το αντικείμενο που έχει επιλεγεί, η δραστηριότητα αντιδρά ανάλογα (π.χ. αν επιλεγεί αντικείμενο προς τοποθέτηση, ο κύκλος των επιλογών περιλαμβάνει τις πιθανές θέσεις). Με πάτημα στο διακόπτη το επιλεγμένο αντικείμενο (1^η φάση) τοποθετείται στην επιλεγμένη θέση (2^η φάση). Εφόσον προβλέπονται δύο διακόπτες, ο τρόπος χειρισμού είναι ο ακόλουθος: Ο μαθητής ενεργοποιεί (φωτίζει) τα διαθέσιμα αντικείμενα (με τη σειρά και σε κυκλική σειρά) χρησιμοποιώντας τον 1^ο διακόπτη και επιλέγει με το 2^ο διακόπτη το ενεργό (φωτισμένο) αντικείμενο.

Ηλεκτρονικές συσκευές κατάδειξης (electronic pointing devices)

Επιτρέπουν τον έλεγχο του κέρσορα της οθόνης του Η/Υ χωρίς τη χρήση χεριών. Μία κατηγορία συσκευών βασίζεται σε τεχνολογίες υπερήχων ή υπέρυθρων ακτίνων και αναγνωρίζουν την κίνηση του ματιού, σήματα των νεύρων ή εγκεφαλικά κύματα.

t2-13h2onlineb.wikispaces.com/

Άλλη κατηγορία είναι αυτή που ενεργοποιείται από την εισπνοή και εκπνοή και επιτρέπει στο χρήστη να ενεργοποιήσει όλες τις λειτουργίες του ποντικιού μέσω της χειλικής πίεσης.

Πίνακες Εναλλακτικής και επαυξητικής επικοινωνίας

www.ideasis.gr

Οι ηλεκτρονικοί πίνακες εναλλακτικής και επαυξητικής επικοινωνίας μαζί με τους συνθέτες φωνής, αποτελούν ένα ισχυρό όπλο για παιδιά με μεγάλες κινητικές αναπηρίες και δυσκολία στην εκφορά ή στη σύνθεση του λόγου ή με έντονη δυσαρθρία.

Ο εργοθεραπευτής προτείνει την καταλληλότερη συσκευή και το ειδικό πρόγραμμα για εναλλακτική και επαυξητική επικοινωνία, ο λογοθεραπευτής επιλέγει τις λέξεις, εικόνες, σύμβολα ή τις φράσεις που θα χρησιμοποιηθούν και ο εκπαιδευτικός ορίζει τη δομή έτσι ώστε η χρήση του προγράμματος να μπορεί να συμβαδίζει με την εκάστοτε διδακτική ενότητα.

Διαδραστικός Πίνακας

Ο Διαδραστικός Πίνακας μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου ο μαθητής να αναπτύξει την αδρή κινητικότητα. Στις ψηφιακές δραστηριότητες θα πρέπει να προβλέπεται η τοποθέτηση των αντικειμένων / buttons της κάθε δραστηριότητας σε κατάλληλη θέση (π.χ. στην πάνω δεξιά πλευρά της οθόνης ή στην κάτω δεξιά) ώστε να μπορεί ο μαθητής να τα φτάσει και να τα επιλέξει.

Ο καθορισμός της θέσης των αντικειμένων προς επιλογή σε κάθε δραστηριότητα μπορεί να ορίζεται από τον εκπαιδευτικό κατά την επιμέλεια και ανάθεση δραστηριοτήτων, αλλά και κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας, μέσω της διαθέσιμης παλέτας παραμέτρων.

Εικονική πραγματικότητα

Με τη χρήση προγραμμάτων όπως το Wii, το παιδί μπορεί να συντονίσει τις κινήσεις των άνω και κάτω άκρων του, με σκοπό να κινήσει ένα χαρακτήρα που βλέπει σε μία οθόνη τηλεόρασης. Για παράδειγμα, το περιπατητικό παιδί μπορεί, κρατώντας δύο χειριστήρια και έχοντας λυγισμένα τα γόνατα, να προσομοιώσει την κίνηση ενός σκιέρ ο οποίος προσπαθεί να περάσει μέσα

www.timocco.com

από σημαίες. Πατώντας πάνω σε μια πλατφόρμα, το πρόγραμμα οπτικοποιεί το κέντρο βάρους του παιδιού, το οποίο μετακινείται αριστερά ή δεξιά, ανάλογα με το πόδι στο οποίο στηρίζεται το παιδί. Με αυτόν τον τρόπο το παιδί προσανατολίζει τον χαρακτήρα του παιχνιδιού, αλλά λαμβάνει και ιδιοδεκτικά ερεθίσματα και οπτική ανατροφοδότηση. Για τους μαθητές που μετακινούνται με αναπηρικό αμαξίδιο αλλά έχουν κίνηση στα χέρια, μπορεί με το ίδιο πρόγραμμα να γίνει προσομοίωση αθλημάτων όπως το τένις και το bowling, απλά πατώντας δύο κουμπιά και κάνοντας την κίνηση του χεριού. Σε αυτή τη κατηγορία παιχνιδιών είναι και άλλα ειδικά παιχνίδια όπως το timocco και το kinems που είναι ειδικά κατασκευασμένα για παιδιά με κάποιες δυσκολίες και παρέχουν τη δυνατότητα ρυθμίσεων και βάρσης δεδομένων.

Ψηφιακές πολυμεσικές εφαρμογές - ειδικό λογισμικό

Οι ψηφιακές εφαρμογές που είναι κατάλληλες για αξιοποίηση στη σχολική τάξη για όλους τους μαθητές, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών με προβλήματα μάθησης ή κινητικά προβλήματα προσφέρουν τα ακόλουθα:

- Δυνατότητα εμπέδωσης των διδασκομένων εννοιών με πολλαπλό τρόπο (κείμενο, ήχο, αφήγηση, εικόνα, γραφικά, animation).
- Ενεργητική εμπλοκή του μαθητή στη μαθησιακή διαδικασία.
- Εξατομίκευση της διδασκαλίας και παροχή της κατάλληλης ανατροφοδότησης σε σύντομο χρονικό διάστημα.
- Παροχή ελέγχου της μαθησιακής διαδικασίας στο μαθητή.
- Σύνδεση της μαθησιακής δραστηριότητας με τα βιώματα του μαθητή.
- Δημιουργία συνθηκών συνεργατικής μάθησης και παιδαγωγικού κλίματος.
- Αρχείο μαθητή για την παρακολούθηση της προόδου του.
- Τμήμα για την παραμετροποίηση της ψηφιακής εφαρμογής στις ανάγκες του κάθε μαθητή από τον εκπαιδευτικό.
- Εναλλακτικές μέθοδοι χρήσης των εφαρμογών.

Η. Επίλογος

Οι συνθήκες που θα διευκολύνουν τη συνεκπαίδευση των μαθητών με αναπηρίες ή ειδικές μαθησιακές δυσκολίες σχετίζονται με τους παρακατω παράγοντες (Manset & Semmel, 1997):

- Εξεύρεση απαιτούμενων πόρων για την κάλυψη των επιπρόσθετων δαπανών που απαιτούνται.
- Τροποποιήσεις του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.
- Τροποποιήσεις και προσαρμογές στη διδακτική μεθοδολογία.
- Εντοπισμό του βαθμού και των συνθηκών κάτω από τα οποία κρίνεται αναγκαία η «διδακτική ανοχή» λόγω ανυπέβλητων προβλημάτων.

Η ποικιλομορφία των αναγκών κάθε μαθητή με κινητική αναπηρία αλλά και οι προσωπικές του ικανότητες, οδηγούν στην εξατομίκευση και στην απαραίτητη προσαρμογή του ΑΠΣ που θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα εξής (Σούλης, 2000, 2008):

- Πρέπει να προσαρμόζεται στο κιναισθητικό και γνωστικό στάδιο ανάπτυξης κάθε παιδιού, χρησιμοποιώντας τα δεδομένα μιας αξιόπιστης εκπαιδευτικής αξιολόγησης.
- Προϋποθέτει την εξασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής των μαθητών κατά τη διάρκεια όλου του προγράμματος, την ευελιξία στη χρήση διδακτικών μεθόδων και μορφών διδασκαλίας (ομαδοσυνεργατική, εξατομικευμένη).
- Προϋποθέτει σεβασμό και προσαρμογή στο μαθησιακό ύψος και το ρυθμό εργασίας του μαθητή.
- Προϋποθέτει τη συνεχή παρακολούθηση της προόδου και την παροχή άμεσης ανατροφοδότησης.

Συμπερασματικά, για να οδηγηθούμε σε μία κοινωνία για όλους η οποία θα φροντίζει ώστε οι υπηρεσίες, οι δραστηριότητες, η πληροφόρηση και το φυσικό περιβάλλον να είναι προσιτά σε όλους τους πολίτες, θα πρέπει να υπάρξει αλλαγή του εκπαιδευτικού και κοινωνικού συστήματος μέσα από μία διαδικασία που απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό αλλά και χρόνο. Έτσι μόνο, θα διευκολυνθεί η κοινωνική και οικονομική ένταξη κάθε ανθρώπου με ή χωρίς αναπηρία (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Η ανεξαρτητοποίηση των παιδιών της Α΄ και Β΄ Δημοτικού αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ομαλή ένταξη των παιδιών στην σχολική κοινότητα, ιδιαίτερα μάλιστα τα τελευταία χρόνια με τη λειτουργία των ολοήμερων σχολείων και την ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο. Οι δυσκολίες που εμφανίζουν τα παιδιά στο ντύσιμο, στην προσωπική υγιεινή, στην οργάνωσή τους, στις καθημερινές δραστηριότητες φροντίδας και αυτοεξυπηρέτησης μπορεί να οφείλονται σε ελλείμματα στις κινητικές δεξιότητες (ισορροπία, οπτικοκινητικός συντονισμός κ.ά.), στις αισθητικο-αντιληπτικές δεξιότητες (οπτικές, κιναισθητικές κ.ά.) ή στις γνωστικές δεξιότητες (διάρκεια προσοχής, μνήμη, επίλυση προβλήματος κ.ά.).

Η εκπαίδευση των παιδιών αυτής της ηλικίας σε δραστηριότητες καθημερινής διαβίωσης, η οποία ήδη έχει ξεκινήσει από το οικογενειακό περιβάλλον, εξελίσσεται στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων με έμφαση σε δραστηριότητες που σχετίζονται με:

- την προετοιμασία φαγητού και τη σίτιση την ώρα του δεκατιανού,
- την ένδυση - απόδυση και οργάνωση την ώρα που μπαίνουν και βγαίνουν από την τάξη,
- τη χρήση τουαλέτας και την προσωπική υγιεινή και περιποίηση, τόσο την ώρα που πηγαίνουν τουαλέτα, όσο και μετά από διάφορες δραστηριότητες, όπως για παράδειγμα το σωστό πλύσιμο των χεριών μετά το παιχνίδι με πλαστελίνη.

Η συστηματική καταγραφή των επιδόσεων των μαθητών ανά τακτά χρονικά διαστήματα διευκολύνει το εκπαιδευτικό έργο βελτιώνοντας τις δεξιότητες του μαθητή. Η καταγραφή των κατακτημένων δεξιοτήτων θα διευκολύνει στην ανάδειξη νέων προς κατάκτηση δεξιοτήτων σύμφωνα με τη Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης (Z.E.A.) (Vygotsky, 1997). Η αξιολόγηση επιδιώκει να εξακριβώσει την επίτευξη γενικών εκπαιδευτικών στόχων και την ανατροφοδότηση του εκπαιδευτικού έργου

ενισχύοντας τον μαθητή. Ειδικότερα, η αξιολόγηση των μαθητών με αναπηρία θα πρέπει να εστιάζει στη συνολική εικόνα του μαθητή και στις λειτουργικές δεξιότητές του στην καθημερινή ζωή, να οδηγεί στη δημιουργία εξατομικευμένου προγράμματος σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του, και να συμβάλει στην ένταξη του μαθητή με αναπηρία στη σχολική κοινότητα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο).

Η αξιολόγηση εντοπίζει τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες στις δραστηριότητες καθημερινής διαβίωσης, μετακίνησης και προσανατολισμού που μπορεί να εμφανίζονται σε κάποια παιδιά με κινητικές αναπηρίες (Larras, 2013· Wade, 1992). Ο εκπαιδευτικός έρχεται σε επαφή με το παιδί κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του μέσα στη σχολική κοινότητα, μακριά από το προστατευμένο περιβάλλον της οικογένειας και εντοπίζει τις ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή. Για το λόγο αυτό η ύπαρξη ενός αξιολογητικού εργαλείου διευκολύνει τον εντοπισμό και την καταγραφή των δεξιοτήτων του κάθε παιδιού στους αντίστοιχους τομείς ανάπτυξης.

Τα εργαλεία αξιολόγησης που προτείνονται είναι τα ακόλουθα:

- Δελτίο αξιολόγησης για δραστηριότητες καθημερινής ζωής.
- Δελτίο αξιολόγησης για την προσβασιμότητα του χώρου.
- Δελτίο αξιολόγησης σύλληψης μολυβιού και βασικών γραφοκινητικών δεξιοτήτων.

Τα δελτία αυτά βασίζονται σε μια συλλογή εκτενών, σταθμισμένων και καθιερωμένων αξιολογητικών εργαλείων που κατά καιρούς έχουν αναπτυχθεί - κυρίως στο εξωτερικό - και χρησιμοποιούνται σε κέντρα αποκατάστασης για παιδιά.

Α. Δελτίο Αξιολόγησης Δεξιοτήτων Κινητικότητας και Προσανατολισμού και Καθημερινής Διαβίωσης

Δεξιότητες καθημερινής διαβίωσης

Οι πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ομαλή προσαρμογή και ενσωμάτωση στη σχολική κοινότητα, αλλά και στην ανάδειξη των δυνατοτήτων και αδυναμιών των μαθητών.

Ένα παιδί αυτής της ηλικίας, σύμφωνα με τα αναπτυξιακά προφίλ (Lingam, 1987· Illingworth, 2001), είναι ουσιαστικά και λειτουργικά ανεξάρτητο. Συγκεκριμένα, ντύνεται μόνο του, είναι πλήρως ανεξάρτητο στην τουαλέτα, βουρτσίζει τα δόντια του, προετοιμάζει ελαφρύ γεύμα και δένει ή αρχίζει να δένει τα κορδόνια του.

Η ικανότητα ενός παιδιού να αυτοεξυπηρετείται, δηλαδή να είναι λειτουργικό σε βασικές δεξιότητες που αφορούν στην προσωπική περιποίηση, το ντύσιμο, την τουαλέτα, το φαγητό, προϋποθέτει ανεπτυγμένες δεξιότητες στους λεπτούς χειρισμούς, στον οπτικοκινητικό συντονισμό και στον προσανατολισμό. Ο συνδυασμός αυτός γίνεται αυτόματα αφού έχει ακολουθηθεί συγκεκριμένη αναπτυξιακή πορεία κατάκτησης κάθε σταδίου. Οι μελετητές που ασχολούνται με την τυπική ανάπτυξη του παιδιού έχουν καταγράψει καταλόγους / λίστες δεξιοτήτων που περιγράφουν τα βασικά κινητικά, αντιληπτικά, γνωστικά, επικοινωνιακά ορόσημα ανά ηλικία (Illingworth, 2001). Ο καθορισμός της «τυπικής» συμπεριφοράς κάθε παιδιού ανά ηλικία είναι προϊόν συστηματικών παρατηρήσεων - περιγραφικών ερευνών κατά την αξιολόγηση μεγάλου αριθμού παιδιών (Gesell & Armatruda, 1941, 1947). Οι δεξιότητες αυτές ακολουθούν την ίδια πορεία ανάπτυξης σε όλο τον παιδικό πληθυσμό (Illingworth, 1990).

Μελέτη σε παιδιά προσχολικής ηλικίας έχει δείξει ότι οι γονείς φαίνεται να ενδιαφέρονται περισσότερο για την πρόοδο του παιδιού τους στον τομέα του λόγου, ενώ ελλείμματα σε τομείς όπως είναι ο κινητικός συντονισμός ή η αυτοεξυπηρέτηση τους απασχολούν λιγότερο (Τζουβελέκης, Σκουρολιάκου & Σούμα, 2002). Αντίθετα, οι γονείς των παιδιών με αναπηρίες δείχνουν να έχουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την επίτευξη δεξιοτήτων που θα συνεισφέρουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων καθημερινής ζωής (Κατσαούνης, 2000). Οι επιδόσεις στις δεξιότητες καθημερινής ζωής των ατόμων με αναπηρία αποτελούν κριτήριο για την περιθωριοποίηση ή την πλήρη ένταξη στο κοινωνικό σύνολο (Πολυχρονοπούλου, 2001).

Η μάθηση δεξιοτήτων καθημερινής διαβίωσης συμβάλλει στην αυτονομία και την ποιότητα ζωής, όχι μόνο των ατόμων με αναπηρίες αλλά όλων των ανθρώπων (Καραμπατζάκη, 2010).

Δεξιότητες προσανατολισμού

Διαχρονικές μελέτες που έχουν γίνει σε πληθυσμούς παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας έχουν δείξει ότι τα ελλείμματα στην οπτική αντίληψη και στην κινητική λειτουργία, δηλαδή οι δυσκολίες που μπορεί να έχει ένα παιδί στο τρέξιμο, στο σκαρφάλωμα, στο πήδημα, στη ζωγραφική, στις δραστηριότητες καθημερινής ζωής και επομένως στην αυτοεξυπηρέτηση, μπορεί να είναι πρώιμα σημάδια - ενδείξεις μαθησιακών δυσκολιών που εμφανίζονται στη σχολική ηλικία με ποικίλες διαταραχές στη γραφή και στην ανάγνωση (δυσγραφία, δυσορθογραφία, δυσαριθμσία, δυσλεξία) (Myers and Hammill, 1976· Robinson & Schwartz, 1973).

Κατά συνέπεια, τα ελλείμματα στις δεξιότητες του προσανατολισμού, της κινητικότητας και της καθημερινής διαβίωσης μπορεί να θεωρηθούν δείκτες για την αξιολόγηση αναπτυξιακών προβλημάτων σε παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Παιδιά με διαγνωσμένα προβλήματα, όπως σύνδρομο Down,

Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος ή κινητικές αναπηρίες αναμένεται να έχουν καθυστέρηση στην κατάκτηση αναπτυξιακών οροσήμων ή αδυναμία κατάκτησης βασικών δεξιοτήτων.

Η δυνατότητα που έχει το παιδί να συγχρονίζει τις κινήσεις του, να ορίζει τη θέση του στο χώρο, να ανταποκρίνεται επαρκώς στα ερεθίσματα του περιβάλλοντος, να παίζει και να εκτελεί δραστηριότητες αυτοεξυπηρέτησης και καθημερινής ζωής, αποτελούν βασικές ικανότητες για την κοινωνική του ενσωμάτωση (Amudson & Weil, 1996· Burke & Mailloux, 1997· Case-Smith & Shortridge, 1996). Η σκόπιμη λειτουργική συμπεριφορά του παιδιού στα ερεθίσματα (ανταπόκριση στην επικοινωνία, στις φυσικές του ανάγκες κ.ά.) προϋποθέτει επαρκή αισθητηριακή ολοκλήρωση (Μάγκλαρη, 2008).

Η επιτυχής επίδοση σε δραστηριότητες καθημερινής ζωής, ειδικά σε χώρους εκτός σπιτιού, ενισχύει την αυτοπεποίθηση του παιδιού, τον αυτοέλεγχο και την ανεξαρτητοποίησή του καθώς και την ομαλή ένταξή του στο κοινωνικό σύνολο.

Η ανταπόκριση του παιδιού στις δεξιότητες επηρεάζεται από την ομαλή ψυχοκινητική του ανάπτυξη, το ενδιαφέρον του για να καλύψει τις προσωπικές του ανάγκες, την ανάπτυξη αναγκαίων κινητικών, γνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων καθώς και το φύλο.

Στόχος εργαλείου

Στόχος του εργαλείου είναι η αξιολόγηση του μαθητή με σκοπό τον εντοπισμό προβλημάτων στις δεξιότητες κινητικότητας και προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης.

Το παρόν εργαλείο αξιολόγησης είναι βασισμένο σε διεθνείς κλίμακες ανάπτυξης και αναφέρεται στους τομείς που θα έπρεπε να έχει κατακτήσει το παιδί που ξεκινάει το Δημοτικό, όπως η ολοκλήρωσή του σε λειτουργικό κινητικό επίπεδο αλλά και η ανεξαρτητοποίησή του σε δραστηριότητες καθημερινής

διαβίωσης, όπως το ντύσιμο-γδύσιμο, η σίτιση και η αυτονομία του στη χρήση τουαλέτας (Herndon, 2006). Η δημιουργία του έχει βασιστεί σε διεθνή ερωτηματολόγια, κλίμακες και λίστες όπως τα: Balcones sensory integration screening kit, Assessment of Ludic Behaviors (ALB), Bay area functional performance evaluation (BaFPE), Bruininks - oseretsky test of motor proficiency, Denver developmental screening test, Gross motor function measure, Hawaii early learning profile (HELP), Movement ABC, Peabody developmental motor scales - 2, Pediatric evaluation of disability inventory (PEDI), School function assessment, Vineland adaptive behavioral scales (Lappas, 2013· Wade, 1992), καθώς και στη μέθοδο αξιολόγησης του Γραφείου Ειδικής Αγωγής και Υπηρεσιών για τους μαθητές του Υπουργείου Παιδείας της Florida (Bureau of Exceptional Education and Student Services, Florida Department of Education, 2012). Στηρίχτηκε, επίσης, στο Developmental Profile (from birth to six years) των Ballard and Sinclair (1981) που αποτελεί μέρος του Portage Early Education Programme, στο Developmental Pre-Dressing Checklist που περιλαμβάνεται στο Pre-Dressing Skills της Marsha Dunn Klein (1983) και στο ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε νηπιαγωγούς του Τεστ Ανίχνευσης Αναπτυξιακής Διαταραχής Ψυχοκινητικού Συντονισμού της Ζωής Καραμπατζάκη (2010).

Οδηγίες χρήσης

Αρχικά ο αξιολογητής καταγράφει τα προσωπικά στοιχεία του μαθητή και συνεχίζει αξιολογώντας τους παρακάτω παράγοντες:

- Προετοιμασία φαγητού και σίτιση
- Ένδυση - απόδυση
- Χρήση τουαλέτας - προσωπική υγιεινή και περιποίηση
- Προσανατολισμό και κινητικότητα
- Κινητικές δεξιότητες

Η συμπλήρωση του αξιολογητικού γίνεται μετά από παρατήρηση του παιδιού κατά την εκτέλεση των αντίστοιχων ενεργειών μέσα από τις συνηθισμένες δραστηριότητες της τάξης (για παράδειγμα αν βγάζει το μπουφάν μόνο του το πρωί που μπαίνει στην αίθουσα).

Για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου χρησιμοποιούνται χρώματα που υποδεικνύονται στον παρακάτω πίνακα. Η χρήση του χρώματος για την συμπλήρωσή τους δίνει την δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να έχει άμεσα την συνοπτική εικόνα των δυνατοτήτων του παιδιού, καθώς και τον βαθμό ανεξαρτησίας του.

Δείγμα χρωμάτων για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου:

Πράσινο	Ο μαθητής εκτελεί τη δραστηριότητα μόνος του χωρίς βοήθεια (με ή χωρίς βοηθήματα)
Μπλε	Ο μαθητής εκτελεί τη δραστηριότητα με μικρή βοήθεια, ή επίβλεψη και προφορικές οδηγίες
Πορτοκαλί	Ο μαθητής χρειάζεται βοήθεια από άλλο άτομο για να εκτελέσει τη δραστηριότητα
Κόκκινο	Ο μαθητής δεν εκτελεί τη δραστηριότητα

Προτείνεται στον εκπαιδευτικό να εκτελεί τις αξιολογήσεις στην αρχή, στη μέση και στο τέλος της σχολικής χρονιάς, έτσι ώστε να υπάρχει παρακολούθηση της προόδου του μαθητή.

Παράδειγμα συμπλήρωσης

Όταν αξιολογείται το αν ο μαθητής/τρια βάζει μόνος του/μόνη της το μπουφάν και παρατηρούμε ότι είτε τα καταφέρνει μετά από αρκετή ώρα, ή χρειάζεται κάποιο βοήθημα για να εκτελέσει τη συγκεκριμένη λειτουργία, τότε σημειώνουμε με **πράσινο** μαρκαδόρο το αντίστοιχο τετραγωνάκι.

Αν όμως χρειάζεται να είναι κάποιος δίπλα του/της για να εκτελέσει τη δραστηριότητα ώστε να τον/την προσέχει να μην πέσει, ή χρειάζεται να τον/την βοηθήσει πολύ λίγο (όπως για παράδειγμα να ξεμπλοκάρει το μανίκι), τότε θεωρούμε ότι θέλει μικρή βοήθεια ή επίβλεψη και δεν είναι 100% ανεξάρτητος/η, οπότε χρησιμοποιούμε το **μπλε** χρώμα.

Το **πορτοκαλί** χρώμα σημαίνει ότι η βοήθεια είναι σημαντική αλλά ο μαθητής προσπαθεί να συμμετέχει ενεργά στην όλη διαδικασία, σε αντίθεση με το **κόκκινο** που σημαίνει ότι ο μαθητής είναι 100% εξαρτημένος και δεν μπορεί να βοηθήσει καθόλου στην όλη διαδικασία.

Ψηφιακό εργαλείο αξιολόγησης

Το ως άνω εργαλείο αξιολόγησης έχει υλοποιηθεί και προσφέρεται σε ψηφιακή έκδοση στο αντίστοιχο CD-ROM.

Το ψηφιακό εργαλείο χωρίζεται σε 5 μέρη:

1. Προετοιμασία φαγητού και σίτιση
2. Ένδυση - απόδυση
3. Χρήση τουαλέτας - προσωπική υγιεινή και περιποίηση
4. Προσανατολισμός και κινητικότητα
5. Κινητικές δεξιότητες

Ο εκπαιδευτικός επιλέγει τον μαθητή ή τη μαθήτριά που έχει ήδη καταχωρήσει στο πρόγραμμα και θέλει να αξιολογήσει, επιλέγει σχολικό τρίμηνο (1^ο, 2^ο ή 3^ο) και καταγράφει τις παρατηρήσεις του σύμφωνα με τις οδηγίες (οθόνη

1). Στη συνέχεια, μπορεί να δει τα συγκριτικά στοιχεία ανά καρτέλα μαθητή ανά τρίμηνο και να τα εκτυπώσει (οθόνη 2).

Οθόνη 1

maria-a1

2ο Τρίμηνο

1. 2. 3. 4. 5.

Προετοιμασία φαγητού και σίτιση

✓	✓	✓	✓	✓	✓	Τρώει στο τραπέζι
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Τρώει μόνο του
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Πίνει σωστά το παρόνι - κουτάλι
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Πίνει νερό - χυμό χωρίς να βρέχεται
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Σκουπίζεται
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Ετοιμάζει το χώρο του για φαγητό
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Ανοίγει και κλείνει κατάπια δοχείων
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Βάζει νερό στο ποτήρι
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Ανοίγει - κλείνει μπουκάλι
✓	✓	✓	✓	✓	✓	Καθαρίζει το χώρο του και πετάει τα σκουπίδια

Οθόνη 2

maria-a1

1. 2. 3. 4. 5.

Προετοιμασία φαγητού και σίτιση

Τρώει στο τραπέζι	✓	✓	✓	✓	✓
Τρώει μόνο του	✓	✓	✓	✓	✓
Πίνει σωστά το παρόνι - κουτάλι	✓	✓	✓	✓	✓
Πίνει νερό - χυμό χωρίς να βρέχεται	✓	✓	✓	✓	✓
Σκουπίζεται	✓	✓	✓	✓	✓
Ετοιμάζει το χώρο του για φαγητό	✓	✓	✓	✓	✓
Ανοίγει και κλείνει κατάπια δοχείων	✓	✓	✓	✓	✓
Βάζει νερό στο ποτήρι	✓	✓	✓	✓	✓
Ανοίγει - κλείνει μπουκάλι	✓	✓	✓	✓	✓
Καθαρίζει το χώρο του και πετάει τα σκουπίδια	✓	✓	✓	✓	✓

Δελτίο Αξιολόγησης Δεξιοτήτων Κινητικότητας και Προσανατολισμού και Καθημερινής Διαβίωσης

Στοιχεία μαθητή

Όνοματεπώνυμο	
Ημερομηνία γέννησης	
Σχολείο - τάξη	
Αξιολογητής	

	Ημερ. 1 ^{ης} αξιολ.	Ημερ. 2 ^{ης} αξιολ.	Ημερ. 3 ^{ης} αξιολ.	Σχόλια
Προετοιμασία φαγητού και σίτιση				
Τρώει στο τραπέζι				
Τρώει μόνο του				
Πιάνει σωστά το πιρούνι – κουτάλι				
Πίνει νερό – χυμό χωρίς να βρέχεται				
Σκουπίζεται				
Ετοιμάζει το χώρο του για φαγητό				
Ανοίγει και κλείνει καπάκια δοχείων				
Βάζει νερό στο ποτήρι				
Μπορεί να ανοίξει – κλείσει μπουκάλι				
Καθαρίζει το χώρο του και πετάει τα σκουπίδια				
Ένδυση – Απόδυση				
Βγάζει μπουφάν – ζακέτα				
Βάζει μπουφάν – ζακέτα				
Κουμπώνει - ξεκουμπώνει κουμπιά				
Ανοίγει - κλείνει φερμουάρ				
Βγάζει τα παπούτσια				
Βάζει σωστά τα παπούτσια				
Βγάζει κάλτσες				

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Βάζει κάλτσες				
Λύνει κορδόνια				
Δένει κορδόνια				
Τοποθετεί το μπουφάν – ζακέτα στην κρεμάστρα				
Χρήση τουαλέτας – Προσωπική υγιεινή και περιποίηση				
Χρησιμοποιεί τουαλέτα				
Γδύνεται – ντύνεται για την τουαλέτα				
Ανοίγει – κλείνει τη βρύση				
Πλένει χέρια				
Σκουπίζεται				
Χτενίζεται				
Προσανατολισμός και κινητικότητα				
Ανεξάρτητη μετακίνηση				
Ανοίγει πόρτα				
Κλείνει πόρτα				
Ανοίγει – κλείνει παράθυρο				
Ανεβαίνει σκάλα				
Κατεβαίνει σκάλα				
Περνάει εμπόδια				
Ακολουθεί οδηγίες				
Μπορεί να μεταφέρει την τσάντα του				
Παίρνει τηλέφωνο				
Χειρίζεται χρήματα				
Κινητικές δεξιότητες				
Μιμείται μια κίνηση				
Στέκεται στο 1 πόδι με κλειστά μάτια για 10''				
Κάνει μικρά άλματα				
Κάνει κουτσό				

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κάνει σχοινάκι				
Μαζεύει αντικείμενα από το έδαφος ενώ τρέχει				
Τριπλάρει μπάλα με κατεύθυνση				
Χτυπάει μπάλα με ρόπαλο				
Κρεμιέται για 10'' από οριζόντια μπάρα μεταφέροντας το βάρος του στα άνω άκρα				
Κάνει ποδήλατο				
Κάνει αντίθεση αντίχειρα προς όλα τα δάχτυλα				
Περνά χάντρες σε κορδόνι				
Χρησιμοποιεί το ψαλίδι				
Βιδώνει βίδα				
Χτυπάει καρφί με σφυρί				
Χρησιμοποιεί ξύστρα				
Χρωματίζει εντός των γραμμών του πλαισίου				
Αντιγράφει πολύπλοκα σχέδια				
Μπορεί να αντιγράψει μικρά γράμματα				

Β. Δελτίο Αξιολόγησης για την Προσβασιμότητα του Χώρου

Στόχος εργαλείου

Πολλές φορές η ανεξάρτητη ή μη μετακίνηση και λειτουργία των ατόμων με κινητικά προβλήματα μπορεί να οφείλεται σε άλλους παράγοντες πέραν των δικών τους κινητικών δεξιοτήτων. Σημαντικός παράγοντας είναι η ύπαρξη φυσικών ή/και τεχνητών εμποδίων και κακοτεχνιών, όπως προαναφέρθηκε. Απαραίτητη λοιπόν κρίνεται, πέραν της ατομικής αξιολόγησης των παιδιών, μια αξιολόγηση του χώρου του σχολείου, με απώτερο σκοπό να εντοπιστούν τα εργονομικά εμπόδια και να γίνουν οι απαραίτητες εργονομικές προσαρμογές και αλλαγές στο χώρο του σχολείου.

Το παρόν αξιολογητικό εργαλείο, που δίνεται υπό τη μορφή λίστας ελέγχου, έχει βασιστεί σε αντίστοιχες διεθνείς λίστες και ερωτηματολόγια όπως το Accessibility checklist, το Classroom observation guide και το Home observation and measurement of the environment (Lappas, 2013· Wade, 1992). Ο εκπαιδευτικός μπορεί να γνωστοποιήσει στους αρμόδιους φορείς τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και να κινητοποιήσει τη διαδικασία ώστε να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές και προσαρμογές, ώστε να γίνει ο χώρος προσβάσιμος (Radomski & Trombly, 2008).

Οδηγίες χρήσης

Το προτεινόμενο αξιολογητικό έχει μορφή κατάστασης ελέγχου, στην οποία σημειώνουμε (ν) όταν υπάρχει και (X) όταν απουσιάζει το αντίστοιχο στοιχείο.

Έχουν οριστεί 2 αξιολογήσεις του χώρου, στην αρχή και στο τέλος της χρονιάς, προκειμένου να υπάρχει εικόνα του τι έχει αλλάξει.

Δελτίο Αξιολόγησης για την Προσβασιμότητα του Χώρου

Αξιολογητής	
Ημερομηνία εξέτασης	
Σχολείο - τάξη	

Ερωτηματολόγιο

	1 ^η αξιολ.	2 ^η αξιολ.	Σχόλια
Αντιολισθητικό δάπεδο			
Επαρκής φωτισμός			
Πόρτα με μεγάλο άνοιγμα			
Πάρτα ανοίγει προς τα έξω			
Πάρτα με πετούγια			
Διακόπτες σε χαμηλή θέση			
Κρεμάστρες σε χαμηλή θέση			
Ντουλαπάκι για φύλαξη των προσωπικών υλικών σε κατάλληλο ύψος			
Επαρκής χώρος μεταξύ των θρανίων			
Θρανία με επαρκή κενό από κάτω			
Καρεκλάκια ανατομικά και λειτουργικά			
Πίνακας τοποθετημένος σε μικρότερο ύψος			
Βοηθήματα (αναλόγια, χοντροί μαρκαδόροι, βοηθήματα γραφής και αλλαγής σελίδων)			
Λαβές για το άνοιγμα-κλείσιμο των παραθύρων			
Στοράκια με ειδική λαβή			

Ύπαρξη φορητού γερανού			
Ηλεκτρονικός υπολογιστής ή τάμπλετ με ειδικές βάσεις στήριξης και ειδικά περιφερειακά και βοηθήματα			
Χειρολαβές – μπάρες στήριξης			
Σκαλοπάτια με ειδική αντιολισθητική ταινία			
Ύπαρξη ράμπας, ανελκυστήρα ή αναβατόριου			
Κατάλληλα διαμορφωμένα τουαλέτα			
Πάγκοι σε ύψος κατάλληλο και με άνοιγμα από κάτω			
Παγκάκια σε κατάλληλο ύψος			
Χώροι άθλησης με ειδικό δάπεδο και εξοπλισμό			
Χώροι αναψυχής με κατάλληλα εργονομικά τραπέζια και καρέκλες			
Κουζίνα με ηλεκτρικές συσκευές σε κατάλληλο ύψος			
Ειδικά διαμορφωμένη παιδική χαρά			
Προσβάσιμη βιβλιοθήκη			

Γ. Δελτίο Αξιολόγησης Σύλληψης Μολυβιού και Βασικών Γραφοκινητικών δεξιοτήτων

Δεξιότητα γραφής

Η ιστορία της γραφής σηματοδοτεί την αρχή της ανθρώπινης ιστορίας. Η γραφή είναι μία από τις πρώτες δεξιότητες που μαθαίνει το παιδί στο σχολείο και αποτελεί βασικό μέσο έκφρασης και επικοινωνίας. Οι γραφοκινητικές δεξιότητες αποτελούν σημαντική συνιστώσα στην κατάκτηση του γραπτού λόγου.

Προκειμένου να κατακτηθεί η ικανότητα στη γραφή, είναι απαραίτητο να υπάρχει εύρος κίνησης των δακτύλων, συντονισμός κίνησης και λειτουργική σύλληψη. Θα πρέπει, δηλαδή, ο μαθητής να ανοίγει και να κλείνει τα δάχτυλα, να κινεί τον καρπό σε κάθε κατεύθυνση, οι κινήσεις των δακτύλων και του καρπού σε συνδυασμό με το μάτι να έχουν τον βέλτιστο οπτικοκινητικό συντονισμό και η σύλληψη (λαβή του μολυβιού) να είναι λειτουργική τριποδική ή τετραποδική.

Οι μαθητές με κινητικές αναπηρίες μπορεί να έχουν δυσκολίες και ελλείμματα, που δε διευκολύνουν τη γραφή, στη λειτουργική χρήση των χεριών. Μπορεί, δηλαδή, να εμφανίζουν απουσία ενεργητικής κίνησης ή περιορισμένου εύρους κίνησης καρπού και δακτύλων, παλαμιαία σύλληψη μολυβιού με ελλιπή λειτουργική χρήση. Για τη διευκόλυνση των γραφοκινητικών δεξιοτήτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν βοηθήματα λαβής και προσαρμογές.

Η ανάπτυξη της αδρής κινητικότητας επηρεάζει τις επιδόσεις στους λεπτούς χειρισμούς και κατά συνέπεια σχετίζεται με τις επιδόσεις στον οπτικοκινητικό συντονισμό και τις γραφοκινητικές δεξιότητες.

Στόχος εργαλείου

Το παρόν δελτίο αξιολογεί την ικανότητα μαθητή Α' - Β' Δημοτικού να πιάνει με σταθερό, σωστό και αποτελεσματικό τρόπο το μολύβι, ώστε να μπορεί να εκτελεί με ακρίβεια και συντονισμό τις εκπαιδευτικές του δραστηριότητες (γραφή, ζωγραφική) (Rosenbloom & Horton, 1971· Schwellnus, 2012), καθώς και την ικανότητα να κατακτά βασικές γραφοκινητικές δεξιότητες. Βασίζεται στη θεωρία της φυσιολογικής ανάπτυξης των προτύπων στάσης και κίνησης (Rosenblum, Goldstand & Parush, 2006). Επιδημιολογικές μελέτες σε πληθυσμούς παιδιών τυπικής ανάπτυξης σχετικά με τον καθιερωμένο και με εναλλακτικούς τρόπους σύλληψης μολυβιού, περιέγραψαν τα παρακάτω είδη λαβών: παλαμιαία λαβή, στατική τριποδική, δυναμική τριποδική σύλληψη, πλευρική τριποδική σύλληψη, τετραποδική σύλληψη (Ziviani, 1983· Ziviani & Elkins, 1986· Schneck & Henderson, 1990· Selin 2003). Πρόκειται για ένα εργαλείο που εντοπίζει τη συμμετοχή των δακτύλων που χρησιμοποιούνται κατά τη λαβή του μολυβιού σε παιδιά μικρής ηλικίας, δίνοντας κατευθύνσεις για την έγκαιρη αντιμετώπισή τους (Rosenblum, 2008).

Η δυνατότητα σχεδιασμού των γεωμετρικών σχημάτων που περιλαμβάνονται στο Δελτίο σηματοδοτεί την ικανότητα του μαθητή να ανταποκριθεί στη γραφή αριθμών, κεφαλαίων και πεζών γραμμάτων. Σε περίπτωση αδυναμίας του μαθητή να κατακτήσει τη γραφή των συμβόλων αυτών, απαιτείται εξατομικευμένη υποστήριξη προκειμένου ο μαθητής να κατακτήσει τις απαραίτητες γραφοκινητικές δεξιότητες. Η επιλογή των συμβόλων αυτών έγινε με βάση τα βασικά στάδια της ανάπτυξης και στηρίχτηκε στο *Pre-Writing Skills* (Klein, 1990), στο *Rilley Screening Test* και στις αναπτυξιακές κλίμακες των *Gessell* (1947) και *Illingworth* (2001).

Οδηγίες χρήσης

Αρχικά, ο αξιολογητής καταγράφει τα προσωπικά στοιχεία του μαθητή και συνεχίζει αξιολογώντας τα παρακάτω στοιχεία, μέσα από κατάλληλα επιλεγμένες δραστηριότητες, σύμφωνες με την ηλικία και τη νοητική ικανότητα του μαθητή. Η μέθοδος αξιολόγησης είναι η παρατήρηση του τρόπου με τον οποίο ο μαθητής πιάνει το μολύβι και ζωγραφίζει ή γράφει. Ο τρόπος σύλληψης μολυβιού και ο έλεγχος θέσης κορμού επηρεάζουν τις γραφοκινητικές επιδόσεις του παιδιού στο σχολείο. Παιδιά με ελλιπείς γραφοκινητικές επιδόσεις εμφανίζουν δυσκολίες στη σύλληψη του μολυβιού (Schneck, 1991· Siegel & Feldman, 1983· Ayres, 1974· McHale & Cermak, 1992).

Η ανώριμη και διαφορετική σύλληψη του μολυβιού εμπεριέχεται ως σημαντικό συστατικό στα προβλήματα γραφής ως αποτέλεσμα αισθητηριακών, κινητικών και αντιληπτικών δυσλειτουργιών (Bendow, 1987).

Επιδημιολογικές έρευνες έχουν δείξει ότι το ποσοστό των μαθητών ηλικίας 6,5 - 7 ετών που χρησιμοποιούν τριποδική σύλληψη - δυναμική ή πλευρική - κυμαίνεται από το 83% (Τζουβελέκης, 1999) έως το 95% (Schneck CM-Henderson, 1990).

Κατά την αξιολόγηση ανιχνεύεται:

- α) το επικρατέστερο χέρι και η θέση του υποστηρικτικού χεριού (πάνω ή κάτω από το τραπέζι ή αν στηρίζει το κεφάλι),
- β) ο τρόπος με τον οποίο πιάνει το μολύβι και η θέση των δακτύλων που συμμετέχουν στη λαβή :
  - διποδική, όταν ο δείκτης και ο αντίχειρας κρατούν το μολύβι και δεν υπάρχει χρήση μέσου,
  - τριποδική, όταν το μολύβι κρατιέται από τον δείκτη και τον αντίχειρα σε κάμψη με στήριξη μέσου (σε κάμψη) και κατά τη σύλληψη του μολυβιού δημιουργείται ευδιάκριτος κυκλικός σχηματισμός μεταξύ των δακτύλων,

- τετραποδική, όταν το μολύβι κρατιέται από τα 4 δάκτυλα σε κάμψη και δε συμμετέχει το μικρό δάκτυλο και
- παλαμιαία, όταν η σύλληψη του μολυβιού γίνεται με τη χρήση και των πέντε δακτύλων και ο αντίχειρας ασφαλίζει τα υπόλοιπα δάκτυλα,

γ) αν αλλάζει συνέχεια θέση του μολυβιού στα δάκτυλα,

δ) η στάση του σώματός του (αν κάθεται σωστά στην καρέκλα του ή λοξά ή σκύβει, ενώ παράλληλα στα σχόλια μπορεί να αναφερθεί αν χρησιμοποιεί ειδικό καρεκλάκι ή μαξιλάρια για την σωστή στήριξη κορμού σε περίπτωση έντονου κινητικού προβλήματος),

ε) ο συντονισμός των άνω άκρων και του κορμού κατά τη διάρκεια της γραφής (αν ενώ ζωγραφίζει ή γράφει κινεί και τον κορμό του ή αν πρέπει να έχει συγκεκριμένη θέση προκειμένου να μπορέσει να χρησιμοποιήσει τα χέρια του, όπως για παράδειγμα συμβαίνει σε μερικά παιδιά με εγκεφαλική παράλυση), καθώς και η φορά της κίνησης κατά το χρωματισμό σχεδίων.

Σε περίπτωση έντονου κινητικού προβλήματος, υπάρχει περίπτωση ο μαθητής να χρησιμοποιεί κάποιο ειδικό περιφερειακό και ειδικό λογισμικό για εναλλακτική ή επαυξητική επικοινωνία. Σε αυτή τη περίπτωση θα πρέπει η υποστηρικτική τεχνολογία, στη μορφή που αυτός χρησιμοποιεί, να ενσωματωθεί στη σχολική ζωή του από την έναρξη αυτής, ενισχύοντας τη συμμετοχή του μέσα στην τάξη και εξοικειώνοντας τους υπόλοιπους μαθητές με αυτούς τους τρόπους επικοινωνίας.

Για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου χρησιμοποιούνται χρώματα που υποδεικνύονται στον παρακάτω πίνακα. Η χρήση του χρώματος για την συμπλήρωσή τους δίνει την δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να έχει άμεσα την συνοπτική εικόνα των δυνατοτήτων του παιδιού, καθώς και τον βαθμό ανεξαρτησίας του.

Δείγμα χρωμάτων για την συμπλήρωση του δελτίου:

Πράσινο	Ο μαθητής εκτελεί τη δραστηριότητα μόνος του χωρίς βοήθεια (με ή χωρίς βοηθήματα)
Μπλε	Ο μαθητής εκτελεί τη δραστηριότητα με μικρή βοήθεια ή επίβλεψη και προφορικές οδηγίες
Πορτοκαλί	Ο μαθητής χρειάζεται βοήθεια από άλλο άτομο για να εκτελέσει τη δραστηριότητα
Κόκκινο	Ο μαθητής δεν εκτελεί τη δραστηριότητα

Προτείνεται στον εκπαιδευτικό να εκτελεί τις αξιολογήσεις στην αρχή, στη μέση και στο τέλος της σχολικής χρονιάς, έτσι ώστε να υπάρχει παρακολούθηση της προόδου του μαθητή.

Παράδειγμα συμπλήρωσης

Στο πεδίο «είδος σύλληψης» παρατηρούμε τον τρόπο που πιάνει το μολύβι ο μαθητής και αν τοποθετεί δύο, τρία ή τέσσερα δάκτυλα πάνω από το μολύβι ή ο πιάνει με ολόκληρη την παλάμη σε γροθιά. Σε περίπτωση βοηθήματος, σημειώνουμε στα σχόλια το βοήθημα που χρησιμοποιεί προκειμένου να πετύχει κάποια λαβή, για παράδειγμα σφαιρική ή τριγωνική λαβή ή χρήση ειδικού μολυβιού.

Στο πεδίο αντιγραφής των σχημάτων χρησιμοποιούμε τα παραπάνω χρώματα ανάλογα με την ικανότητα του μαθητή και τη βοήθεια που χρειάζεται προκειμένου να αντιγράψει βασικά σχήματα. Σε περίπτωση που το ζητούμενο είναι να κάνει έναν κύκλο και δεν κάνει καμία κίνηση χρησιμοποιούμε το **κόκκινο** χρώμα, αν χρειάζεται να του πιάσει το χέρι ο εκπαιδευτικός για να το βοηθήσει χρησιμοποιούμε το **πορτοκαλί** χρώμα, αν χρειάζεται προφορικές οδηγίες ή ενθάρρυνση ζωγραφίζουμε με **μπλε** χρώμα και αν το κάνει χωρίς κανένα πρόβλημα ζωγραφίζουμε με **πράσινο** χρώμα το αντίστοιχο τετραγωνάκι.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτός ο τρόπος αξιολόγησης ακολουθείται ακόμα κι αν ο μαθητής χρησιμοποιεί βοήθημα ή υποστηρικτική τεχνολογία για να

εκτελέσει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Αν για παράδειγμα χρησιμοποιεί εναλλακτικό ή επαυξητικό μέσο επικοινωνίας και εκτελεί τη δραστηριότητα μέσω αυτού με την αντίστοιχη βοήθεια από τον εκπαιδευτικό δίνονται τα αντίστοιχα χρώματα.

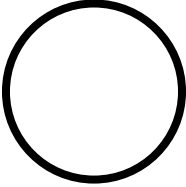
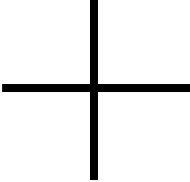
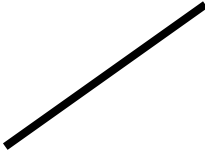
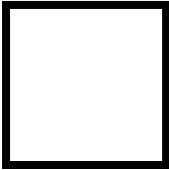
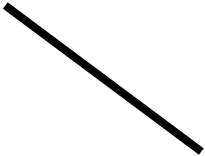

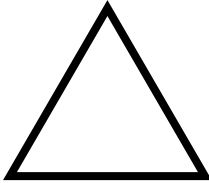
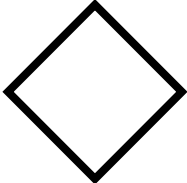
Δελτίο Αξιολόγησης Σύλληψης Μολυβιού και Βασικών Γραφοκινητικών δεξιοτήτων

Στοιχεία μαθητή

Όνοματεπώνυμο	
Ημερομηνία γέννησης	
Σχολείο - τάξη	
Αξιολογητής	

Επιλογή χεριού	
Θέση υποστηρικτικού χεριού	
Είδος σύλληψης	
Τριποδική (3 δάκτυλα)	
Τετραποδική (4 δάκτυλα)	
Διποδική (2 δάκτυλα)	
Παλαμιαία (5 δάκτυλα)	
Θέση κορμού	
Κίνηση χεριού σε σχέση με τον κορμό	
Τρόπος χρωματισμού	
Χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας	

ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Αντιγράψει	1 ^η αξιολ.	2 ^η αξιολ.	3 ^η αξιολ.	Σχόλια
				
				
				
				
				
				
				
				

Συναντήσεις με τους μαθητές

1ο Διδακτικό Δίωρο: Εγώ και το σώμα μου

Στόχος

1. Να γνωρίσει ο μαθητής τα μέρη του σώματός του.
2. Να αναγνωρίσει τα αισθητήρια όργανα του σώματος και τις αισθήσεις του.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Με αφορμή την εισαγωγή του κεφαλαίου ο εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει μια συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με τα μέρη του σώματος και να ζητήσει από κάθε μαθητή να ακουμπήσει τα μέρη του δικού του σώματος καθώς και του συμμαθητή δίπλα του.

Ο εκπαιδευτικός μέσα από τις δραστηριότητες που θα επιλέξει να ακολουθήσει, ομαδικές ή ατομικές, θα κατευθύνει τους μαθητές ώστε να εξοικειωθούν με τα μέρη του σώματος, τα αισθητήρια όργανα και τις αισθήσεις που προσλαμβάνει με το καθένα. Οι μαθητές:

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα μαθαίνουν να ξεχωρίζουν τα μέρη του σώματος.
- ✓ Με την 2^η δραστηριότητα συνειδητοποιούν τι λείπει από τα μέρη του σώματος και καλούνται να τα συμπληρώσουν.
- ✓ Με την 3^η και την 4^η δραστηριότητα μαθαίνουν ποιο αισθητήριο όργανο είναι υπεύθυνο για την αναγνώριση των αισθήσεων.
- ✓ Με την 5^η δραστηριότητα εξοικειώνονται με τα μέρη του προσώπου.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Αναγνωρίζω τα μέρη του σώματός μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη

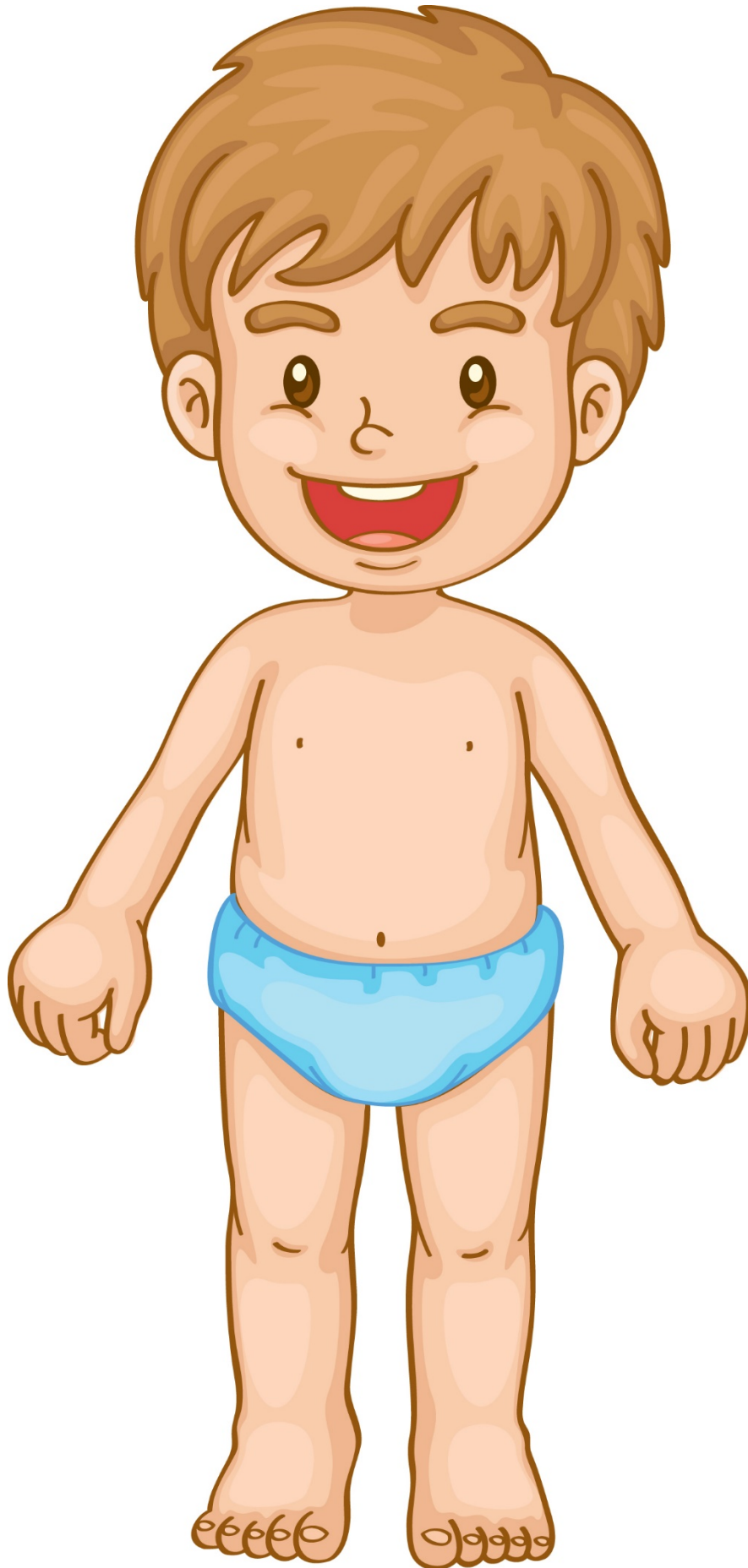
Υλικά: Φύλλο εργασίας, ξυλομπογιές

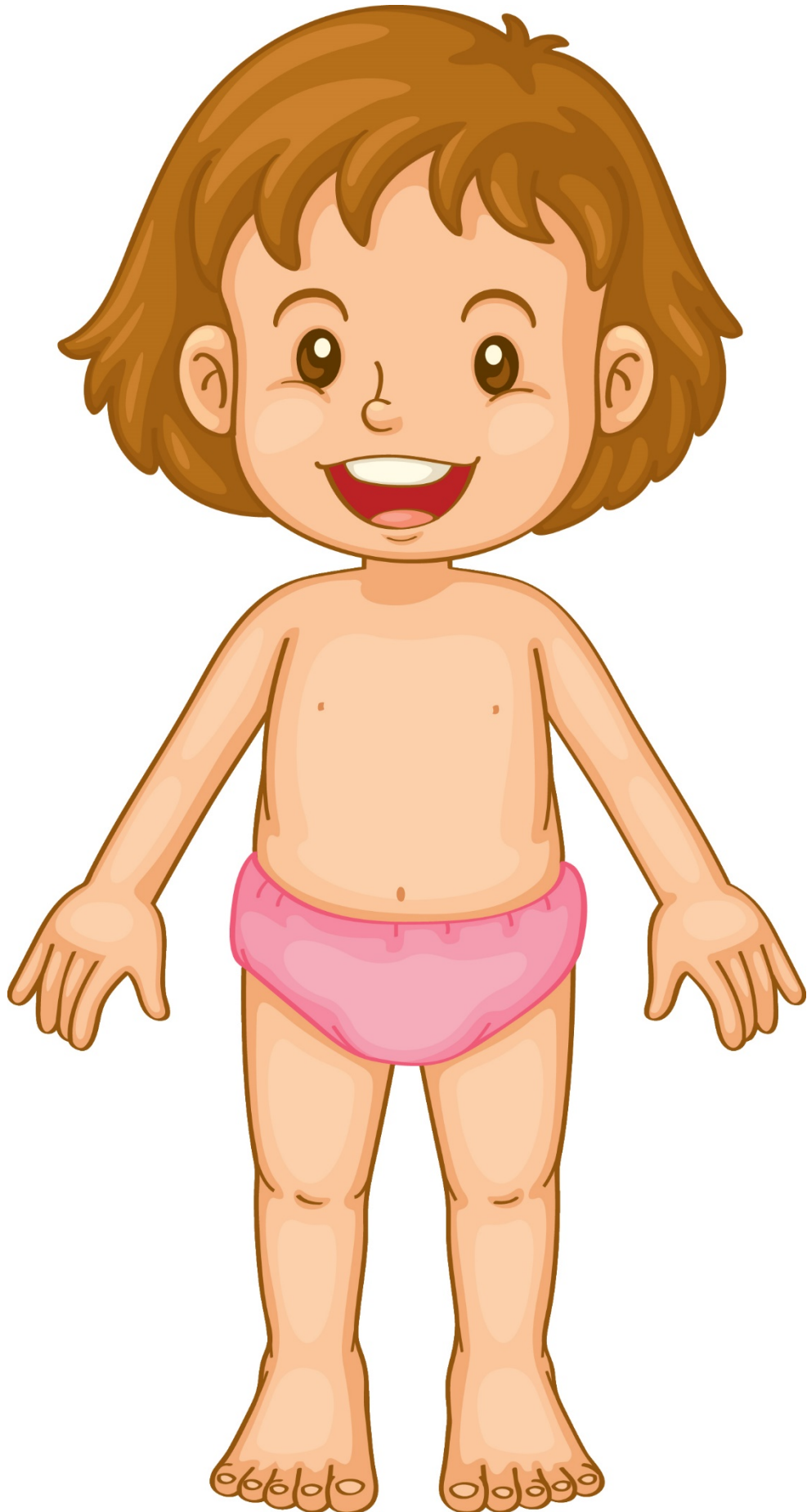
Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να μάθουν οι μαθητές να διακρίνουν τα μέρη του σώματος.

Ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να κυκλώσουν τα μέρη του σώματος που φαίνονται στις εικόνες με μια ή διαφορετικές χρωματιστές ξυλομπογιές. Σε περίπτωση δυσκολίας σωστής σύλληψης της ξυλομπογιάς χρησιμοποιούμε χοντρές ξυλομπογιές ή εναλλακτικά ειδικές λαβές ή σφραγίδες.

Οδηγίες προς το μαθητή: Κύκλωσε με το χρώμα που θα σου ζητήσει ο δάσκαλος το αντίστοιχο μέρος του σώματος.

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Συναρμολόγησέ με»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Χρόνος: 20 λεπτά

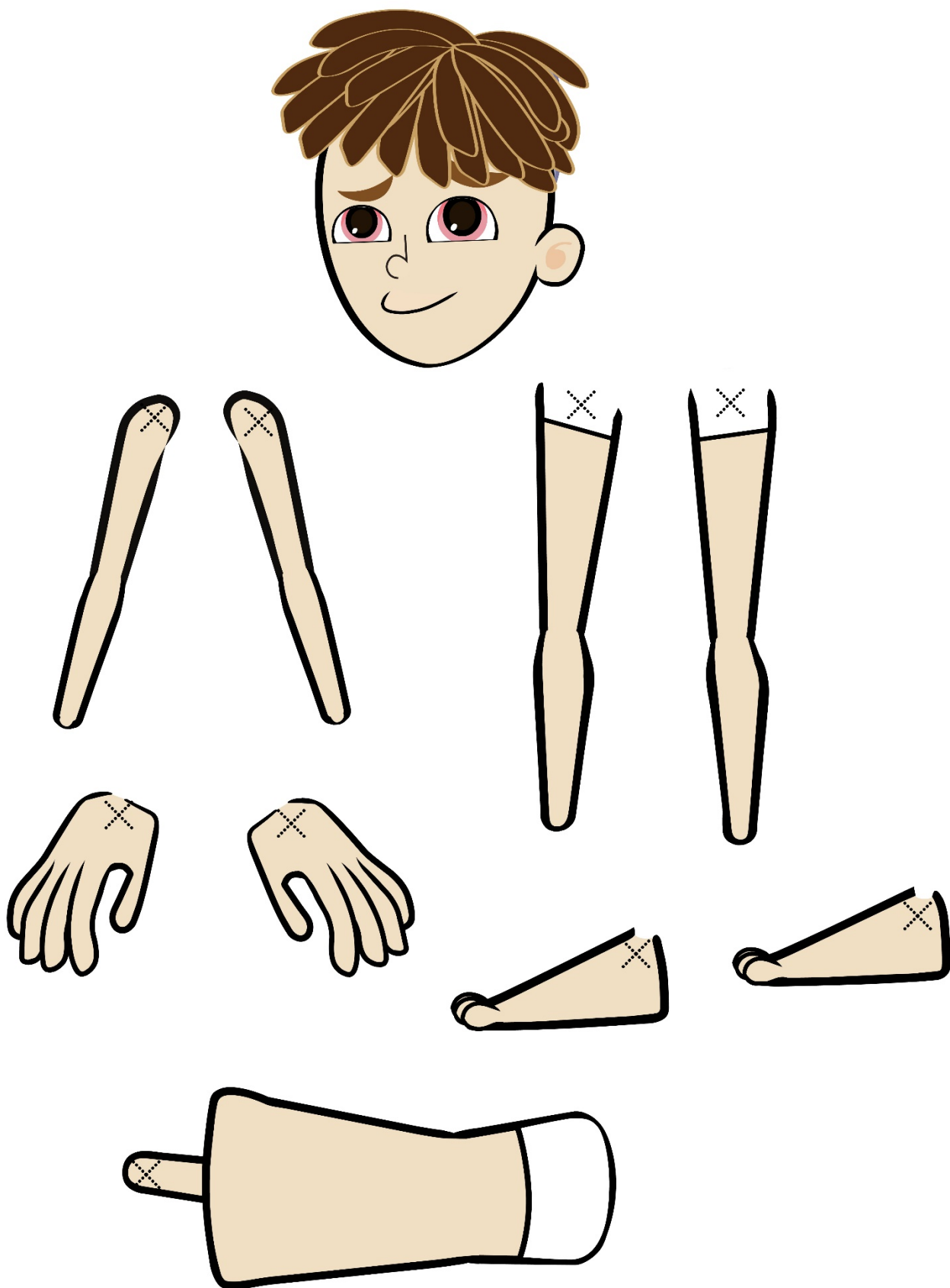
Χώρος: Σχολική τάξη

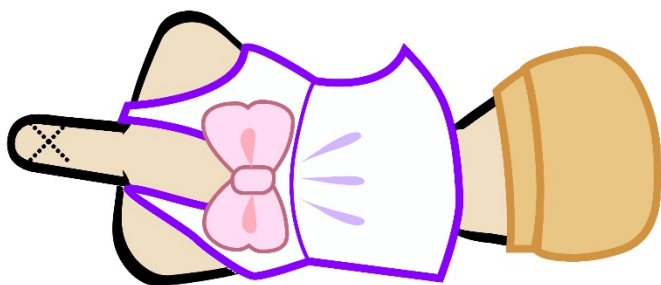
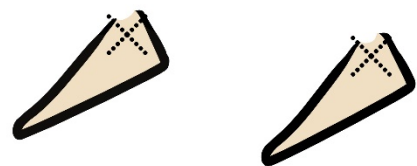
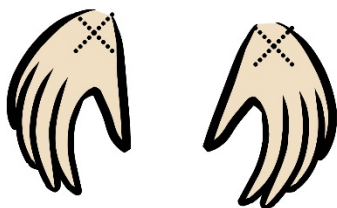
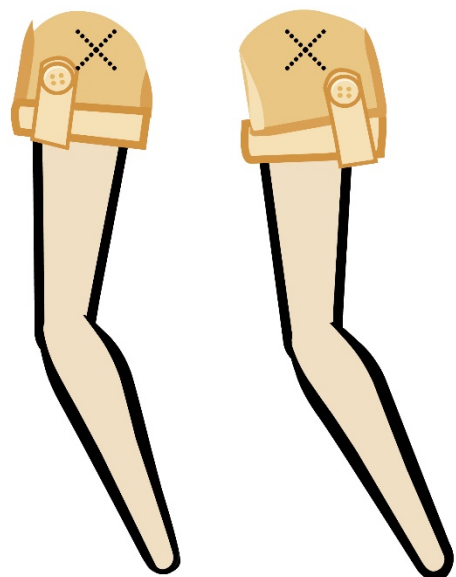
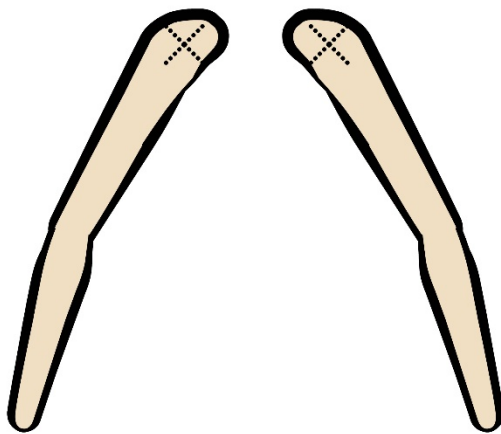
Υλικά: Φύλλο εργασίας, ψαλίδι, διπλόκαρφα, σκρατς

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τι λείπει από τα μέρη του σώματος και να τα συμπληρώσουν.

Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να κόψουν τα σχεδιασμένα μέρη του σώματος από το φύλλο εργασίας και στη συνέχεια να συναρμολογήσουν σωστά το ανθρώπινο σώμα με τη χρήση διπλόκαρφων. Σε περίπτωση δυσκολίας χρήσης του ψαλιδιού συνιστάται η χρήση ειδικών ψαλιδιών ή ψαλιδιών τοποθετημένα σε επίπεδο και σκρατς αντί διπλόκαρφων.

Οδηγίες προς το μαθητή: Κόψε τα μέρη του σώματος προσεχτικά και ένωσέ τα με τα βοήθεια των διπλόκαρφων ή σκρατς.

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Ανακαλύπτω τις αισθήσεις μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Ενδεικτικός χρόνος: 10 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

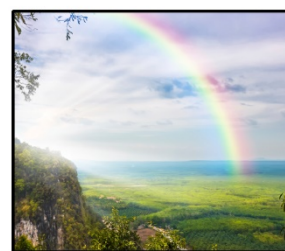
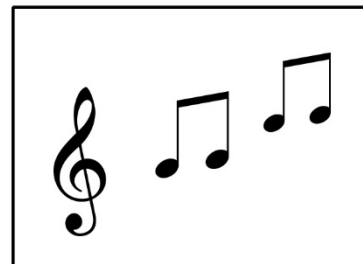
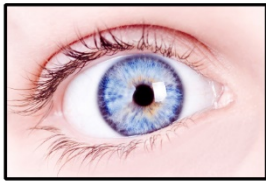
Υλικά: Μολύβι, γόμα, φύλλο εργασίας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να μάθουν οι μαθητές τα αισθητήρια όργανα που είναι υπεύθυνα για την αναγνώριση των αισθήσεων.

Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να κοιτάξουν καλά τις εικόνες που έχουν στο φύλλο εργασίας και στη συνέχεια να αντιστοιχίσουν τις εικόνες μεταξύ τους. Σε περίπτωση κινητικής δυσκολίας προτείνεται να χρησιμοποιηθεί χοντρό μολύβι ή χρήση ειδικών λαβών μολυβιού.

Οδηγίες προς το μαθητή: Αντιστοίχισε το αισθητήριο όργανο του σώματος με το αντικείμενο που προκαλεί αίσθηση στο όργανο αυτό.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Το Κρυπτόλεξο των αισθήσεων»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή με τη συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 25 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι Η/Υ ή σχολική αίθουσα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή «Το Κρυπτόλεξο των

αισθήσεων», Η/Υ, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα αισθητήρια όργανα και τις αισθήσεις.

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει ένα κρυπτόλεξο στο οποίο ο μαθητής καλείται να εντοπίσει 5 λέξεις σχετικές με τις ανθρώπινες αισθήσεις.

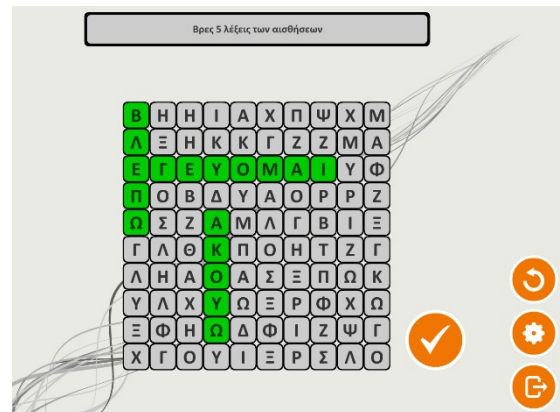
Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα εμφανίζει τελική ανατροφοδότηση - επιβράβευση όταν ο μαθητής βρει τις λέξεις.

Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Η δραστηριότητα επιτρέπει να οριστεί ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες), η δε επιλογή μπορεί να γίνει: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εξέλιξη αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση εργασίας στο μαθητή, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Δραστηριότητα 5

Τίτλος: «Συμπλήρωσε το πρόσωπο»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή με τη συμμετοχή όλης της τάξης.

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι Η/Υ ή σχολική αίθουσα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή «Συμπλήρωσε το πρόσωπο», Η/Υ, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να εξοικειωθεί ο μαθητής με τα μέρη του προσώπου.

Η δραστηριότητα ζητά από το μαθητή να συμπληρώσει τα μέρη ενός προσώπου.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα εμφανίζει τελική ανατροφοδότηση - επιβράβευση όταν ο μαθητής συμπληρώσει το πρόσωπο. Επίσης, ο μαθητής μπορεί να μεταβάλει τα στοιχεία του προσώπου πατώντας πάνω τους.

Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

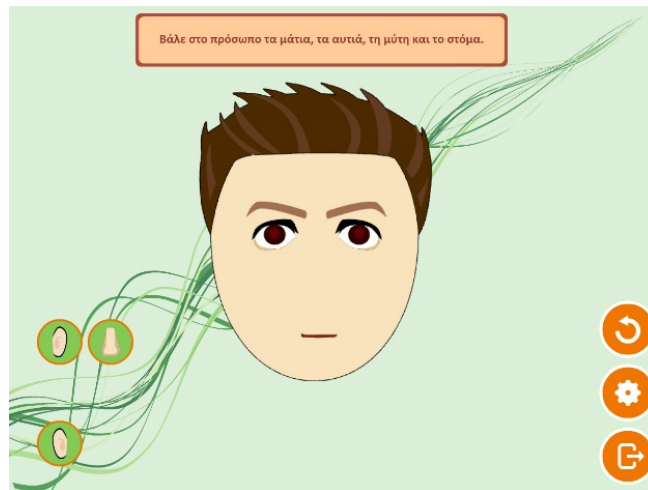
1. Ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες)
2. Η θέση των επιλογών (π.χ. ψηλά στην οθόνη, χαμηλά στην οθόνη) ώστε να διευκολύνεται η εκτέλεση της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας και κατά την εκτέλεσή της.

2ο Διδακτικό Δίωρο: Γνωριμία με τον εαυτό μου και τους άλλους

Στόχος

1. Να γνωριστούν οι μαθητές μεταξύ τους και να αναδειχτούν οι ομοιότητες και οι διαφορές τους.
2. Να κατανοήσουν οι μαθητές ότι κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός, ότι δεν έχει σημασία το σχήμα ή το μέγεθος του σώματος κι ότι είναι σημαντικό να αποδεχόμαστε τη διαφορετικότητα του εαυτού μας και του άλλου.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Ο εκπαιδευτικός θα ζητήσει από τους μαθητές να παρουσιάσουν τον εαυτό τους εστιάζοντας σε σημεία που εύκολα μπορούν να δημιουργήσουν κατηγοριοποιήσεις, ομοιότητες και διαφορές (αγόρια - κορίτσια, χρώμα μαλλιών, ντύσιμο, αθλητικές δραστηριότητες, χόμπι, κ.τ.λ.)

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα οι μαθητές γνωρίζονται με τους συμμαθητές και τα ενδιαφέροντά τους.
- ✓ Με την 2^η δραστηριότητα οι μαθητές συνειδητοποιούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι συμμαθητές τους με κινητικά ή άλλα προβλήματα.
- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα ταιριάζουν τα πρόσωπα με τα συναισθήματα που αυτά εκφράζουν.
- ✓ Με την 4^η δραστηριότητα ταιριάζουν τις ενέργειες παιδιών που παρουσιάζονται σε εικόνες με τα συναισθήματα που θεωρούν ότι οι ενέργειες αυτές προκαλούν.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Ποιος είναι, ποιος;»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική ή ατομική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 45 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

Υλικά: Μπάλα / χαρτί/ χρωματιστά μολύβια - μαρκαδόροι

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι οι μαθητές να γνωρίσουν τους συμμαθητές και τα ενδιαφέροντά τους.

Μέρος 1^ο: Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές σχηματίζουν κύκλο. Ο εκπαιδευτικός κρατάει στα χέρια μια μπάλα, κοιτάει τον απέναντι μαθητή στα μάτια και του λέει «*Είμαι ο/η... και μου αρέσει να ...*», καθώς του την πετάει. Αυτός που θα πιάσει την μπάλα κάνει το ίδιο με κάποιον άλλο μαθητή. Το παιχνίδι επαναλαμβάνεται πολλές φορές, έτσι ώστε να ακουστούν όλα τα ονόματα των μαθητών και τι αρέσει στον καθένα. Ο εκπαιδευτικός τονίζει ότι πρέπει να μιλάνε όλοι δυνατά και καθαρά και να κοιτάνε ο ένας τον άλλο στα μάτια. Είναι σημαντικό στο τέλος να θυμούνται όλοι τα ονόματα όλων και τι αρέσει στον καθένα, έτσι ώστε να μπορούν να βρουν κοινά ενδιαφέροντα ή διαφορές. Αν υπάρχει μαθητής με έντονο κινητικό πρόβλημα προτείνεται να χρησιμοποιείται ελαφριά και μεσαίου μεγέθους μπάλα έτσι ώστε να χωράει στην αγκαλιά του και να μη χρειάζεται να την πιάσει. Επίσης σε περίπτωση που ο μαθητής χρησιμοποιεί εναλλακτικό ή επαυξητικό πίνακα επικοινωνίας, θα πρέπει να βεβαιωθεί ο εκπαιδευτικός ότι ο μαθητής έχει αρκετό χρόνο στη διάθεσή του για να συνθέσει το μήνυμα και να είναι σε τέτοια θέση που να ακούγεται από όλους τους μαθητές.

Μέρος 2^ο: Με το τέλος του 1^{ου} μέρους της δραστηριότητας οι μαθητές επιστρέφουν στην τάξη και ο εκπαιδευτικός τους ζητάει να πάρουν χαρτί και χρωματιστά μολύβια και να ζωγραφίσουν τον εαυτό τους και τι τους αρέσει πιο

πολύ. Στη συνέχεια να ζωγραφίσουν τον συμμαθητή που του πέταξαν την μπάλα και το τι του αρέσει. Αντί για ένα κοινό χαρτί, ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει το δείγμα σελίδας που παρουσιάζεται στη συνέχεια. Εναλλακτικά, για το μαθητή με κινητικό πρόβλημα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μολύβια με χονδρές λαβές ή ειδικές λαβές με μολύβια ή ηλεκτρονικός υπολογιστής ή ταμπλέτα με το αντίστοιχο περιφερειακό και λογισμικό.

«Ποιος είναι, ποιος;»

Ζωγράφισε τον εαυτό σου και τι σου αρέσει πιο πολύ.

Ζωγράφισε τον συμμαθητή σου που του πέταξες την μπάλα και τι του αρέσει.

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Έλα να παίξουμε» (Παιχνίδι ρόλων και προσομοίωσης)

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 30 λεπτά

Χώρος: Σχολείο

Υλικά: Τετράδιο, μολύβι, μαντήλι, μπαστούνι, πατερίτσα

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι συμμαθητές τους με κινητικά ή άλλα προβλήματα.

Μέρος 1^ο: Οι μαθητές προσομοιώνουν άτομα με αναπηρία ώστε να αντιληφθούν τις δυσκολίες που αυτά αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους.

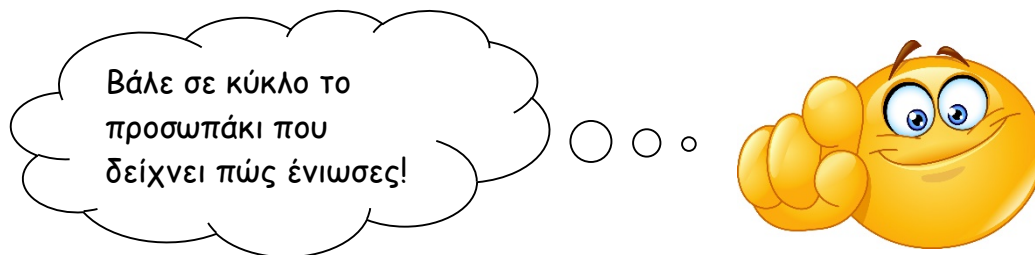
Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στους μαθητές πως θα πρέπει να:

- Γράψουν με το μη κυρίαρχο χέρι, με διαφορετικό τρόπο σύλληψης, με κλειστά μάτια.
- Κλείσουν τα μάτια τους με ένα μαντήλι και να κάνουν μια ενέργεια.
- Ολοκληρώσουν μία διαδρομή με τη χρήση βοηθημάτων βάρδισης, όπως πατερίτσα, μπαστούνι κ.ά.

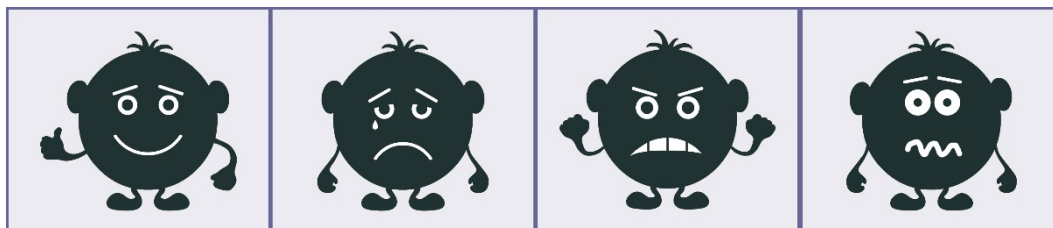
Μέρος 2^ο: Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να εκφράσουν το πώς ένοιωσαν όταν εκτελούσαν τις δραστηριότητες, συμπληρώνοντας το φυλλάδιο που ακολουθεί.

Μορφή δραστηριότητας:

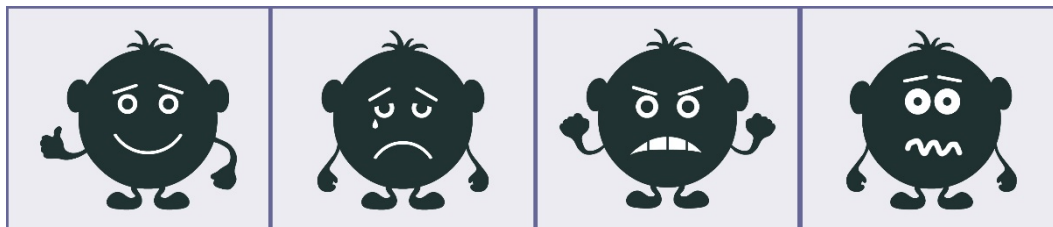
ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

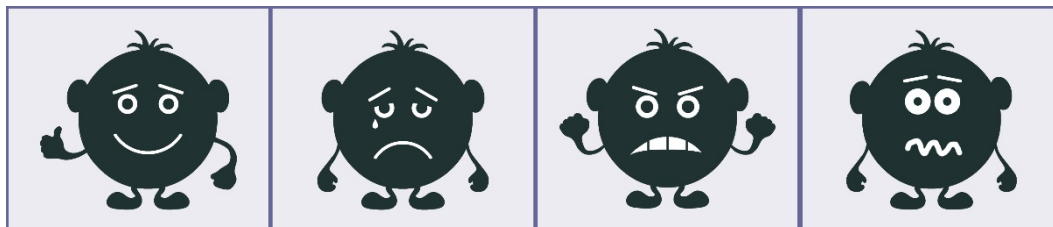
- Γράψε, με το χέρι που δεν γράφεις, το όνομά σου στο τετράδιό σου.

- Κλείσε τα μάτια σου με το μαντήλι και βγάλε από την τσάντα σου το βιβλίο της Γλώσσας.

- Πήγαινε στον πίνακα με τις πατερίτσες.

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Συναισθήματα»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή ομαδική με τη συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Εργαστήριο Η/Υ ή σχολική αίθουσα με τη χρήση προβολικού και οθόνης προβολής ή διαδραστικού πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, Η/Υ ή εργαστήριο Η/Υ, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ταιριάξουν οι μαθητές τα πρόσωπα με τα συναισθήματα που αυτά εκφράζουν.

Η δραστηριότητα εμφανίζει τέσσερις κάρτες οι οποίες αναπαριστούν συναισθήματα. Ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει τις κάρτες αυτές στο πλαίσιο με την αντίστοιχη φράση.

Ο μαθητής επιλέγει μία μία τις κάρτες και τις τοποθετεί στις θέσεις που βρίσκονται από πάνω. Όταν τοποθετηθούν όλες οι κάρτες και σε περίπτωση λάθους αντιστοίχισης, ακούγεται σχετική ηχητική επανατροφοδότηση και οι κάρτες επιστρέφουν στις αρχικές τους θέσεις.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα εμφανίζει τελική ανατροφοδότηση - επιβράβευση όταν ο μαθητής ταιριάξει τις φράσεις με τις κάρτες.

Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

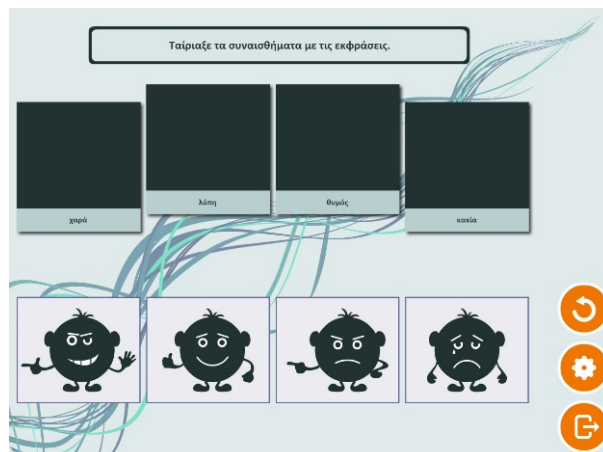
Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες)
2. Η θέση των επιλογών (π.χ. ψηλά στην οθόνη, χαμηλά στην οθόνη) ώστε να διευκολύνεται η εκτέλεση της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.

Η 1^η επιλογή μπορεί να ορισθεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Η 2^η επιλογή μπορεί να ορισθεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας και κατά την εκτέλεσή της.

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Συναισθήματα-Ενέργειες»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή ομαδική με τη συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι Η/Υ ή σχολική αίθουσα με τη χρήση προβολικού και οθόνης προβολής ή διαδραστικού πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, Η/Υ ή εργαστήρι Η/Υ, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ταιριάζουν οι μαθητές ενέργειες παιδιών που παρουσιάζονται σε εικόνες, με τα συναισθήματα που θεωρούν ότι οι ενέργειες αυτές προκαλούν.

Η δραστηριότητα εμφανίζει μία κεντρική κάρτα με ενέργειες μαθητών και τέσσερις κάρτες οι οποίες αναπαριστούν συναισθήματα (γραφιστικά και λεκτικά). Ο μαθητής, αν επιλέξει την κεντρική κάρτα, μπορεί να ακούσει το κείμενο που παρουσιάζει τις ενέργειες των παιδιών. Ταιριάζει μία από τις κάρτες που αναπαριστούν συναισθήματα με την κεντρική κάρτα που παρουσιάζει τις ενέργειες των παιδιών, για να εκφράσει το συναίσθημα που θεωρεί ότι αυτές προκαλούν.

Ενέργεια	Συναίσθημα
Στο προαύλιο, μια παρέα μαθητών (μαζί και ένας μαθητής με κινητικά προβλήματα) παίζουν όλοι με την μπάλα.	Χαρά
Ένας μαθητής με αναπηρικό αμαξίδιο είναι μπροστά στο κυλικείο του οποίου το παράθυρο είναι ψηλά σε σχέση με αυτόν και δεν μπορεί να παραγγείλει για να αγοράσει αυτό που θέλει.	Λύπη

Ένας μαθητής με πατερίτσα και απέναντί του ένας άλλος μαθητής που δείχνει προς αυτόν και γελάει μαζί του.	Θυμός
Ένας μαθητής σε αναπηρικό αμαξίδιο στο χείλος της σκάλας.	Φόβος

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα εμφανίζει τελική ανατροφοδότηση - επιβράβευση όταν ο μαθητής βρει τη σωστή κάρτα.

Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

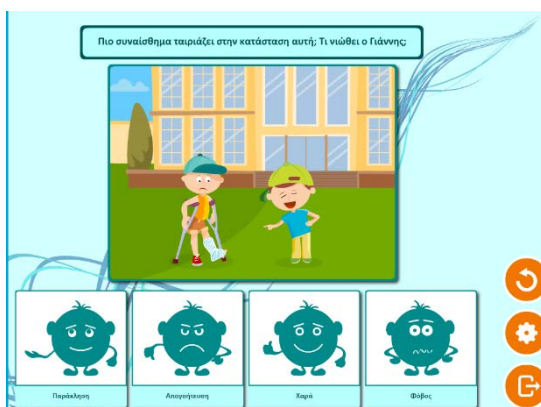
Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες)
2. Η θέση των επιλογών (π.χ. ψηλά στην οθόνη, χαμηλά στην οθόνη) ώστε να διευκολύνεται η εκτέλεση της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας και κατά την εκτέλεσή της.

3ο Διδακτικό Δίωρο: Μαθαίνω να φροντίζω τον εαυτό μου

Στόχος

1. Να γνωρίσει ο μαθητής τους τομείς φροντίδας του εαυτού του.
2. Να κατανοήσει ο μαθητής τη σημασία να είναι ανεξάρτητος μέχρι το βαθμό που μπορεί και πρέπει σύμφωνα με την ηλικία του.
3. Να μάθει βασικές δεξιότητες αυτο-φροντίδας του, σε περίπτωση που υστερεί.
4. Να εντοπιστούν περαιτέρω δυσκολίες και να βρεθούν λύσεις σε περίπτωση που, λόγω κάποιων κινητικών προβλημάτων, ο μαθητής δεν έχει γίνει αυτόνομος (σύμφωνα πάντα με την ηλικία του).
5. Να εντοπιστούν σοβαρές δυσκολίες που δεν είχαν μέχρι στιγμής γίνει αντιληπτές από το οικογενειακό και το οικείο περιβάλλον προκειμένου να γίνει παραπομπή σε κάποιον εργοθεραπευτή.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει μια συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με τις δεξιότητες που πρέπει να έχει κάποιος για να μπορεί να αυτο-εξυπηρετηθεί.

Ο εκπαιδευτικός μέσα από τις δραστηριότητες που θα ακολουθήσει, ομαδικές ή ατομικές, θα μπορέσει να διερευνήσει την ικανότητα των μαθητών να εκτελέσουν κάποιες δραστηριότητες μόνοι τους και να κατευθύνει τους μαθητές που έχουν κινητικό πρόβλημα ώστε να βρουν κάποιες λύσεις για την αυτονομία τους στο σχολικό περιβάλλον.

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στη σωστή διαδοχή ενεργειών με σκοπό να ντυθούν σωστά, ανάλογα με τις δυσκολίες που έχουν.
- ✓ Με τη 2^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στη σωστή διαδοχή ενεργειών σε θέματα που αφορούν πλύσιμο δοντιών, μπάνιο, ντύσιμο.
- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα οι μαθητές διακρίνουν τα εύκολα και τα δύσκολα σημεία των ρούχων βάσει των κινητικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για το ντύσιμο κα το γδύσιμο.
- ✓ Με την 4^η δραστηριότητα οι μαθητές διακρίνουν τη χρησιμότητα των ρούχων ανάλογα με την εποχή και τη χρονική περίοδο μέσω ψηφιακής εφαρμογής.
- ✓ Με την 5^η δραστηριότητα οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη σωστή διαδοχή ενεργειών μέσω ψηφιακής εφαρμογής.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Ώρα για ντύσιμο»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά.

Ενδεικτικός χρόνος: 10 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

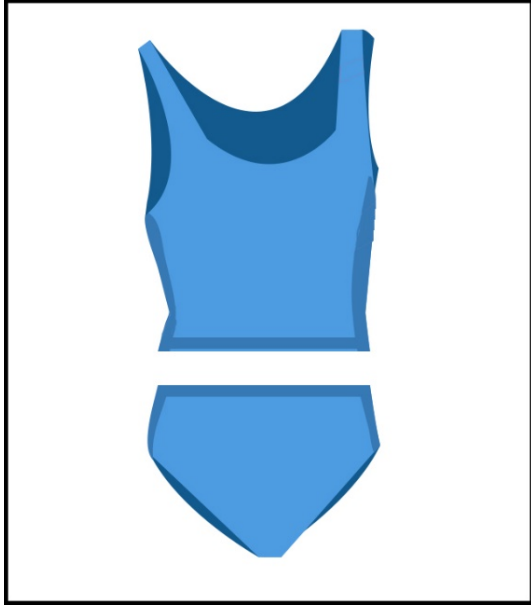
Υλικά: Μολύβι, φύλλο εργασίας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στη σωστή διαδοχή ενεργειών με σκοπό να ντυθούν σωστά, ανάλογα με τις δυσκολίες που έχουν.

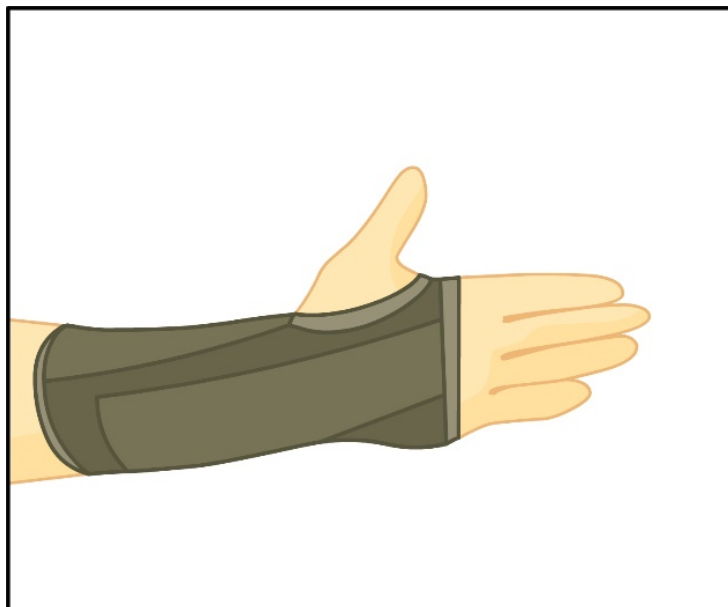
Ο μαθητής θα πρέπει να βάλει στη σειρά (με αριθμούς) τις εικόνες που απεικονίζουν ρούχα έτσι ώστε να απεικονίσει τη σωστή σειρά που πρέπει να ακολουθήσει ένα παιδί για να ντυθεί.

Τα ρούχα που περιλαμβάνει η σειροθέτηση είναι: εσώρουχα, κάλτσες, μπλουζάκι, παντελόνι, ζακέτα, παπούτσια, χέρι με νάρθηκα. Οι καρτέλες μπορούν να φέρουν κάποια προσαρμογή ανάλογα με τη σύνθεση και τις ανάγκες της τάξης, όπως για παράδειγμα να είναι προσαρμοσμένες πάνω σε μικρούς κύβους ή να έχουν ενσωματωμένο μαγνήτη για να χρησιμοποιηθούν από μαθητές που δεν έχουν καλή σύλληψη. Οι καρτέλες παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Οδηγίες προς το μαθητή: Αρίθμησε σωστά τις εικόνες για να ντυθεί σωστά το παιδί.

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Βάλτο στη σειρά»

Τρόπος εργασίας: ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

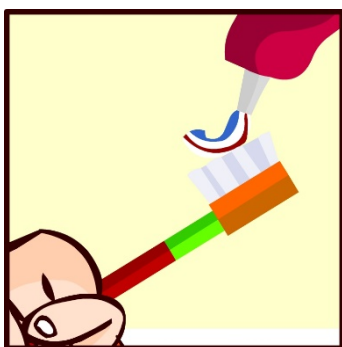
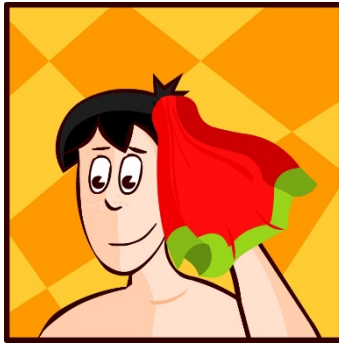
Υλικά: Χαρτόνι, κάρτες, σκρατς

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στη σωστή διαδοχή ενεργειών σε θέματα που αφορούν την αυτοεξυπηρέτηση.

Ο εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές σε δυο ομάδες. Δίνει σε κάθε ομάδα το πρώτο πακέτο καρτών. Ζητά από τους μαθητές να συνεργαστούν και να τοποθετήσουν τις κάρτες στη σειρά. Όταν μια ομάδα είναι σίγουρη για το αποτέλεσμα, φωνάζει τον εκπαιδευτή για τους δώσει το επόμενο πακέτο καρτών. Μόλις ολοκληρώσουν όλα τα πακέτα, κάθε ομάδα κολλάει με σκρατς το κάθε πακέτο καρτών στο χαρτόνι που είναι κολλημένο στον πίνακα. Στη συνέχεια όλη η τάξη συζητάει για την σωστή σειρά καρτών. Η ομάδα με τα λιγότερα λάθη και το μικρότερο χρόνο κερδίζει.

Οι καρτέλες παρουσιάζονται στη συνέχεια.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Εύκολο-Δύσκολο»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Στην τάξη

Υλικά:

- μια ζακέτα με μεγάλα κουμπιά,
- μια ζακέτα με μικρά κουμπιά,
- ένα ρούχο με φερμουάρ απλό,
- ένα ρούχο με φερμουάρ με κρίκο ή με διευκόλυνση λαβής,
- ένα ρούχο με σκρατς,
- μια στενή μπλούζα,
- μια φαρδιά μπλούζα,
- παπούτσια με κορδόνια,
- παπούτσια με σκρατς,
- ένα απλό σφουγγάρι,
- ένα σφουγγάρι με λαβή

Τα υλικά είτε μπορεί να υπάρχουν στην τάξη είτε να τα φέρουν οι μαθητές από το σπίτι τους.

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να διακρίνουν οι μαθητές τα εύκολα και τα δύσκολα σημεία των ρούχων και των αντικειμένων, βάσει των κινητικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για το ντύσιμο, το γδύσιμο και την αυτοεξυπηρέτηση γενικότερα.

Τα αντικείμενα τοποθετούνται σε μια γωνιά ή στο κέντρο της τάξης και οι μαθητές δοκιμάζουν με τη σειρά είτε να τα φορέσουν, είτε να προσποιηθούν πως πλένονται (στην περίπτωση των διαφορετικών σφουγγαριών), περιγράφοντας κάθε

φορά τι τους είναι δύσκολο και τι εύκολο. Παράλληλα θα μπορούσαν να δοθούν και διάφορα βοηθήματα, όπως ένας κουμποφορετής για να κουμπώσουν τα κουμπιά και να κατανοήσουν τη διευκόλυνση που παρέχει το βοήθημα.

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Πότε το φοράμε»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή ομαδική με τη συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Τάξη με υπολογιστή και προβολικό μηχανήμα ή εργαστήριο υπολογιστών

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, ηλεκτρονικός υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής να μάθει να:

- αναγνωρίζει τα διάφορα ρούχα
- αναγνωρίζει τις εποχές
- αναγνωρίζει τις περιόδους της μέρας
- συνδυάζει ρούχα με εποχές ή χρονικές περιόδους.

Στο μαθητή εμφανίζεται η εικόνα ενός ρούχου (π.χ. γάντια) και ένα πλήθος (κατ' αρχήν 3) εποχών (π.χ. άνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρο) ή χρονικών περιόδων (π.χ. πρωί, μεσημέρι, βράδυ) εκ των οποίων μία είναι αυτή στην οποία συνήθως χρησιμοποιούμε το συγκεκριμένο ρούχο. Οι επιλογές εμφανίζονται τόσο εικονικά όσο και λεκτικά. Ο μαθητής καλείται να επιλέξει το σωστό.

Σε περίπτωση λάθους επιλογής ακούγεται σχετική ηχητική επανατροφοδότηση (π.χ. δεν νομίζω ότι φοράμε γάντια το καλοκαίρι, προσπάθησε πάλι).

Με την ολοκλήρωση κάθε προσπάθειας και πριν την εμφάνιση της επόμενης εμφανίζεται οπτική και ηχητική επανατροφοδότηση για να δηλώσει την επιτυχή έκβαση.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα εμφανίζει ανατροφοδότηση - επιβράβευση (χημητική και γραφιστική) σε κάθε προσπάθεια.

Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες)
2. Η θέση των επιλογών (π.χ. ψηλά στην οθόνη, χαμηλά στην οθόνη) ώστε να διευκολυνθεί ο μαθητής στην εκτέλεση της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.
3. Το είδος τόσο των ζητούμενων περιόδων όσο και των εμφανιζομένων ρούχων.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας και κατά την εκτέλεση αυτής.

Η 3^η επιλογή μπορεί να οριστεί μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού (κατά τη διαδικασία δημιουργίας εργασιών). Σε περίπτωση μη ορισμού παραμέτρων, η δραστηριότητα επιλέγει τυχαία ρούχα και εποχές (ή χρονικές περιόδους).

Ερωτήσεις εφαρμογής

Εκφώνηση	Σωστό	Λάθος 1	Λάθος 2
Η Μαρία θα πάει στη θάλασσα με τους γονείς της. Τι να φορέσει;	καπέλο	γάντια	μπουφάν
Η Μαρία θα πάει στη θάλασσα με τους γονείς της. Τι να φορέσει;	μαγιό	πιτζάμα	σκούφο
Η Μαρία ετοιμάζεται για το σχολείο. Έξω ρίχνει χιόνι και κάνει κρύο. Τι να φορέσει;	γάντια	μαγιό	μπλουζάκι - σορτσάκι
Η Μαρία ετοιμάζεται για το σχολείο. Έξω ρίχνει χιόνι και κάνει κρύο. Τι να φορέσει;	σκούφο	πιτζάμα	σανδάλια
Η Μαρία ετοιμάζεται για το σχολείο. Έξω ρίχνει χιόνι και κάνει κρύο. Τι να φορέσει;	μπουφάν	μπλουζάκι - σορτσάκι	καπέλο
Βράδιασε. Η Μαρία ετοιμάζεται να πάει για ύπνο. Τι να φορέσει;	πιτζάμα	μπουφάν	μποτάκια
Η Μαρία ετοιμάζεται να πάει βόλτα. Έξω βρέχει. Τι να φορέσει;	γαλότσες	μαγιό	σανδάλια
Η Μαρία ετοιμάζεται να πάει βόλτα. Έξω βρέχει. Τι να φορέσει;	μποτάκια	πιτζάμα	μπλουζάκι - σορτσάκι
Επιτέλους καλοκαίρι. Τέρμα τα κρύα. Τι να φορέσει όμως η Μαρία;	μπλουζάκι - σορτσάκι	μπουφάν	γάντια
Επιτέλους καλοκαίρι. Τέρμα τα κρύα. Τι να φορέσει όμως η Μαρία;	σανδάλια	σκούφο	γαλότσες

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Ο Νίκος θα πάει στη θάλασσα με τους γονείς του. Τι να φορέσει;	καπέλο	γάντια	μπουφάν
Ο Νίκος θα πάει στη θάλασσα με τους γονείς του. Τι να φορέσει;	σορτσάκι	πιτζάμα	σκούφο
Ο Νίκος ετοιμάζεται για το σχολείο. Έξω ρίχνει χιόνι και κάνει κρύο. Τι να φορέσει;	γάντια	σορτσάκι	μπλουζάκι - σορτσάκι
Ο Νίκος ετοιμάζεται για το σχολείο. Έξω ρίχνει χιόνι και κάνει κρύο. Τι να φορέσει;	σκούφο	πιτζάμα	σανδάλια
Ο Νίκος ετοιμάζεται για το σχολείο. Έξω ρίχνει χιόνι και κάνει κρύο. Τι να φορέσει;	μπουφάν	μπλουζάκι - σορτσάκι	καπέλο
Βράδιασε. Ο Νίκος ετοιμάζεται να πάει για ύπνο. Τι να φορέσει;	πιτζάμα	μπουφάν	μποτάκια
Ο Νίκος ετοιμάζεται να πάει βόλτα. Έξω βρέχει. Τι να φορέσει;	γαλότσες	σορτσάκι	σανδάλια
Ο Νίκος ετοιμάζεται να πάει βόλτα. Έξω βρέχει. Τι να φορέσει;	μποτάκια	πιτζάμα	μπλουζάκι - σορτσάκι
Επιτέλους καλοκαίρι. Τέρμα τα κρύα. Τι να φορέσει όμως ο Νίκος;	μπλουζάκι - σορτσάκι	μπουφάν	γάντια
Επιτέλους καλοκαίρι. Τέρμα τα κρύα. Τι να φορέσει όμως ο Νίκος;	σανδάλια	σκούφο	γαλότσες

Δραστηριότητα 5

Τίτλος: «Βάλε τις κάρτες στη σωστή σειρά»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή ομαδική με τη συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Τάξη με υπολογιστή και προβολικό μηχάνημα και διαδραστικό πίνακα ή οθόνη προβολής, εργαστήριο υπολογιστών

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, ηλεκτρονικός υπολογιστής, προβολικό μηχάνημα και διαδραστικός πίνακας ή οθόνη προβολής

Περιγραφή:

Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής να αναγνωρίζει:

- τη χρονολογική σειρά με την οποία εκτελούμε ενέργειες
- τη σειρά με την οποία ντυνόμαστε είτε έχουμε κινητικό πρόβλημα είτε όχι
- τη σειρά με την οποία πλένουμε τα δόντια μας
- τη σειρά με την οποία κάνουμε μπάνιο

Στο χρήστη εμφανίζεται ένα πλήθος 3 καρτών στις οποίες αναπαρίστανται (γραφιστικά και λεκτικά) χρονολογικές ακολουθίες γεγονότων ή/και καταστάσεων.

Ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει τις κάρτες στη σωστή σειρά.

Σε περίπτωση λάθους τοποθέτησης ακούγεται σχετική ηχητική επανατροφοδότηση και οι κάρτες με λάθος σειρά επιστρέφουν στις αρχικές τους θέσεις. Με την ολοκλήρωση κάθε προσπάθειας, και πριν την εμφάνιση της επόμενης, εμφανίζεται οπτική και ηχητική επανατροφοδότηση για να δηλώσει την επιτυχή έκβαση.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα εμφανίζει ανατροφοδότηση - επιβράβευση (ηχητική και γραφιστική) με την ολοκλήρωση της κάθε σειροθέτησης και τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες).
2. Η αρχική θέση των καρτών (π.χ. ψηλά στην οθόνη, χαμηλά στην οθόνη) ώστε να διευκολυνθεί ο μαθητής στην εκτέλεση της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.
3. Η κατηγορία των ερωτήσεων από την οποία θα επιλεγούν οι κάρτες.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας και κατά την εκτέλεσή της. Η 3^η επιλογή μπορεί να οριστεί μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού (κατά τη διαδικασία δημιουργίας εργασιών).

Ερωτήσεις

- ξυπνάω| τρώω πρωινό| πηγαίνω σχολείο
- φυτεύω| ποτίζω| κόβω λουλούδια
- φοράω τα παπούτσια| δένω τα κορδόνια| έτοιμοι για βόλτα
- ξεκρεμάω το παλτό| βάζω το ένα χέρι| βάζω και το άλλο χέρι
- ξεκρεμάω το παλτό| βάζω το χέρι με το γύψο| βάζω και το άλλο χέρι
- ανοίγω το μπουκάλι| βάζω στο ποτήρι| πίνω το χυμό
- βάζω οδοντόκρεμα| βουρτσίζω τα δόντια| αστραφτερά δόντια
- βγάζω τα ρούχα μου| κάνω μπάνιο| σκουπίζομαι

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Βάλε τις κάρτες στη σωστή σειρά.

1 2 3

This activity shows a sequence of three cards for a shower routine. Card 1 shows a person holding a red towel. Card 2 shows a person putting on a red hat. Card 3 shows a person taking a shower with soap suds. The cards are placed in numbered slots 1, 2, and 3. To the right are three control icons: a refresh button, a settings gear, and a back arrow.

Βάλε τις κάρτες στη σωστή σειρά.

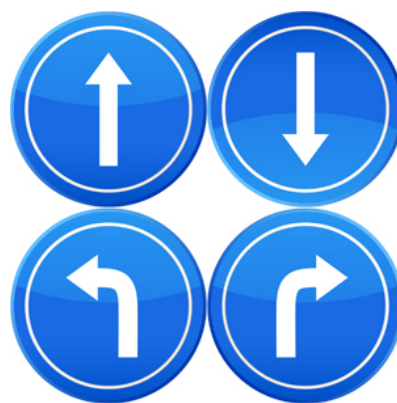
1 2 3

This activity shows a sequence of three cards for a dog grooming routine. Card 1 shows a person holding a dog. Card 2 shows a person wearing a brown coat. Card 3 shows a person hanging a coat on a rack. The cards are placed in numbered slots 1, 2, and 3. To the right are two control icons: a settings gear and a back arrow.

4ο Διδακτικό Δίωρο: Προσανατολίζομαι

Στόχος

1. Να μπορέσει ο μαθητής να καθορίσει τη θέση που κατέχει το σώμα του σε σχέση με τα αντικείμενα που το περιβάλλουν.
2. Να μάθει ο μαθητής να αναγνωρίζει τις έννοιες: κάτω, πάνω, πίσω, μπρος, μέσα, έξω, δεξιά και αριστερά.
3. Να μάθει ο μαθητής να αναγνωρίζει τη χρονική διαδοχή των πράξεων.
4. Να μάθει ο μαθητής να αναγνωρίζει την ημέρα που διανύει και τον καιρό που αντιστοιχεί σε αυτή.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Σε αυτό το διδακτικό δίωρο ο εκπαιδευτικός θα βοηθήσει τον μαθητή να αναπτύξει επαρκή προσανατολισμό στον χώρο.

Κατακτώντας τον προσανατολισμό στον χώρο ο μαθητής θα αποκτήσει πιο εύκολα αναγνωστική ικανότητα, θα αντιληφθεί καλύτερα την κατεύθυνση και τη φόρμα των γραφικών συμβόλων.

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στον προσανατολισμό στο χώρο βάσει οδηγιών.
- ✓ Με την 2^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στις έννοιες κοντά - μακριά.
- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στην εκτέλεση οδηγιών για τη μετακίνηση αντικειμένων στο χώρο.

- ✓ Με την 4^η και 5^η δραστηριότητα οι μαθητές αντιλαμβάνονται τον προσανατολισμό στο χρόνο.
- ✓ Με την 6^η δραστηριότητα οι μαθητές, μέσα από ένα ψηφιακό παιχνίδι, ασκούνται στη μετακίνηση στο χώρο.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Ζωγράφισε»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

Υλικά: Ξυλομπογιές, φύλλο εργασίας, βοηθήματα λαβής μολυβιού

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στον προσανατολισμό στο χώρο βάσει οδηγιών.

Ο μαθητής καλείται να ζωγραφίσει σύμφωνα με τις σχολικές οδηγίες που του δίνονται. Σε περίπτωση αδυναμίας σύλληψης της ξυλομπογιάς χρησιμοποιείται το αντίστοιχο βοήθημα λαβής που έχει δοθεί από τον εργοθεραπευτή του μαθητή ή χρησιμοποιείται ηλεκτρονικός υπολογιστής ή ταμπλέτα με το αντίστοιχο περιφερειακό και ειδικό λογισμικό.

Οδηγίες που δίνονται από τον εκπαιδευτή:

Ζωγράφισε στο κέντρο του χαρτιού τον εαυτό σου

1. δεξιά από σένα ζωγράφισε τον αγαπημένο σου φίλο
2. αριστερά από σένα ζωγράφισε το αγαπημένο σου ζώο
3. πάνω από σένα σχημάτισε τον ήλιο
4. κάτω από εσένα ζωγράφισε το γρασίδι.

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Κοντά - Μακριά»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 10 λεπτά

Χώρος: Τάξη

Υλικά: Χαρτί (φωτοτυπία), μολύβι

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στις έννοιες κοντά - μακριά.

Ζητάμε από το μαθητή να βρει τις πιο κοντινές ή τις πιο μακρινές διαδρομές μεταξύ δύο σημείων στο χαρτί για παράδειγμα, να πάει το ποντίκι στο τυρί. Για μαθητές με πρόβλημα στη λαβή χρησιμοποιούνται παρόμοιες διευκολύνσεις όπως στις παραπάνω ενότητες που περιέχουν γράψιμο ή ζωγραφική.

Μορφή δραστηριότητας:

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Πάνω, κάτω, δεξιά, αριστερά»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή με συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι Η/Υ ή στη σχολική τάξη με χρήση υπολογιστή με προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να εξοικειωθεί ο μαθητής με τις έννοιες πάνω, κάτω, αριστερά, δεξιά καθώς και τις θέσεις των αντικειμένων στο χώρο.

Η δραστηριότητα παρουσιάζει την εικόνα ενός παιδικού δωματίου. Ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει την μπάλα που υπάρχει μέσα στο δωμάτιο στη θέση που υποδεικνύεται κατά την εκφώνηση.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα παρέχει ανατροφοδότηση - επιβράβευση όταν ο μαθητής ολοκληρώνει κάθε μία ενέργεια και τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες)
2. Οι εξεταζόμενες έννοιες

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη

δραστηριότητα. Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού (κατά τη διαδικασία δημιουργίας εργασιών).

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Κάνε ότι κάνω»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Τάξη

Υλικά: Χαρτί

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να αντιληφθούν οι μαθητές τη χρονική διαδοχή ενεργειών.

Ο εκπαιδευτικός εκτελεί τρεις διαδοχικές δραστηριότητες και ζητά από τους μαθητές να επαναλάβουν τις δραστηριότητες που έκανε, με την ίδια σειρά.

Παράδειγμα διαδοχικών δραστηριοτήτων:

- Χτυπάω το δεξί χέρι πάνω στο θρανίο μετά το αριστερό και μετά και τα δύο.
- Σηκώνω το αριστερό χέρι και το κατεβάζω, χτυπάω το δεξί χέρι στο αριστερό πόδι και γελάω δυνατά.
- Πιάνω το κεφάλι μου με τα δύο χέρια, σηκώνω το δεξί μου χέρι και χτυπώ το δεξί πόδι στο πάτωμα.
- Κάνω αντίθεση δακτύλων, ανοίγω το βιβλίο, βάζω το μολύβι δίπλα στο βιβλίο.
- Σηκώνομαι από το θρανίο μου, παίρνω ένα χαρτί από την έδρα και το αφήνω στο τελευταίο θρανίο.

Προσαρμοσμένη δραστηριότητα

Ανάλογα με την κινητική ικανότητα του μαθητή, εναλλακτικά μπορούν να δοθούν αντίστοιχες προσαρμοσμένες δραστηριότητες, όπως:

- Κουνάω το κεφάλι μου, κάνω μπρος - πίσω την πλάτη μου και κλείνω τα μάτια μου.
- Χτυπάω τα πόδια μου, κουνάω το ένα μου χέρι και κουνάω το κεφάλι.
- Ανοίγω το στόμα μου, κουνάω το κεφάλι, σκύβω πάνω στο θρανίο.

Δραστηριότητα 5

Τίτλος: «Το καιρο-ημερολόγιό μας»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 5 λεπτά

Χώρος: Τάξη

Υλικά: Ημερολόγιο, μολύβι

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να αντιληφθούν οι μαθητές την έννοια του χρόνου.

Κάθε μέρα ένας μαθητής αλλάζει ή διαγράφει την προηγούμενη μέρα στο ημερολόγιο και στη συνέχεια ζωγραφίζει έναν ήλιο για τον καλό καιρό, σταγόνες βροχής όταν βρέχει, σύννεφα όταν έχει συννεφιά, νιφάδες όταν χιονίζει. Για μαθητές με πρόβλημα στη λαβή χρησιμοποιούνται παρόμοιες διευκολύνσεις όπως στις παραπάνω ενότητες που προϋποθέτουν γράψιμο ή ζωγραφική.

Δραστηριότητα 6

Τίτλος: «Βγες από το λαβύρινθο»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά ή από όλη την τάξη

Ενδεικτικός χρόνος: 25 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι Η/Υ ή στη σχολική τάξη με χρήση υπολογιστή με προβολικό και οθόνη προβολής ή διαδραστικό πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή δραστηριότητα, υπολογιστής, προβολικό και οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής να μάθει:

- να προσανατολίζεται στο χώρο
- τις κατευθύνσεις
- να επιλύει προβλήματα και να βρίσκει τη βέλτιστη λύση σε διάφορες καταστάσεις

Στην οθόνη παρουσιάζεται κάτοψη λαβυρίνθου όπου σε ένα σημείο υπάρχει ο ήρωας. Ο μαθητής πρέπει να οδηγήσει τον ήρωα μέσα στο λαβύρινθο μέχρι την έξοδο ακολουθώντας τη βέλτιστη διαδρομή. Στους διαδρόμους του λαβυρίνθου εμφανίζονται (σε τυχαία χρονικά διαστήματα) εμπόδια ώστε να αναγκάζεται ο μαθητής είτε να αλλάξει διαδρομή είτε να περιμένει ώστε το εμπόδιο να απομακρυνθεί από μόνο του (μετά την παρέλευση χρονικού διαστήματος).

Η κίνηση του ήρωα μέσα στο λαβύρινθο επιτυγχάνεται μέσω χειριστηρίου (4 κατευθύνσεις) που εμφανίζεται στο δεξί μέρος της οθόνης και ενεργοποιείται ανάλογα με τον επιλεγμένο τρόπο χειρισμού (π.χ. ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες).

Ανατροφοδότηση – Τήρηση δεδομένων

Ηχητική και γραφιστική (π.χ. χαρούμενο animation) με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας.

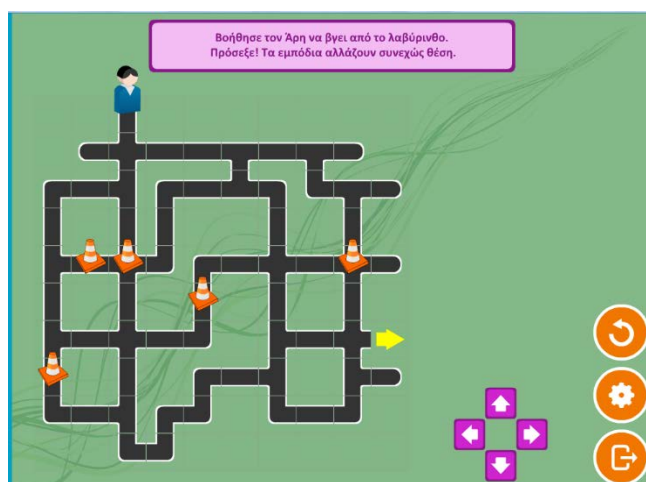
Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού – Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (π.χ. ποντίκι, διακόπτες)
2. Η αρχική θέση του χειριστηρίου (π.χ. ψηλά στην οθόνη, χαμηλά στην οθόνη) ώστε να διευκολύνει την εκτέλεση της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί είτε πριν την έναρξη της δραστηριότητας καθώς και κατά την εκτέλεσή της.

5ο Διδακτικό Δίωρο: Ετοιμάζομαι να γράψω

Στόχος

1. Να γνωρίσει ο μαθητής τα εργαλεία γραφής και να εκπαιδευτεί στις απαιτούμενες γραφοκινητικές δεξιότητες.
2. Να αξιολογηθεί η σύλληψη του μολυβιού.
3. Να αναπτυχθεί η λειτουργικότητα της γραφής.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στην αναγνώριση των εργαλείων γραφής.
- ✓ Με τη 2^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στην αναγνώριση του τρόπου χρήσης των δακτύλων τους με σκοπό τη γραφή.
- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στο σχεδιασμό γεωμετρικών σχημάτων.
- ✓ Με την 4^η δραστηριότητα οι μαθητές ασκούνται στην κατασκευαστική γραφή.
- ✓ Με την 5^η δραστηριότητα οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη σχέση εικόνας-λέξης, τον τρόπο γραφής των λέξεων και αναγνωρίζουν τα γράμματα της αλφαβήτου.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Χρήση γραφικών εργαλείων»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Ενδεικτικός χρόνος: 10 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

Υλικά: Μολύβι, γόμα, ξύστρα, χάρακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στη χρήση των εργαλείων γραφής.

Ο μαθητής αναγνωρίζει τα διάφορα γραφικά εργαλεία και τα χρησιμοποιεί σύμφωνα με τις οδηγίες του δασκάλου, παραδείγματος χάριν:

- ξύνει το μολύβι με την ξύστρα,
- σβήνει με τη γόμα,
- χρησιμοποιεί το χάρακα για να σχεδιάσει γραμμές,
- μουντζουρώνει με το μολύβι,
- σχεδιάζει οριζόντιες και κάθετες γραμμές με το μολύβι,
- κάνει συνεχόμενους κύκλους με το μολύβι, κ.λ.π.

Σε περίπτωση κινητικής δυσκολίας ο μαθητής έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τη χρησιμότητα των ειδικών μολυβιών ή των ειδικών λαβών (όπως αυτά που περιγράφονται στο παράρτημα).

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Ασκήσεις πέντε δακτύλων»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Ενδεικτικός χρόνος: 10 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

Υλικά: χαρτί

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στην αναγνώριση του τρόπου χρήσης των δακτύλων τους με σκοπό τη γραφή.

- α) Ο μαθητής απομονώνει κάθε δάκτυλο ξεχωριστά βάζοντας το αποτύπωμά του σε σηματοδοτημένο χώρο στο χαρτί.
- β) Ο μαθητής με κλειστά μάτια (χωρίς να βλέπει) αναγνωρίζει το δάκτυλο που αγγίζει με τη μύτη του μολυβιού ο εκπαιδευτικός.
- γ) Ο μαθητής φέρνει σε αντίθεση τον αντίχειρα με κάθε δάκτυλο ξεχωριστά.

Σημείωση: Οι ασκήσεις εκτελούνται και με τα δύο χέρια.

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Αντιγραφή γεωμετρικών σχημάτων»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα

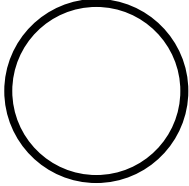
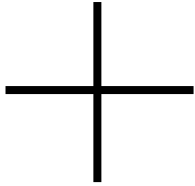
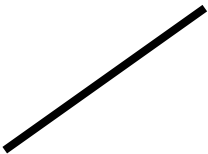
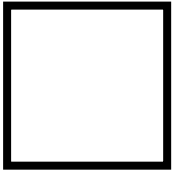
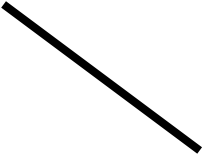

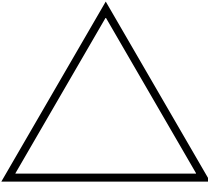
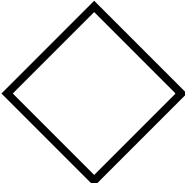
Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

Υλικά: Μολύβι, γόμα, χαρτί

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στη γραφή γεωμετρικών σχημάτων.

Ο μαθητής αντιγράφει σειρά γεωμετρικών σχημάτων διαβαθμισμένης δυσκολίας. Για μαθητές με πρόβλημα στη λαβή χρησιμοποιούνται παρόμοιες διευκολύνσεις όπως στις παραπάνω ενότητες που περιέχουν γράψιμο ή ζωγραφική.

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Κατασκευαστική γραφή»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική αίθουσα

Υλικά: Πλαστελίνη, αφρό ξυρίσματος, κουμπιά κ.λπ.

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να ασκηθούν οι μαθητές στην κατασκευαστική γραφή.

Ο μαθητής κατασκευάζει γεωμετρικά και γραφικά σύμβολα με διαφορετικά υλικά (πλαστελίνη, αφρό ξυρίσματος, κουμπιά κ.λπ.). Για μαθητές με πρόβλημα στη λαβή χρησιμοποιούνται παρόμοιες διευκολύνσεις όπως στις παραπάνω ενότητες που περιέχουν γράψιμο ή ζωγραφική.

Σχήματα: Κύκλος, Σταυρός, Τετράγωνο, Ρόμβος, Τρίγωνο, Χ, /, \

Δραστηριότητα 5

Τίτλος: «Ακούω, βλέπω, γράφω»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά ή με τη συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 30 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι Η/Υ ή στη σχολική τάξη με χρήση υπολογιστή με προβολικό και οθόνης προβολής ή διαδραστικό πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής να εξοικειωθεί με:

- τη γραφή και ορθογραφία των λέξεων
- τα γράμματα της αλφαβήτου
- τη σύνδεση εικόνας - λέξης

Η εφαρμογή περιλαμβάνει 239 λέξεις. Εμφανίζεται εικόνα και αναμένεται από το μαθητή να πατήσει το αριστερό πλήκτρο του ποντικιού πάνω της για να ακούσει την αντίστοιχη λέξη. Ο μαθητής επιλέγει ένα ένα τα γράμματα από το πληκτρολόγιο μέχρι να σχηματιστεί η λέξη. Υπάρχει η δυνατότητα να πληκτρολογήσει τη λέξη με πεζά γράμματα ή με κεφαλαία, αν πατήσει το κουμπί *ΚΕΦΑΛΑΙΑ*. Σε περίπτωση που επιλέξει να την πληκτρολογήσει με πεζά γράμματα, μπορεί να ενεργοποιεί και να απενεργοποιεί το κουμπί *τόνοι* ώστε να επιλέγει τα γράμματα της λέξης που τονίζονται.

Η επιλογή των γραμμάτων από το μαθητή επιτυγχάνεται μέσω εικονικού πληκτρολογίου με τον επιλεγμένο τρόπο χειρισμού (π.χ. ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες).

Ανατροφοδότηση – Τήρηση δεδομένων

Ηχητική και γραφιστική (π.χ. χαρούμενο animation) με την γραφή της κάθε λέξης. Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού – Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (π.χ. ποντίκι, διακόπτες).
2. Η αρχική θέση των γραμμάτων (π.χ. ψηλά στην οθόνη, χαμηλά στην οθόνη) ώστε να διευκολύνει την άμεση πρόσβαση του μαθητή σε αυτά κυρίως στην περίπτωση εκτέλεσης της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.
3. Οι λέξεις που θα επιλεγούν από τη λίστα των λέξεων.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί: πριν την έναρξη της δραστηριότητας, κατά την εκτέλεση αυτής, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί είτε πριν την έναρξη είτε κατά την εκτέλεση της και η 3^η επιλογή μπορεί να οριστεί μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού (κατά τη διαδικασία δημιουργίας εργασιών).

6ο Διδακτικό Δίωρο: Η τάξη μου

Στόχος

1. Να γνωρίσει ο μαθητής κάθε σημείο της τάξης του.
2. Να περιγράψει την τάξη του.
3. Να εντοπίσει τα σημεία που τον δυσκολεύουν μέσα στην τάξη.
4. Να σχεδιάσει μαζί με τους συμμαθητές του και τον εκπαιδευτικό τις αλλαγές που θα πρέπει να γίνουν μέσα στην τάξη προκειμένου να διευκολύνεται η πρόσβαση, η συμμετοχή και η απόδοση όλων των μαθητών κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Ο εκπαιδευτικός μέσα από τις δραστηριότητες που θα επιλέξει, ομαδικές ή ατομικές, θα κατευθύνει τους μαθητές να φτιάξουν ένα φιλικό και ευχάριστο περιβάλλον στην τάξη τους, όπου όχι μόνο θα διευκολύνεται η πρόσβαση σε οποιοδήποτε άτομο με δυσκολία στην κίνηση (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς, κηδεμόνες κ.ά.), αλλά και θα παρέχεται σε όλους η δυνατότητα να λειτουργούν πιο ξεκούραστα.

- ✓ Με την 1^η και τη 2^η δραστηριότητα οι μαθητές εντοπίζουν και καταγράφουν τα προβλήματα μετακίνησης στη σχολική τάξη.
- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα οι μαθητές επιλέγουν τα στοιχεία εκείνα που οδηγούν σε μια προσβάσιμη σχολική τάξη.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Κινούμαι στην τάξη μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα είναι ατομική και ομαδική

Ενδεικτικός χρόνος: 25 λεπτά

Ενδεικτικός χώρος: Η τάξη

Υλικά: Γάντια, ταινία, καρότσι (π.χ. αναπηρικό αμαξίδιο, καρότσι σούπερ μάρκετ, καρότσι μωρού), ξύλα

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές τις δυσκολίες κίνησης σε μη προσβάσιμους χώρους.

Ο εκπαιδευτικός μοιράζει στους μαθητές ρόλους βάζοντάς τους κάποια εμπόδια. Για παράδειγμα ζητά:

- να ανοίξουν την πόρτα με τα δάχτυλα δεμένα με ταινία στο γάντι,
- να γράψουν στον πίνακα καθισμένοι σε μια καρέκλα,
- να φτάσουν βιβλία από τη βιβλιοθήκη καθισμένοι στην καρέκλα,
- να μετακινήσουν ανάμεσα στα θρανία ένα καρότσι,
- να περάσουν από την πόρτα έχοντας τα χέρια δεμένα με ένα ξύλο μακρύτερο από το πλάτος της πόρτας.

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Ερευνώ την τάξη μου»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 35 λεπτά

Χώρος: Η τάξη

Υλικά: Φωτογραφική μηχανή, αυτοκόλλητες ετικέτες, κόκκινος μαρκαδόρος, μολύβι

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να εντοπίσουν και να καταγράψουν οι μαθητές τα προβλήματα μετακίνησης στη σχολική τάξη.

Οι μαθητές παρατηρούν την τάξη και κολλάνε κόκκινες αυτοκόλλητες ετικέτες στα σημεία που δυσκολεύουν τη μετακίνηση ή τη χρήση τους, όπως ο πίνακας, οι διακόπτες, τα ράφια κ.ά.

Μορφή δραστηριότητας:

Βάλε ✓ στην στήλη **ΝΑΙ** για όσα μπορούν να χρησιμοποιήσουν **ΟΛΑ** τα παιδιά ανεμπόδιστα στην τάξη σου και στην στήλη **ΟΧΙ** για όλα όσα δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Πίνακας		
Διακόπτες		
Πόρτα		
Παράθυρο		
Λαβές		
Κρεμάστρα		
Ντουλάπια		
Θρανίο		
Κάθισμα		
Ράφια		
Συρτάρια		
Πάτωμα		
Φωτισμός		
Χειρολαβές		

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Σωστό-Λάθος»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα ή με τη συμμετοχή όλης της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 30 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι υπολογιστών ή τάξη με τη χρήση υπολογιστή και προβολικού μηχανήματος με οθόνη προβολής ή διαδραστικού πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, υπολογιστής, προβολικό μηχάνημα με οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής να μάθει να αναγνωρίζει ποια στοιχεία κάνουν το χώρο της σχολικής τάξης προσβάσιμο και ποια παρεμποδίζουν τη μετακίνηση και τις ενέργειες των μαθητών με κινητικό πρόβλημα.

Οι μαθητές σημειώνουν με **πράσινο** το σωστό (ν) και με **κόκκινο** (χ) το λάθος από εικόνες που δείχνουν κάποιες καταστάσεις. Η κίνηση ανάμεσα στις επιλογές σωστό-λάθος των διαφορετικών εικόνων επιτυγχάνεται ανάλογα με τον επιλεγμένο τρόπο χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες).

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Ηχητική και γραφιστική (π.χ. χαρούμενο animation) με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας. Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής με τη δραστηριότητα. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού – Παράμετροι δραστηριότητας

Η δραστηριότητα επιτρέπει να οριστεί ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, διακόπτες, πληκτρολόγιο).

Ο τρόπος χειρισμού μπορεί να οριστεί είτε πριν την έναρξη, είτε κατά την εκτέλεση της δραστηριότητας, είτε ακόμα και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση στο μαθητή εργασίας που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

- Η πόρτα της τάξης είναι πολύ στενή/φαρδιά.
Ο μαθητής με το αναπηρικό αμαξίδιο δεν μπορεί/μπορεί να περάσει.
- Ο πίνακας είναι αρκετά ψηλά/χαμηλά.
Ο μαθητής δε φτάνει/φτάνει για να γράψει.
- Τα ράφια της βιβλιοθήκης είναι αρκετά ψηλά/χαμηλά.
Ο μαθητής δεν μπορεί/μπορεί να πάρει κάποιο βιβλίο χωρίς βοήθεια.
- Οι διακόπτες για το φως είναι ψηλά/χαμηλά.
Ο μαθητής δεν μπορεί/μπορεί να τους χειριστεί.
- Το θρανίο δεν είναι/είναι κατάλληλο για τον μαθητή με αναπηρικό αμαξίδιο.
- Ο μαθητής δεν μπορεί/ μπορεί να εργαστεί σε αυτό.

7ο Διδακτικό Δίωρο: Το σχολείο μου

Στόχος

1. Να γνωρίσει ο μαθητής τους χώρους του σχολείου.
2. Να μάθει να αναγνωρίζει την ύπαρξη εμποδίων και να ευαισθητοποιηθεί ως προς την ανάγκη εφαρμογής των κανόνων προσβασιμότητας στο σχολικό περιβάλλον, εκτός σχολικής τάξης.
3. Να σχεδιάσει την ασφαλή μετακίνηση μέσα στο περιβάλλον του σχολείου.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Με αφορμή την εισαγωγή της διδακτικής ενότητας ο εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει μια συζήτηση με τους μαθητές σχετικά τις δεξιότητες που πρέπει να έχει κάποιος για να μετακινηθεί ελεύθερα έξω από το οικείο του περιβάλλον.

Ο εκπαιδευτικός μέσα από τις δραστηριότητες που θα υλοποιήσει, ομαδικές ή ατομικές, θα κατευθύνει τους μαθητές να εξοικειωθούν με τους χώρους του σχολείου, να αναγνωρίσουν τα εμπόδια που δυσκολεύουν τη μετακίνηση ατόμων με δυσκολία στην κίνηση και τους μαθητές με κινητικό πρόβλημα και να σχεδιάσουν την ασφαλή μετακίνησή τους στο περιβάλλον του σχολείου.

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα οι μαθητές μαθαίνουν να παρατηρούν το χώρο τριγύρω τους.
- ✓ Με την 2^η δραστηριότητα συνειδητοποιούν τα εμπόδια στη μετακίνηση ατόμων με κινητικά προβλήματα.

- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα εκφράζουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τις δυσκολίες μετακίνησης στο χώρο.
- ✓ Με την 4^η και την 5^η ψηφιακή δραστηριότητα οι μαθητές εμπεδώνουν τον τρόπο οργάνωσης του σχολικού περιβάλλοντος με τρόπο προσβάσιμο για όλους.
- ✓ Με την 6^η δραστηριότητα ο μαθητής με κινητικό πρόβλημα σχεδιάζει την ασφαλή μετακίνησή του στο σχολικό περιβάλλον.

Χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις διαστάσεις ενός προσβάσιμου χώρου, δίνονται στο παράρτημα Α.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Περιγράψω το σχολείο μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Το περιβάλλον του σχολείου

Υλικά: Χαρτί, κόλλα, μολύβι, φύλλο εργασίας

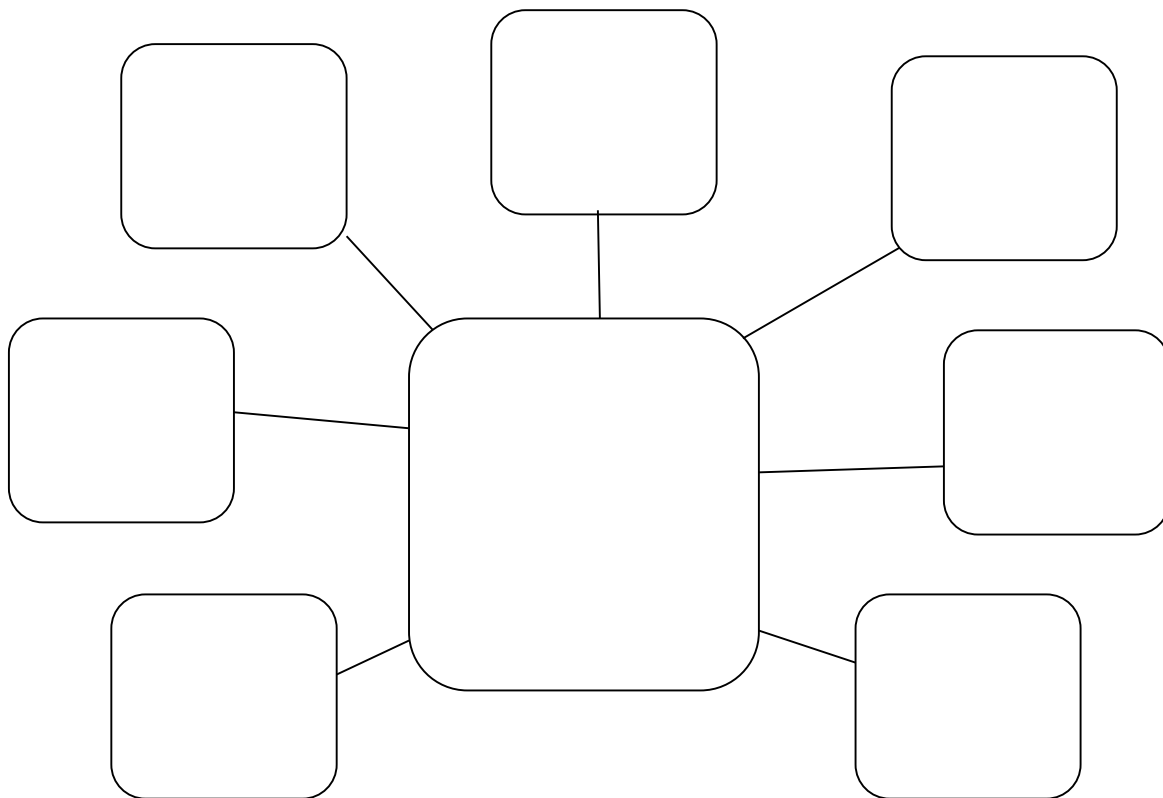
Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να μάθουν οι μαθητές να παρατηρούν το χώρο γύρω τους.

Ο μαθητής θα ζωγραφίσει διαφορετικούς χώρους στο σχολείο του και θα κολλήσει τις ζωγραφιές του σε ένα χαρτόνι. Εναλλακτικά, οι μαθητές μπορούν να φωτογραφήσουν τα αντίστοιχα σημεία. Στη συνέχεια ανακοινώνουν τα στοιχεία που συνέλεξαν και συζητούν τις παρατηρήσεις τους. Όσον αφορά τους μαθητές με πρόβλημα στη λαβή χρησιμοποιούνται παρόμοιες διευκολύνσεις όπως στις παραπάνω ενότητες που περιέχουν γράψιμο ή ζωγραφική.

Μορφή δραστηριότητας:

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Ζωγράφισε το σχολείο σου στη μέση και ολόγυρα ζωγράφισε αν έχει σκάλες, ασανσέρ, μεγάλους διαδρόμους, είσοδο με ράμπα, είσοδο με σκαλιά, αυλή με τσιμέντο ή κυβόλιθους, παγκάκια, μεγάλες τουαλέτες.

Σημείωσε με (v) ή με (x) δίπλα από κάθε εικόνα τι σου αρέσει ή τι δεν σου αρέσει στο σχολείο σου.

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Το σχολείο του Σπύρου»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Τάξη με υπολογιστή του οποίου η οθόνη προβάλλεται σε τοίχο/ πανό ή διαδραστικό πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Ψηφιακή δραστηριότητα παρουσίασης

Στόχος της παρουσίασης είναι να αναδειχθούν οι δυσκολίες μετακίνησης των ατόμων με αναπηρία στα κάτω άκρα. Ο εκπαιδευτικός σχολιάζει και βοηθάει τους μαθητές να εντοπίσουν τα εμπόδια που δυσκολεύουν την μετακίνηση. Ως συνήθεις δυσκολίες εμφανίζονται: η ύπαρξη πολλών σκαλοπατιών, η έλλειψη κεκλιμένων επιπέδων (ράμπας), μπάρας / χειρολαβών, στενών εισόδων. Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να σχολιάσουν τις σκηνές που είδαν. Στη συνέχεια προτείνεται να συζητηθούν από όλη την τάξη οι δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει κάποιος με προβλήματα μετακίνησης στην καθημερινότητά του.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, διακόπτες, πληκτρολόγιο).
2. Η αρχική θέση του χειριστηρίου των slides για την περίπτωση εκτέλεσης της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί είτε πριν την έναρξη, είτε κατά την εκτέλεση της δραστηριότητας, είτε από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση

εργασίας που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας καθώς και κατά την εκτέλεσή της.

Εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

Ήρωες: Ο Σπύρος που χρησιμοποιεί αναπηρικό αμαξίδιο και η παρέα του - αγόρια και κορίτσια

Εικόνες	Ηχητικό
Όλα τα παιδιά και ο Σπύρος μαζί μπροστά στα σχολείο.	Αφηγητής: Ελάτε να κινηθούμε μαζί με το Σπύρο και τους φίλους του στο σχολείο τους και να δούμε ποια προβλήματα μετακίνησης θα συναντήσουμε και τι θα πρέπει να αλλάξει.
Ο Σπύρος και παιδιά μπροστά στην κεντρική πόρτα του σχολείου που έχει σκαλοπάτια.	Παιδιά: Πώς θα μπορέσει ο Σπύρος να μπει στο σχολείο? Δεν υπάρχει ράμπα! Θα πρέπει να φωνάξουμε ένα δάσκαλο για να τον βοηθήσει να ανέβει τα σκαλοπάτια!
Ο Σπύρος και παιδιά μπροστά στις βρύσες του σχολείου.	Παιδιά: Ο Σπύρος διψάει. Θα τον πάμε στις βρύσες να πιεί νερό. Αχ, όχι! Οι βρύσες είναι πολύ ψηλά. Θα πρέπει να βρούμε ένα ποτήρι να το γεμίσουμε νερό για να πιει ο Σπύρος!
Ο Σπύρος και παιδιά μέσα στο κτίριο του σχολείου μπροστά σε σκάλες και ασανσέρ.	Παιδιά: Πρέπει να πάμε στη τάξη μας. Ευτυχώς, υπάρχει ασανσέρ! Τι καλά που κάποιος το σκέφτηκε!
Ο Σπύρος και τα παιδιά στη σκάλα που οδηγεί στον 1 ^ο όροφο του σχολείου	Σπύρος: Κοιτάξτε παιδιά! Η σκάλα έχει μπάρα, δηλαδή κουπαστή! Όταν είχε έρθει στο σχολείο ο παππούς μου και είχε χαλάσει το ασανσέρ, μπόρεσε και

	ανέβηκε τη σκάλα γιατί κρατιόταν από τη μπάρα.
Ο Σπύρος και παιδιά είναι στο χώρο του μπάσκετ και οι μπασκέτες είναι σε χαμηλό ύψος.	Παιδιά: Σε όλους μας αρέσει πολύ το μπάσκετ. Ευτυχώς μπορούμε να τοποθετήσουμε τις μπασκέτες χαμηλά για να παίξει και ο Σπύρος μαζί μας!
Ο Σπύρος και παιδιά μπροστά στο παράθυρο του κυλικείου που είναι ψηλά σε σχέση με το Σπύρο.	Παιδιά: Αχ, ο Σπύρος πείνασε! Θέλει να πάρει ένα κουλούρι από το κυλικείο. Όμως, το παράθυρο του κυλικείου είναι πολύ ψηλό για τον Σπύρο! Θα αγοράσουμε το κουλούρι εμείς γι' αυτόν.
Όλα τα παιδιά και ο Σπύρος μαζί	Παιδιά: Τελικά, το σχολείο μας έχει εμπόδια και θα πρέπει να αλλάξουν αρκετά πράγματα για να εξυπηρετεί παιδιά σαν τον Σπύρο. Εσείς τι νομίζετε ότι θα πρέπει να αλλάξει στο σχολείο μας ?

Σημείωση:

Ράμπα: κεκλιμένο επίπεδο - δρόμος χωρίς σκαλοπάτια - κατηφορικός δρόμος,

Μπάρα: κουπαστή - κάγκελο - λαβή κρατήματος

Παραδείγματα ερωτήσεων προς συζήτηση στα πλαίσια της δραστηριότητας:

- Σε ποια σημεία της μετακίνησής του δυσκολεύτηκε το παιδί με το αναπηρικό αμαξίδιο;
- Τι θα μπορούσε να γίνει ώστε να μπορεί να μπει πιο εύκολα στο σχολείο του;
- Πώς θα μπορούσε να ψωνίσει στο κυλικείο χωρίς να ζητήσει τη βοήθεια του συμμαθητή του;
- Πώς θα μπορούσε να ανοίξει τις πόρτες πιο εύκολα;
- Πώς θα μπορούσε να παίξει μαζί με τους φίλους του;
- Ο φίλος σου έχει σπάσει το πόδι του. Πώς θα μετακινηθεί στο σχολείο;
- Η γιαγιά σου δεν περπατάει καλά και θέλει να επισκεφτεί το σχολείο σου. Πώς θα μετακινηθεί;
- Η μαμά του Γιώργου θα έρθει να πάρει τον έλεγχό του μαζί με το μωρό στο καρότσι. Πώς θα μπορέσει να ανέβει με το καρότσι του μωρού στον 2^ο όροφο, που είναι η τάξη του Γιώργου;

Δες την παρουσίαση
«Το σχολείο του Σπύρου»
και συζήτησε με τους
συμμαθητές σου.

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Ερευνώ το σχολείο μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Το περιβάλλον του σχολείου

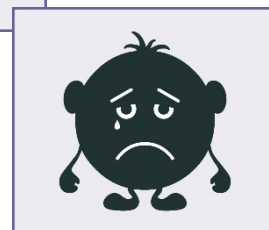
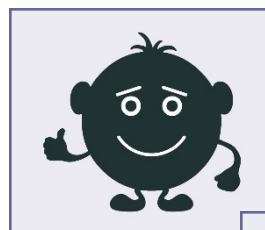
Υλικά: Μολύβι, γόμα

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι οι μαθητές να εκφράσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τις δυσκολίες μετακίνησης στο χώρο.

Ο εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να παρατηρήσουν τις αντίστοιχες περιοχές και σημεία του σχολείου και να ζωγραφίσουν χαρούμενο ή λυπημένο προσωπάκι ανάλογα με τη διευκόλυνση της προσβασιμότητας σε αυτά τα σημεία. Τα αποτελέσματα της έρευνας των μαθητών κοινοποιούνται στο διευθυντή του σχολείου και τη σχολική κοινότητα.

Μορφή δραστηριότητας:

ΧΩΡΟΣ	
Είσοδος Αυλής	
Προαύλιο	
Κεντρική Είσοδος	
Διάδρομοι	
Γραφείο δασκάλων	
Γραφείο διευθυντή	
Είσοδος τάξης	
Εργαστήριο Η/Υ	
Να ανεβεί ή να κατέβει όροφο	
Εργαστήριο Φυσικής	
Βιβλιοθήκη	
Τραπεζαρία	
Αίθουσα εκδηλώσεων	
Γυμναστήριο	
Κυλικείο	
Τουαλέτες	
Βρύσες	

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Αλλάζω το σχολείο μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά ή ομαδικά

Ενδεικτικός χρόνος: 10 λεπτά

Χώρος: Εργαστήρι υπολογιστών ή τάξη με τη χρήση υπολογιστή και προβολικού μηχανήματος με οθόνη προβολής ή διαδραστικό πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, υπολογιστής, προβολικό μηχάνημα με οθόνη προβολής ή διαδραστικό πίνακα

Περιγραφή:

Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής να μάθει να αναγνωρίζει ποια στοιχεία κάνουν το χώρο του σχολείου προσβάσιμο και ποια παρεμποδίζουν την μετακίνηση και τις ενέργειες των μαθητών με κινητικό πρόβλημα.

Η εφαρμογή εμφανίζει την εικόνα ενός σχολείου στο οποίο υπάρχουν κάποια σημεία που δημιουργούν πρόβλημα σε σχέση με την προσβασιμότητα τους από παιδιά με αναπηρίες. Ο μαθητής καλείται να εντοπίσει τα σημεία αυτά και να τα διορθώσει. Έτσι συνθέτει την εικόνα ενός προσβάσιμου σχολείου.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Ηχητική και γραφιστική (χαρούμενο animation) με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας. Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής με τη δραστηριότητα. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Η δραστηριότητα επιτρέπει να οριστεί ο τρόπος χειρισμού (π.χ. ποντίκι, διακόπτες). Ο χειρισμός μπορεί να οριστεί είτε πριν την έναρξη, είτε κατά την εκτέλεση της δραστηριότητας, είτε από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση εργασίας που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

- Τα σκαλιά στην εξωτερική είσοδο μετατρέπονται σε ράμπα.
- Η κεντρική πόρτα του κτιρίου γίνεται πιο φαρδιά.
- Το παράθυρο του κυλικείου γίνεται πιο χαμηλό, ώστε ο μαθητής να μπορεί να εξυπηρετηθεί.
- Η μπασκέτα τοποθετείται πιο χαμηλά.
- Μπαίνει μπάρα στο πλάι της εσωτερικής σκάλας.
- Τοποθετείται εσωτερικό γυάλινο ασανσέρ.
- Η βιβλιοθήκη γίνεται πιο χαμηλή.
- Τα θρανία τοποθετούνται με μεγαλύτερη απόσταση μεταξύ τους.

Δραστηριότητα 5

Τίτλος: «Φιδάκι»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από όλη τη τάξη ή ατομικά

Ενδεικτικός χρόνος: 30 λεπτά

Χώρος: Εργαστήριο Η/Υ / σχολική τάξη με χρήση υπολογιστή, προβολικού και οθόνης προβολής ή διαδραστικού πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή δραστηριότητα, υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Εκπαιδευτικό παιχνίδι

Το παιχνίδι αυτό προτείνεται να χρησιμοποιηθεί από όλους τους μαθητές ώστε να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που αφορούν τα άτομα με κινητικά προβλήματα. Στόχος της δραστηριότητας είναι να:

- ευαισθητοποιηθεί η μαθητική κοινότητα σε θέματα που αφορούν στα άτομα με κινητικά προβλήματα,
- διδάξει καλές πρακτικές τόσο μέσα όσο και έξω από την τάξη, αλλά και να
- παρουσιάσει με παιγνιώδη τρόπο τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με κινητικά προβλήματα στην καθημερινή τους ζωή, με έμφαση στο σχολικό περιβάλλον.

Στο παιχνίδι μπορούν να παίξουν είτε δύο είτε ένας παίκτης. Στη δεύτερη περίπτωση ο παίκτης παίζει με αντίπαλο τον υπολογιστή. Κάθε παίκτης μπορεί στην αρχή να ορίσει το πιόνι του και να γράψει το όνομά του. Στη συνέχεια κάθε παίκτης με τη σειρά ρίχνει το ζάρι και το πιόνι του κινείται πάνω στο ταμπλό του παιχνιδιού (από τη 1η στην 100η θέση). Αν ο παίκτης φέρει 6 στο ζάρι τότε ξαναπαίζει.

Σε διάφορα σημεία του παιχνιδιού υπάρχουν σκάλες που οδηγούν σε υψηλότερα σημεία και φίδια που οδηγούν σε χαμηλότερα. Οι ερωτήσεις που

εμφανίζονται είναι πολλαπλών επιλογών με 2 επιλογές. Όταν το πιόνι βρίσκεται στην αρχή μιας σκάλας εμφανίζεται μια τυχαία επιλεγμένη ερώτηση και εφόσον ο μαθητής απαντήσει σωστά, το πιόνι του θα ανέβει τη σκάλα. Διαφορετικά θα παραμείνει στη βάση της. Όταν το πιόνι βρίσκεται στο στόμα ενός φιδιού και πάλι εμφανίζεται ερώτηση. Αν ο μαθητής απαντήσει σωστά τότε παραμένει στη θέση αυτή. Διαφορετικά χάνει και καταλήγει στη θέση που ορίζει η ουρά του φιδιού. Νικητής είναι ο παίκτης που θα φτάσει πρώτος στην 100η θέση.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Η δραστηριότητα εμφανίζει τελική ανατροφοδότηση - επιβράβευση (ηχητική και γραφιστική) για το νικητή της κάθε παρτίδας. Επίσης, τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Η δραστηριότητα επιτρέπει να οριστεί ο τρόπος χειρισμού (ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες).

Οι επιλογές αυτές μπορούν να οριστούν είτε πριν την έναρξη, είτε κατά την εκτέλεση της δραστηριότητας, είτε από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση εργασίας που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

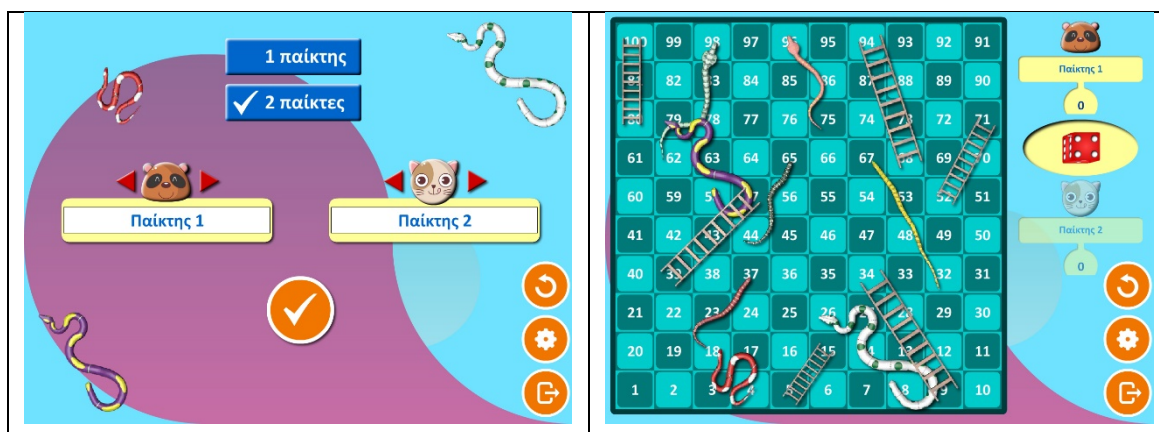
Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι ερωτήσεις που χρησιμοποιούνται στο παιχνίδι με τη σωστή (με πράσινο χρώμα) και τη λάθος απάντηση.

1. Ο φίλος μας ο Γιάννης έσπασε το πόδι του και θα πρέπει για λίγο καιρό να κινείται με αμαξίδιο.
  - Ο δάσκαλος, για να τον διευκολύνει, ζήτησε και άλλαξαν την πόρτα της τάξης ώστε να ανοίγει προς τα έξω.
  - Ο δάσκαλος, για να τον διευκολύνει, ζήτησε και άλλαξαν την πόρτα της τάξης ώστε να ανοίγει προς τα μέσα.
2. Σήμερα η δασκάλα ζήτησε από τη Μαρία, τη συμμαθήτριά μας που κινείται με αμαξίδιο, να σβήσει τα φώτα για να δούμε μια ταινία.
  - Η Μαρία πήγε με το αμαξίδιό της δίπλα στην πόρτα και πάτησε το διακόπτη, που είναι τοποθετημένος χαμηλά.
  - Η Μαρία πήγε με το αμαξίδιό της δίπλα στην πόρτα αλλά δεν έφτανε το διακόπτη. Όλοι γελάσαμε που δεν τα κατάφερε.
3. Ο διάδρομος στο σχολείο μας έχει δύο πόρτες προς το προαύλιο. Η μία, που είναι δίπλα στην τάξη μας, έχει σκαλοπάτια και η άλλη, που είναι πιο μακριά, έχει ράμπα.
  - Όταν κτυπάει το κουδούνι για το διάλειμμα, συνοδεύουμε τον Παναγιώτη, που περπατάει με μπαστούνι, μέχρι την έξοδο που έχει τη ράμπα, παρόλο που είναι πιο μακριά.
  - Όταν κτυπάει το κουδούνι για το διάλειμμα, όλοι βγαίνουμε στην αυλή από την κοντινή έξοδο με τα σκαλοπάτια και ο Παναγιώτης, που περπατάει με μπαστούνι, πηγαίνει μόνος του σιγά - σιγά μέχρι την έξοδο που έχει τη ράμπα.

4. Σήμερα ήρθαν εργάτες στο σχολείο.
  - Τοποθέτησαν χειρολαβές και από τις δύο πλευρές στους διαδρόμους για να στηρίζονται οι συμμαθητές μας που έχουν κινητικά προβλήματα.
  - Τοποθέτησαν μεγάλες γλάστρες κάθε δύο μέτρα και από τις δύο πλευρές στους διαδρόμους για να τους στολίσουν.

5. Σήμερα ήρθαν εργάτες στο σχολείο μας. Κόλλησαν στην άκρη κάθε σκαλοπατιού μια μαύρη ταινία. Ρωτήσαμε το δάσκαλο πώς λένε την ταινία αυτή και μας είπε:
  - Αντιολισθητική, που σημαίνει ότι εμποδίζει την ολίσθηση, δηλαδή το γλίστρημα.
  - Διακοσμητική που σημαίνει ότι την έβαλαν για ομορφιά.

6. Χθες ο Νίκος, ένα παιδί της Έκτης τάξης, που χρησιμοποιεί μπαστούνι για να περπατήσει, σκόνταψε στην αυλή, έπεσε και κτύπησε. Μας είπε ότι μπερδεύτηκε το μπαστούνι του σε ένα άδειο μπουκάλι από νερό.
  - Αποφασίσαμε όλοι μαζί στο διάλειμμα να μαζέψουμε τα σκουπίδια από το προαύλιο.
  - Δεν τον πιστέψαμε και του είπαμε να προσέχει περισσότερο.

7. Σήμερα ήρθε ένας νέος μαθητής στην τάξη μας, ο Γιάννης. Ο Γιάννης κινείται με αμαξίδιο.
  - Η δασκάλα είπε να τοποθετήσουμε διαφορετικά τα θρανία μας ώστε ο Γιάννης να μπορεί να κινείται εύκολα μέσα στην τάξη.
  - Του είπαμε να καθίσει στο τελευταίο θρανίο. Κανείς δεν ήθελε να αλλάξει τη θέση του.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

8. Το Σαββατοκύριακο ήρθαν εργάτες στο σχολείο. Έβγαλαν όλες τις πλάκες από το προαύλιο και το έστρωσαν με ένα υλικό που το έκανε ίσιο και ομαλό.
- Η δασκάλα είπε ότι έτσι θα μπορούν και τα παιδιά με κινητικά προβλήματα να κινούνται με ασφάλεια στο προαύλιο.
  - Δεν μου αρέσει καθόλου έτσι όπως έγινε το προαύλιο. Χωρίς τις πλάκες δεν θα μπορούμε να παίξουμε κουτσό.
9. Η φίλη μας η Ελένη έσπασε το πόδι της και θα πρέπει για λίγο καιρό να κινείται με αμαξίδιο.
- Ο δάσκαλος ζήτησε και κατέβασαν τον πίνακα πιο χαμηλά ώστε να τον φτάνει η Ελένη.
  - Τυχερή η Ελένη! Δεν θα τη σηκώνει ο δάσκαλος στον πίνακα.
10. Το Σαββατοκύριακο ήρθαν εργάτες στο σχολείο και εγκατέστησαν ένα αναβατόριο στην είσοδο.
- Τώρα οι συμμαθητές μας με κινητικά προβλήματα θα μπορούν εύκολα και με ασφάλεια να ανεβαίνουν και να κατεβαίνουν.
  - Σίγουρα όλοι από εκεί θα ανεβαίνουμε! Είναι τόσο διασκεδαστικό!

Δραστηριότητα 6

Τίτλος: Η βέλτιστη διαδρομή

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα εκτελείται από το μαθητή με κινητικό πρόβλημα, με τη συνοδεία του εκπαιδευτικού

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Σχολείο

Υλικά: Δεν απαιτούνται

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής με κινητικό πρόβλημα να σχεδιάσει την ασφαλή μετακίνησή του στο σχολικό περιβάλλον.

Ο μαθητής μαζί με τον εκπαιδευτικό εξερευνούν το σχολείο με σκοπό να επιλέξουν τη διαδρομή και τις ενέργειες που θα εξυπηρετήσουν τις διαφορετικές ανάγκες του μαθητή εντός του σχολικού περιβάλλοντος.

Παραδείγματος χάριν :

- Είσοδος στο σχολείο
- Επίσκεψη στο κυλικείο
- Επίσκεψη στην τουαλέτα κ.λ.π.

8ο Διδακτικό Δίωρο: Το σπίτι μου

Στόχος

Στόχος του 8^{ου} διδακτικού δίωρου είναι ο μαθητής να:

1. περιγράψει το σπίτι του
2. κατανοήσει την σημασία του κάθε χώρου του σπιτιού του και τις διαφορές ανάμεσα στις κατοικίες
3. εντοπίσει τα τυχόν προβλήματα που κάνουν το σπίτι του μη προσβάσιμο
4. μάθει πώς μπορεί να βοηθήσει ώστε να γίνει το σπίτι του λειτουργικό, εύχρηστο και ξεκούραστο.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Ο εκπαιδευτικός μέσα από τις δραστηριότητες που θα ακολουθήσει, ομαδικές ή ατομικές, θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν την ξεχωριστή σημασία της οικίας και πως αυτή εκτός από την θαλπωρή, θα πρέπει να παρέχει άνεση και ασφάλεια στον καθένα μας, ανεξάρτητα της φυσικής του κατάστασης.

Σε περίπτωση μαθητή με κινητικό πρόβλημα ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να δει αν έχουν γίνει προσαρμογές στο σπίτι και αν όχι, να προτρέψει το μαθητή στο να αναζητηθούν οι αντίστοιχες λύσεις από κάποιον εργοθεραπευτή.

Στην περίπτωση δε που έχουν γίνει ήδη κάποιες εργονομικές διευθετήσεις, να έχουν όλοι οι μαθητές της τάξης τη δυνατότητα να ενημερωθούν και

να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με αυτές τις αλλαγές.

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα οι μαθητές συζητούν στοιχεία σχετικά με τις κατοικίες.
- ✓ Με την 2^η δραστηριότητα ζητείται από το μαθητή να περιγράψει το σπίτι που μένει.
- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν στοιχεία και αντικείμενα ενός σπιτιού σε προσβάσιμα και μη.
- ✓ Με την 4^η δραστηριότητα οι μαθητές εξοικειώνονται με την έννοια του προσβάσιμου σπιτιού.
- ✓ Με την 5^η δραστηριότητα ο μαθητής καλείται να δημιουργήσει το δωμάτιό του είτε όπως το φαντάζεται είτε όπως θα ήταν προσβάσιμο σε ένα παιδί με κινητικά προβλήματα.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Είδη σπιτιών»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη

Υλικά: Ψηφιακή παρουσίαση, υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή τοίχος ή διαδραστικός πίνακας.

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να αναπτυχθεί ανάμεσα στους μαθητές συζήτηση σχετική με τις κατοικίες.

Προβάλλεται παρουσίαση σχετικά με τη σημασία του σπιτιού, την πορεία του μέσα από την ιστορία και τα είδη κατοικίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό σε σχέση με τις ιδιαιτερότητές τους και την προσβασιμότητά τους. Οι μαθητές στη συνέχεια συζητούν τι τους έκανε εντύπωση και ίσως σε ποια εποχή και σε τι σπίτι θα ήθελαν να δοκιμάσουν να μείνουν και γιατί. Στη συνέχεια, περιγράφεται ένα παράδειγμα παρουσίασης:

Είδη Σπιτιών

Είδη σπιτιών – Αρχικές ερωτήσεις

- Τι είναι το σπίτι;
- Τι μας προσφέρει το σπίτι;
- Έχουν μόνο οι άνθρωποι σπίτια ή μήπως έχουν και τα ζώα;
- Οι άνθρωποι στα πολύ παλιά χρόνια, είχαν σπίτια;
- Είναι όλα τα σπίτια ίδια;

Τι είναι σπίτι & τι μας προσφέρει

- Το σπίτι (ή οικία ή κατοικία) είναι κτήριο που χρησιμοποιείται για στέγαση ανθρώπων. Συνήθως έχει τοίχους και οροφή για να προστατεύει τον εσωτερικό του χώρο από τη βροχή, τον άνεμο, τη ζέστη και το κρύο.
- Οικογένειες, καθώς και άλλες κοινωνικές ομάδες, συνήθως ζουν μόνιμα σε σπίτια. Πολλοί άνθρωποι εγκαταλείπουν το σπίτι τους κατά τη διάρκεια της ημέρας για λόγους εργασίας και ψυχαγωγίας και επιστρέφουν σε αυτό για ύπνο, ξεκούραση ή για άλλες δραστηριότητες.
- Κάθε σπίτι έχει τουλάχιστον μία είσοδο, συνήθως μια πόρτα ή πύλη, αν και κάποια πρωτόγονα σπίτια είχαν την πρόσβαση από την οροφή ή με σκάλα. Κατά κανόνα, σε ένα σπίτι υπάρχουν επίσης αρκετά παράθυρα τα οποία αφήνουν να μπαίνει φυσικό φως και καθαρός αέρας και παρέχουν θέα προς τα έξω.

<https://el.m.wikipedia.org/wiki/κατοικία>

Είδη σπιτιών στα παλιά χρόνια

- Το σπήλαιο των Πετραλώνων Βρίσκεται στη Χαλκιδική. Εδώ έμεναν άνθρωποι των προϊστορικών χρόνων (πριν από 700.000 χρόνια), αλλά και αρκούδες και άλλα ζώα, σύμφωνα με τα ευρήματα.

<http://www.petralona-cave.gr/>

Είδη σπιτιών στα παλιά χρόνια

- Σπίτι των αρχαίων Ελλήνων
Αρχιτέκτονες και πολεοδόμοι στην αρχαία Ελλάδα έκτιζαν σπίτια που εκμεταλλεύονταν τις ηλιακές ακτίνες για θέρμανση και φως.
<http://erevnw.blogspot.gr>

Είδη σπιτιών στα παλιά χρόνια

- Τα σπίτια των Ινδιάνων
<http://www.ellinikifoni.gr>

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

- Αγροτόσπιτο

<http://fouit.gr>

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

- Μονοκατοικία

<http://www.arxicon.com>

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

- Πολυκατοικία με διαμερίσματα

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

Οι αρχιτέκτονες πάντα προσπαθούν να εντυπωσιάσουν με τις δημιουργίες τους

- Σπίτι από κοντέινερ

<http://michanikosapps.gr>

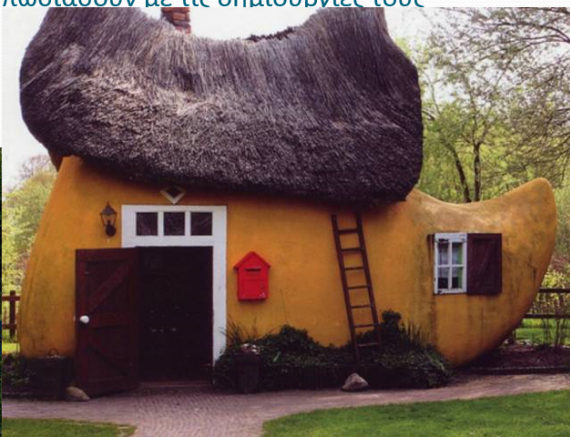

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

Οι αρχιτέκτονες πάντα προσπαθούν να εντυπωσιάσουν με τις δημιουργίες τους

<http://kokkinivitrina.blogs>

pot.gr/

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

Οι αρχιτέκτονες πάντα προσπαθούν να εντυπωσιάσουν με τις δημιουργίες τους

Το υποβρύχιο σπίτι

[http://www.athensvoice.gr/
article/design-home/](http://www.athensvoice.gr/article/design-home/)

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

Οι αρχιτέκτονες πάντα προσπαθούν να εντυπωσιάσουν με τις δημιουργίες τους

Το σπίτι της Μπάρμπι στο Βερολίνο

<http://www.iefimerida.gr>

Είδη σπιτιών στη σύγχρονη εποχή

Πολλά σπίτια από απλά μέχρι περίεργα και πολύπλοκα.

Είναι όμως προσβάσιμα?

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Περιγράψω το σπίτι μου»

Τρόπος εργασίας: Ατομική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη

Υλικά: Χαρτόνι, μολύβια, κόλλα

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να περιγράψουν οι μαθητές το σπίτι που μένουν.

Κάθε μαθητής φέρνει ζωγραφιές (ή εναλλακτικά φωτογραφίες) από το εξωτερικό και εσωτερικό του σπιτιού του κολλημένες σε ένα χαρτόνι, οι οποίες τοποθετούνται στον τοίχο της τάξης. Στη συνέχεια κάθε παιδί μπορεί να παρουσιάσει το σπίτι του στους συμμαθητές του και να ακολουθήσει μια συζήτηση για τη διαφορετική μορφή που έχει κάθε σπίτι ανάλογα με το ποιος μένει και τι ανάγκες υπάρχουν.

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Βρες πού πάει»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 10

Χώρος: Σχολική τάξη

Υλικά: Ζωγραφιές (ή φωτογραφίες), σκρατς

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να διακρίνουν οι μαθητές στοιχεία και αντικείμενα ενός σπιτιού σε προσβάσιμα και μη.

Η δραστηριότητα αυτή βασίζεται στην προηγούμενη. Ο εκπαιδευτικός έχει ξεχωρίσει από τις προηγούμενες παρουσιάσεις κάποια αντικείμενα από το σπίτι του κάθε μαθητή (προτείνεται να είναι αντικείμενα που δυσκολεύουν ή διευκολύνουν την προσβασιμότητα), στα οποία από κάτω έχει βάλει αρσενικό αυτοκόλλητο σκρατς, ενώ κάτω από κάθε «σπίτι» έχει τοποθετήσει μια ταινία θηλυκό σκρατς (θα ήταν καλό, αν είναι δυνατό, οι ζωγραφιές-φωτογραφίες να είναι πλαστικοποιημένες). Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες των 3-4 ατόμων και τους μοιράζονται ισόποσα και ανακατεμένες οι μικρές ζωγραφιές (ή φωτογραφίες) των αντικειμένων. Κάθε ομάδα σηκώνεται με τη σειρά της και θα πρέπει σε διάστημα 2 λεπτών να βρει σε ποιο σπίτι ανήκει το συγκεκριμένο αντικείμενο και να το τοποθετήσει από κάτω από τη συγκεκριμένη ζωγραφιά (ή φωτογραφία) σπιτιού. Κερδίζει η ομάδα που έχει βρει τα πιο πολλά αντικείμενα.

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Προσβάσιμο σπίτι»

Τρόπος εργασίας: Ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 15 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη

Υλικά: Ψηφιακή παρουσίαση, υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή τοίχος ή διαδραστικός πίνακας.

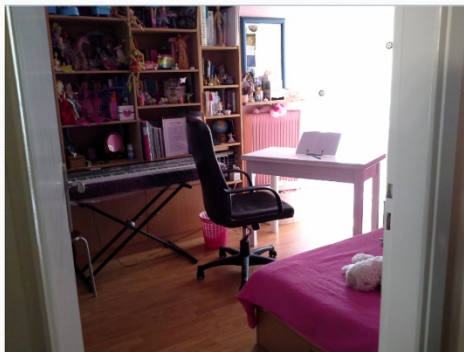
Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές με την έννοια του προσβάσιμου σπιτιού.

Οι μαθητές παρακολουθούν μια ολιγόλεπτη παρουσίαση σχετικά με το τι θα μπορούσε να διαθέτει ένα προσβάσιμο σπίτι προκειμένου να εξυπηρετεί τις ανάγκες ατόμων με κινητικό πρόβλημα. Σε αυτό το σημείο ο εκπαιδευτικός δίνει κάποιες ιδέες και συζητάει περισσότερο με τους μαθητές που τυχόν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερη δυσκολία πρόσβασης στο σπίτι τους λόγω κινητικής αναπηρίας, προκειμένου να δοθούν λύσεις. Σε περίπτωση που δεν μπορεί να δοθεί κάποια λύση ο μαθητής παραπέμπεται στον εργοθεραπευτή της σχολικής μονάδας.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

<http://www.arsicon.com/1111house/room/c1qg4/2212bl>

<http://accessiblehomeliving.com/handicap-accessible-kitchen-remodeling/>

<http://www.newmobility.com/2014/11/rosemarie-rosetti-universal-design-home/>

<http://www.woodwright.com/accessiblehomes.html>

Δραστηριότητα 5

Τίτλος: «Το δωμάτιό μου»

Τρόπος εργασίας: Ατομική ή ομαδική δραστηριότητα

Ενδεικτικός χρόνος: 25 λεπτά

Χώρος: Εργαστήριο Η/Υ ή σχολική τάξη με χρήση υπολογιστή και προβολικού ή διαδραστικού πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή δραστηριότητα, υπολογιστής, προβολικό, οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να προβληματιστεί ο μαθητής σε σχέση με την οργάνωση του δωματίου του με τρόπο που διευκολύνει την πρόσβαση.

Ο εκπαιδευτικός αναθέτει στους μαθητές εργασία με αντικείμενο την αναμόρφωση του δωματίου τους με τη βοήθεια της εφαρμογής, όπως θα το ήθελαν, ανάλογα με τις ανάγκες τους ή όπως νομίζουν ότι θα ήταν καλύτερα προσβάσιμο για παιδιά με κάποιο κινητικό πρόβλημα.

Στην οθόνη εμφανίζεται ο χώρος ενός δωματίου το οποίο ο μαθητής καλείται να εμπλουτίσει με διάφορα στοιχεία (π.χ. έπιπλα). Ο μαθητής μπορεί να πλοηγηθεί ανάμεσα στα διαθέσιμα αντικείμενα χρησιμοποιώντας τα βελάκια ◀ ▶ να τα εισάγει στο δωμάτιο επιλέγοντάς τα και να τα μετακινήσει κάνοντας χρήση των κουμπιών με τις κατευθύνσεις ⤴ ⤵ ⤶ ⤷. Έπειτα, μπορεί να αντιστρέψει την φορά ενός αντικειμένου ⤴ ⤵, να αλλάξει το επίπεδο εμφάνισής του ⤴ ⤵, καθώς και να το διαγράψει ✖. Τέλος μπορεί να εκτυπώσει την εικόνα του δωματίου που δημιούργησε 🖨.

Το περιβάλλον είναι ανοικτό, δηλαδή ο μαθητής δεν ελέγχεται και δεν αξιολογείται ως προς το τελικό αποτέλεσμα. Εφόσον ο μαθητής ολοκληρώσει τις ενέργειές του, μπορεί να παρουσιάσει στην τάξη την ιδέα του και να τη συζητήσει

με το δάσκαλο και τους συμμαθητές του, αιτιολογώντας για ποιο λόγο έκανε συγκεκριμένες επιλογές.

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το περιβάλλον είναι ανοικτό (ο μαθητής δεν ελέγχεται για τις ενέργειες και επιλογές του).

Η δραστηριότητα τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής με τη δραστηριότητα. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (π.χ. ποντίκι, διακόπτες).
2. Η αρχική θέση των εργαλείων χειρισμού της δραστηριότητας για την περίπτωση εκτέλεσής της σε διαδραστικό πίνακα.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί είτε πριν την έναρξη είτε κατά την εκτέλεση της δραστηριότητας, καθώς και από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση εργασίας που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας και κατά την εκτέλεσή της.

9ο Διδακτικό Δίωρο: Η γειτονιά μου

Στόχος

Στόχος του 9^{ου} διδακτικού δίωρου είναι ο μαθητής να:

1. Γνωρίσει τα διαφορετικά σημεία της γειτονιάς του.
2. Αναγνωρίσει τις υπηρεσίες της γειτονιάς του.
3. Αντιληφθεί τις δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες και μετακίνησης στη συνοικία που αντιμετωπίζει ένα άτομο με ειδικές κινητικές ανάγκες.

Οδηγίες για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων

Με αφορμή την εισαγωγή του κεφαλαίου ο εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει μια συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με τη γειτονιά στην οποία κατοικούν, την ονομασία της, με ποιες συνοικίες συνορεύει.

Ο εκπαιδευτικός μέσα από τις δραστηριότητες που θα επιλέξει και θα ακολουθήσει, ομαδικές ή ατομικές, θα κατευθύνει τους μαθητές να εξοικειωθούν με τη γειτονιά και τις υπηρεσίες της αλλά και τις δυσκολίες πρόσβασης σε αυτή.

Αναλυτικότερα, οι μαθητές:

- ✓ Με την 1^η δραστηριότητα εντοπίζουν και καταγράφουν τα μέρη της γειτονιάς τους.
- ✓ Με την 2^η δραστηριότητα μαθαίνουν ποιες είναι οι υπηρεσίες που παρέχονται σε κάθε γειτονιά.
- ✓ Με την 3^η δραστηριότητα μπαίνουν στο ρόλο ενός ατόμου με ειδικές κινητικές ανάγκες και ανακαλύπτουν τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσει το άτομο αυτό κατά την μετακίνησή του στην γειτονιά του.

- ✓ Με την 4^η δραστηριότητα ευαισθητοποιούνται σε θέματα που αφορούν τα άτομα με κινητικά προβλήματα.

Χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις διαστάσεις ενός προσβάσιμου χώρου, δίνονται στο παράρτημα Α.

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Τι βλέπω στη γειτονιά μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται με συμμετοχή όλης της τάξης.

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη

Υλικά: Πίνακας, κιμωλίες ή διαδραστικός πίνακας

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι ο εντοπισμός και η καταγραφή από τους μαθητές των διαφόρων περιοχών της γειτονιάς τους.

Οι μαθητές καλούνται με τη σειρά, να σκεφτούν και να αναφέρουν τι μπορεί να δουν στη γειτονιά τους.

Μορφή δραστηριότητας: Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να σκεφτούν τη γειτονιά τους και τα μέρη που συναντούν στη πορεία τους από το σπίτι στο σχολείο. Στη συνέχεια ένας - ένας οι μαθητές αναφέρουν αυτό που σκέφτηκαν. Ο εκπαιδευτικός καταγράφει στον πίνακα τις σκέψεις των μαθητών σε μορφή "brainstorming".

Παρακάτω δίνεται ένα δείγμα:

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Αναγνωρίζω τις υπηρεσίες της γειτονιάς μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά.

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη

Υλικά: Φύλλο εργασίας, ξυλομπογιές (πράσινη, κόκκινη)

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές με τις υπηρεσίες που μπορεί να παρέχονται σε κάθε γειτονιά.

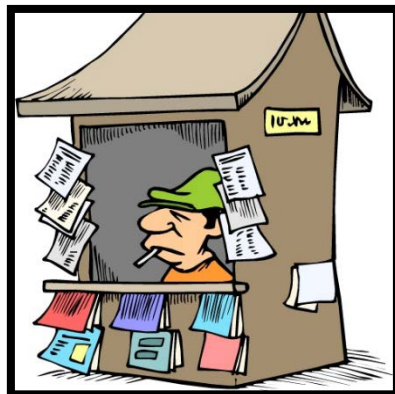
Ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να χρωματίσουν το κύκλο που αντιστοιχεί σε κάθε υπηρεσία, με πράσινο χρώμα αν την έχουν συναντήσει στη γειτονιά τους και με κόκκινο αν δεν την έχουν συναντήσει. Στη συνέχεια, προτείνεται να συζητήσει ο εκπαιδευτικός με τους μαθητές σχετικά με τις λειτουργίες κάθε υπηρεσίας και κατά πόσο αυτή είναι προσβάσιμη.

Μορφή δραστηριότητας: Χρωμάτισε το κύκλο που αντιστοιχεί στην υπηρεσία που έχεις συναντήσει στη γειτονιά σου με **πράσινο** χρώμα και αυτή που δεν έχεις συναντήσει με **κόκκινο**.

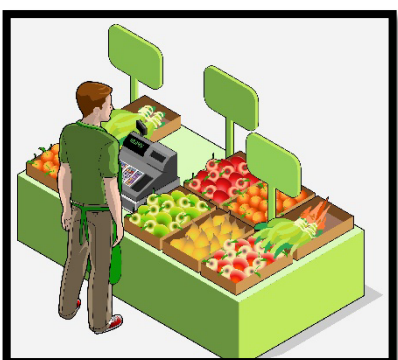
ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ

ΛΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

ΦΟΥΡΝΟΣ

ΜΑΝΑΒΙΚΟ

ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΟ

ΣΧΟΛΕΙΟ

ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Βόλτα στη γειτονιά μου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από όλη τα μέλη της τάξης με τη συνοδεία δύο εκπαιδευτικών.

Ενδεικτικός χρόνος: 2 διδακτικές ώρες

Χώρος: Η συνοικία του σχολείου

Υλικά: Δεν απαιτούνται

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι να μπουν οι μαθητές στο ρόλο ενός ατόμου με ειδικές κινητικές ανάγκες και να ανακαλύψουν τις δυσκολίες τις οποίες το άτομο αυτό μπορεί να αντιμετωπίσει κατά την μετακίνησή του στην γειτονιά του.

Οι εκπαιδευτικοί χωρίζουν τους μαθητές σε δύο ομάδες και εξερευνούν τη γειτονιά τους. Έχει προηγηθεί συζήτηση σε σχέση με τη δραστηριότητα και το στόχο της.

Μορφή δραστηριότητας:

Θέματα προς συζήτηση:

- Ταχυδρομείο, νοσοκομείο, φούρνος: Μπορεί ένα άτομο με αναπηρικό αμαξίδιο να μπει εύκολα στο κτίριο; Τι θα τον διευκόλυνε; Έχει ράμπα; Έχει ανελκυστήρα;
- Supermarket: Μπορεί ένα άτομο με αναπηρικό αμαξίδιο να φτάσει στο ψηλότερο ράφι;

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Βρες το δρόμο»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται από τον κάθε μαθητή ξεχωριστά ή ομαδικά

Ενδεικτικός χρόνος: 20 λεπτά

Χώρος: Εργαστήριο υπολογιστών ή τάξη με τη χρήση υπολογιστή και προβολικού μηχανήματος με οθόνη προβολής ή διαδραστικό πίνακα

Υλικά: Ψηφιακή εφαρμογή, υπολογιστής, προβολικό μηχάνημα με οθόνη προβολής ή διαδραστικό πίνακα

Περιγραφή: Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής να μάθει να:

- προσανατολίζεται στο χώρο
- αναγνωρίζει τις κατευθύνσεις
- επιλύει προβλήματα και να βρίσκει τη βέλτιστη λύση σε διάφορες καταστάσεις καθημερινής ζωής

Στο χρήστη εμφανίζεται μια διαδρομή οριοθετημένη από μικρά πλαίσια. Στην αρχή της διαδρομής βρίσκεται ο ήρωας (παιδί σε αμαξίδιο) και στο τέλος της διαδρομής ο τελικός προορισμός (π.χ. το φαρμακείο της γειτονιάς). Η διαδρομή περιλαμβάνει διακλαδώσεις στις οποίες παρουσιάζονται εναλλακτικές επιλογές (π.χ. σκαλιά, ράμπα) ώστε ο μαθητής να επιλέξει τη βέλτιστη διαδρομή προς τον τελικό προορισμό.

Η κίνηση του ήρωα στη διαδρομή επιτυγχάνεται μέσω χειριστηρίου (δεξιά, αριστερά, πάνω, κάτω, δεξιά-πάνω, δεξιά-κάτω, αριστερά-πάνω, αριστερά-κάτω) που εμφανίζεται στο δεξί μέρος της οθόνης και ενεργοποιείται ανάλογα με τον επιλεγμένο τρόπο χειρισμού (π.χ. ποντίκι, πληκτρολόγιο, διακόπτες).

Με κάθε επιλογή του χρήστη από το χειριστήριο, ο ήρωας προχωράει ανάλογα ή εμφανίζεται ηχητικό μήνυμα που πληροφορεί το χρήστη για το

συγκεκριμένο πρόβλημα (π.χ. σε περίπτωση επιλογής κίνησης σε σκάλα ενώ ο ήρωας βρίσκεται σε αμαξίδιο).

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει διάφορες ειδικά σχεδιασμένες διαδρομές (σενάρια).

Ανατροφοδότηση - Τήρηση δεδομένων

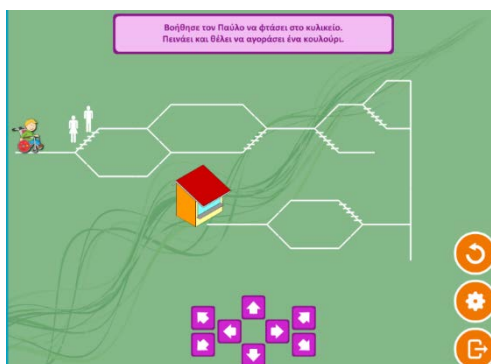
Η δραστηριότητα εκτός από τα βοηθητικά μηνύματα εμφανίζει τελική ανατροφοδότηση - επιβράβευση (ηχητική και γραφιστική, π.χ. χαρούμενο animation) όταν ο μαθητής οδηγήσει τον ήρωα στον προορισμό του. Επίσης, τηρεί στοιχεία ανά μαθητή και ημερομηνία εκτέλεσης, σχετικά με το πόσο χρόνο ασχολήθηκε ο μαθητής. Τα στοιχεία είναι διαθέσιμα μέσα από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Επιλογές εκπαιδευτικού - Παράμετροι δραστηριότητας

Στη δραστηριότητα μπορούν να οριστούν:

1. Ο τρόπος χειρισμού (π.χ. ποντίκι, διακόπτες).
2. Η αρχική θέση των εργαλείων χειρισμού της δραστηριότητας για την περίπτωση εκτέλεσης της δραστηριότητας σε διαδραστικό πίνακα.

Η 1^η επιλογή μπορεί να οριστεί είτε πριν την έναρξη, είτε κατά την εκτέλεση της δραστηριότητας, είτε από το περιβάλλον του εκπαιδευτικού κατά την ανάθεση εργασίας που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Η 2^η επιλογή μπορεί να οριστεί πριν την έναρξη της δραστηριότητας καθώς και κατά την εκτέλεσή της.

Συναντήσεις με τους γονείς

Η στάση των γονιών επηρεάζει τις επιδόσεις των παιδιών όσον αφορά τις δραστηριότητες της καθημερινής ζωής. Η υπερβολική φροντίδα δεν δίνει στο παιδί τη δυνατότητα να πάρει τις απαραίτητες πρωτοβουλίες (Schifffrin et al., 2013) ακόμα και σε θέματα όπως η προσωπική περιποίηση, η τουαλέτα, η ένδυση και το φαγητό. Μελέτες έχουν δείξει ότι πολλές φορές οι γονείς δεν δίνουν τον απαιτούμενο χρόνο στα παιδιά προκειμένου να καλύψουν μόνοι τους τις ανάγκες τους (Καππάτου, 2013). Η στάση των γονιών φαίνεται να επηρεάζεται από το μορφωτικό και οικονομικό τους επίπεδο, το επάγγελμα και τη μορφή της οικογένειας. Η έναρξη της εκπαίδευσης του ατόμου ξεκινάει άτυπα στην οικογένεια. Βασικοί μηχανισμοί μάθησης όπως η μίμηση, η ταύτιση και η συνεργασία είναι χαρακτηριστικά της άτυπης εκπαίδευσης που παρέχουν οι γονείς στα παιδιά τους (Scribner & Cole, 1992). Η αλληλεπίδραση με τα μέλη της οικογένειας, η οργάνωση και η ανταπόκριση στα ερεθίσματα του μικρόκοσμου του σπιτιού δημιουργούν ασφάλεια που οδηγεί σε αποτελεσματική μάθηση (Schaffer, 1996).

Τέλος, το σχολείο ενισχύει - συμπληρώνει τις γνώσεις των παιδιών σε δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης, αλλά και σε ορισμένες περιπτώσεις διδάσκει δραστηριότητες καθημερινής ζωής. Έτσι η άτυπη εκπαίδευση της οικογένειας οργανώνεται σκόπιμα στο σχολικό πλαίσιο που παρέχει την τυπική εκπαίδευση, βάσει του αναλυτικού προγράμματος, των καθορισμένων διδακτικών στόχων και την εφαρμογή επιστημονικών μεθόδων διδασκαλίας με σκοπό την ανάπτυξη των γνωστικών ικανοτήτων (Wood, 1999), που πολλές φορές όμως είναι αποκομμένες από τις ανάγκες της καθημερινής ζωής (Scribner & Cole, 1992). Ο εκπαιδευτικός, που στηρίζει τη μαθησιακή διαδικασία, δημιουργεί ένα κλίμα συνεργατικής μάθησης, όπου το παιδί αλληλοεπιδρά με τους συνομηλίκους του, μαθαίνοντας ευκολότερα μέσα από τη συμμετοχική διαδικασία και την επίδραση του περιβάλλοντος (Vygotsky, 1997). Οι εμπειρίες που αποκτά καθημερινά το παιδί με τις σχολικές δραστηριότητες ενισχύουν το συναίσθημα της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης,

ενώ το βοηθάνε να εσωτερικεύσει τα συναισθήματα του και να ανακαλύψει και να επιδείξει τις ικανότητές του με την ενεργό συμμετοχή του σε δραστηριότητες καθημερινής ζωής.

1η Συνάντηση με τους γονείς

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Εγώ και το ρολόι...»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται με συμμετοχή των γονέων των παιδιών της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 - 25 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη / Αίθουσα συναντήσεων

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια

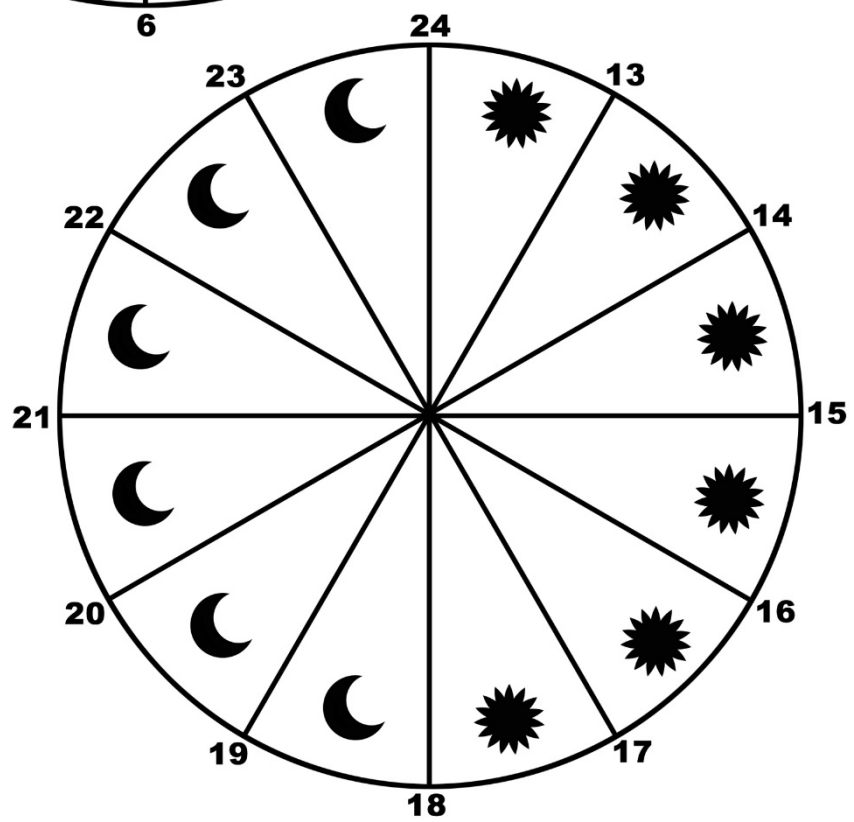
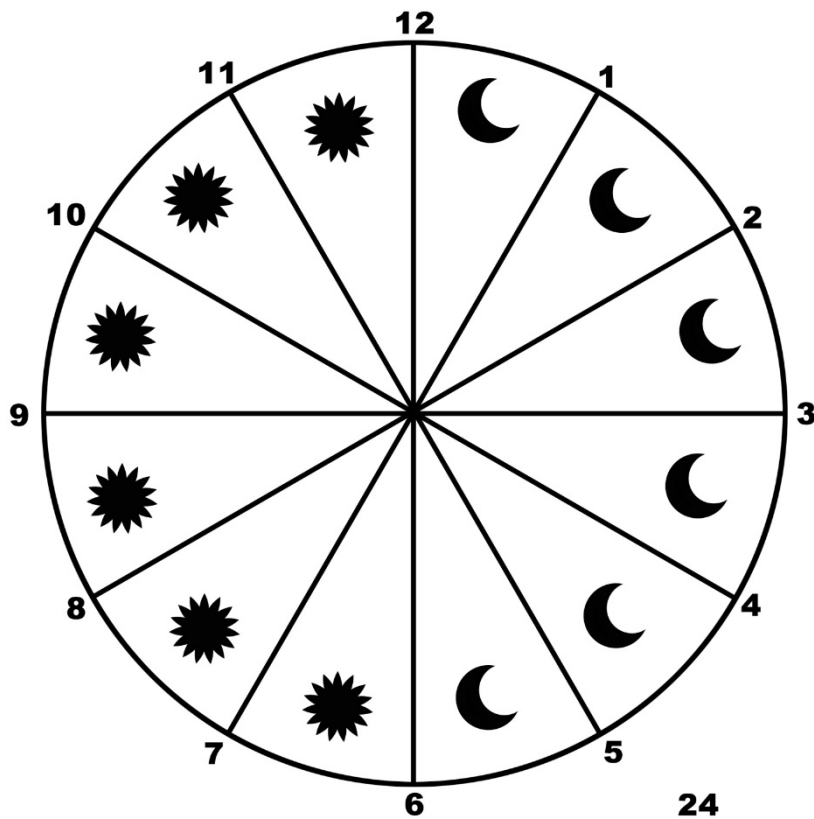
Στόχος: Να συνειδητοποιήσουν οι γονείς τη μορφή εμπλοκής τους στη σχολική πραγματικότητα του παιδιού τους.

Περιγραφή: Στους γονείς μοιράζεται ένα χαρτί που απεικονίζει τις 24 ώρες της ημέρας. Οι γονείς θα πρέπει να συμπληρώσουν τις ώρες που αφιερώνουν σε:

- Εργασία εκτός σπιτιού
- Εργασία εντός σπιτιού (οικιακά)
- Ύπνο και ξεκούραση
- Γεύματα (όλη μαζί η οικογένεια ή ξεχωριστά)
- Στα ψώνια (μόνοι ή με τα παιδιά)
- Μελέτη παιδιών
- Συζήτηση με τα παιδιά για σχολικά θέματα
- Επαφή με τον δάσκαλο του παιδιού (εβδομαδιαία/μηνιαία)
- Παιχνίδι με τα παιδιά
- Βόλτες ή εκδρομές οικογενειακά
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις με τα παιδιά
- Εκδηλώσεις χωρίς τα παιδιά

(Σημείωση: Μπορούν να προστεθούν και άλλες κατηγορίες.)

Ακολουθεί συζήτηση που στοχεύει στην ικανοποίηση ή τη μη ικανοποίηση από την κατανομή του χρόνου τους, στην αναζήτηση αιτίων καθώς και στην αναζήτηση εναλλακτικών σεναρίων για την βελτίωση της κατανομής αυτής. Η όλη συζήτηση θα πρέπει να έχει ως βάση το παιδί και τις ενδοοικογενειακές σχέσεις γενικότερα (Γιώτσα, 2010).

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Το παιδί μου είναι και μαθητής...!»

Τρόπος εργασίας: Λαμβάνουν μέρος οι γονείς των παιδιών της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 - 25 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη / Αίθουσα συναντήσεων

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια

Στόχος: Να προβληματιστούν πάνω στις προσδοκίες τους για τη σχολική επίδοση και ένταξη του παιδιού τους, στους τρόπους που μεταβιβάζουν στα παιδιά τους (συνειδητά ή ασυνείδητα) αυτές τις προσδοκίες, αλλά και στους τρόπους με τους οποίους αντιδρούν σε κάποια αποτυχία του παιδιού τους.

Περιγραφή: Μοιράζεται ένα χαρτί με ερωτήσεις για να απαντήσουν οι γονείς:

- Ποιες είναι οι προσδοκίες σας από την σχολική πορεία του παιδιού σας;
- Πόσο νομίζετε ότι αυτή η προσδοκία συμφωνεί με τις προσδοκίες του παιδιού σας και τις δυνατότητές του;
- Πώς αντιδράτε σε μια ενδεχόμενη αποτυχία του παιδιού σας;
- Με ποιο τρόπο νομίζετε ότι οι αντιδράσεις σας γίνονται αντιληπτές από το παιδί σας;
- Τι νομίζετε ότι μπορεί να βοηθήσει περισσότερο στην ομαλή ένταξη του παιδιού σας στο σχολικό πλαίσιο;

Ακολουθεί συζήτηση που έχει ως στόχο να κατανοήσουν οι γονείς ότι οι προσδοκίες τους επηρεάζουν το παιδί και την ενταξιακή του πορεία στο σχολείο και να προτείνουν δικούς τους τρόπους για μια ομαλή σχολική ενσωμάτωση του παιδιού (Γιώτσα, 2010).

Δραστηριότητα 3

Τίτλος: «Το δίκτυό μας»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται με συμμετοχή των γονέων των παιδιών της τάξης

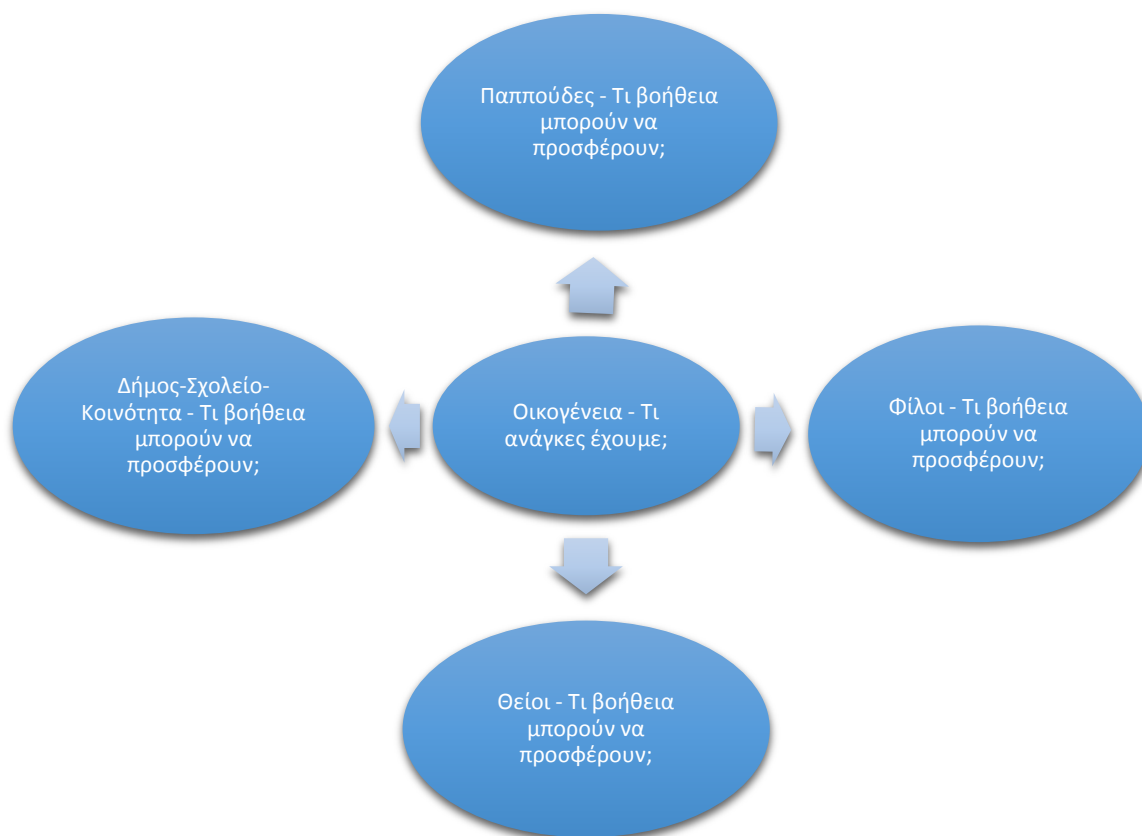
Ενδεικτικός χρόνος: 15 - 25 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη / Αίθουσα συναντήσεων

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια

Στόχος: Να χαρτογραφήσουν οι γονείς τα κοινωνικά και οικογενειακά δίκτυα στα οποία έχει πρόσβαση η οικογένεια και τι είδους βοήθεια μπορεί να ζητήσει από αυτά.

Περιγραφή: Μοιράζεται ένα χαρτί που απεικονίζει το παρακάτω σχήμα και ζητείται η συμπλήρωσή του:

Οι γονείς, συμπληρώνοντας το έντυπο αυτό, συμπεραίνουν ως προς τις ανάγκες που έχουν σαν οικογένεια ποιο είναι το δίκτυο που τους περιβάλλει, τόσο το άτυπο (οικογένεια-φίλοι) όσο και το τυπικό (θεσμοί, κοινότητα, σχολείο), ώστε να ζητήσουν βοήθεια, ανάλογα με τις δυνατότητες που έχουν για παροχή βοήθειας τα δίκτυα.

Ακολουθεί συζήτηση που στοχεύει:

- στον εντοπισμό των κοινωνικών δικτύων της οικογενείας,
- στον προσδιορισμό των σχέσεων με τα δίκτυα αυτά,
- στην εξεύρεση του τρόπου που μπορούν αυτά να αξιοποιηθούν (π.χ. για να ξεκουράζονται οι γονείς μπορεί ο παππούς να προσέχει ή να βοηθά στα μαθήματα το παιδί ή να απευθυνθούν στην κοινωνική υπηρεσία του δήμου για συμβουλευτική γονέων από ειδικό ψυχικής υγείας).

Επίσης σε περίπτωση οικογενειακής κρίσης (π.χ. απώλεια, ασθένεια, αλλαγή οικογενειακού σχήματος), να γνωρίζουν ποιος από το δίκτυο μπορεί να βοηθήσει.

Η παραπάνω χαρτογράφηση κάνει τους γονείς να μην νιώθουν μόνοι στον ρόλο τους και να εντοπίσουν πηγές στήριξης για τις οποίες δεν γνώριζαν τρόπο αξιοποίησης (Γιώτσα, 2010).

Δραστηριότητα 4

Τίτλος: «Μπαίνω στη θέση σου»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται με συμμετοχή των γονέων των παιδιών της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 - 25 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη / Αίθουσα συναντήσεων

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια

Στόχος: Να μάθουν τον τρόπο να επιλύουν τις συγκρούσεις σε πραγματικά προβλήματα που αφορούν την οικογένειά τους.

Περιγραφή: Δίνεται ένα σενάριο που περιλαμβάνει 2 ή 3 διαφορετικά άτομα που διαφωνούν πάνω σε ένα θέμα, για παράδειγμα: «Ο Γιάννης (8 ετών) γύρισε πολύ θυμωμένος από το σχολείο, γιατί η δασκάλα του έκανε παρατήρηση επειδή κορόιδευε έναν συμμαθητή του με κινητική αναπηρία. Η μητέρα του αρχικά τον ακούει, στη συνέχεια θυμώνει κι εκείνη και πηγαίνει την επόμενη μέρα στο σχολείο να βρει τη δασκάλα. Η δασκάλα είπε ότι του έκανε παρατήρηση γιατί μίλησε προσβλητικά για τον συμμαθητή του».

Ένα άτομο υποδύεται τον μαθητή, ένα τη δασκάλα και ένα άλλο τη μητέρα.

Αντίστοιχα σενάρια θα μπορούσαν να γίνουν για κάθε δυσκολία που αντιμετωπίζει η οικογένεια, προκειμένου οι γονείς να αντιληφθούν τρόπους για την αποτελεσματική επίλυση των συγκρούσεων.

Ακολουθεί συζήτηση που στοχεύει στο να αναλάβουν οι γονείς διαφορετικούς ρόλους από αυτούς που έχουν, να μπουν στη θέση των άλλων, να μάθουν να ακούν διαφορετικές απόψεις και τέλος να εξασκηθούν στην έκφραση συναισθημάτων και στη επίλυση συγκρούσεων (Γιώτσα, 2010).

2η Συνάντηση με τους γονείς

Δραστηριότητα 1

Τίτλος: «Αυτό που μου αρέσει σε σένα»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται με συμμετοχή των γονέων των παιδιών της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 - 25 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη / Αίθουσα συναντήσεων

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια

Στόχος: Να ενδοσκοπήσουν οι γονείς πάνω στα θετικά κομμάτια της σχέσης μεταξύ τους αλλά και ως προς το παιδί. Να κατανοήσουν ότι δε χρειάζεται να παρατηρούν μόνο τα αρνητικά στοιχεία ή τα προβλήματα του άλλου, αλλά ότι μπορούν να εντοπίσουν στοιχεία που τους αρέσουν και τους ενώνουν.

Περιγραφή: Μέσω της τεχνικής καταιγισμού ιδεών, οι γονείς προσπαθούν να εκφράσουν όσα πιο πολλά θετικά στοιχεία βρίσκουν στον σύντροφο και στο παιδί τους, ενώ ο εκπαιδευτικός σύμβουλος τα σημειώνει σε ένα χαρτί ώστε μετά να ξεκινήσει μια ανατροφοδοτική συζήτηση.

Ακολουθεί συζήτηση που στοχεύει στο να προσδιοριστούν τα θετικά στοιχεία των άλλων μελών της οικογενείας και να μειωθεί η εστίαση στο «πρόβλημα» (π.χ. αναπηρία). Η διαδικασία αυτή ενισχύει την επικοινωνία και την εκτίμηση μεταξύ των μελών και ενισχύει τους οικογενειακούς δεσμούς (Αρχοντάκη & Φιλίππου, 2003).

Δραστηριότητα 2

Τίτλος: «Αυτοέλεγχος»

Τρόπος εργασίας: Συμμετέχουν οι γονείς των μαθητών της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 - 25 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη / Αίθουσα συναντήσεων

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια

Στόχος: Οι γονείς να εντοπίσουν δικές τους προβληματικές συμπεριφορές ως σύντροφοι και γονείς και να βρουν εναλλακτικούς τρόπους συμπεριφοράς αν βρεθούν σε αντίστοιχη κατάσταση στο μέλλον.

Περιγραφή: Συμπλήρωση πίνακα -

Σκεφτείτε κάποιες φορές που... και εναλλακτικές λύσεις

Τι έκανα;	Τι μπορώ να κάνω από εδώ και στο εξής;
Είπα κάτι που το μετάνιωσα	
Πήρα μια απόφαση χωρίς να το πολυσκεφτώ	
Έκανα κάτι χωρίς να ακούσω την άλλη άποψη	
Κανόνισα κάτι χωρίς να γνωρίζω λεπτομέρειες	
Έκανα κάτι που μετάνιωσα	

Ακολουθεί συζήτηση που στοχεύει στο να προσδιοριστούν οι προβληματικές συμπεριφορές των γονιών και ο τρόπος που αυτές επηρεάζουν την οικογένεια καθώς και οι εναλλακτικοί τρόποι αντίδρασης, με σκοπό να νιώσουν μεγαλύτερο αυτοέλεγχο και σιγουριά για τις πράξεις τους ως σύντροφοι και γονείς (Γιώτσα, 2010).

Δραστηριότητα 3 (ομαδική δραστηριότητα)

Τίτλος: «Ολοκλήρωση»

Τρόπος εργασίας: Η δραστηριότητα πραγματοποιείται με συμμετοχή των γονέων των παιδιών της τάξης

Ενδεικτικός χρόνος: 15 - 25 λεπτά

Χώρος: Σχολική τάξη / Αίθουσα συναντήσεων

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια

Στόχος: Να αξιολογηθεί η συμβουλευτική παρέμβαση του εκπαιδευτικού και να εντοπίσουν οι γονείς τι άλλαξε ως προς τους στόχους που έχουν για το παιδί τους, τα συναισθήματα σε σχέση με την αναπηρία του και τρόπους βελτίωσης της οικογενειακής επικοινωνίας γενικότερα.

Περιγραφή: Μοιράζεται ένα χαρτί και μολύβι και ζητείται από τους γονείς να απαντήσουν στα εξής:

- Τι μάθαμε στα πλαίσια της συνεργασίας;
- Τι ήταν πιο σημαντικό για εμάς - Τι μας έκανε εκτύπωση τόσο σε πρακτικό όσο και συναισθηματικό επίπεδο;
- Πώς θα χρησιμοποιήσουμε τη γνώση αυτή στη ζωή μας ως γονείς;
- Τι ενέργειες θα κάνουμε προκειμένου να γίνει ο χώρος μας προσβάσιμος;

Ακολουθεί συζήτηση που στοχεύει στο να συνοψιστούν τα βασικά σημεία της συμβουλευτικής παρέμβασης και η αλλαγή τόσο των στάσεων, όσο και των δράσεων των γονέων αναμεταξύ τους και ως προς το ανάπηρο παιδί τους.

Σενάριο δυσκολιών που αντιμετωπίζει στο σχολικό χώρο ένα παιδί Α'-Β' δημοτικού με κινητικές δυσκολίες (αναπηρικό αμαξίδιο)

Δυσκολίες στο σχολείο και τρόποι αντιμετώπισης

Το παιδί που κινείται ανεξάρτητα με αναπηρικό αμαξίδιο, είναι πιθανό να αντιμετωπίσει ορισμένα προβλήματα που αφορούν κυρίως την προσβασιμότητά του στους σχολικούς χώρους.

Οι χώροι αυτοί είναι οι εξής:

- 1. Είσοδος στο σχολικό χώρο:** Για να μπορέσει το παιδί να μπει στο σχολείο, το ιδανικό θα ήταν η είσοδος του σχολείου να είναι στο ίδιο επίπεδο με το δρόμο και το πλάτος των θυρών να είναι επαρκές, ώστε να χωρά να περάσει το αμαξίδιο. Ωστόσο, στα περισσότερα σχολεία υπάρχουν σκάλες και η θύρα εισόδου αποτελείται από δύο φύλλα τα οποία κλείνουν μόλις περάσει τη θύρα το παιδί που εισέρχεται στο χώρο. Για να γίνει εύκολα προσβάσιμη η είσοδος, προτείνεται η κατασκευή μιας πλατιάς ράμπας στο πλάι του τοίχου, η οποία θα οδηγεί στην είσοδο. Στον τοίχο, απαιτείται η τοποθέτηση μιας κουπαστής ώστε να μπορεί να την κρατά το παιδί και να διευκολύνεται στη μετακίνηση. Μπροστά στην πόρτα, προτείνεται η τοποθέτηση μίας επιφάνειας στην οποία θα μπορούσε να περιστραφεί το αμαξίδιο. Επίσης, θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη η τοποθέτηση στην πόρτα μηχανισμού με φωτοκύτταρο που ανιχνεύει την κίνηση των εισερχομένων - εξερχομένων και η οποία ανοίγει αυτόματα και κλείνει μετά από 10sec (όπως αυτές που συναντάμε σε κάποια καταστήματα).
- 2. Προαύλιος χώρος:** Όμοια με την είσοδο του σχολείου, η ύπαρξη σκαλοπατιών ή υψομετρικών διακυμάνσεων στον προαύλιο χώρο εμποδίζει την πρόσβαση του μαθητή με αμαξίδιο. Προτείνονται ράμπες με κουπαστές στο πλάι και όσο

το δυνατόν πιο λείο αλλά αντιολισθητικό έδαφος για να αποφεύγονται οι κραδασμοί και οι τυχόν πτώσεις του παιδιού.

- 3. Είσοδος στην τάξη:** Για τις ανάγκες ενός μαθητή με κινητικές δυσκολίες, οι μικρές και στενές εισοδοί, καθώς και οι στενοί διάδρομοι που οδηγούν στις τάξεις πρέπει να αντικατασταθούν από πιο φαρδείς, εύκολα προσβάσιμους χώρους.
- 4. Αίθουσα μαθήματος:** Οι σχολικές τάξεις συνήθως έχουν μεγάλο μέγεθος, αρκετό για την απρόσκοπτη μετακίνηση του αμαξιδίου, αλλά τα θρανία είναι πάρα πολύ κοντά το ένα στο άλλο. Για να αποφευχθεί ο τραυματισμός ή εκνευρισμός του παιδιού και των συμμαθητών του λόγω της επαφής του αμαξιδίου με τα θρανία, προτείνεται η διάταξη των θρανίων σε σχήμα Π στη μέση της αίθουσας. Αυτό θα διευκολύνει το μαθητή να μετακινηθεί ευκολότερα μέσα στη τάξη και να έχει επαρκή απόσταση από τον τοίχο, ώστε να κινηθεί προς τα πίσω ή να στρίψει αριστερά ή δεξιά για να κατευθυνθεί προς τον πίνακα ή να βγει από την τάξη. Ο σχολικός πίνακας μπορεί να αντικατασταθεί με έναν προσαρμοζόμενο ύψους, ώστε να φτάνει το παιδί.
- 5. Γραφείο καθηγητών:** Ισχύουν τα ίδια με τη σχολική τάξη.
- 6. Τουαλέτα:** Οι συμβατικές τουαλέτες είναι συχνά πολύ στενές για να χωρέσει το αμαξίδιο και η απόσταση μεταξύ νεροχύτη και εισόδου τουαλέτας πολύ μικρή για να περιστραφεί το αμαξίδιο. Προτείνεται η κατασκευή ενός ειδικού WC για ΑμεΑ, με επιφάνεια αρκετή ώστε το παιδί να μπορεί να περιστρέψει το αμαξίδιο, να το τοποθετήσει πλάγια, μπροστά ή με την πλάτη στην τουαλέτα, ώστε να μπορεί να μεταφερθεί στη λεκάνη. Απαραίτητη είναι η ύπαρξη λαβής και από τις δύο πλευρές της λεκάνης για διευκόλυνση της μεταφοράς του παιδιού, καθώς και η ύπαρξη χώρου κάτω από το νιπτήρα, ώστε να μπορεί να τον προσεγγίσει το παιδί. Επιπρόσθετα, θα ήταν χρήσιμο να τοποθετηθεί ειδικό καλώδιο ή σκοινί γύρω στους τοίχους της τουαλέτας, σε μικρή απόσταση

από το πάτωμα, το οποίο θα συνδέεται με κουδούνι κινδύνου, έτσι ώστε σε περίπτωση που το παιδί πέσει στο πάτωμα να καλέσει βοήθεια με το κουδούνι τραβώντας το σκοινί.

- 7. Κυλικείο:** Το περβάζι του κυλικείου είναι πολλές φορές αρκετά ψηλό με αποτέλεσμα, το παιδί που είναι στο αμαξίδιο να μην μπορεί να παραγγείλει, να δώσει τα χρήματα και να πάρει το φαγητό και τα ρέστα του. Η προτεινόμενη λύση είναι να μειωθεί το ύψος στο οποίο βρίσκεται το περβάζι, ώστε το παιδί να έχει πλήρη ορατότητα και εύρος να εκπληρώσει τις δραστηριότητες που απαιτούνται.
- 8. Γυμναστήριο:** Αν η γυμναστική γίνεται σε γυμναστήριο, ο χώρος αυτός θα πρέπει να έχει φαρδιά πόρτα για να χωρά το αμαξίδιο. Επίσης, δεν θα πρέπει να υπάρχουν χαλιά ή ανισόπεδα τμήματα που θα μπορούσαν να εμποδίσουν την ομαλή μετακίνηση με αμαξίδιο ή να προκαλέσουν ατύχημα στα παιδιά που κινούνται με βακτηρίες ή περιπατητήρα. Τέλος, η ύπαρξη στρωμάτων γυμναστικής και χειρολαβών στους τοίχους θα βοηθούσε πολύ σε περίπτωση πτώσης του παιδιού, ώστε να μπορέσει να σηκωθεί μόνο του.

Δυσκολίες στις δράσεις εκτός σχολείου και στο μάθημα της γυμναστικής

Στο μάθημα της γυμναστικής, το παιδί με κινητικές δυσκολίες θα αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες σε αθλήματα που απαιτούν κίνηση των κάτω άκρων, όπως το ποδόσφαιρο. Στη περίπτωση αυτή μπορεί να δοθεί στο παιδί ένα μπαστούνι με το οποίο να μετακινεί τη μπάλα, χρησιμοποιώντας την δύναμη των χεριών του.

Οι δραστηριότητες που οργανώνονται εκτός σχολείου είναι συνήθως οι εκδρομές, οι περίπατοι, οι ενημερωτικές επισκέψεις και η παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων. Σε όλες τις εξωσχολικές δραστηριότητες οι μαθητές μετακινούνται με τα σχολικά λεωφορεία. Για το μαθητή με κινητική αναπηρία, είναι πολύ δύσκολο να ανέβει πάνω στο λεωφορείο με το αμαξίδιο, χωρίς τη βοήθεια

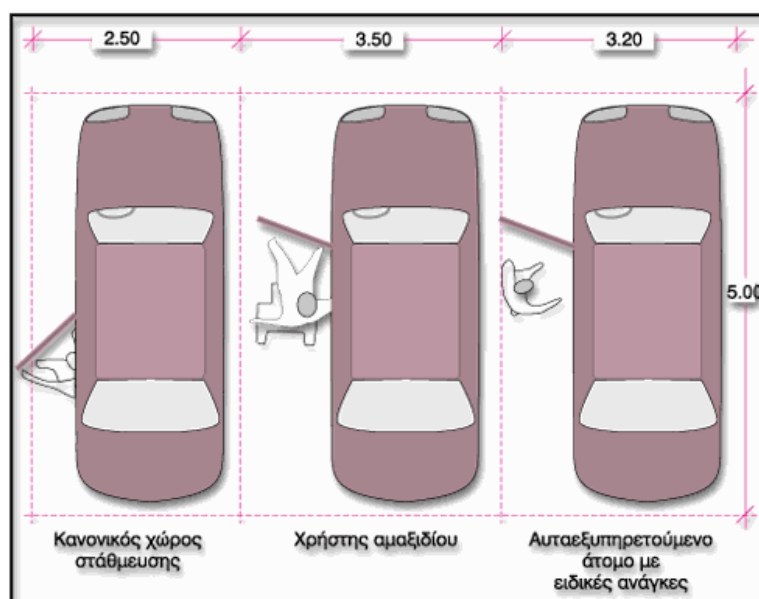
κάποιου συνοδού. Για αυτό το λόγο προτείνεται η προμήθεια μικρότερων και ειδικά διαμορφωμένων λεωφορείων για ΑμεΑ, όπου θα μπορεί το παιδί να μπαίνει με τη χρήση ειδικού συστήματος γερανού οροφής ή από την πίσω πόρτα, η οποία κατεβαίνει και ξεδιπλώνεται μια ράμπα μέχρι το επίπεδο του δρόμου. Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί πλατφόρμα ανύψωσης.

Εργονομική διευθέτηση χώρου για την διευκόλυνση της προσβασιμότητας

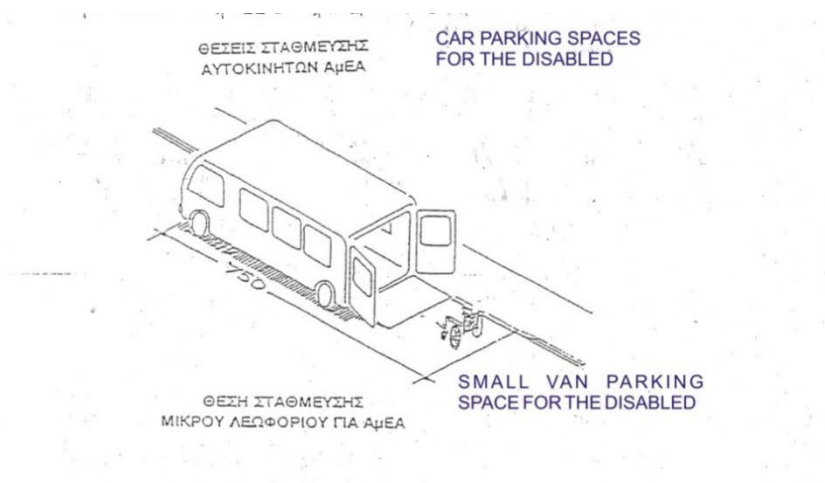
Για να γίνει καλύτερα κατανοητή η αναγκαιότητα του ειδικού σχεδιασμού για τη διευκόλυνση της προσβασιμότητας των παιδιών με κινητικές αναπηρίες στο σχολείο, παρατίθενται στη συνέχεια σχήματα / εικόνες που παρουσιάζουν τις απαιτούμενες διαστάσεις για την μετακίνηση των ατόμων με διάφορα κινητικά προβλήματα, όπως αυτές ορίζονται στο ΓΟΚ Ν.2831/2000 και παρουσιάζονται σε αντίστοιχες εργασίες του Πανελλαδικού Συνδέσμου Παραπληγικών και Κινητικά Αναπήρων, λαμβάνοντας πάντα υπόψη μας, όπου απαιτείται, τις αναπτυξιακές κλίμακες και τις ιδιαιτερότητες των παιδιών.

Χώρος στάθμευσης αυτοκινήτου

Ιδανικό θα ήταν ο χώρος στάθμευσης του αυτοκινήτου να επικοινωνεί άμεσα με το σχολείο ώστε να υπάρχει απευθείας πρόσβαση σ' αυτό. Ο χώρος της στάθμευσης θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 3,5m X 5m, έτσι ώστε να μένει χώρος για την μεταφορά στο αναπηρικό αμαξίδιο, καθώς επίσης να προβλέπεται αντίστοιχος χώρος στάθμευσης για μικρό λεωφορείο ή φορτηγάκι.

«Σχεδιάζοντας για όλους» <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

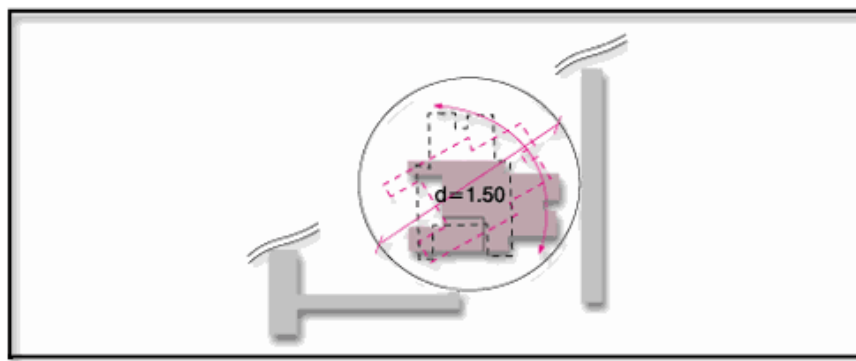
«Σχεδιάζοντας για όλους» ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998

Είσοδος στο σχολικό χώρο

Σημαντική είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης από την πρώτη στιγμή της εισόδου του παιδιού στο σχολικό χώρο.

Η αυλόπορτα και η πόρτα της κεντρικής εισόδου θα πρέπει να έχει πλάτος τουλάχιστον 90cm ώστε να περνά το αμαξίδιο και να υπάρχει ένα περιθώριο τουλάχιστον 10cm από τον τοίχο, αν αυτή δεν είναι στη μέση. Στη περίπτωση ύπαρξης κήπου, θα πρέπει να υπάρχουν διάδρομοι στρωμένοι με πλάκες ή μπετόν, με πλάτος τουλάχιστον 1m. και αν είναι δυνατόν και περιμετρικά, ώστε το άτομο να έχει πλήρη πρόσβαση με το αμαξίδιο.

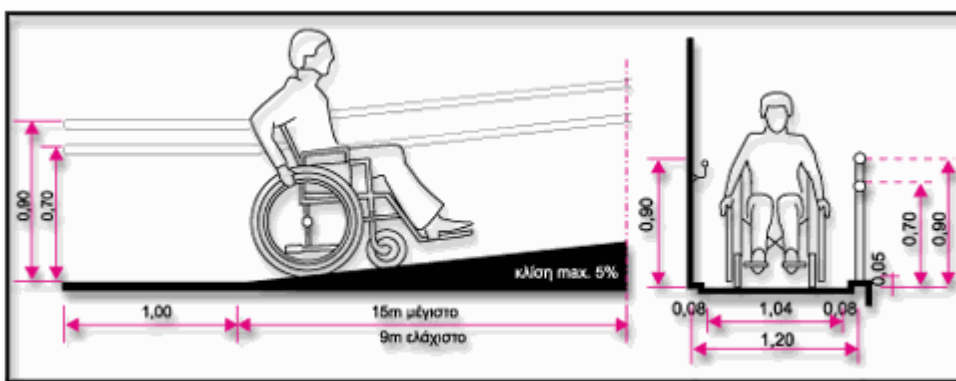
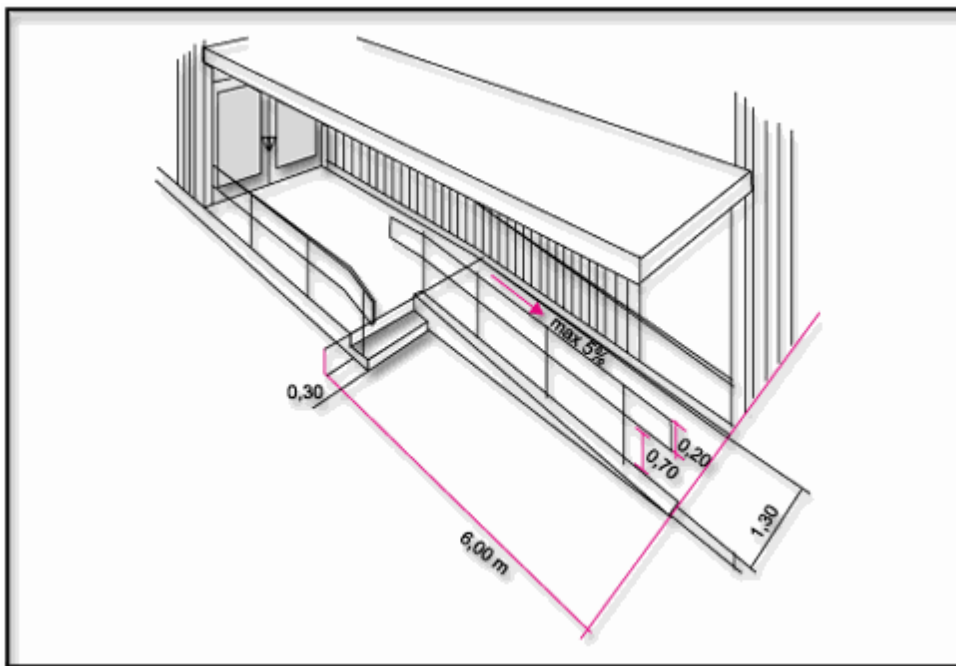
Διάμετρος εισόδου για να μπει το αμαξίδιο (πλατύσκαλο)

«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Ράμπα εισόδου

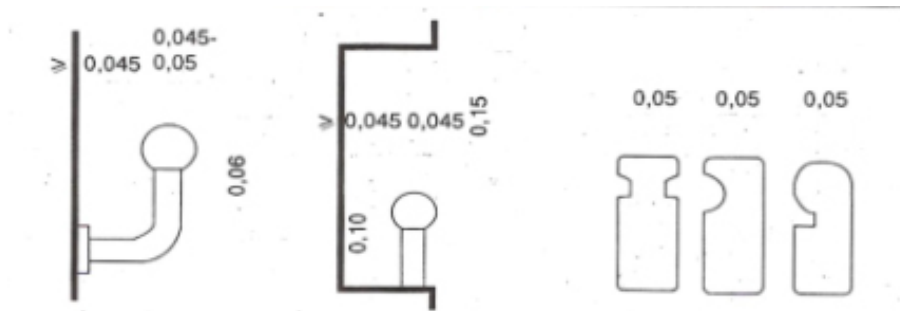
Εάν στην κεντρική είσοδο υπάρχουν σκαλοπάτια (τα οποία θα πρέπει να είναι εργονομικά σχεδιασμένα) θα πρέπει να τοποθετηθεί μία ράμπα με κλίση 5%, στο τέλος της οποίας θα πρέπει να είναι υπάρχει πλατύσκαλο 1,5m X 1,5m, ώστε να υπάρχει χώρος να σταθεί το άτομο με το αμαξίδιο για να την ανοίξει.

«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Παράρτημα Α

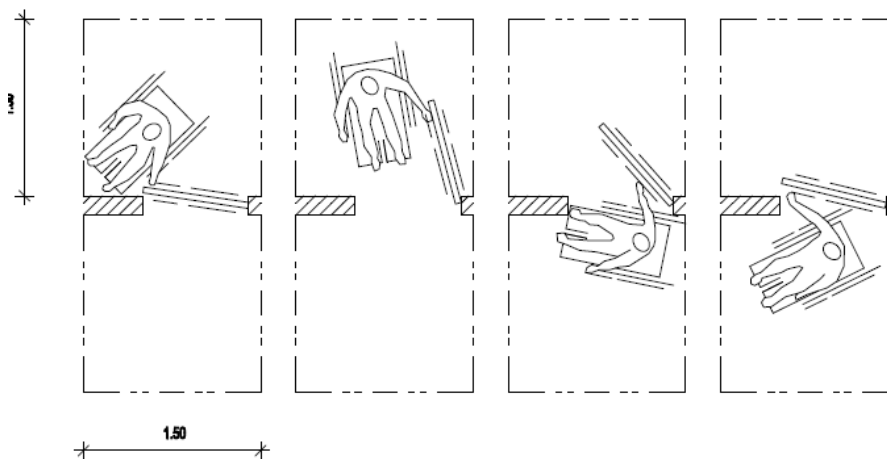
Τύποι χειρολαβών για μπάρα ή κουπαστή σκάλας με προτεινόμενη απόσταση από τον τοίχο.

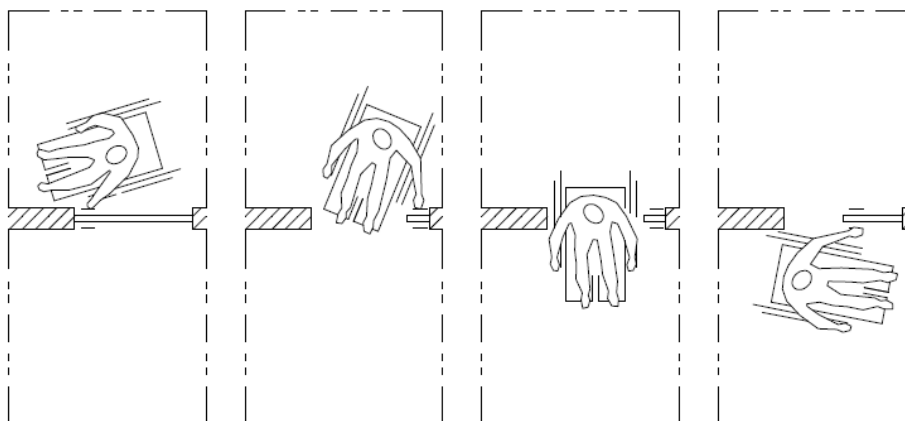
«Σχεδιάζοντας για όλους» ΥΠΕΧΩΔΕ, 1998

Πόρτες

Απόσταση που απαιτείται για το άνοιγμα και κλείσιμο μιας πόρτας :

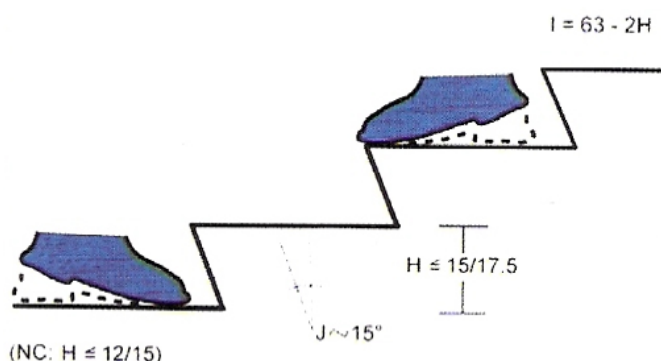
Απόσταση που απαιτείται για το άνοιγμα και κλείσιμο μιας συρόμενης πόρτας:

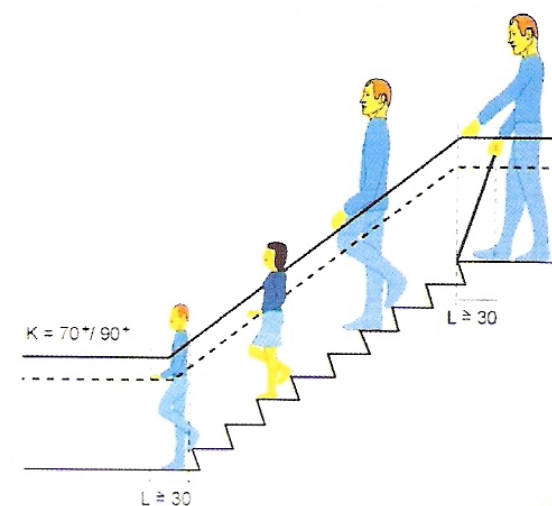
<http://www.arxikon.gr/>

Σκάλες

Το ύψος του σκαλοπατιού πρέπει να είναι μικρότερο από 17,5cm και το βάθος του σκαλοπατιού πρέπει να είναι περίπου 28cm. Επίσης, πρέπει να υπάρχει μια ασφαλής γωνία.

Η κουπαστή της σκάλας θα πρέπει να έχει ύψος (K) μεταξύ 70 και 90cm, προκειμένου να προσφέρει επαρκή στήριξη. Το μήκος (L) της κουπαστής στην αρχή και το τέλος του πλατύσκαλου, προϋποθέτει επαρκή στήριξη και βοήθεια.

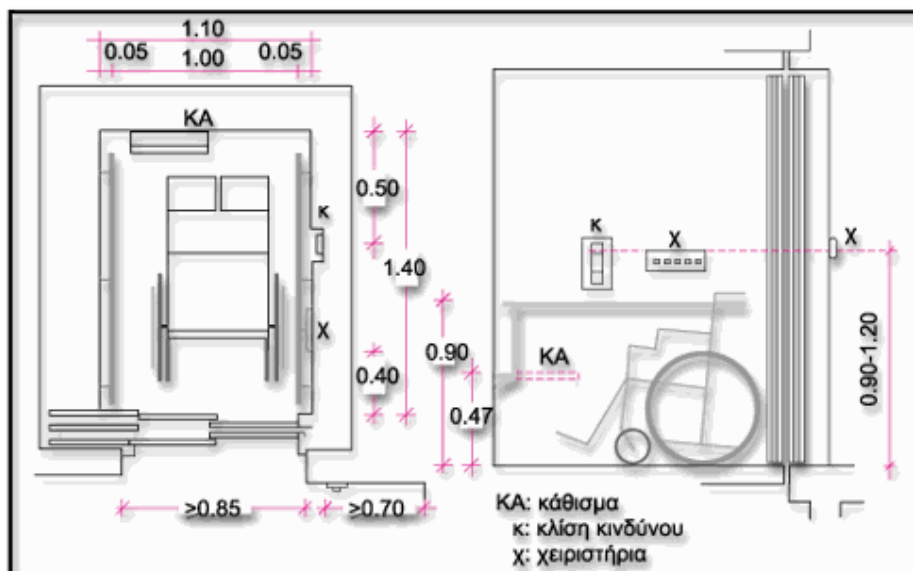
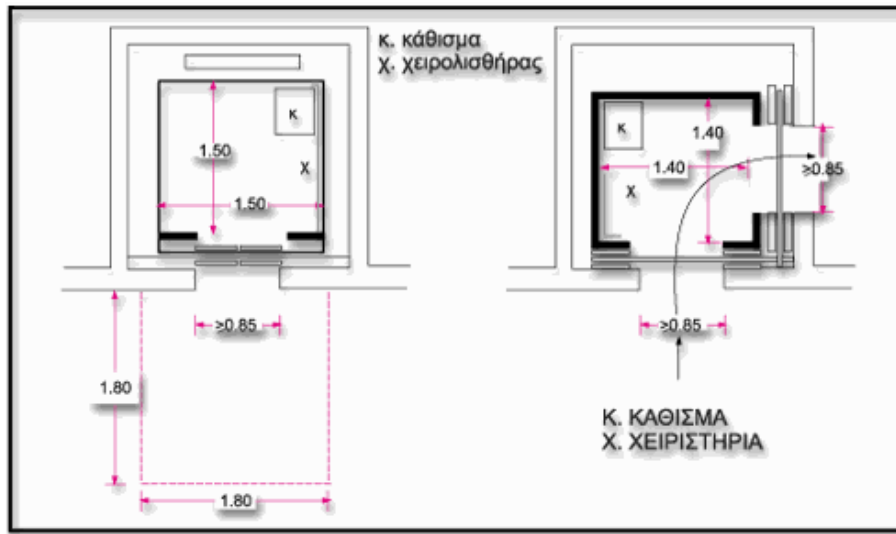
Σχεδιαστικός Οδηγός Προσβασιμότητας

<http://www.pasipka.gr/appdata/documents/οδηγος%20προσβασιμοτητας.pdf>

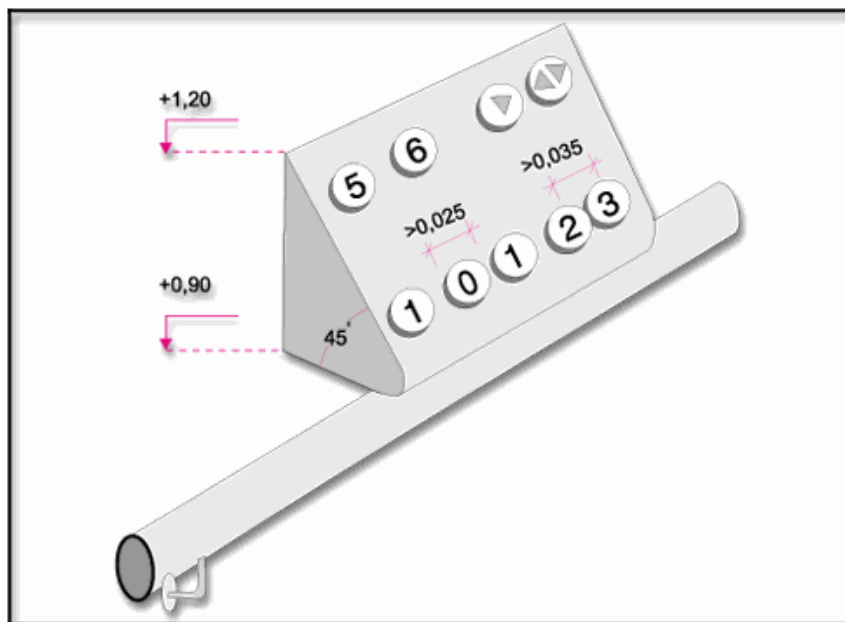
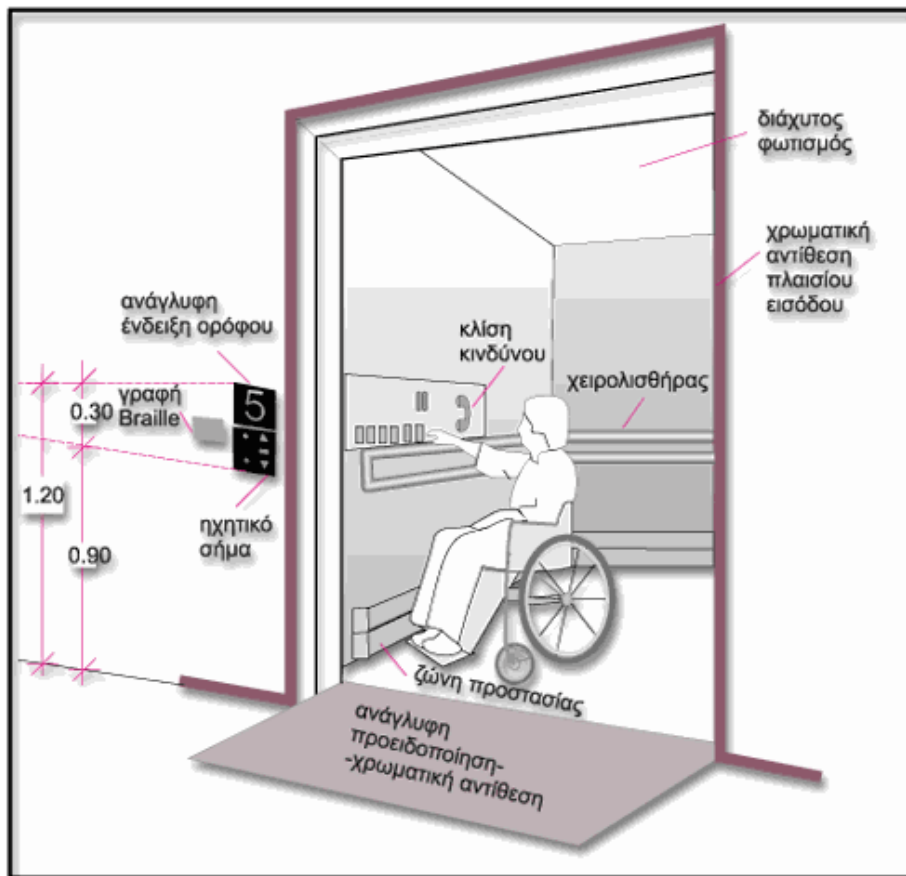

Παράρτημα Α

Ανεγκυστήρες και Χειριστήρια

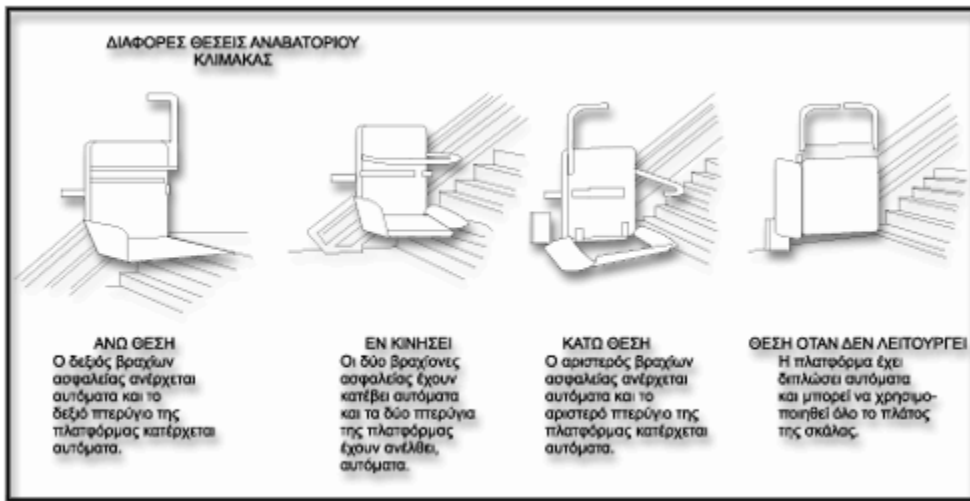

Παράρτημα Α

«Σχεδιάζοντας για όλους» <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Αναβατόρια κλιμάκων

Κάτοψη κλίμακας με πλατφόρμα

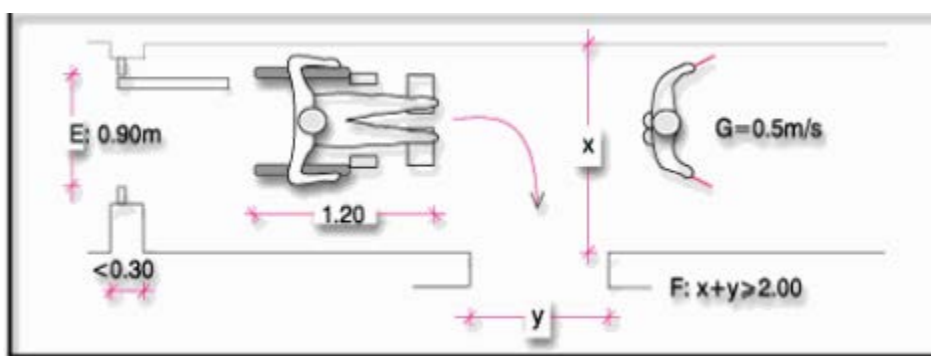

«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Εσωτερικοί λοιποί χώροι

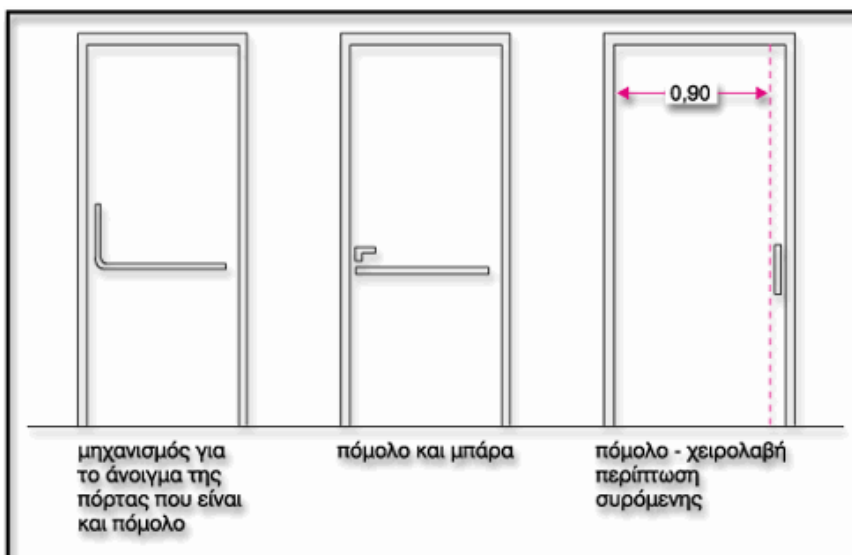
Μέσα στο σχολείο, χώροι όπως οι διάδρομοι, οι τουαλέτες και ο χώρος της κουζίνας και της τραπεζαρίας, θα πρέπει να είναι προσβάσιμοι σύμφωνα με τα παρακάτω σχεδιαγράμματα.

Διάδρομοι

«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Πόρτα εισόδου αίθουσας

«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

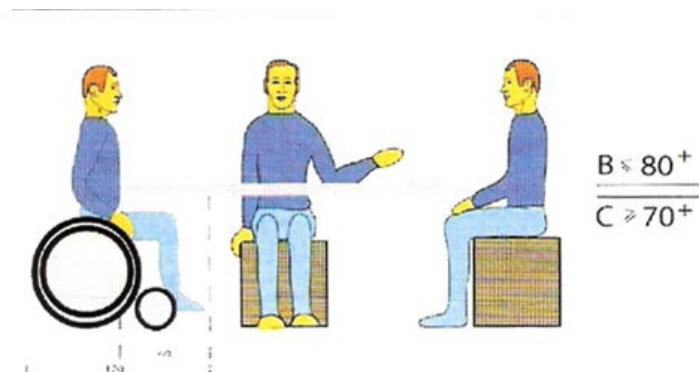
Τραπεζία, διακόπτες και σημεία ελέγχου

Απαιτούμενες διαστάσεις :

Ύψους τραπεζιού

(B)

Ύψους χώρου για τα
πόδια (C)

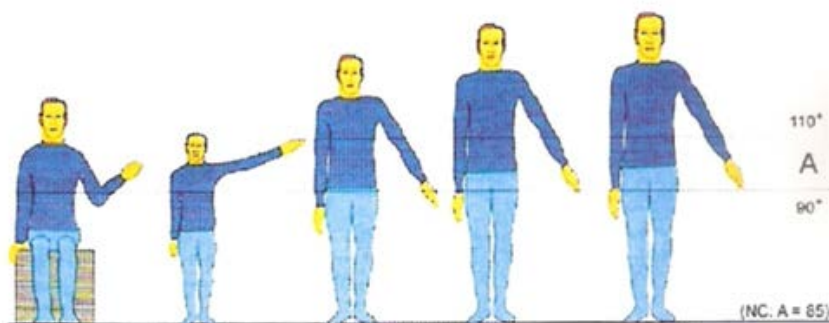

Κατάλληλο ύψος

ηλεκτρικών

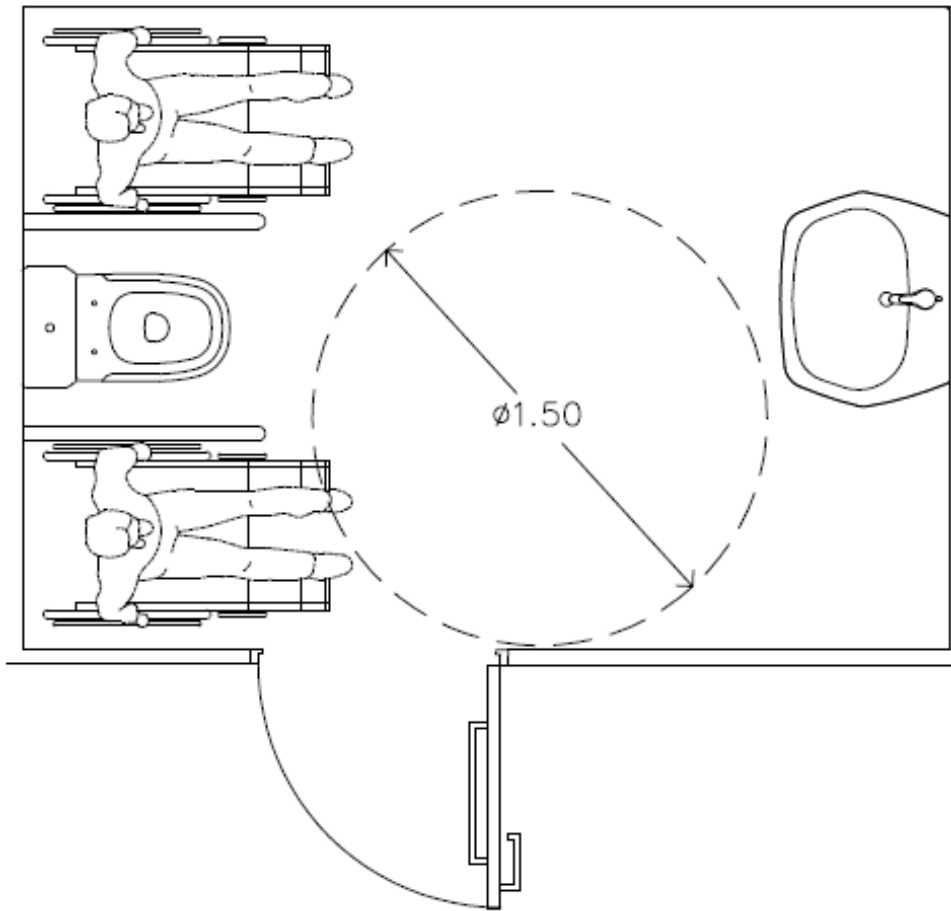
διακοπών 0,90m.

Το ύψος που πρέπει
να τοποθετηθούν τα
σημεία ελέγχου είναι
περίπου 0,90m και
κάτω από 1,10m.

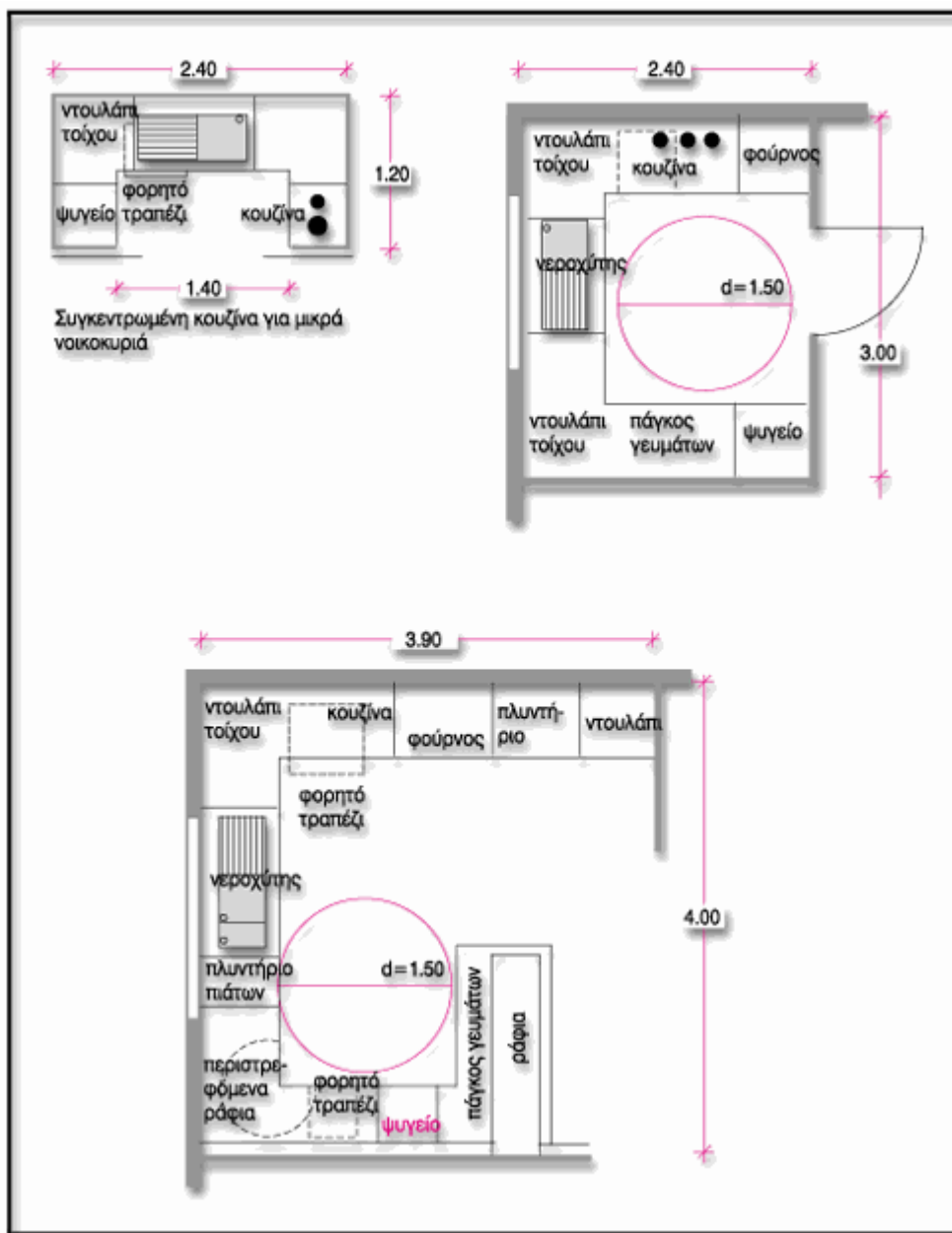
<http://www.pasipka.gr/appdata/documents/οδηγος%20προσβασιμτητας.pdf>

Τουαλέτα

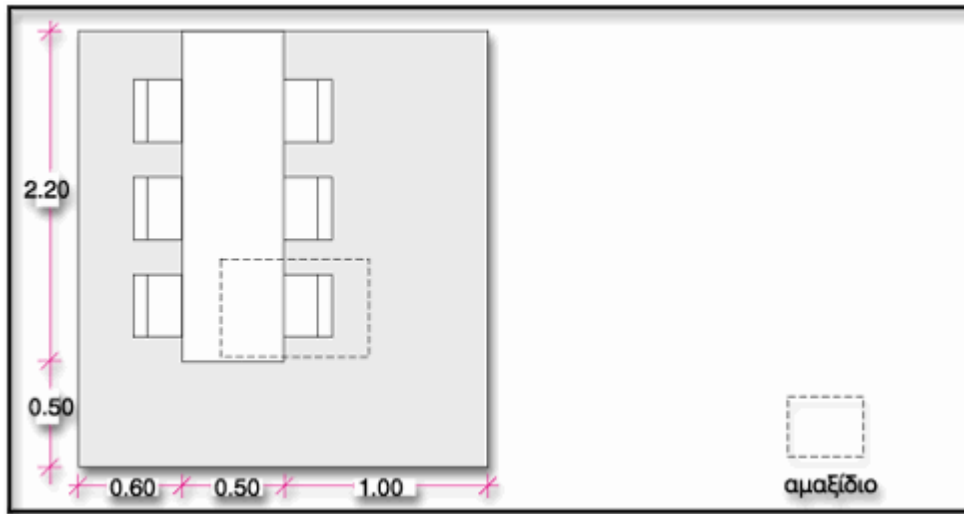
<http://www.arxikon.gr/>

Κουζίνα

«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Τραπεζαρία

«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Ύψος ντουλαπιών

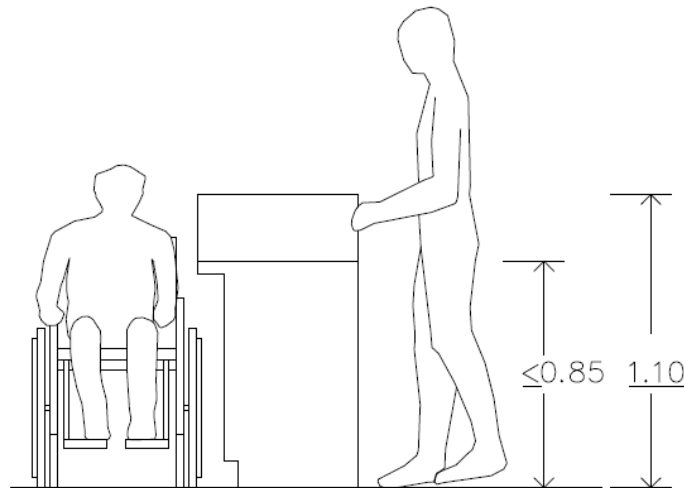
«Σχεδιάζοντας για όλους», <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>

Παράρτημα Α

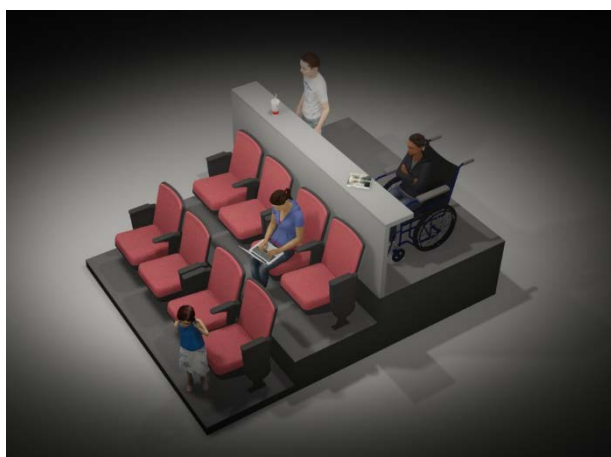
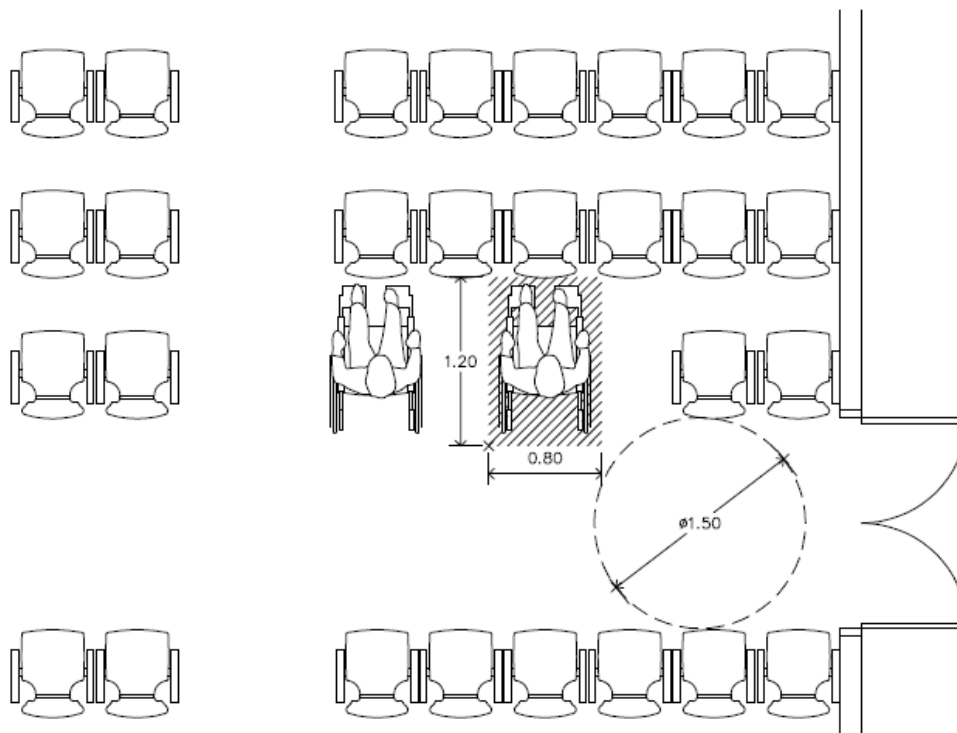
Κυλικείο

Το ύψος του πάγκου στο κυλικείο θα πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να εξυπηρετούνται παιδιά και άτομα που βρίσκονται σε αναπηρικό αμαξίδιο.

<http://www.arxikon.gr/>

Αμφιθέατρο

<http://www.arxikon.gr/>

Βοηθήματα κινητικότητας και διαβίωσης

Στη συνέχεια αναφέρονται κάποια ενδεικτικά βοηθήματα κινητικότητας και διαβίωσης που συνήθως χρησιμοποιούνται από τα παιδιά με κινητικά προβλήματα.

ΑΝΑΠΗΡΙΚΑ ΑΜΑΞΙΔΙΑ

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/amaksidio-kathisma>

<http://www.r82.com/products/seating/stingray/c-23/c-69/p-172/?sku=48539>

Παράρτημα Α

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/amaksidio-kathisma>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/amaksidio-kathisma/item/panda-s>

<http://www.pattersonmedical.com/app.aspx?cmd=getProduct&key>

http://www.pattersonmedical.com/app.aspx?cmd=getProduct&key=IF_921022947

<http://www.rehabcare.gr>

ΕΙΔΙΚΑ ΑΜΑΞΙΔΙΑ ΓΙΑ ΕΥΚΟΛΗ ΕΠΙΒΙΒΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΒΙΒΑΣΗ ΣΤΟ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ

<http://www.biotechnica.gr/web/images/stories/files/47-DIASKEVES%20AYTOKINHHTWN%20CARO%20BROCHURE.pdf>

ΟΡΘΟΣΤΑΤΕΣ

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/orthia-stash>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/orthia-stash>

ΒΑΔΙΣΗ

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/vadisi/item/mustang>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/vadisi/item/nimbo>

ΓΕΡΑΝΑΚΙΑ

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/transfer/item/mover180>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/transfer>

ΓΕΡΑΝΟΙ ΠΙΣΙΝΑΣ

http://www.biotechnica.gr/web/index.php?option=com_content&view=article&id=29&Itemid=33

ΝΙΠΤΗΡΕΣ - ΚΑΘΡΕΠΤΕΣ

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΜΠΑΝΙΟΥ

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

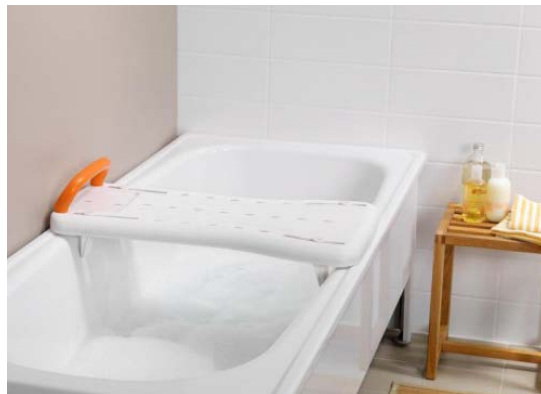

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

Παράρτημα Α

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

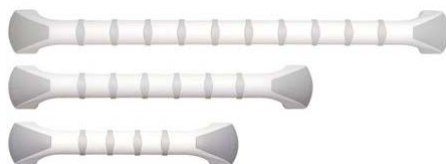

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΜΠΑΝΙΟΥ: ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΗΡΙΓΜΑΤΑ - ΛΑΒΕΣ

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

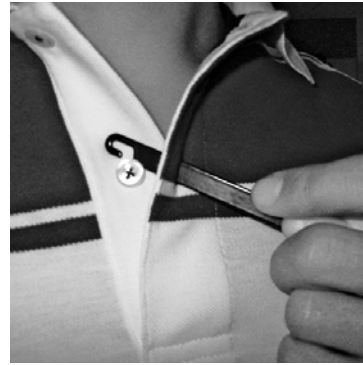
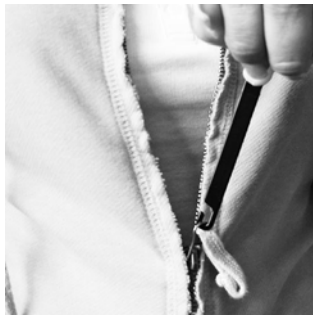

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/mpanio-wc>

ΕΝΔΥΣΗ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗ

Παράρτημα Α

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products/rehabilitation>

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΦΑΓΗΤΟΥ

Παράρτημα Α

<http://www.rehabcare.gr/index.php/products>

<http://www.pattersonmedical.com>

Ψηφιακό Περιβάλλον Δραστηριοτήτων και Εργαλείων Αξιολόγησης

Το ψηφιακό περιβάλλον που περιλαμβάνεται στο CD-ROM εμπεριέχει τις ψηφιακές δραστηριότητες που αντιστοιχούν στα διδακτικά δώρα, καθώς και τα ψηφιακά εργαλεία αξιολόγησης. Διακρίνεται σε 2 τμήματα: το περιβάλλον του μαθητή και το περιβάλλον του εκπαιδευτικού. Και τα 2 τμήματα είναι προσβάσιμα μέσα από ένα ενιαίο περιβάλλον. Ο τρόπος εισόδου στο περιβάλλον αυτό καθορίζει με ποιο από τα 2 τμήματα θα ασχοληθεί ο χρήστης:

- ✓ Αν ο χρήστης είναι μαθητής, εισέρχεται στο περιβάλλον του μαθητή επιλέγοντας από τη λίστα των εγγεγραμμένων από τον εκπαιδευτικό χρηστών με το ονοματεπώνυμο και την τάξη του.
- ✓ Αν ο χρήστης είναι εκπαιδευτικός, εισέρχεται στο περιβάλλον του εκπαιδευτικού πληκτρολογώντας "daskalos" στο αντίστοιχο πεδίο.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται :

A. το περιβάλλον του μαθητή, όσον αφορά:

- τα πλήκτρα χειρισμού του περιβάλλοντος
- τις ψηφιακές δραστηριότητες

B. το περιβάλλον του εκπαιδευτικού, όσον αφορά τα πλήκτρα χειρισμού του περιβάλλοντος σε σχέση με τη διαχείριση:

- μαθητών
- εργασιών και ανάθεσης σε επιλεγμένους μαθητές
- ψηφιακών εργαλείων αξιολόγησης

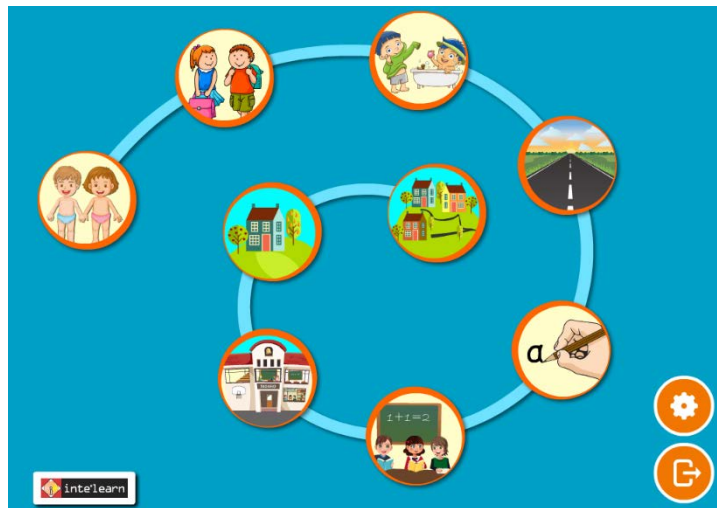
Για περισσότερες πληροφορίες για το χειρισμό του ψηφιακού περιβάλλοντος, μπορείτε να ανατρέξετε στο εγχειρίδιο χρήσης που βρίσκεται στο περιβάλλον του εκπαιδευτικού.

Περιβάλλον Μαθητή

Ψηφιακό Περιβάλλον Δραστηριοτήτων

Στην κεντρική οθόνη των δραστηριοτήτων, εμφανίζονται οι τίτλοι των 9 διδακτικών δίωρων με τη σειρά που προτείνονται στο τμήμα «Διδακτικές Ενότητες - Συναντήσεις με τους μαθητές». Ο μαθητής ή ο εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει όποιο διδακτικό δίωρο επιθυμεί ώστε να δει τις ψηφιακές δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε αυτό.

Κεντρική οθόνη ψηφιακού περιβάλλοντος δραστηριοτήτων

Οθόνη που παρουσιάζει το πώς εμφανίζονται οι ψηφιακές δραστηριότητες όταν επιλέγεται ένα διδακτικό δίωρο.

Βασικά κουμπιά χειρισμού του ψηφιακού περιβάλλοντος

Τα κουμπιά με τα αντίστοιχα εικονίδια που εμπεριέχονται στις δραστηριότητες αναλύονται ως εξής:

- **Επανάληψη** της κάθε δραστηριότητας.

Το κουμπί με το εικονίδιο αυτό εμφανίζεται όταν η δραστηριότητα ολοκληρωθεί από το μαθητή.

- **Επιστροφή** στο κεντρικό μενού επιλογών.

- **Εργαλεία** για την επιλογή τρόπου χρήσης της δραστηριότητας.

Οι διαθέσιμες επιλογές χρήσης αναλύονται στη συνέχεια.

- **Συνδυασμός πλήκτρων** για την πρόσβαση του εκπαιδευτικού στα εργαλεία επιλογής τρόπου χρήσης της δραστηριότητας από το περιβάλλον του μαθητή.

CTRL-ALT-E

- **Έξοδος** από τις ψηφιακές δραστηριότητες και τερματισμός της εφαρμογής.

Παράρτημα Β

Μέσω των εργαλείων χρήσης της δραστηριότητας μπορεί να επιλεγεί:

➤ Ο χειρισμός της δραστηριότητας με:

✓ Ποντίκι

✓ Πληκτρολόγιο

✓ 2 διακόπτες

✓ 1 διακόπτη, καθορίζοντας παράλληλα το χρόνο κυκλικής εναλλαγής σε 1", 2" ή 3"

➤ Οι θέσεις των αντικειμένων

Ανάλογα με τη δραστηριότητα και τη χωροθέτηση των αντικειμένων στην οθόνη, μπορεί να επιλεγεί η θέση τους.

Η παράμετρος αυτή διευκολύνει την εκτέλεση της δραστηριότητας σε Διαδραστικό Πίνακα.

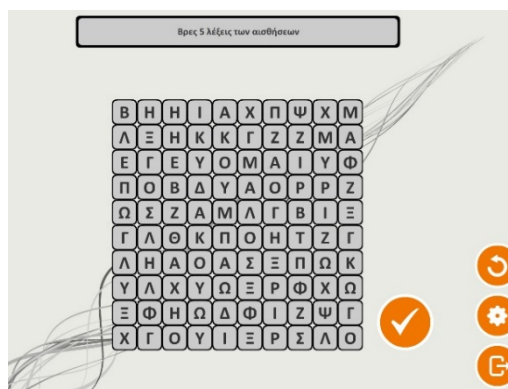
1ο Διδακτικό Δίωρο: Εγώ και το σώμα μου

Χειρισμός δραστηριότητας «Το κρυπτόλεξο των αισθήσεων»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

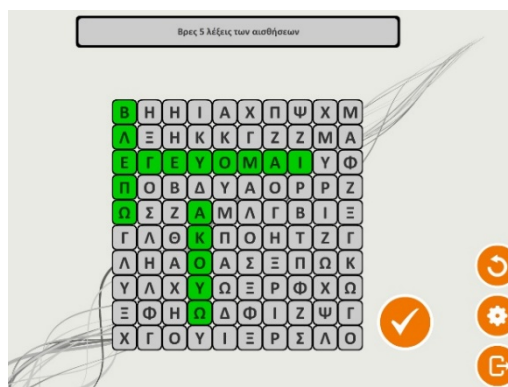
Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει ένα κρυπτόλεξο στο οποίο ο μαθητής καλείται να εντοπίσει 5 λέξεις σχετικές με τις ανθρώπινες αισθήσεις.

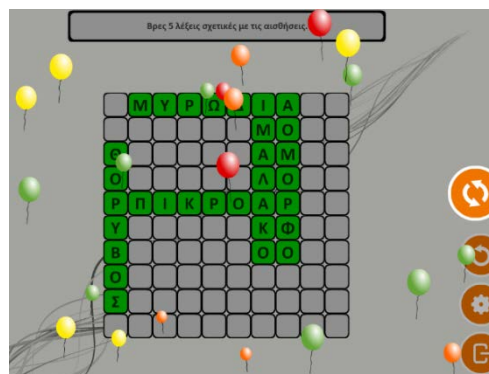
Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής επιλέγει ένα-ένα τα γράμματα κάθε λέξης που εντοπίζει και αυτά μαρκάρονται με πράσινο χρώμα. Ο μαθητής μπορεί να αποεπιλέξει τα γράμματα που θέλει πατώντας το αριστερό πλήκτρο του ποντικού πάνω στα ήδη επιλεγμένα γράμματα τα οποία φωτίζονται. Για να ελέγξει αν η λέξη που βρήκε είναι σωστή, επιλέγει το κουμπί υποβολής(✓).

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ο μαθητής μαρκάρει και τις 5 λέξεις, επιλέγει το κουμπί υποβολής (✓). Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με ηχητική και οπτική επιβράβευση και υπάρχουν δυνατότητες επανάληψης με καινούργιο κρυπτόλεξο, επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών ή τερματισμός της εφαρμογής.

Χειρισμός δραστηριότητας «Το πρόσωπο»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει το σχέδιο ενός πρόσωπου στο οποίο παραλείπονται τα βασικά χαρακτηριστικά. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι διαθέσιμα σε ξεχωριστό πλαίσιο και ο μαθητής καλείται να τα τοποθετήσει στις σωστές θέσεις πάνω στο πρόσωπο.

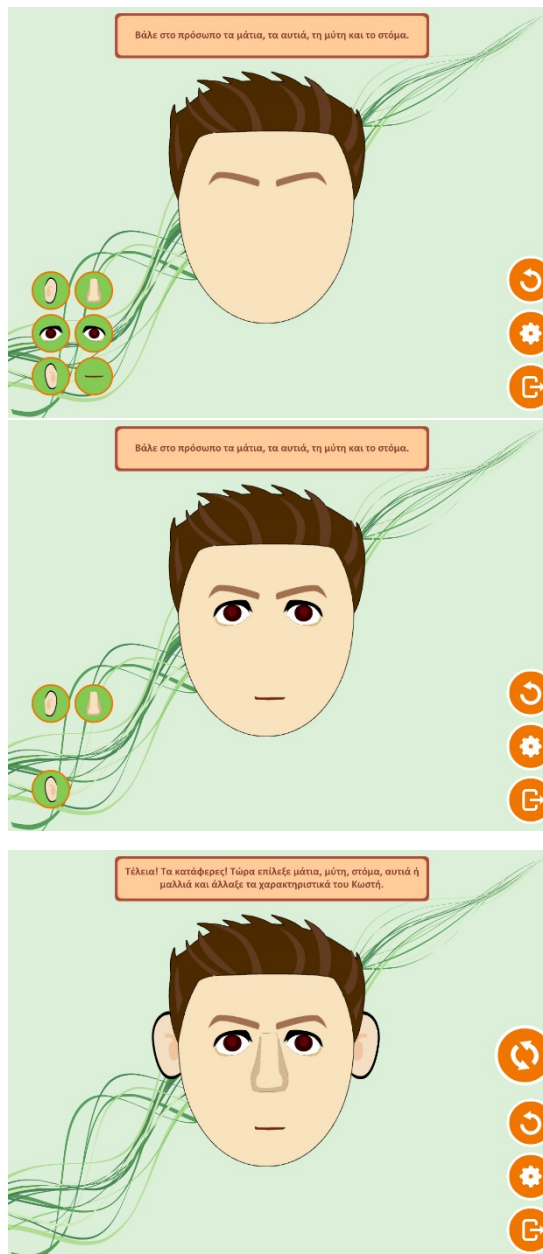
Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής επιλέγει ένα-ένα τα χαρακτηριστικά και τα μετακινεί στις κατάλληλες θέσεις στο πρόσωπο. Οι λανθασμένες επιλογές επισημαίνονται με ηχητική ανατροφοδότηση και το χαρακτηριστικό επιστρέφει στην αρχική του θέση στο πλαίσιο.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, ο μαθητής μπορεί να αλλάξει την μορφή του προσώπου, επιλέγοντας κάθε ένα χαρακτηριστικό αυτού. Επίσης προσφέρονται οι εξής δυνατότητες:

- Εκτέλεση νέας δοκιμασίας.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

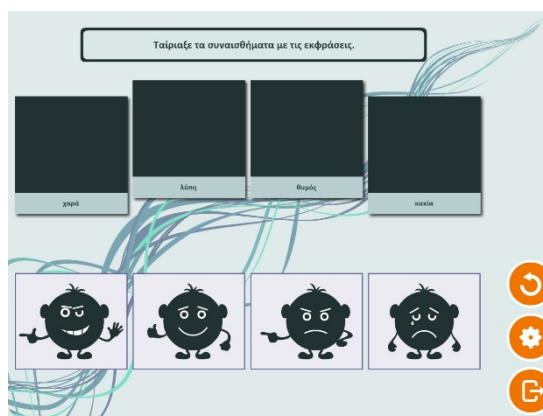
2ο Διδακτικό Δίωρο: Γνωριμία με τον εαυτό μου και τους άλλους

Χειρισμός δραστηριότητας «Συναισθήματα»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

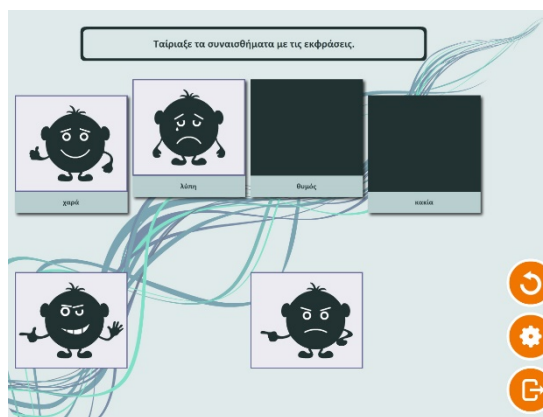
Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει τέσσερις κάρτες οι οποίες αναπαριστούν συναισθήματα. Ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει τις κάρτες αυτές στο πλαίσιο με την αντίστοιχη φράση.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

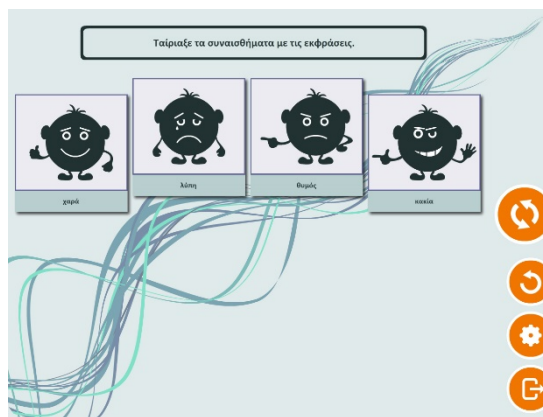
Ο μαθητής επιλέγει μία-μία τις κάρτες και τις τοποθετεί στις θέσεις που βρίσκονται από πάνω. Μπορεί να μεταβάλει τις θέσεις των καρτών έως ότου ολοκληρωθεί η δραστηριότητα. Όταν τοποθετηθούν όλες οι κάρτες και σε περίπτωση λάθους αντιστοίχισης, ακούγεται σχετική ηχητική επανατροφοδότηση και οι κάρτες επιστρέφουν στις αρχικές τους θέσεις.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ο μαθητής τοποθετήσει όλες τις κάρτες στις κατάλληλες θέσεις, η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με ηχητική οπτική επιβράβευση και υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη με νέες κάρτες.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

Χειρισμός δραστηριότητας «Τι νοιώθω;»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

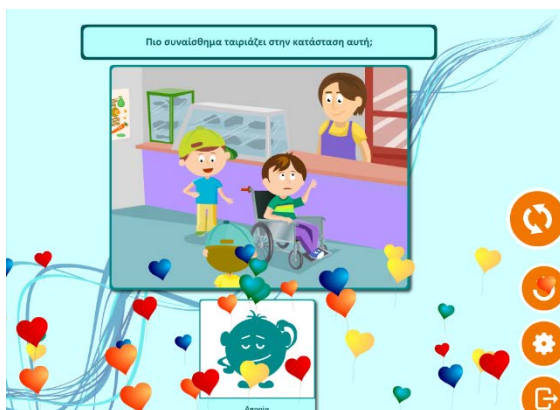
Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει μία κεντρική κάρτα που παρουσιάζει μια ενέργεια και τέσσερις κάρτες οι οποίες αναπαριστούν, γραφιστικά και λεκτικά, συναισθήματα. Ο μαθητής καλείται να επιλέξει την κάρτα η οποία εκφράζει τα συναισθήματα που προκαλεί η ενέργεια που απεικονίζει η κεντρική εικόνα.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής πατώντας την κάρτα με την ενέργεια ακούει το κείμενο που την περιγράφει. Στη συνέχεια, επιλέγει μία από τις 4 κάρτες για να δηλώσει ποιο συναισθήμα προκαλεί η ενέργεια που βλέπει στην εικόνα. Σε περίπτωση λάθους επιλογής, ακούγεται σχετική ηχητική επανατροφοδότηση και οι κάρτες επιστρέφουν στις αρχικές τους θέσεις. Σε περίπτωση σωστής επιλογής, η επανατροφοδότηση είναι τόσο ηχητική όσο και οπτικοποιημένη.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ο μαθητής ολοκληρώσει την κάθε μία δραστηριότητα επιβραβεύεται με οπτική και ηχητική επανατροφοδότηση και υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη με νέα δραστηριότητα.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

3ο Διδακτικό Δίωρο: Μαθαίνω να φροντίζω τον εαυτό μου

Χειρισμός δραστηριότητας «Τα ρούχα»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει ερωτήσεις οι οποίες περιγράφουν την εποχή ή την χρονική περίοδο (μέρα-νύχτα) και συνοδεύονται από εικόνες που οπτικοποιούν την ερώτηση. Ο μαθητής πρέπει να επιλέξει τον κατάλληλο ρουχισμό σύμφωνα με την ερώτηση, επιλέγοντας μία από τις τρεις κάρτες ρούχων που εμφανίζονται στο κάτω μέρος της οθόνης.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Αν ο μαθητής δεν επιλέξει σωστά, υπάρχει ηχητική ανατροφοδότηση, ενώ σε αντίθετη περίπτωση (σωστή επιλογή) η επανατροφοδότηση είναι τόσο ηχητική όσο και οπτικοποιημένη και η δραστηριότητα ολοκληρώνεται. Στη συνέχεια υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη με νέα ερώτηση.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

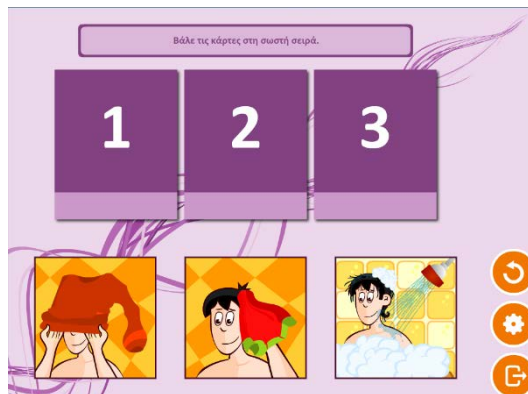

Χειρισμός δραστηριότητας «Στη σειρά»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

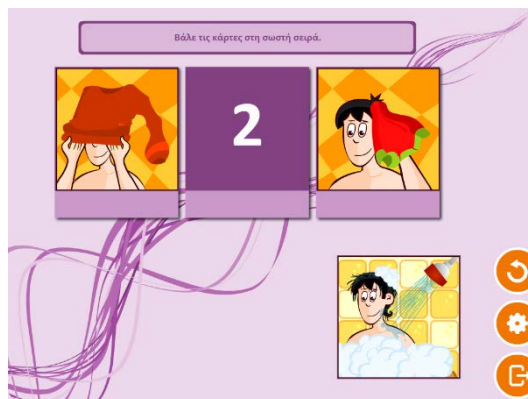
Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει τρεις κάρτες οι οποίες αναπαριστούν χρονολογικές σειρές γεγονότων και ενεργειών. Ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει τις κάρτες αυτές στη σωστή σειρά.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

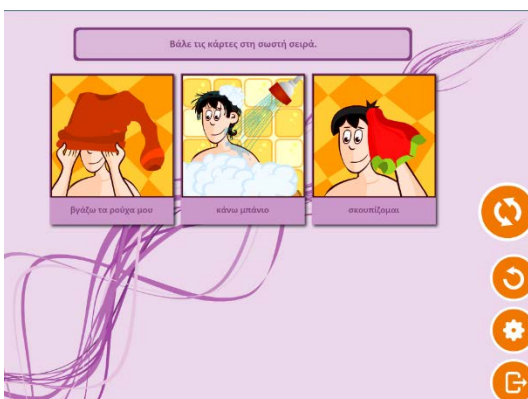
Ο μαθητής επιλέγει μία-μία τις κάρτες και τις τοποθετεί σε μία από τις αριθμημένες θέσεις, ενώ παράλληλα ακούει την ηχητική περιγραφή τους. Όταν τοποθετηθούν όλες οι κάρτες και σε περίπτωση λάθους σειράς, ακούγεται σχετική ηχητική επανατροφοδότηση και οι κάρτες επιστρέφουν στις αρχικές τους θέσεις. Ο μαθητής μπορεί να μεταβάλλει τις θέσεις των καρτών έως ότου ολοκληρωθεί η δραστηριότητα.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ο μαθητής τοποθετήσει όλες τις κάρτες με την σωστή σειρά, η επιβράβευση είναι τόσο ηχητική όσο και οπτικοποιημένη και υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη με νέες κάρτες.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

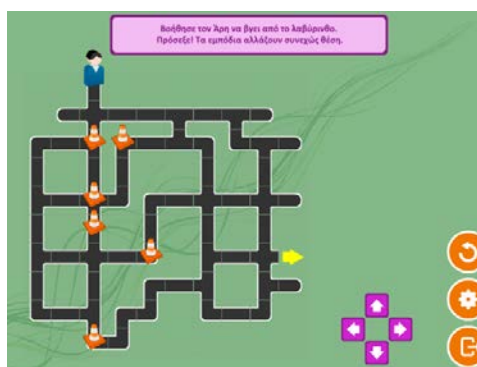
4ο Διδακτικό Δίωρο: Προσανατολίζομαι

Χειρισμός δραστηριότητας «Ο λαβύρινθος»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα παρουσιάζει την κάτοψη ενός λαβυρίνθου. Ο μαθητής πρέπει να οδηγήσει τον ήρωα μέσα στο λαβύρινθο μέχρι την έξοδο, εντοπίζοντας τη βέλτιστη διαδρομή. Στους διαδρόμους του λαβυρίνθου εμφανίζονται (σε τυχαία χρονικά διαστήματα) εμπόδια και ο χρήστης αναγκάζεται είτε να αλλάξει διαδρομή, είτε να περιμένει ώστε το εμπόδιο να απομακρυνθεί και ο δρόμος να ελευθερωθεί (μετά την παρέλευση χρονικού διαστήματος).

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής κινεί τον ήρωα επιλέγοντας τα κατάλληλα κουμπιά πλοήγησης (4 κατευθύνσεις).

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν η δραστηριότητα ολοκληρωθεί προβλέπεται ηχητική και οπτική επιβράβευση και ο χρήστης μπορεί να επιλέξει:

- Εκτέλεση νέας δοκιμασίας.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμό της εφαρμογής.

Χειρισμός δραστηριότητας «Πάνω, κάτω, αριστερά, δεξιά»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα παρουσιάζει την εικόνα ενός παιδικού δωματίου. Ο μαθητής καλείται να τοποθετήσει την μπάλα που υπάρχει μέσα στο δωμάτιο στην θέση που υποδεικνύει η εκφώνηση.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής μετακινεί την μπάλα στις διάφορες θέσεις μέσα στο δωμάτιο. Οι λανθασμένες επιλογές επισημαίνονται με ηχητική ανατροφοδότηση και η μπάλα επιστρέφει στην αρχική της θέση στο πλαίσιο. Η σωστή τοποθέτηση της μπάλας επιβραβεύεται τόσο ηχητικά όσο και οπτικά.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ο μαθητής τοποθετήσει την μπάλα στην κατάλληλη θέση, η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με οπτική και ηχητική επιβράβευση και υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη με νέα θέση.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

5ο Διδακτικό Δίωρο: Ετοιμάζομαι να γράψω

Χειρισμός δραστηριότητας «Ακούω, βλέπω, γράφω»

Περιγραφή της δραστηριότητας

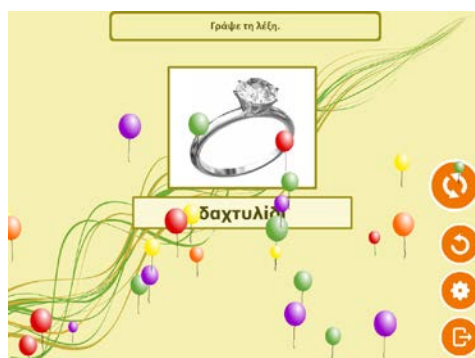
Η δραστηριότητα παρουσιάζει μία εικόνα και ένα εικονικό πληκτρολόγιο. Ο μαθητής καλείται να γράψει τη λέξη που αντιστοιχεί στην εικόνα αυτή, επιλέγοντας τα αντίστοιχα πλήκτρα. Ο μαθητής ακούει τη λέξη αν πατήσει το αριστερό πλήκτρο του ποντικού πάνω της.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής επιλέγει ένα-ένα τα γράμματα από το πληκτρολόγιο μέχρι να σχηματιστεί η λέξη. Αρχικά, το πληκτρολόγιο εμφανίζει κεφαλαία γράμματα. Αν επιλέξει το εικονίδιο *μικρά* το πληκτρολόγιο εμφανίζεται με πεζά γράμματα και έχει τη δυνατότητα να πληκτρολογήσει τη λέξη με πεζά γράμματα. Σε περίπτωση που επιλέξει να πληκτρολογήσει τη λέξη με πεζά, μπορεί να ενεργοποιεί και να απενεργοποιεί το κουμπί *τόνοι* ώστε να επιλέγει τα γράμματα που τονίζονται. Τέλος, μπορεί να επιλέξει το κουμπί ← ώστε να διαγράψει κάποιο γράμμα ή ολόκληρη τη λέξη.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν η λέξη πληκτρολογηθεί σωστά, η δραστηριότητα ολοκληρώνεται, ο μαθητής λαμβάνει ηχητική και οπτική επιβράβευση και έχει δυνατότητες: επανάληψη με νέα λέξη, επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών, τερματισμό της εφαρμογής.

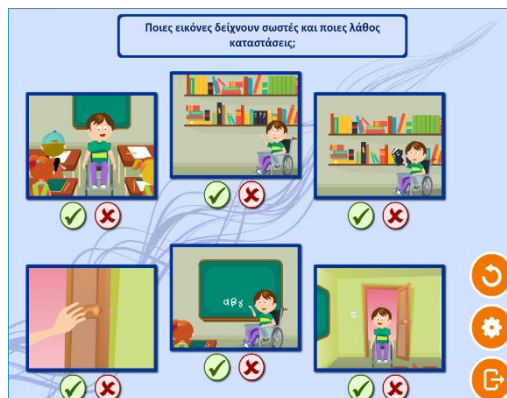

6ο Διδακτικό Δίωρο: Η τάξη μου

Χειρισμός δραστηριότητας «Σωστό-Λάθος»

Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα παρουσιάζει 6 εικόνες οι οποίες απεικονίζουν καταστάσεις που ο μαθητής καλείται να χαρακτηρίσει ως σωστές ή λανθασμένες.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής επιλέγει για κάθε μία εικόνα το σύμβολο ✓ ή το σύμβολο x, χαρακτηρίζοντας έτσι τις καταστάσεις. Το σύμβολο που επιλέχθηκε εμφανίζεται στο πάνω μέρος της εικόνας. Ο μαθητής μπορεί να διορθώσει τις επιλογές του πατώντας το αριστερό πλήκτρο του ποντικιού πάνω στα σύμβολα.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ο μαθητής ολοκληρώσει την ενέργεια, σε περίπτωση λάθους, προβλέπεται σχετική ηχητική ανατροφοδότηση. Όταν όλες οι καταστάσεις χαρακτηριστούν ορθά, η δραστηριότητα ολοκληρώνεται, προβλέπεται ηχητική και οπτική επιβράβευση και παρέχονται οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη με νέες εικόνες.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

7ο Διδακτικό Δίωρο: Το σχολείο μου

Χειρισμός παρουσίασης «Το σχολείο του Σπύρου»

Εκτέλεση της παρουσίασης

Περιγραφή της παρουσίασης

Η παρουσίαση εμφανίζει μία σειρά εικόνων που συνοδεύονται από ηχητική περιγραφή και εξιστορούν διάφορες καταστάσεις. Ο μαθητής καλείται να παρατηρήσει τις εικόνες και να προβληματιστεί πάνω στο εκάστοτε θέμα.

Εκτέλεση της παρουσίασης

Ο μαθητής μπορεί να κινηθεί μπρος-πίσω στις εικόνες της παρουσίασης επιλέγοντας τα αντίστοιχα κουμπιά κάτω από αυτές.

Χειρισμός δραστηριότητας «Αλλάζω το σχολείο μου»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Περιγραφή της δραστηριότητας

Η εφαρμογή εμφανίζει την εικόνα ενός σχολείου στο οποίο υπάρχουν κάποια σημεία που δημιουργούν πρόβλημα σε σχέση με την προσβασιμότητά τους από παιδιά με κινητικές αναπηρίες. Ο μαθητής καλείται να εντοπίσει τα σημεία αυτά και να τα διορθώσει. Έτσι συνθέτει την εικόνα ενός προσβάσιμου σχολείου.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής επιλέγει ένα-ένα τα μη προσβάσιμα σημεία και αυτά αλλάζουν αυτόματα.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ο μαθητής εντοπίσει και αλλάξει όλα τα σημεία, η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με ηχητική και οπτική επιβράβευση και υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη της δραστηριότητας.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

Χειρισμός δραστηριότητας «Φιδάκι»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

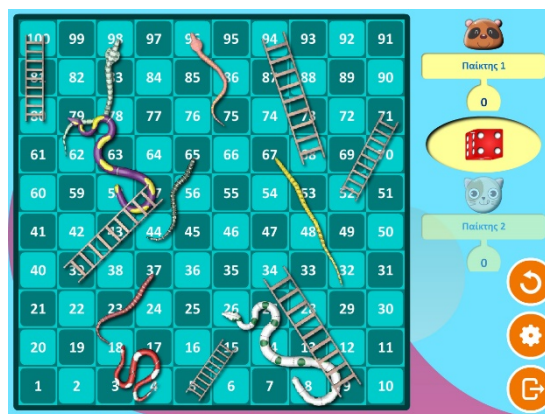
Έναρξη της δραστηριότητας

Στο παιχνίδι μπορούν να παίξουν είτε δύο είτε ένας παίκτης. Στη δεύτερη περίπτωση ο μαθητής παίζει με αντίπαλο τον υπολογιστή. Με την έναρξη του παιχνιδιού, κάθε παίκτης ορίζει το πιόνι του (επιλέγοντας ήρωα) και γράφει το όνομά του. Στη συνέχεια, για να ξεκινήσει το παιχνίδι ο μαθητής επιλέγει το κεντρικό κουμπί (✓).

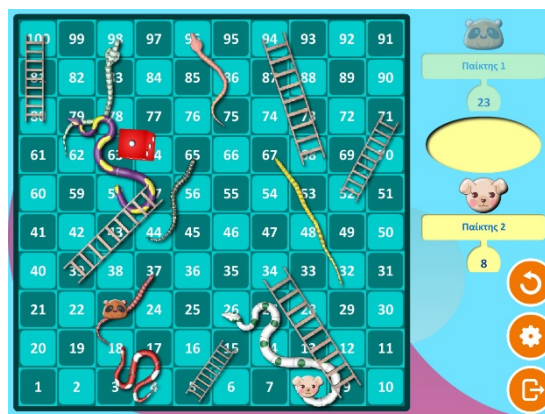

Περιγραφή της δραστηριότητας

Εμφανίζεται η αρχική οθόνη του παιχνιδιού. Στόχος είναι να φτάσει ο παίκτης στο πλακίδιο με το νούμερο 100. Ο κάθε παίκτης προχωράει όσα πλακίδια υποδεικνύει το ζάρι που ρίχνει. Οι παίκτες παίζουν εναλλάξ ρίχνοντας (πατώντας πάνω) το ζάρι. Αν ένας παίκτης φέρει τον αριθμό 6 τότε ξαναπαίζει.

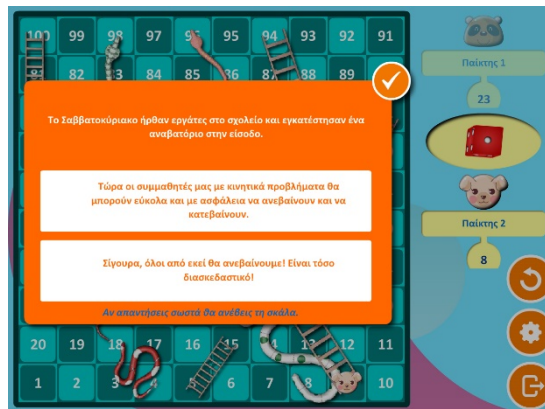

Σε διάφορα σημεία του παιχνιδιού υπάρχουν σκάλες που οδηγούν σε υψηλότερα σημεία και φιδιά που οδηγούν σε χαμηλότερα. Αν ο παίκτης μεταβεί σε πλακίδιο που βρίσκεται η αρχή κάποιας σκάλας ή το στόμα κάποιου φιδιού, εμφανίζεται τυχαία επιλεγμένη ερώτηση πολλαπλής επιλογής με 2 επιλογές.

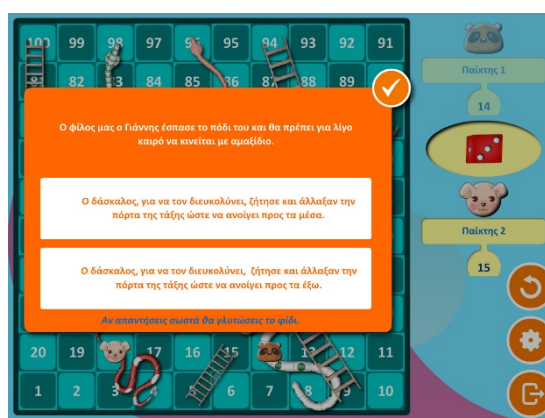

Όταν το πιόνι βρίσκεται στην αρχή μιας σκάλας ο μαθητής καλείται να επιλέξει τη σωστή απάντηση στην ερώτηση και να καταχωρήσει την επιλογή του. Αν και εφόσον ο μαθητής απαντήσει σωστά, το πιόνι του θα ανέβει τη σκάλα. Διαφορετικά, θα παραμείνει στη βάση της.

Όταν το πιόνι βρίσκεται στο στόμα ενός φιδιού, ο μαθητής καλείται και πάλι να απαντήσει σε ερώτηση. Αν ο μαθητής απαντήσει σωστά, τότε παραμένει στη θέση αυτή. Διαφορετικά, χάνει και καταλήγει στη θέση που καταλήγει η ουρά του φιδιού. Στη περίπτωση που ο μαθητής παίζει με αντίπαλο τον υπολογιστή, το πιόνι του υπολογιστή ανεβαίνει τις σκάλες χωρίς να απαντήσει σε ερώτηση αλλά κατεβαίνει αυτόματα από το κεφάλι των φιδιών μόλις φτάσει εκεί.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν κάποιος από τους παίκτες φτάσει στο τέρμα, η δραστηριότητα ολοκληρώνεται, εμφανίζεται ο νικητής και υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Επανάληψη του παιχνιδιού.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

8ο Διδακτικό Δίωρο: Το σπίτι μου

Χειρισμός δραστηριότητας «Το δωμάτιό μου»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Περιγραφή της δραστηριότητας

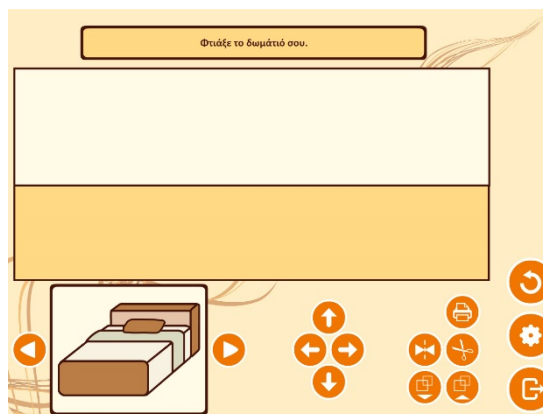
Το περιβάλλον της δραστηριότητας αποτελείται από τρία μέρη. Το κεντρικό πλαίσιο αναπαριστά την εικόνα ενός άδειου δωματίου το οποίο ο μαθητής καλείται να γεμίσει με έπιπλα, διαμορφώνοντάς το κατάλληλα, ώστε να είναι λειτουργικό. Στο δευτερεύον πλαίσιο παρουσιάζονται τα διαθέσιμα έπιπλα και διακοσμητικά. Δίπλα σε αυτό υπάρχουν τα κουμπιά μετακίνησης και επεξεργασίας των αντικειμένων.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

Ο μαθητής μπορεί να πλοηγηθεί ανάμεσα στα διαθέσιμα αντικείμενα χρησιμοποιώντας τα βελάκια ◀ ▶, να τα εισάγει στο δωμάτιο επιλέγοντάς τα, και να τα μετακινήσει κάνοντας χρήση των πλήκτρων με τις κατευθύνσεις ⬆ ⬇ ⬇ ⬆.

Στη συνέχεια, μπορεί να αντιστρέψει την φορά ενός αντικειμένου ⚡, να αλλάξει το επίπεδο εμφάνισής του ⬆ ⬇, καθώς και να το διαγράψει ✂.

Τέλος, μπορεί να εκτυπώσει την εικόνα του δωματίου που δημιούργησε 🖨.

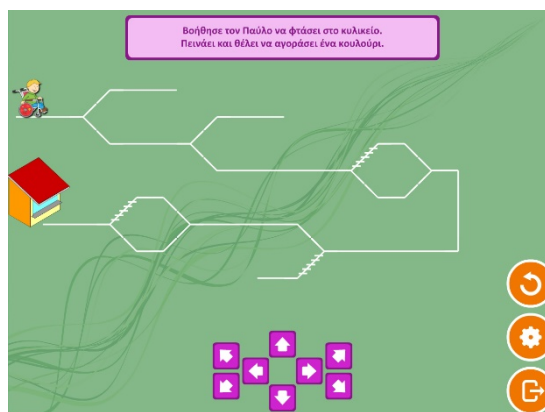
9ο Διδακτικό Δίωρο: Η γειτονιά μου

Χειρισμός δραστηριότητας «Βρες το δρόμο»

Εκτέλεση της δραστηριότητας

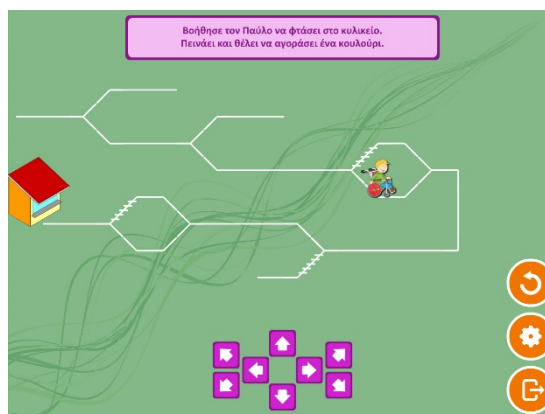
Περιγραφή της δραστηριότητας

Η δραστηριότητα περιλαμβάνει μια διαδρομή με διακλαδώσεις και συγκεκριμένο προορισμό στον οποίο καλείται να οδηγήσει ο μαθητής το παιδί με το αναπηρικό αμαξίδιο.

Εκτέλεση της δραστηριότητας

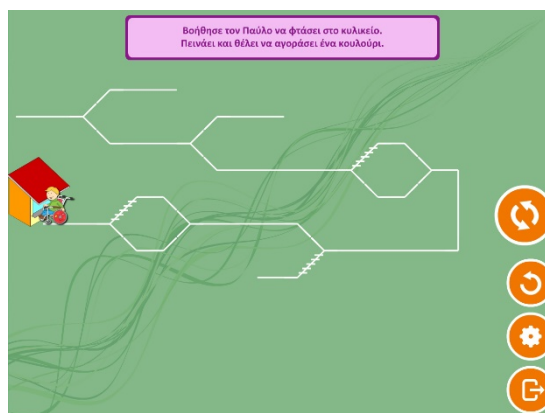
Ο μαθητής κινεί το αναπηρικό αμαξίδιο αποφεύγοντας τις διαδρομές που καταλήγουν σε αδιέξοδα ή έχουν εμπόδια (σκάλες). Κινεί το αμαξίδιο επιλέγοντας τα κατάλληλα κουμπιά πλοήγησης. Οι λανθασμένες επιλογές επισημαίνονται με ηχητική ανατροφοδότηση, ενώ η επιτυχής ολοκλήρωση με ηχητική και οπτική επιβράβευση.

Ολοκλήρωση της δραστηριότητας

Όταν ολοκληρωθεί η δραστηριότητα, υπάρχουν οι εξής δυνατότητες:

- Εκτέλεση νέας δοκιμασίας.
- Επιστροφή στο κεντρικό μενού επιλογών.
- Τερματισμός της εφαρμογής.

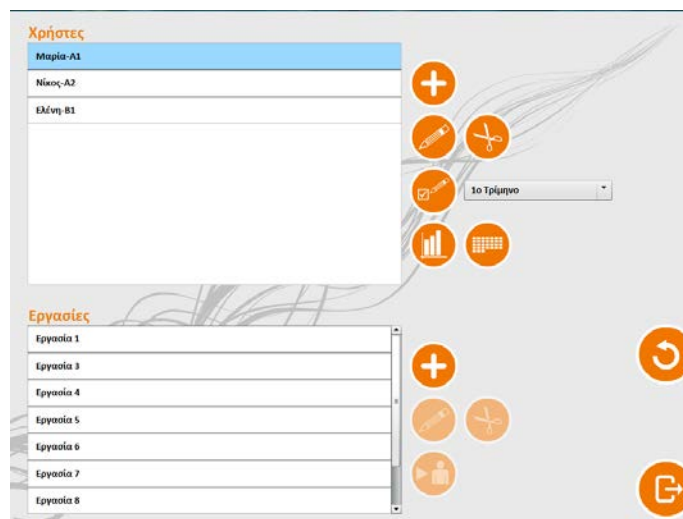

Περιβάλλον Εκπαιδευτικού

Κεντρική οθόνη περιβάλλοντος εκπαιδευτικού

Η κεντρική οθόνη του περιβάλλοντος του εκπαιδευτικού περιλαμβάνει 2 βασικά τμήματα: χρήστες και εργασίες. Το τμήμα «χρήστες» επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να διαχειριστεί τους μαθητές του, δηλαδή να εισάγει νέους μαθητές ή να επεξεργαστεί και να διαγράψει ήδη εγγεγραμμένους. Ακόμα, έχει τη δυνατότητα να δει το ιστορικό του κάθε μαθητή βάσει της χρονικής περιόδου που αυτός εργάστηκε με μια δραστηριότητα. Το τμήμα «εργασίες» δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να δημιουργήσει νέες και να επεξεργαστεί ή να διαγράψει ήδη δημιουργημένες εργασίες, καθώς και να τις αναθέσει σε ένα μαθητή ή σε ομάδα μαθητών. Επίσης, τη δυνατότητα αυτή μπορεί να τη χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός για να δημιουργήσει εργασίες που θα χρησιμοποιήσει όχι για να τις αναθέσει σε μαθητές αλλά για να τις προετοιμάσει προκειμένου να τις παρουσιάσει στην τάξη με τη χρήση προβολικού και οθόνης προβολής/τοίχου ή διαδραστικού πίνακα.

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν τα πλήκτρα και ο τρόπος χειρισμού του κάθε τμήματος από τον εκπαιδευτικό.

Διαχείριση μαθητών

Πλήκτρα επεξεργασίας
στοιχείων μαθητών

Εισαγωγή νέου μαθητή

Επεξεργασία στοιχείων μαθητή

Διαγραφή μαθητή

Ιστορικό μαθητή

Στοιχεία μαθητή:
Όνοματεπώνυμο / Τάξη

Τα στοιχεία αυτά μπορούν
να διορθωθούν από τον
εκπαιδευτικό κατά την
επεξεργασία τους.

Όνοματεπώνυμο
Μαρία

Τάξη
Α1

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να
διαγράψει τα στοιχεία του
μαθητή επιλέγοντας ΝΑΙ.

Να διαγραφεί ο επιλεγμένος χρήστης;
ΠΡΟΣΟΧΗ! Όλα τα στοιχεία του θα διαγραφούν.

ΝΑΙ ΟΧΙ

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να δει το ιστορικό του μαθητή ανά δραστηριότητα και ημερομηνία εργασίας όσον αφορά τη διάρκεια ενασχόλησης και να το εκτυπώσει.

Μαρία-Α1		
Δραστηριότητα	Ημερομηνία	Χρόνος περ.α
Το κρυμμένο των ασθίων	31.08.2015	00:03
Συμπληρώστε το πρόσωπο	31.08.2015	00:01
Το σωστό γού	31.08.2015	00:23
Φόβος	31.08.2015	00:01
Βλέπω - Ακούω - Γράφω	31.08.2015	00:35
Συρρίψης	31.08.2015	00:10
Φως το σωστό και το λάθος	31.08.2015	00:06
Συνσθήματα Αέρας - ανέμης	31.08.2015	00:21
Τι συνσθήματα πλαναίει	31.08.2015	00:05
Φως από το λαβάνθη	31.08.2015	00:30
Βλέπτε τη σελή...	31.08.2015	00:17
Φως το σωστό και το λάθος	31.08.2015	00:02
Μια βλάστη στα σχολεία	31.08.2015	00:29
Φως το σωστό	31.08.2015	00:04
Αλλάζει το σελή...	31.08.2015	00:45
Το κρυμμένο των ασθίων	01.08.2015	00:09

Διαχείριση εργασιών και ανάθεσης σε επιλεγμένους μαθητές

Πλήκτρα επεξεργασίας εργασιών

Εισαγωγή νέας εργασίας

Επεξεργασία εργασίας

Διαγραφή εργασίας

Ανάθεση εργασίας σε μαθητή

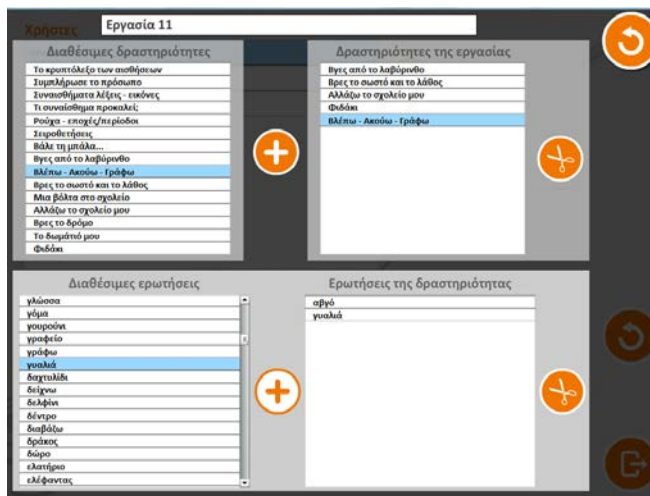

Βήματα διαδικασίας διαχείρισης και ανάθεσης εργασίας σε μαθητή

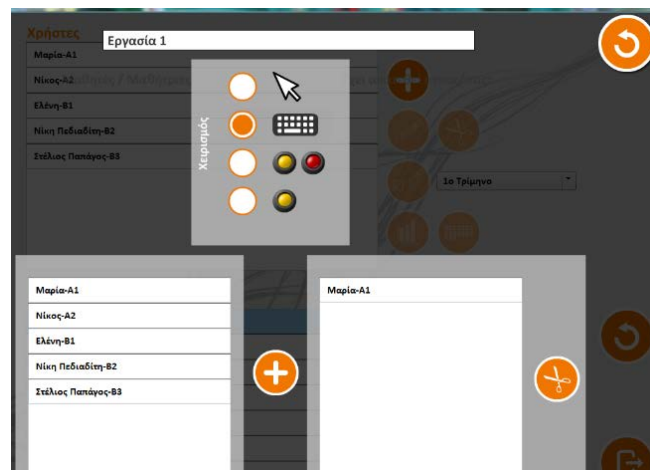
Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί εργασίες επιλέγοντας από τη λίστα των δραστηριοτήτων και πατώντας το κουμπί με το σύμβολο + ώστε να προστεθεί η δραστηριότητα στην εργασία.

Ο εκπαιδευτικός παραμετροποιεί τη δραστηριότητα επιλέγοντας από τη λίστα των διαθέσιμων ερωτήσεων - δεδομένων.

Ο εκπαιδευτικός έχει ήδη επιλέξει μία εργασία και σε αυτή την οθόνη ορίζει καταρχήν τον τρόπο χρήσης της. Στη συνέχεια αναθέτει την εργασία σε επιλεγμένους χρήστες (έναν ή περισσότερους).

Διαχείριση ψηφιακών εργαλείων αξιολόγησης

Στόχος των ψηφιακών εργαλείων είναι η αξιολόγηση του μαθητή με σκοπό τον εντοπισμό προβλημάτων στις δεξιότητες κινητικότητας, προσανατολισμού και καθημερινής διαβίωσης. Διακρίνεται σε 5 τμήματα:

- Προετοιμασία φαγητού και σίτιση
- Ένδυση - απόδυση
- Χρήση τουαλέτας - προσωπική υγιεινή και περιποίηση
- Προσανατολισμό και κινητικότητα
- Κινητικές δεξιότητες

Επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να αξιολογήσει το μαθητή ανά τρίμηνο δημιουργώντας συνολικά 3 αξιολογήσεις ανά τμήμα και να δει την εξέλιξη του μαθητή στη διάρκεια του έτους. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να δει τα συγκριτικά στοιχεία από τις αξιολογήσεις που έχει πραγματοποιήσει για τον συγκεκριμένο μαθητή ανά πάσα χρονική στιγμή, ανεξάρτητα αν έχει ολοκληρώσει και τις 3 αξιολογήσεις ή όχι.

Η χρήση των εργαλείων για την αξιολόγηση του μαθητή είναι απλή, καθώς υπάρχουν κατευθυντήριες οδηγίες για κάθε πεδίο που πρέπει να συμπληρωθεί. Επίσης, η χρήση των χρωμάτων βοηθάει στην άμεση επισήμανση και εντοπισμό της έκτασης του προβλήματος στο συγκεκριμένο πεδίο.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η αξιολόγηση ενός μαθητή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εφόσον ο μαθητής έχει ήδη εγγραφεί στο σύστημα.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα πλήκτρα που σχετίζονται με τη χρήση των δελτίων αξιολόγησης των μαθητών.

Βιβλιογραφία

- Αγγελίδης, Π. (2011). *Παιδαγωγικές της συμπερίληψης*. Αθήνα: Διάδραση. *Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για Μαθητές με Κινητικές Αναπηρίες* (2004), Τμήμα Ειδικής Αγωγής, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα.
- Αναστασοπούλου, Β. & Κυριακού, Β. (2008). *Ο ρόλος του φυσικοθεραπευτή στην τάξη*, Πρακτικά Προγράμματος Εκπαίδευσης Δασκάλων και Ειδικού Επιστημονικού - Βοηθητικού Προσωπικού Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής (31/3/2008-18/4/2008), (σσ.167-178), Αθήνα: Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών, ΕΠΕΑΕΚ.
- A.O.T.A. (1994). *Uniform Terminology for Occupational Therapy – Third Edition*, American Journal of Occupational Therapy, November/December 1994, Vol. 48, 1047-1054. DOI: 10.5014/ajot.48.11.1047.
- Αρχοντάκη Ζ., Φιλίππου Δ, (2003). *Βιωματικές ασκήσεις*, Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα.
- Amundson, S. & Case-Smith, C.S. (2004). Prewriting and handwriting skills. In *Occupational therapy for children* (pp. 587-615). St. Louis: Elsevier/Mosby.
- Amudson, S. & Weil, M. (1996). Prewriting and handwriting skills. In: J. Case-Smith, A. Allen, & P. Pratt (Eds.), *Occupational Therapy for Children* (pp. 524-543). St. Louis, MO: Mosby.
- Angelides, P., Georgiou, R. & Kyriakou, K. (2008). The implementation of a collaborative action research programme for developing inclusive practices: Social learning in small internal networks, *Educational Action Research*, Vol. 16 (No 4), 57-568.
- Angelides, P., Stylianou, T. & Leigh, J. (2007). The efficacy of collaborative networks in preparing teachers, *European Journal of Teacher Education*, Vol. 30 (no 2), 135-149.

Assessments of Functional Skills Occupational Therapy and Physical Therapy (2012), Florida Departs of Education.

Ayres, A. J. (1974). *The development of sensory integrative theory and practice: A collection of the works of A. Jean Ayres*. Dubuque, IA: Kendall/Hunt. Ayres, A. J. (1979), *Sensory integration and the child*. Los Angeles, CA: Western Psychological Services.

Βαλάτα, Χ. (2007). *Η εκτίμηση των καθημερινών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες*. Αθήνα: CIF HELLAS.

Βάσιος, Σ., Στεργιούλης, Ι. & Σαρρής, Δ., (2006). *Η ένταξη των παιδιών με κινητικές αναπηρίες στη σχολική διαδικασία*, 1^ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο «Το Ελληνικό Σχολείο και οι Προκλήσεις της Σύγχρονης Κοινωνίας», Ιωάννινα, 12 - 14 Μαΐου 2006, Περιφερειακή Διεύθυνση Α΄/βάθμιας & Β΄/βάθμιας Εκπαίδευσης Ηπείρου. Ανάκτηση από http://amea-edu.blogspot.gr/2008/11/1_06.html.

Ballard, K. & Sinclair, P. (1981). *Developmental Profile (from birth to six years)*. NFER-NELSON.

Benbow, M. (1987). *Sensory and motor measurements of dynamic tripod skill*. Unpublished Thesis, Boston University.

Blance, E., Botticelli, T. & Hallway, M. (1995). *Neurodevelopmental treatment and sensory integration*, San Antonio, TX: Therapy Skill Builders.

Burke, J. & Mailloux, Z. (1997). Play and the sensory integrative approach. In: L.D. Parham & L. Fazio (Eds.) *Play in occupational therapy for children* (pp. 112-125). St. Louis, MO: Mosby.

Γαβριηλίδου Μ., (1998). Η ψυχοδυναμική και ο θεραπευτικός ρόλος της σχέσης εφήβων - εκπ/κών, Επιμ. Τσιάντης Γ Εφηβεία, Βασική Παιδοψυχιατρική, Τόμος Β΄, τεύχος Α΄, Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα.

Γεωργοστάθη Ε., Αναλυτή Α., Καλομοίρη Α., Λάππα Κ., Μηλιώνης Χ., Ορφανίδης Δ., Ράπτη Ε. και Τασιά Σ. (2009). *Εργονομικές προσαρμογές στο οικείο περιβάλλον ατόμων με κινητικές δυσλειτουργίες*, Ίλιον: ΕΙΑΑ Τμήμα Εργοθεραπείας.

- Γιώτσα Ά., (2010), *Εκπαιδευτικό υλικό επιμόρφωσης στελεχών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών*, Υπουργείο Παιδείας, Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (<http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2012/10/syy-yliko.pdf>)
- Γραφείο Μελετών για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμεΑ), (1986-1990). *Οδηγίες Σχεδιασμού για την Αυτόνομη Διακίνηση και Διαβίωση ΑμεΑ, Σχεδιάζοντας για Όλους*, Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Ανάκτηση στις 5/12/2014, από <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>.
- Γραφείο Μελετών για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑμεΑ), (1986-1990). *Οδηγίες Σχεδιασμού Εξωτερικών Χώρων Κίνησης Πεζών και Εισόδων Κτιρίων, Σχεδιάζοντας για Όλους*, Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής. Ανάκτηση στις 5/12/2014, από <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=380>.
- Case-Smith, J. & Shortridge, S. (1996). The developmental process: Prenatal to adolescence. In: J. Case-Smith, A. Allen & P. Pratt (Eds.). *Occupational therapy for children* (pp. 46-66), St. Louis, MO: Mosby.
- Chapman, C. & Fullan, M. (2007). *Collaboration and partnership for equitable improvement: Towards a networked learning system*, School Leadership and Management, Vol. 27 (No 3), 207-21.
- Cook, A.M. & Hussey, S.M. (2002). *Assistive Technologies: Principles and Practice* (2nd ed.) St. Louis, MO: Mosby.
- Cool, S. & Μάγκλαρη, Ε. (2000). *The neurobiological foundation of Sensory Integration*, Education Seminar by Sensory Integration International, New Jersey, USA.
- Δαδαμόγια Θ. (2009), *Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην εκπαίδευση και ένταξη των παιδιών με Κινητικές Αναπηρίες στο σχολικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον*, στο 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις Τ.Π.Ε. «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη», Σύρος

- Δράκος, Γ. (2011). *Σύγχρονα θέματα της Ειδικής Παιδαγωγικής*, Ζεφύρι: Διάδραση.
- De Moor, J.M.H., Τζουριάδου, Μ., Van Waesberghe, Β.Τ.Μ., Κοντοπούλου, Μ., (1998). *Πρώιμη παρέμβαση σε παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές. Ένα μανιφέστο της ομάδας εργασίας Eurlyaid, Μέθοδοι Πρώιμης Παρέμβασης* (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.1.1.Ζ.2.) Θεσσαλονίκη.
- Dowling E., & Osborne E. (2001). *Η οικογένεια και το σχολείο*, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Gesell, A. & Armatruda, C.S. (1941, 1947). *Developmental diagnosis*. New York: Harper.
- Handicap International (2008). *Manual #1 - Introduction & Accessibility Standards: How to build an Accessible Environment in developing countries*. Handicap International France, Cambodia Program.
- Herndon R. (Ed.) (2006). *Handbook of Neurologic Rating Scales*. New York: Demos.
- Hopkins, D. (2007). *Every school a great school: Realizing the potential of system leadership*. Maidenhead Open University Pres.
- Illingworth, R. S.(1990). *Το φυσιολογικό παιδί : Μερικά προβλήματα των πρώτων χρόνων και η θεραπεία τους / Ronald S. Illingworth, μετάφραση Δημ. Αθανασιάδης*. Αθήνα: Παρισιάνου Μαρία Γρ.
- Illingworth, R. S. (2001). *Βασική ανιχνευτική εξέταση : 0-4 χρονών / Ronald S. Illingworth*. Μετάφραση Σίνα Νάκου, Παναγιώτης Χριστόπουλος. 3η έκδ. Αθήνα: Παρισιάνου Μαρία Γρ.
- Jones, M.W., Morgan, E., Shelton, J.E. & Thorogood, C. (2007). *Cerebral palsy: Introduction and diagnosis (part I)*, *Journal of pediatric health care*, Vol. 21 (No 3), 146-152.
- Καππάτου, Α. (2013). *Οι γονείς κάνουν τη διαφορά! Ανατρέφοντας το παιδί με λογική και ευαισθησία: Για παιδιά από 0-12 χρονών*. Αθήνα: Μίνωας.

- Καραμπατζάκη, Ζ. (2010). *Τεστ Ανίχνευσης Αναπτυξιακής Διαταραχής Ψυχοκινητικού Συντονισμού Παιδιών 4-8 ετών*. Αθήνα: Πάραλος.
- Κατσαούνης, Γ. (2000). *Παρατηρήσεις για τη μεθοδολογία*, στο: Εγχειρίδιο Ειδικής Αγωγής. Αθήνα: Εργαστήρι Ειδικής Αγωγής «Μαργαρίτα» (ΕΠΕΑΕΚ 1998-2000).
- Κόκκινος, Γ. (2014). *Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στο Σύγχρονο Πολυπολιτισμικό Περιβάλλον ως Απόρροια της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) για τα Δικαιώματα του Παιδιού*, Δ. Ι. Δασκαλάκης (Επιμ.), Ζητήματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, (σσ.277 294), Αθήνα: Διάδραση.
- Κοντοπούλου, Μ., (1998). Συμβουλευτική γονέων στα πλαίσια της Προσχολικής αγωγής, *Μέθοδοι πρώιμης παρέμβασης* (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.1.1.Ζ.2.), Θεσσαλονίκη.
- Κοσμίδου - Hardy, Χ. και Γαλανουδάκη - Ράπτη, Α., (1996). *Συμβουλευτική: Θεωρία και πρακτική*, εκδ. Ασημάκης, Αθήνα.
- Κωνσταντίνου, Κ. & Αγγελίδης, Π. (2009). Ο ρόλος των συνοδών στην ανάπτυξη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, Αγγελίδης, Π. (Επιμ.) «*Συμπεριληπτική Εκπαίδευση και βελτίωση Σχολείων: Σχέση αμφίδρομη*», (σσ. 235-259), Γαλάτσι: Ατραπός.
- Klein, M. D. (1983). *Pre-Dressing Skills*. San Antonio, Texas: Therapy Skill Builders.
- Krägeloh - Mann, I. & Cans, C. (2009). Cerebral palsy update, *Brain & development*, August 2009, Vol. 31 (No 7), 537-544. DOI:10.1016/j.braindev.2009.03.009.
- Λαδοπούλου Ε. (2006), *Εκπαιδευτικοί, γονείς και παιδιά με ειδικές ανάγκες: προς μια κατεύθυνση συνεργασίας και αμοιβαιότητας*, 1^ο Εκπαιδευτικό Συνέδριο «Το Ελληνικό Σχολείο και οι Προκλήσεις της Σύγχρονης Κοινωνίας», Ιωάννινα, 12 - 14 Μαΐου 2006, Περιφερειακή Διεύθυνση Α΄/βάθμιας & Β΄/βάθμιας Εκπαίδευσης Ηπείρου. Ανάκτηση από http://amea-edu.blogspot.gr/2008/11/1_06.html.

- Λάππα, Κ. (2011). *Εργοθεραπεία: Πρακτικές και Λειτουργικές Λύσεις στην Αποκατάσταση Παιδιών και Νέων με Εγκεφαλική Παράλυση*, 1^ο Επιστημονικό Συνέδριο του Παγκύπριου Συνδέσμου «Αγκαλιά Ελπίδας», 27 Νοεμβρίου 2007.
- Lappas K. (2013). Functional Assessment of Persons with Motor Limitations: Methods and Tools, Kouroupetroglou G. (Ed) *Disability Informatics and Web Accessibility for Motor Limitations*, IGI Global, Hershey, Pennsylvania (USA), 43-74.
- Lingam, S. (1987). Η ανάπτυξη του παιδιού. *Έντυπο Ιατρείου Αναπτυξιακής Παιδιατρικής, Α΄ Παιδιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών, Νοσοκομείο Παιδών «Αγία Σοφία».*
- Μάγκλαρη, Ε. (2008). *Η νευροβιολογική βάση της Αισθητηριακής Ολοκλήρωσης*, Υλικό Εκπαιδευτικού Σεμιναρίου, Αθήνα: Παιδιατρικό Ινστιτούτο.
- Μαλικιώση-Λοΐζου Μ., (1993). *Συμβουλευτική Ψυχολογία*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου Μ., (2001). *Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Εκπαίδευση*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Μαυρουδή, Α. (2014). Κοινωνικοποίηση, Πολιτική Κοινωνικοποίηση και Εκπαίδευση: Νέες Ορίζουσες και Προοπτικές σε Συνθήκες Παγκοσμιοποίησης, Δ. Ι. Δασκαλάκης (Επιμ.), *Ζητήματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης*, (σσ.233-276), Αθήνα: Διάδραση.
- Μεταξάς, Ι. (2008). *Γενική παιδεία, ειδική παιδεία. Αντίφαση ή συναίρεση;*, Ημερίδα με θέμα : Πρόταση Αναβάθμισης του Θεσμού της Α΄ βάρθμιας Εκπαίδευσης για Μαθητές με Ειδικές Ανάγκες Εκπαίδευσης, 30 Οκτωβρίου 2008, (σσ. 18-20). Εταιρεία Προστασίας Σπαστικών, Αθήνα.
- Μουσούρου, Λ. (1992). *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μπακιρτζής Κ., (1996). *Η δυναμική της αλληλεπίδρασης στην επικοινωνία*, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.

- Μπεχράκη Κ., (2002). *Σχολές Γονέων - Εμπειρίες - Προοπτικές*, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Μπίμπου - Νάκου Ι., (2001). Εισαγωγικό σημείωμα, Επιμ. Dowling E. & Osborne E., *Η οικογένεια και το σχολείο*, Εκδ. Gutenberg, Αθήνα.
- Maccoby, E., (1995). *Ο ρόλος των γονέων στην Κοινωνικοποίηση των παιδιών: μια ιστορική αναδρομή*, Αναπτυξιακή Ψυχολογία, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Manset, G. & Semmel, M. I. (1997). Are inclusive programs for students with mild disabilities effective?, A comparative review of model programs, *The Journal of Special Education*, Vol. 31, 15-180.
- McHale, K. & Cermak, S. A. (1992). Fine motor activities in elementary school: Preliminary findings and provisional implications for children with fine motor problems, *American Journal of Occupational Therapy*, 46(10), 898-903.
- Myers, P. & Hammill, O. (1976). *Methods for Learning Disorders*. New York: J. Wiley and Sons.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Αξιολόγηση μαθητών - Πρόταση στο πλαίσιο της αναμόρφωσης του Λυκείου*, Ανάκτηση από:
http://www.pi-schools.gr/paideia_dialogos/aksiologisi.pdf 29/09/2015.
- Παπάνης, Ε., Βίκη, Α. & Γιαβρίμης, Π.(2009). *Ειδική Αγωγή: Εκπαιδευτική έρευνα για τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*, Αθήνα.
- Quinby, J. & Abraham, A., (2005). Musculoskeletal problems in cerebral palsy, *Pediatrics and Child Health*, February 2005, Vol. 15 (No 1), 9-14. DOI: 10.1016/j.cupe.2004.10.002.
- Radomski, M. V. & Trombly, C. (Ed.). (2008). *Occupational therapy for Physical Dysfunction*. (6th ed.). Baltimore, MD: Lippincott Williams & Wilkins a Wolters Kluwer business.

- Rassafiani, M., Ziviani, J. & Rodger, S. (2008). Perceived level of disability: Factors influencing therapists' judgment for clients with cerebral palsy, *Hong Kong Journal of Occupational Therapy*, Vol. 18 (No 1), 12-19.
- Robinson, M.E. & Schwartz, L.S.B. (1973). *Visco-Motor skills and reading ability: a longitudinal study*. *Dev Med Child Neurol*. 15.
- Rosenbloom, L., & Horton, M. E. (1971). The maturation of fine pretension in young children. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 13, 3-8.
- Rosenblum, S., Goldstand, S., & Parush, S., (2006). Relationships among biomechanical ergonomic factors, handwriting product quality, handwriting efficiency and computerized handwriting process measures in children with and without handwriting difficulties. *The American Journal of Occupational Therapy*. 60(1), 28-39.
- Rosenblum, S., (2008). Development, reliability and validity of the handwriting proficiency screening questionnaire (HPSQ). *The American Journal of Occupational Therapy*. 62 (3), 298-307.
- Σάλτζμπεργκερ, Ι., Τζάνα, Χ., Όσμπορν, Ε., (1996). *Η συναισθηματική εμπειρία της μάθησης και της διδασκαλίας*, Εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα.
- Σηφάκη, Μ. (2004). *Εργοθεραπεία σε παιδιά και εφήβους με νευρομυικές διαταραχές*, Αθήνα: ΤΕΙ Αθήνας.
- Σούλης, Σ. Γ. (2000). *Μαθαίνοντας βήμα με βήμα στο Σχολείο και στο Σπίτι*, Αθήνα.
- Σούλης, Σ.Γ. (2008). *Ένα Σχολείο για Όλους*, Αθήνα.
- Σπετσιώτης, Ι. & Σταθόπουλος, Σ. (2003). *Παιδαγωγική και διδακτική των παιδιών με κινητικά προβλήματα*, Αθήνα: Ωρίων.
- Schaffer, R. (1996). *Social development*. Blackwell Publishing.
- Schiffrein, H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K., Erchull, M. Tashner, T. (2013). Helping or Hovering? The Effects of Helicopter Parenting on College Students' Well-Being. *Journal of Child and Family Studies*, Volume: 23, Issue 3, 548-557.

- Schlienger, I., Jantsch, H. και Haseman, K, (1998). *Η μέθοδος Κύκλος: Μια καινοτόμος προσέγγιση διεπιστημονικής συνεργασίας και πρώιμης παρέμβασης με τη συμμετοχή γονέων, Μέθοδοι πρώιμης παρέμβασης, (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.1.1.Ζ.2.)* Θεσσαλονίκη.
- Schneck, C. M. & Henderson, A. (1990). *Descriptive analysis of the developmental progression of grip position for pencil and crayon control in non-dysfunctional children. American Journal of Occupational Therapy, 44(10), 893-900.*
- Schneck, C. M. (1991). Comparison of pencil-grip patterns in first graders with good and poor writing skills. *American Journal of Occupational Therapy, 45(8), 701-706.*
- Schwellnus, H.D. (2012) *Pencil Grasp Pattern: How Critical is it to Functional Handwriting? A thesis submitted in conformity with the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. Graduate Department of Rehabilitation Science University of Toronto. Copyright by Heidi D. Schwellnus 2012.*
- Scribner, S. & Cole, M. (1992). Συνέπειες της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης στη γνωστική ανάπτυξη. Στο: Βοσνιάδου, Σ. (επιμ.) *Κείμενα Εξελικτικής Ψυχολογίας. Σκέψη.* Αθήνα: Gutenberg, σσ. 210-236.
- Selin, A.-S. (2003). *Pencil grip - a descriptive model and four empirical studies.* Thesis, boAkademi University.
- Siegel, L. S. & Feldman, W. (1983). Non-dyslexic children with combined writing and arithmetic difficulties. *Clinical Pediatrics, 22, 241-244.*
- Stark, C., Andersen, S., Hudelston, C., Walker, T., Ladeairous, T. & Cotter, J. (2008). *Occupational and Physical Therapy Information and Guidelines,* Livingston County Special Services Unit.
- Ταϊλαχίδης Σ. (2014). *Σύγχρονες Τεχνολογίες Υποστήριξης και εκπαίδευση των Α.Μ.Ε.Ε.Α. στη χρήση τους, 3^ο Παν. Εκπ. Συνέδριο Ημαθίας, Νάουσα.*

- Τζουβελέκης, Π., Αντωνοπούλου, Ε., Πετροπούλου, Χ., Τζανίδης, Γ., Καρής, Χ. (1999). «Αξιολόγηση κινητικών προτύπων σύλληψης μολυβιού σε παιδιά της πρώτης τάξης του δημοτικού σχολείου». 37^ο Πανελλήνιο Παιδιατρικό Συνέδριο, Θεσσαλονίκη.
- Τζουβελέκης, Π., Κολιοπούλου, Κ., Κωνσταντινίδου, Ζ., Αμανατίδου, Δ., Χατζηκώστα, Κ., Ζερδεβά, Π. & Σούμα, Ε., (2001). *Πρόγραμμα ευαισθητοποίησης μαθητών σχετικά με τις ιδιαιτερότητες παιδιών με ειδικές ανάγκες*, Πρακτικά 39^{ου} Παν. Παιδιατρικού Συνεδρίου, Κρήτη.
- Τζουβελέκης, Π., Σκουρολιάκου, Μ., Σούμα, Ε. (2002). Αξιολόγηση Δεξιοτήτων Προγράμματος Πρώιμης Παρέμβασης Portage σε Ελληνόπουλα. Στο: Ρούσσου, Α. (επιμ.) *Θέματα ψυχομετρίας στην κλινική πράξη και έρευνα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Tzouvelekis, P, Georgiadis, A. & Koliopoulou, K., (2004). *Programme for the Sensitization of schoolchildren about People with Special Needs*, 7th European Congress of Occupational Therapy, Athens - Greece.
- Vygotsky, L.(1997). *Νους στην κοινωνία. Η ανάπτυξη των ανώτερων Ψυχολογικών διαδικασιών* (μτφ. Μπίμπου, Α. & Βοσνιάδου, Σ.). Αθήνα: Gutenberg.
- Wade D. (1992). *Measurement in Neurological Rehabilitation*, Oxford: Oxford Medical Publications / Oxford University Press.
- Wood, D. (1999). *Όψεις της διδασκαλίας και της μάθησης*. Στο: Παπαδοπούλου, Μ (μτφ) Πολιτισμικοί κόσμοι της πρώτης παιδικής ηλικίας. Πάτρα: ΕΑΠ, 185-210.
- Φλουρής, Γ.Σ. (1997). *Αναλυτικά Προγράμματα για μια νέα εποχή στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Χουρδάκη Μ., (2000). *Οικογενειακή Ψυχολογία*, Εκδ. Leader Books Αθήνα.
- Ziviani, J. (1983). Qualitative changes in dynamic tripod grip between seven and 14 years of age. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 25(6), 778-82.
- Ziviani, J. & Elkins, J. (1986). Effect of pencil grip on handwriting speed and legibility. *Educational Review*, 38, 247-257.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης